

Survey Samenleven in Diversiteit 2017

Vlaamse
overheid

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

STATISTIEK
VLAANDEREN

Survey Samenleven in Diversiteit 2017

Brussel, mei 2018

Samenstelling

Karen Stuyck, Gerlinde Doyen, Yinthe Feys en Philippe Buyschaert
(Agentschap Binnenlands Bestuur)
Jo Noppe en Annelies Jacques (Statistiek Vlaanderen)

Referentie:

Stuyck, K., Doyen, G., Feys, Y., Noppe, J., Jacques, A., Buyschaert, P. (2018).
Survey Samenleven in Diversiteit 2017. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur.

Contact:

sid@vlaanderen.be

Website:

www.samenleven-in-diversiteit.vlaanderen.be
statistiekvlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever:

Jeroen Windey
Administrateur-generaal
Agentschap Binnenlands Bestuur

Lay-out: Graffito nv, Gent

Depotnummer: D/2018/3241/137

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. Methodologie	8
3. Algemeen profiel van de respondenten	25
4. Indicatoren per thema	37
4.1. Opleiding	38
• Opleiding: inleiding	39
• Praten met de kinderen over school	43
• Communicatie met de school	45
• Negatieve ervaringen van de kinderen op school	47
A. Frequentie van de negatieve ervaringen	47
B. Redenen van de negatieve ervaringen	50
• Negatieve ervaringen tijdens de eigen opleiding	53
A. Frequentie van de negatieve ervaringen	53
B. Redenen van de negatieve ervaringen	56
4.2. Werk en inkomen	59
• Werk en inkomen: inleiding	60
• Tevredenheid over het huidige werk	68
• Overeenkomst werk en opleidingsniveau	69
• Redenen om niet voltijds te werken	71
• Waardering krijgen op het werk	73
• Diversiteit van de contacten op of door het werk	75
• Negatieve ervaringen op of door het werk	78
A. Frequentie van de negatieve ervaringen	78
B. Redenen van de negatieve ervaringen	80
• Zoektocht naar werk	83
A. Al dan niet werk zoeken	83
B. Redenen om geen werk gevonden te hebben	84
C. Redenen om geen werk te zoeken	87
• Opleiding volgen tijdens het zoeken naar (ander) werk	90
A. Al dan niet opleiding gevolgd	90
B. Type opleiding	91
• Negatieve ervaringen bij de zoektocht naar werk	93
A. Frequentie van de negatieve ervaringen	93
B. Redenen van de negatieve ervaringen	96
• Subjectieve beoordeling van de inkomenssituatie	99
4.3. Wonen en woonomgeving	101
• Wonen en woonomgeving: inleiding	102
• Tevredenheid over de woning	104
• Tevredenheid over de buurt	106
• Wijze om een huurhuis te vinden bij een particuliere verhuurder	109
• Negatieve ervaringen bij de zoektocht naar een huurhuis	111

A. Frequentie van de negatieve ervaringen	111
B. Redenen van de negatieve ervaringen	113
4.4. Geloof en levensbeschouwing	116
• Geloof en levensbeschouwing: inleiding	117
• Diversiteit van de bijgewoonde geloofsbijskomsten	123
• Wijze waarop men antwoorden zoekt bij geloofsvragen	125
• Geloofsbeleving	128
• Houding tegenover geloof in de samenleving	131
4.5. Gezin en opvoeding	136
• Gedrag op school	137
• Ervaringen rond opvoeding	139
• Doorgeven van taal, geloof en/of culturele tradities aan de kinderen	142
4.6. Taalkennis en taalgebruik	145
• Taalgebruik met de ouders tijdens het opgroeien	146
A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal	146
B. Eentalig / meertalig	148
• Taalgebruik met de partner	151
A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal	151
B. Eentalig / meertalig	153
• Taalgebruik met de kinderen	156
A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal	156
B. Eentalig / meertalig	158
• Taalgebruik van de kinderen onderling in het gezin	161
A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal	161
B. Eentalig / meertalig	163
• Kennis van het Nederlands	166
A. Nederlands als best gekende taal	166
B. Beheersing van het Nederlands	167
• Nederlands leren	170
• Tevredenheid over de opleiding Nederlands	172
• Nederlands als omgangstaal	174
• Kennis van een taal van het herkomstland	178
• Kennis van het Frans of Engels	181
A. Kennis van het Frans	181
B. Kennis van het Engels	183
4.7. Inburgering	185
• Deelname inburgeringstraject	186
• Reden waarom men geen inburgeringstraject startte	188
• Behalen van het inburgeringsattest	190
• Tevredenheid over het inburgeringstraject	191
• Ervaren nut van het inburgeringstraject	192
4.8. Sociale identiteit	195
• Verbondenheid met bepaalde groepen	196
• Verbondenheid met andere groepen	199
• Het gevoel als Belg beschouwd te worden	201
• Zich thuis voelen in België	203
• Contact met familie of vrienden in het herkomstland	204

• Bezoek herkomstland	206
• Volgen van de actualiteit	208
4.9. Sociale contacten	210
• Diversiteit van de buurt	211
• Diversiteit van de contacten in de buurt	214
• Diversiteit van vrienden en kennissen	217
• Intensiteit en diversiteit van de sociale contacten	220
• Gewenste diversiteit van de sociale contacten	224
4.10. Sociale participatie	226
• Internetgebruik	227
• Participatie aan het verenigingsleven	228
A. Deelname aan een activiteit van een bepaalde vereniging	228
B. Diversiteit van het publiek van de verenigingen	232
• Deelname verkiezingen	235
A. Stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad	235
B. Reden om niet te gaan stemmen	237
4.11. Houding ten opzichte van diversiteit	240
• Houding tegenover diversiteit	241
• Houding tegenover het kunnen behouden van de eigen cultuur	244
• Houding tegenover de eigen gemeenschap	247
• Houding tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe buren	250
• Houding tegenover personen met bepaalde godsdienst als nieuwe buren	255
• Houding tegenover geweld	258
• Houding tegenover gendergelijkheid	262
• Houding tegenover halebiseksualiteit	265
4.12. Dienstverlening en openbare ruimte	268
• Contact met en tevredenheid over diensten	269
• Houding tegenover de politie	275
• Negatieve ervaringen in de openbare ruimte	278
A. Frequentie van de negatieve ervaringen	278
B. Redenen van de negatieve ervaringen	281
4.13. Gezondheid en welzijn	284
• Sportparticipatie	285
• Langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem	287
• Hinder van ziekte, beperking of probleem	289
• Informele zorg	291
• Algemene levenstevredenheid	294
• Verwachtingen voor de toekomst	296
5. Samenvatting	298

1. Inleiding

Vlaanderen wordt gekenmerkt door een groeiende diversiteit. Niet alleen stijgt het aantal vreemdelingen en personen van buitenlandse herkomst, ook de interne verscheidenheid bij deze groepen neemt toe. Een beleid afstemmen op deze superdiversiteit begint met het kennen en begrijpen ervan.

Om een efficiënt beleid te kunnen voeren, worden allerlei data verzameld rond dit thema. De Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor bundelt een aantal administratieve en andere statistische gegevens uit verschillende bronnen om inzicht te geven in de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst. Deze monitor behandelt meerdere levensdomeinen zoals werk, onderwijs, wonen, inkomen, gezondheid en maatschappelijke participatie op basis van de gegevens uit administratieve databanken of uit algemene bevolkingssurveys. Bij de interpretatie van de gegevens van dergelijke bevolkingssurveys dient men echter voor ogen te houden dat er geen specifieke technieken werden gebruikt om de relatief hoge non-respons bij personen van buitenlandse herkomst te verlagen. Het gaat dan om technieken zoals vertaalde vragenlijsten, extra huisbezoeken en het inschakelen van enquêteurs uit de doelgroep zelf. Daarnaast is het zo dat een aantal belangrijke aspecten over het samenleven in diversiteit in dergelijke algemene bevolkingssurveys niet of nauwelijks aan bod komt. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de intensiteit van contacten tussen personen van verschillende herkomst, onderling taalgebruik, de houding ten opzichte van andere herkomstgroepen of eventueel opgelopen negatieve ervaringen op school, op de werkvloer of in de publieke ruimte.

In 2017 werd voor het eerst in Vlaanderen een grootschalige bevraging georganiseerd die specifieke technieken hanteert om de relatief hoge non-respons bij de groep personen van buitenlandse herkomst te verlagen en die in administratieve data en algemene bevolkingssurveys onderbelichte aspecten van de

diverse samenleving in kaart brengt: de survey Samenleven in Diversiteit (SID-survey). Het gaat om een project van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen. De SID-survey is een mixed mode survey (combinatie van online en face-to-face bevraging) bij bijna 4.500 personen van Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst. Deze survey is bedoeld om mee richting te geven aan het beleid inzake integratie (en inburgering).

In dit rapport wordt verslag uitgebracht van de resultaten van de SID-survey. Dat gebeurt in verschillende onderdelen. Vooreerst wordt ingegaan op de **methodologie** die gehanteerd werd bij de uitvoering van de SID-survey. Hierin wordt de werkwijze van het onderzoek besproken, evenals de implicaties hiervan op de resultaten. Vervolgens wordt het **algemeen profiel van de respondenten** geschetst. Daarbij wordt stilgestaan bij de verdeling van de respondenten naar een aantal belangrijke achtergrondkenmerken zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en werksituatie. Deze informatie is belangrijk voor het interpreteren van de resultaten van de **indicatoren per thema**. De eigenlijke bespreking van de resultaten van de SID-survey is opgedeeld in 13 thema's. Bij de eerste vier thema's, met name opleiding, werk en inkomen, wonen en woonomgeving en geloof en levensbeschouwing, wordt voorafgaand aan de indicatoren nog kort het profiel geschetst van de respondenten op vlak van het thema in kwestie. Naast het algemeen profiel zijn ook deze specifieke profielen essentieel bij het interpreteren van de resultaten van de verschillende indicatoren. Daarna wordt achtereenvolgens ingegaan op de thema's gezin en opvoeding, taalkennis en taalgebruik, inburgering, sociale identiteit, sociale contacten, sociale participatie, houding ten opzichte van diversiteit, dienstverlening en openbare ruimte en gezondheid en welzijn. Tot slot worden in de **samenvatting** de belangrijkste bevindingen samengebracht.

2. Methodologie

1. Opzet survey

In de beleidsnota Integratie en Inburgering 2014-2019 werd het wegwerken van de herkomstkloof tussen personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst opgenomen als één van de vier strategische doelstellingen. Dit moet onder meer gebeuren door het voeren van een evidence-based beleid, een beleid gebaseerd op permanente en systematische gegevensverzameling en monitoring. Naast administratieve data, is hiervoor ook nood aan gegevens rond aspecten die niet via dergelijke data in kaart gebracht kunnen worden. Voorbeelden zijn sociale samenhang, interculturele contacten, taalgebruik, wederzijdse houdingen, beeldvorming, negatieve ervaringen, identiteitsbeleving, maatschappelijk vertrouwen en betrokkenheid. Hiertoe werd de survey ‘Samenleven in Diversiteit’ opgezet. Deze surveyopdracht werd gecoördineerd door het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering, team Integratie en Inburgering in samenwerking met Statistiek Vlaanderen. Het veldwerk werd uitgevoerd door Labyrinth Onderzoek & Advies. De survey werd uitgevoerd aan de hand van twee methodes voor kwantitatieve dataverzameling, met name online enquêtes (CAWI – Computer Assisted Web Interviewing) aangevuld met face-to-face bevestigingen (CAPI – Computer Assisted Personal Interviewing). Deze werkwijze werd gevolgd om zoveel mogelijk respondenten te kunnen bereiken. Potentiële respondenten konden de survey en/of het interview in verschillende talen beantwoorden, waaronder telkens de herkomsttaal van de beoogde doelgroepen. Door te werken met een incentive werden de respondenten aanvullend gestimuleerd om deel te nemen aan het onderzoek.

In de steekproef¹ werden zowel het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als het Vlaamse Gewest opgenomen. Volgens de gegevens van

de Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, bestaat de bevolking in het Vlaamse Gewest en Brusselse Hoofdstedelijke Gewest respectievelijk uit 20,5% en 71,4% personen van buitenlandse herkomst (cijfers begin 2016). Er werd vooropgesteld om in totaal een minimumrespons van 4.500 respondenten te bereiken, verdeeld over zes herkomstgroepen.

De herkomstgroepen betrokken in het onderzoek, zijn personen van Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst. Per herkomstgroep werd een respons van 750 respondenten nagestreefd. Naast de Belgische herkomstgroep, wordt m.a.w. ook aandacht besteed aan personen met een buitenlandse herkomst. De vijf buitenlandse herkomstgroepen opgenomen in dit onderzoek, werden geselecteerd op basis van de herkomstlanden met het grootste aantal personen in Vlaanderen en/of de grootste herkomstkloof (i.e. het verschil tussen de positie van personen van Belgische herkomst en personen van buitenlandse herkomst op bepaalde indicatoren, zoals arbeidsdeelname, onderwijs, armoede,...).

Bij de afbakening van de groep personen van buitenlandse herkomst werd gewerkt conform de herkomstdefinitie zoals uitgewerkt in de nota aan de Vlaamse Regering van 8 mei 2015 (0237/1), opgesteld door de Commissie Integratiebeleid. Het gaat hierbij om de doelgroep van het Vlaamse integratiebeleid zoals beschreven in artikel 3 van het decreet van 28 april 1998 betreffende het Vlaamse Integratie- en Inburgeringsbeleid: “personen die legaal en langdurig in België verblijven en die bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten of van wie minstens één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat (...)”. Het gaat dus om personen met een huidige vreemde nationaliteit, personen met een huidige Belgische maar vreemde eerste nationaliteit en personen met een huidige en eerste Belgische nationaliteit maar met een vader en/of moeder met een vreemde eerste nationaliteit.

¹ De steekproef werd getrokken uit het bevolkingsregister. Personen uit het wachtregister werden niet opgenomen in de steekproef.

Voor de bepaling van de herkomstgroep wordt gewerkt met een cascadesysteem, gaande van de nationaliteit van de vader tot de nationaliteit van de respondent zelf. In eerste instantie wordt gekeken naar de eerste nationaliteit van de vader. Deze kan ofwel buitenlands zijn, ofwel onbekend of Belgisch. In het eerste geval zal de respondent in kwestie in de bijhorende herkomstgroep onderverdeeld worden, in het tweede geval wordt gekeken naar de eerste nationaliteit van de moeder. Hier wordt hetzelfde principe toegepast. Wanneer ook de moeder

een Belgische of onbekende eerste nationaliteit heeft, wordt de eerste nationaliteit van de respondent zelf in acht genomen. Is deze onbekend of Belgisch, wordt naar de huidige nationaliteit van de respondent gekeken. Dit resulteert per respondent in een Belgische dan wel een specifieke buitenlandse herkomstgroep. Bij respondenten waarvoor door de respondent geen informatie werd gegeven over de geboortenationaliteit van de ouders werd indien mogelijk gewerkt met het geboorteland van de ouders in plaats van de geboortenationaliteit.

2. Steekproeftrekking

De steekproef werd getrokken door het Rijksregister, in samenwerking met het

Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen. Figuur 1 geeft de verdeling van de steekproef weer voor alle herkomstgroepen samen.

Figuur 1. Verdeling van de steekproef

Per herkomstland werd een aparte brutosteekproef getrokken bij personen van 15 tot 85 jaar. De omvang van deze afzonderlijke steekproeven werd bepaald op basis van de door het

veldwerkbureau verwachte responspercentages. De steekproefomvang werd zo bepaald, dat de verwachte responspercentages zouden leiden tot 750 respondenten per herkomstgroep.

Tabel 1: Verwachte responspercentages

	Overall %	Respons CAWI %	Respons CAPI %
Belgische herkomst	55%	35%	20%
Marokkaanse herkomst	50%	20%	30%
Turkse herkomst	55%	20%	35%
Poolse herkomst	40%	20%	20%
Roemeense herkomst	40%	20%	20%
Congolese herkomst	35%	15%	20%

85% van elke brutosteekproef werd in het Vlaamse Gewest getrokken. De brutosteekproeven werden zo getrokken dat ze de populatieverdelingen volgens (a) geslacht, (b) leeftijd, (c) nationaliteitshistoriek (huidige vreemde nationaliteit; huidige Belgische nationaliteit maar een eerste vreemde nationaliteit; een huidige en eerste Belgische nationaliteit maar vader en/of moeder met een eerste vreemde nationaliteit) en (d) verstedelijkingsgraad (Antwerpen/Gent, Vlaams verstedelijkt gebied zonder de grootsteden, niet-verstedelijkt gebied) perfect weerspiegelen. Het Vlaams verstedelijkt gebied zijn die gemeenten (uitgezonderd de grootsteden) met meer dan 40.000 inwoners en een bevolkingsdichtheid van meer dan 500 inwoners per km² op 1 januari 2015, zijnde Oostende, Brugge, Kortrijk, Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas, Mechelen, Turnhout, Leuven, Genk, Hasselt, Vilvoorde, Dendermonde, Dilbeek, Lokeren en Beringen.

15% van elke brutosteekproef werd in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest getrokken. De brutosteekproeven werden zo getrokken dat ze de populatieverdelingen volgens (a) geslacht, (b) leeftijd en (c) nationaliteitshistoriek perfect weerspiegelen.

Om de verplaatsingstijd voor de interviewers en de verplaatsingskosten voor het veldwerkbureau te beperken, werd de steekproef getrapd getrokken.

- In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, de grootsteden Antwerpen en Gent en het Vlaams verstedelijkt gebied zijn de primaire steekproefeenheden clusters gelokaliseerd in postcodes. Het aantal clusters in een postcode was afhankelijk van het toeval waarbij de kans proportioneel was aan de populatieomvang van het herkomstland (15-85 jaar) in die postcode. In een tweede stap werden in elk van de getrokken clusters 20 individuen voor de brutosteekproef geselecteerd.
- In het niet-verstedelijkt gebied werden de gemeenten gegroepeerd in clusters van gemeenten op het niveau van kieskantons. Voor kieskantons die een grootstad of verstedelijkte gemeente bevatten, werd deze grootstad of verstedelijkte gemeente uit het kieskanton gehaald. De steekproeftrekking werd dan uitgevoerd in twee fasen. In een eerste fase werd een steekproef getrokken van kieskantons. De kans om geselecteerd te worden was hierbij evenredig aan het aantal personen van het herkomstland van dat kieskanton. In een tweede fase werden per getrokken kanton telkens 20 individuen voor de brutosteekproef geselecteerd.

3. Voorbereiding (7 oktober 2016 tot en met 22 februari 2017)

Ontwerpen vragenlijst

Een eerste versie van de vragenlijst werd opgesteld door een kerngroep bestaande uit leden van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen. De inhoudelijke keuze van de thema's gebeurde op basis van de leemten die aanwezig zijn in de huidige integratiemonitoring. Voor de concrete invulling van de vragen, werd onder meer gekeken naar reeds bestaande surveys uit het binnen- en buitenland, zoals de Survey Integratie Minderheden (Nederland), de SCV-survey, de vragenlijst Gelijke Behandeling (Nederland), de survey EU-MIDIS... Deze eerste versie werd voorgelegd aan een uitgebreide expertengroep van academici, collega's uit de Vlaamse overheid (domeinen wonen, werk, welzijn, jeugd,...), de drie agentschappen Integratie en Inburgering en het Minderhedenforum. Daarnaast werd de vragenlijst ook voorgelegd aan experts van Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst (werkzaam bij het Agentschap Integratie en Inburgering of bij het Minderhedenforum). Beide expertengroepen hebben tot nieuwe inzichten geleid en op basis hiervan werd de vragenlijst grondig aangepast en hervormd. Wablieft controleerde de vragenlijst op toegankelijk taalgebruik. Een laatste aanpassing aan de vragenlijst kwam er na de uitgebreide testinterviews die plaatsvonden met de doelgroep (zie verder).

De vragenlijst werd opgedeeld in 16 domeinen:

- (a) Uw achtergrond;
- (b) Uw migratiegeschiedenis;
- (c) Uw gezin;
- (d) Uw woning en woonomgeving;
- (e) Uw opleiding;
- (f) Inburgering;
- (g) Uw talen;
- (h) Uw werk;
- (i) Uw sociale identiteit;
- (j) Uw sociale contacten;
- (k) U en de samenleving;
- (l) Uw gezondheid;

- (m) Uw vrije tijd;
- (n) Uw geloof en levensbeschouwing;
- (o) U in de openbare ruimte;
- (p) Afsluitende vragen.

Programmatie vragenlijst

De vragenlijst werd door het veldwerkbureau geprogrammeerd via Nfield-software. Deze software werd gekozen omwille van de mogelijkheid om zowel een online als een face-to-face versie te kunnen programmeren met behulp van hetzelfde programma. Nfield voldoet aan de hoogste veiligheidsnormen (ISO27001 certified). De programmatie gebeurde op een manier die toeliet om de vragenlijst via verschillende mediums (laptop, tablet, smartphone etc.) en verschillende browsers (Google Chrome, Internet Explorer, Firefox etc.) in te vullen. Om toegang te krijgen tot de enquête, diende de respondent zich met een unieke code aan te melden op de daartoe bestemde website: www.samenleven-in-diversiteit.vlaanderen.be.

De vragenlijst werd met een bepaalde routing geprogrammeerd. Hierdoor kregen respondenten automatisch de voor hen toepasselijke, volgende vraag toegewezen. Zo kregen respondenten zonder kinderen bijvoorbeeld geen vragen m.b.t. ouderschap. Deze routing werd uitvoerig getest voordat het veldwerk van start ging. Op basis van de vragen naar (geboorte)nationaliteit (of geboorteland) van de ouders en de respondent zelf, zoals beschreven bij de opzet van het onderzoek, werd een herkomstgroep bepaald. Op basis hiervan werd de vragenlijst automatisch aangepast bij vragen die peilden naar de eigen herkomstgroep. Zo werd de vraag 'Hoe vaak heeft u contact met personen van de eigen herkomst?' bij respondenten van Congolese herkomst meteen aangepast naar 'Hoe vaak heeft u contact met personen van Congolese herkomst?'.

Vertaling vragenlijst

De vragenlijst werd vertaald in het Marokkaans-Arabisch (Arabische alfabet), Tamazight (Latijnse alfabet), Frans, Pools, Roemeens en

Turks. Deze vertalingen werden door één vertaler uitgevoerd, en telkens gecontroleerd door een tweede (en waar nodig derde) vertaler. Er werd zorgvuldig op nagekeken dat de juiste tekens gebruikt werden bij het weergeven van de vertaalde vragenlijsten.

Naast de vragenlijst zelf, werden ook de introductiebrief, reminderbrief, bedankbrief, niet-thuis-kaartje, flyer, afspraakkaartje², antwoordkaartjes³ en evaluatiekaartje vertaald in het Marokkaans-Arabisch, Frans, Pools, Roemeens en Turks. Deze instrumenten worden later in deze bijdrage verder besproken. De vertalingen van de brieven werden door een vertaalbureau gecontroleerd.

Testen vragenlijst

Omwille van het gegeven dat de vragenlijst nog niet eerder werd afgenomen, diende deze zorgvuldig getest te worden. In totaal werden er 73 testinterviews uitgevoerd. Zowel de Nederlandstalige als vertaalde vragenlijsten werden getest. Enerzijds werden enkele technische aspecten getest: logische volgorde van de vragenblokken, logica van de vragenlijst, duurtijd van het interview. Anderzijds werd het mentale proces bekeken bij het beantwoorden van de vragen, en dit via cognitieve interviewtechnieken. Dit laatste gebeurde bij respondenten die moeilijker bereikbaar zijn (bv. laagopgeleiden of personen ouder dan 60 jaar).

De Nederlandse vragenlijst werd eind november 2016 getest, verspreid over verschillende dagen. De testpersonen verschilden naargelang persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en herkomst). De testings vonden zowel aan de hand van de CAPI- als de CAWI-methode plaats. Er werden 10 CAWI- en 22 CAPI-interviews

afgenomen. Er werden vragen gesteld rond de leesbaarheid en duidelijkheid van de vragenlijst. Daarnaast werd dankzij de interviewers ook feedback bekomen inzake moeilijkheden bij het afnemen van een CAPI-interview. Op basis hiervan werd door het veldwerkbureau een verslag opgesteld met bemerkingen, resulterend in een herformulering van een aantal vragen en/of antwoordcategorieën of het toevoegen en/of verwijderen van vragen.

De vertaalde vragenlijst werd begin januari 2017 getest, eveneens gespreid over meerdere dagen. Er vonden 23 tests via de CAWI-methode en 18 via de CAPI-methode plaats. Het veldwerkbureau stelde opnieuw een verslag op met enkele knelpunten. Op basis hiervan werd de vraagstelling van bepaalde domeinen herbekeken en waar nodig aangepast.

Training interviewers

Nieuw aan te werven interviewers dienden vooreerst een algemene training te volgen met betrekking tot het afnemen van niet-commerciële, face-to-face interviews. Hierin werden een aantal interviewtechnieken uiteengezet, evenals de benaderingswijze, afspraken rond contactpogingen, enkele aandachtspunten en uitleg over de veldwerkapplicatie en surveysoftware. Deze training gebeurde in kleine groepjes face-to-face en duurde 3 tot 5 uur. Er vonden 23 dergelijke trainingen plaats. Alle interviewers dienden bovendien een specifieke training inzake de survey 'Samenleven in Diversiteit' te volgen om bekend te geraken met de vragenlijst. Dit gebeurde voor de hele groep aan de hand van een online training. Deze online training werd bijgewoond door de interviewers, medewerkers van het veldwerkbureau en de opdrachtgevers. Op deze manier kon deze laatste groep betrokkenen ingaan op eventuele vragen. De opname van deze training was gedurende de veldwerkperiode beschikbaar voor de interviewers.

Het interviewteam bestond uit meertalige interviewers en supervisors. In totaal werden 134 interviewers en 17 supervisors getraind. Niet alle

2 Op het afsprakenkaartje konden gegevens i.v.m. een toekomstig interview geschreven worden (naam interviewer, tijdstip etc.).

3 De antwoordkaartjes werden gebruikt wanneer bij verschillende vragen telkens dezelfde antwoordcategorieën mogelijk waren. Op die manier konden de respondenten het kaartje nalezen en dienden de antwoordcategorieën niet steeds hardop voorgelezen te worden.

getrainde interviewers zijn echter daadwerkelijk actief geweest in het werkveld. Een overzicht van deze aantallen kan teruggevonden worden in Tabel 2. De supervisors hebben de interviewers gecontroleerd gedurende hun werkzaamheden⁴, maar stonden ook in voor ondersteuning en het beantwoorden van vragen. De supervisors en veldwerkcoördinatoren van het veldwerkbuureau waren voortdurend bereikbaar. Er was ook een online medewerkerspagina beschikbaar met allerlei handleidingen en instructiefilmpjes voor minder dringende vragen. De supervisors hadden als doel om de interviewers te coördineren en controleren, en hen aan te sporen om

de werkzaamheden enthousiast uit te voeren. Daarnaast stonden zij ook in voor het evalueren van de interviewers. Dit gebeurde aan de hand van een meeloopdag (doorgaans de eerste werkdag), evenals telefonische controlegesprekken met respondenten. Op basis hiervan werden de werkzaamheden van de interviewers verbeterd of werd in uitzonderlijke gevallen afscheid genomen van bepaalde interviewers.⁵ In enkele gevallen werd er ook afscheid genomen van een interviewer omdat hij/zij het maximum aantal interviews bereikt had. Er werd een maximum van 50 interviews opgelegd om intervieweffecten te minimaliseren.

Tabel 2: Overzicht aantal interviewers per herkomstgroep

	Getrainde interviewers	Actieve interviewers	Supervisors
Belgische herkomst	28	25	5
Marokkaanse herkomst	37	28	4
Turkse herkomst	24	16	2
Poolse herkomst	12	9	3
Roemeense herkomst	14	7	3
Congolese herkomst	15	10	0
Totaal	134	95	17

4. Verloop van het veldwerk

Werkwijze/benaderingswijze

Op donderdag 23 februari 2017 werd naar alle steekproefpersonen een introductiebrieven verstuurd met uitleg over het onderzoek en een mogelijkheid tot het invullen van de enquête

via de weblink. Deze brieven zijn in overeenkomst met de taalwetgeving verspreid⁶.

Donderdag 9 maart 2017 werd een reminder- of herinneringsbrief gestuurd, die de steekproefpersonen die nog niet geantwoord hadden herinnerde aan het voorliggende onderzoek. Indien

⁴ De interviewers werden ook digitaal gecontroleerd, m.n. door het registreren van hun contactpogingen via GPS-coördinaten. Daarnaast vonden er controles plaats op basis van de persoonsgegevens (leeftijd, geslacht) van de respondent.

⁵ Dit gebeurde onder meer door een gebrek aan technische vaardigheden, slechte bereikbaarheid van de interviewer of een meningsverschil over het doel van en de filosofie achter het onderzoek.

⁶ Dit wil zeggen dat alle steekproefpersonen de brief in het Nederlands toegestuurd kregen, maar personen met een buitenlandse nationaliteit of personen die minder dan 10 jaar geleden de Belgische nationaliteit hebben verworven, de brief ook in de herkomsttaal ontvangen hebben. Ook de steekproefpersonen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kregen deze brief in het Nederlands (niet het Frans), wat mogelijks implicaties heeft gehad voor de respons in dit geografisch gebied. Dit wordt verder besproken in punt 7.

een steekproefpersoon hierna de enquête toch nog niet invulde, werd overgegaan tot face-to-face contact (zoals ook aangekondigd in de reminderbrief). Op 23 maart 2017 ging het interviewteam van start.

Bij non-respons na de reminderbrief, ging een interviewer langs aan huis. Dit eerste contact kon geslaagd zijn, resulteren in een harde weigering (waarna de pogingen stopgezet werden) of een zachte weigering (het interview kon op dat moment niet plaatsvinden, werd uitgesteld naar een later moment of de potentiële respondent geeft bijvoorbeeld aan het interview online te zullen invullen) of er vond geen contact plaats. In de laatste twee gevallen werd een tweede contactpoging nagestreefd, die dezelfde uitkomsten kon hebben. Indien er ook dan geen contact plaatsvond, werd een niet-thuiskaartje nagelaten. Dit kaartje kon leiden tot een afspraak (en bijgevolg een geslaagd CAPI-interview) of kon de steekproefpersoon ertoe aanzetten een CAWI-enquête af te ronden. Indien er geen reactie kwam, werd een derde en eventueel vierde contactpoging gemaakt. Elke CAPI-steekproefpersoon diende minimaal vier keer face-to-face benaderd te worden, waarvan minstens één contact na 18u en één contact tijdens het weekend. Indien er na vier pogingen geen contact had plaatsgevonden, werden de pogingen drie weken gestaakt. Na drie weken werd er eventueel overgegaan tot een vijfde, zesde of zevende poging.

Op 15 juni 2017 werd een tweede reminderbrief verstuurd, ondanks dat dit niet opgenomen was in de oorspronkelijke opdrachtschrijving. Deze brief werd enkel verstuurd naar personen waarmee nog geen contact gelegd was of die aangegeven hadden de vragenlijst via webenquête te willen invullen en dit op dat moment nog niet gedaan hadden. Het ging om 4.534 steekproefpersonen. De online vragenlijst was gedurende de volledige veldwerkperiode beschikbaar, ook tijdens het CAPI-veldwerk. Dit had een positief effect. 445 respondenten hebben na aanvang van het CAPI-veldwerk de

vragenlijst nog online ingevuld. 160 van hen vulden de vragenlijst in binnen de twee weken na de tweede reminderbrief, 101 steekproefpersonen vulden de vragenlijst in nadat een interviewer was langs geweest zonder dat er contact was tussen beide (mogelijke invloed van het niet-thuiskaartje), 93 personen (van de 318) die (bij een contactpoging) hadden aangegeven de vragenlijst online te willen invullen, deden dit ook daadwerkelijk.

Dagelijks werd nagegaan of een steekproefpersoon online had deelgenomen aan het onderzoek, zodat deze uit de CAPI-lijst verwijderd kon worden. Alle contactpogingen werden via de veldwerkapplicatie van het veldwerkbureau geregistreerd, inclusief de (eventuele) reden van weigering. Na vier contactpogingen werd het adres van de bijbehorende respondent tijdelijk uit het adressenbestand gehaald⁷. Het veldwerk werd voortdurend opgevolgd, gemonitord en bijgestuurd, vooral op de kenmerken geslacht, leeftijd, verstedelijkingsgraad en nationaliteitshistoriek, om een zo evenredig mogelijke respons te bereiken.

Na succesvolle deelname aan het onderzoek kregen de respondenten een incentive ter waarde van €15 opgestuurd, tezamen met een bedankbrief. In deze brief werd ook verwezen naar de bekendmaking van de resultaten (op de website www.samenleven-in-diversiteit.vlaanderen.be). De gegevens van de respondent werden aan het einde van het project verwijderd. De veldwerkperiode werd 13 augustus afgesloten.

Interviewers beschikten ook over Nederlands- en Franstalige flyers van de dienst Tele-Onthaal, die ze bij de respondent konden achterlaten wanneer zij merkten dat de desbetreffende persoon hulp of ondersteuning zou kunnen gebruiken. Geen enkele respondent heeft contact opgenomen met Tele-Onthaal⁸. In drie gevallen

⁷ Door een technisch probleem is dit bij enkele respondenten niet gebeurd.

⁸ Er werd, alvast gedurende de periode van het veldwerk, niet expliciet door cliënten verwezen naar de bevraging.

werd door de interviewers verwezen naar een, volgens hen, alarmerende situatie. Deze meldingen werden, via de opdrachtgever, doorgegeven aan de politie, gemeente en/of hulpverlening.

Vragen n.a.v. het onderzoek

Steekproefpersonen konden zowel via mail als telefonisch (via een lokaal, Belgisch telefoonnummer) contact opnemen met het veldwerkbureau voor vragen inzake het onderzoek. Ook het Agentschap Binnenlands Bestuur kon via mail gecontacteerd worden, bijvoorbeeld wanneer een steekproefpersoon twijfelde of het onderzoek daadwerkelijk uitging van de Vlaamse overheid.

In totaal werden er 55 mails ontvangen. De meerderheid hiervan had betrekking op het niet vinden van de website voor het invullen van de vragenlijst. Daarnaast werden er 91 telefoontjes beantwoord. Het veldwerkbureau voorzag in de mogelijkheid om oproepen te beantwoorden in alle talen van de herkomstgroepen. Toch vond slechts één telefoongesprek plaats in een andere taal dan het Nederlands of Frans. De overige telefoongesprekken waren ongeveer evenredig verdeeld over deze twee talen. Deze gesprekken waren voornamelijk bedoeld om afspraken in te plannen of om hulp te vragen bij het online

invullen van de vragenlijst. Enkele vragen gingen ook over de taal waarin de enquête ingevuld kon worden en of deelname aan het onderzoek verplicht was.

Evaluatie onderzoek

Aan het einde van een interview kreeg elke respondent de mogelijkheid om zijn/haar telefoonnummer aan de interviewer te geven in functie van een telefonisch evaluatiegesprek. 48% van de CAPI-respondenten deed dit (N=1047). Respondenten van Congolese herkomst gaven het vaakst hun telefoonnummer (65%), gevolgd door personen van Roemeense (58%), Turkse (53%), Marokkaanse (38%), Belgische (33%) en Poolse herkomst (22%). Er werden 221 respondenten gecontacteerd; 110 hiervan waren bereid om mee te werken aan een korte evaluatie van de bevraging.

Om elke respondent de mogelijkheid te geven zijn/haar mening over het onderzoek te geven, werd ook de optie voorzien om online een korte vragenlijst in te vullen over het onderzoek en de interviewer. Deze optie werd bekendgemaakt via de bedankbrief (evaluatiekaartje). Slechts zes respondenten hebben gebruikgemaakt van deze mogelijkheid.

Tabel 3. Overzicht telefonische evaluatiegesprekken

	Aantal gesprekken
Belgische herkomst	27
Marokkaanse herkomst	10
Turkse herkomst	18
Poolse herkomst	8
Roemeense herkomst	20
Congolese herkomst	14
Totaal	110

Uit de evaluatiegesprekken bleek dat enkele respondenten het onderzoek moeilijk en/of te persoonlijk vonden. 28% gaf aan dat het interview te lang duurde. Wat betreft de beloning,

gaf 87% aan dat zij ook meegedaan zouden hebben zonder beloning. 90% vond de beloning passend; 2% vond de beloning te laag, waartegenover 9% ze dan net weer te hoog vond.

5. Cleaning databank

Het veldwerkbureau zorgde voor een zorgvuldig afgewerkte databank. Dit gebeurde aan de hand van een vooraf bepaald codeboek. Daarnaast werd een logboek opgesteld, waarin grondig werd bijgehouden welke wijzigingen werden aangebracht aan de data, bijvoorbeeld door een typefout van één van de interviewers. De open antwoorden werden door het Agentschap Binnenlands Bestuur zelf gehercodeerd.

De brutorespons bedraagt 4.792 enquêtes. Tabel 6 geeft de verdeling weer van deze brutorespons naar herkomstgroep⁹. Op de data werd een kwaliteitscontrole uitgevoerd. Dit resulteerde in het afwijzen van een aantal CAWI- en CAPI-enquêtes. Enquêtes werden afgewezen om volgende redenen:

- (1) Wanneer de respondent volgens de vragenlijst een andere herkomst had dan een Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense of Congolese herkomst. 182 respondenten hadden een andere herkomst dan deze die we zouden verwachten op basis van de gegevens van het Rijksregister, bij 19 respondenten bleek de herkomst toch correct te zijn op basis van de open vragen met betrekking tot de nationaliteit van de persoon of diens ouders. De grootste verschillen zijn er bij personen van Belgische herkomst (die op basis van de enquête een andere, meestal Europese herkomst hadden dan de Belgische herkomst die we verwacht hadden volgens de gegevens van het Rijksregister) en bij personen van Roemeense herkomst. Bij deze laatste herkomstgroep bleken 33 respondenten een Moldavische herkomst te hebben in plaats van een Roemeense herkomst.
- (2) Wanneer bleek dat de verkeerde persoon geïnterviewd werd. De persoonsgegevens van de respondent werden vergeleken met de

persoonsgegevens van de steekproefpersoon (op basis van naam, geslacht en geboortjaar). Op deze manier werden 24 CAPI-interviews afgekeurd. Bij CAWI-interviews kan enkel gecontroleerd worden op basis van geslacht en leeftijd. Er werden geen CAWI-interviews afgekeurd;

- (3) Wanneer een steekproefpersoon een CAWI-enquête had ingevuld maar eveneens door een interviewer benaderd werd. Dit gebeurde wanneer de online enquête niet helemaal tot het einde was ingevuld en daarom nog niet uit de lijst met te benaderen CAPI-respondenten gehaald was. In dit geval is het CAPI-interview behouden;
- (4) De lengte/volledigheid van de enquête. Elke respondent diende minstens de vragen tot en met de eerste vraag van blok I (Sociale identiteit) ingevuld te hebben;
- (5) De duur van het interview. Zowel bij de CAWI- als de CAPI-methode duurde het invullen van de enquête gemiddeld 45 minuten. Bij 7 interviews werd echter vastgesteld dat deze minder dan 10 minuten hadden geduurd, bijvoorbeeld doordat de interviewer de respondent de antwoordopties liet meelezen of niet alles hardop las. Deze interviews werden niet behouden;
- (6) Te vaak het antwoord 'weet niet/geen mening' aangeduid. Vier enquêtes werden geweerd omdat in meer dan 75% van de gevallen waarbij de optie 'weet/geen mening' beschikbaar was, deze ook daadwerkelijk werd aangeduid;
- (7) Daarnaast voerde het veldwerkbureau ook een controle uit op eventuele tegenstrijdigheden. Dit kon bijvoorbeeld voorkomen wanneer een respondent aangaf geen kinderen te hebben, maar bij migratiereden stelde naar België gekomen te zijn voor de toekomst van de kinderen. Het had gekund dat respondenten aangaven dat ze niet kunnen werken vanwege gezondheidsproblemen of arbeidsongeschiktheid, ondanks dat ze in een andere vraag aangaven geen langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem te hebben. Deze controle leidde niet tot het afkeuren van enquêtes;

⁹ Voor de brutorespons gebeurde de indeling naar herkomstgroep op basis van de opgegeven herkomst door het Rijksregister. Deze kon afwijken van de herkomst die aangegeven werd door de respondent zelf; deze enquêtes werden niet weerhouden voor de nettorespons.

(8) Tot slot ging het veldwerkbureau ook na of er sprake was van straightlining (i.e. voortdurend hetzelfde antwoord geven bij matrixvragen). Ook deze controle leidde niet

tot het weren van de enquête.

Na cleaning bedraagt de nettorespons 4.491 enquêtes (zie tabel 6).

6. Respons

De responspercentages hebben betrekking op de uiteindelijk bekomen respons na de hiervoor vermelde kwaliteitscontrole. Het gaat bijgevolg om de goedgekeurde interviews, gedeeld door alle ter beschikking gestelde adressen * 100. In tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de uiteindelijk behaalde responspercentages.

De non-respons kan onderverdeeld worden in twee soorten non-respons. Enerzijds is er de oneigenlijke non-respons. Dit betreft personen die verhuisd waren, waarvan een onjuist adres was doorgegeven of die overleden waren. Anderzijds is er de eigenlijke non-respons, namelijk personen die niet konden deelnemen, niet bereikt

werden of niet wilden deelnemen.

Oneigenlijke non-respons

Bij 192 adressen is de schriftelijke correspondentie teruggestuurd naar afzender. Daarbovenop bleken 656 steekproefpersonen tijdens het CAPI-veldwerk niet bereikbaar te zijn omwille van verhuizing, omdat het adres niet bekend of onjuist was of omdat het adres onvindbaar was. 22 van deze adressen waren onbewoonbaar (leeg, te koop staand, afgebrand, door de overheid afgesloten). Sommige steekproefpersonen hadden ook geen woonadres, maar verbleven bijvoorbeeld in een OCMW of psychiatrische instelling. Oneigenlijke non-respons kwam het vaakst voor bij de Roemeense doelgroep (12%) en het minst vaak bij de Belgische herkomstgroep (6%).

Tabel 4. Oneigenlijke non-respons

	Aantal	Totaal bruto steekproef	% t.o.v. steekproef
Belgische herkomst	87	1.405	6%
Marokkaanse herkomst	106	1.560	7%
Turkse herkomst	109	1.405	8%
Poolse herkomst	118	1.969	6%
Roemeense herkomst	231	1.969	12%
Congolese herkomst	208	2.250	9%
Totaal	855	10.558	8%

Eigenlijke non-respons

Weigeringen kwamen het vaakst voor bij de Belgische (66%) en Poolse herkomstgroep (58%). Bij de Roemeense (44%) en Congolese herkomstgroep (37%) was er na 4 contactpogingen het

vaakst geen uitkomst. Bij de Marokkaanse (30%) en Turkse herkomstgroep (26%) lag het aantal steekproefpersonen dat gedurende de veldwerkperiode niet in staat was deel te nemen of afwezig was dan weer het hoogst.

Tabel 5. Eigenlijke non-respons

	Aantal	Weigering (%)	Geen uitkomst na 4 contactpogingen (%)	Niet in staat of afwezig gedurende veldwerkperiode (%)	% t.o.v. steekproef
Belgische herkomst	498	66%	25%	9%	35%
Marokkaanse herkomst	378	44%	26%	30%	24%
Turkse herkomst	517	55%	20%	26%	37%
Poolse herkomst	166	58%	34%	8%	8%
Roemeense herkomst	342	50%	44%	6%	17%
Congolese herkomst	257	41%	37%	22%	11%
Totaal	2.158	53%	29%	18%	20%

Bij de eigenlijke non-respons vallen een aantal trends op. Zo hadden contactpogingen bij de Roemeense herkomstgroep vaak geen contact als resultaat, terwijl contactpogingen bij de Belgische herkomstgroep net relatief vaak een harde weigering opleverden. Personen uit de Belgische, Poolse en Turkse herkomstgroep weigerden het vaakst deelname, personen uit de Congolese en Marokkaanse herkomstgroep het minst vaak. Wanneer mogelijk voor de interviewer, werd ook gevraagd naar de reden tot weigering. Een aantal opmerkelijke bevindingen:

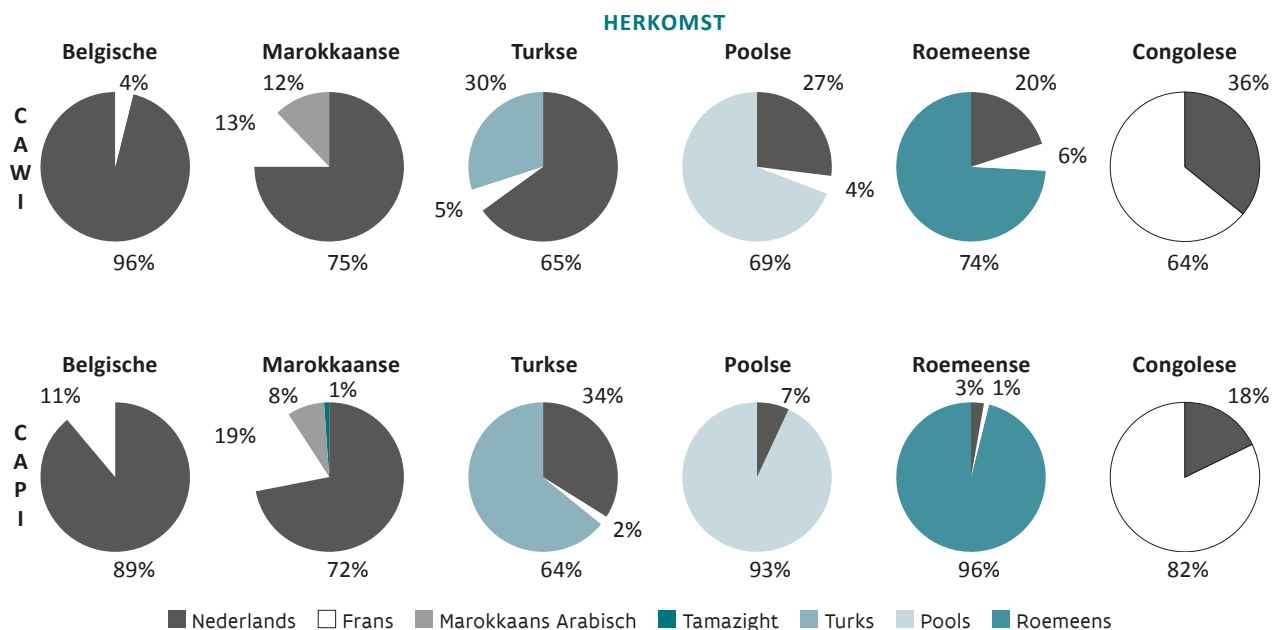
- Steekproefpersonen van Marokkaanse herkomst gaven vaker aan geen tijd te hebben (22%) en zagen vaker het nut niet in van dergelijk onderzoek (16%);
- Steekproefpersonen van Roemeense herkomst haalden vaker een gebrek aan vertrouwen in de overheid aan (10%);
- Steekproefpersonen van Turkse en Congolese herkomst gaven al wel eens aan dat ze nooit meedoen met onderzoek (beide 8%).

Over het algemeen kan opgemerkt worden dat het onderzoek vooral bij de Belgische herkomstgroep minder positief onthaald werd. Desinteresse in het onderzoek en enquête-moeheid spelen hierbij een rol. Interviewers kregen soms negatieve of zelfs boze reacties van personen van Belgische, maar ook van Turkse herkomst. Personen uit de Congolese herkomstgroep waren over het algemeen blij hun stem te

kunnen laten horen. Dit leidde soms tot emotionele situaties, bijvoorbeeld wanneer gepeild werd naar negatieve ervaringen. Personen van Roemeense herkomst waren wantrouwiger en terughoudender. Personen van Marokkaanse herkomst waren over het algemeen moeilijker te bereiken en moesten vaak overtuigd worden van het belang van het onderzoek. Ook personen van Turkse herkomst bleken wantrouwiger en moesten overtuigd worden van het belang van het onderzoek en de anonieme verwerking van de gegevens. Deze laatsten voelen zich vaak niet gehoord door de overheid, wat enerzijds een negatief effect had op de respons, maar anderzijds mensen ook aanspoorde om hun stem te laten horen. Personen van Poolse herkomst waren open maar ook wantrouwend, mogelijks zelfs wat angstig voor de Vlaamse overheid. De tegoedbon bleek voor hen een belangrijke incentive te zijn.

Figuur 2 geeft de verdeling naar taal weer, opgesplitst naar CAWI en CAPI. Hieruit blijkt dat het Nederlands bij alle herkomstgroepen voorkomt, maar in mindere mate bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep. Respondenten van Turkse herkomst hebben de online vragenlijst vaak in het Nederlands ingevuld, de Marokkaanse herkomstgroep vulde zowel CAWI als CAPI hoofdzakelijk in het Nederlands in. Tamazight werd nauwelijks gebruikt doorheen het veldwerk.

Figuur 2. Verdeling naar taal

Tabel 6. Samenvattende tabel respons¹⁰

	Bruto steekproef (N)	Bruto respons (N)	Oneigenlijke non-respons (N)	Eigenlijke non-respons (N)	Uitgesloten o.b.v. cleaning (N)	Netto respons na cleaning (N)	Respons t.o.v. steekproef (%)	Respons CAWI (%)	Respons CAPI (%)
Belgische herkomst	1.405	772	87	498	33	739	53%	34%	19%
Marokkaanse herkomst	1.560	757	106	378	45	712	46%	21%	25%
Turkse herkomst	1.405	743	109	517	33	710	51%	18%	33%
Poolse herkomst	1.969	810	118	166	52	758	38%	26%	12%
Roemeense herkomst	1.969	830	231	342	71	759	39%	23%	16%
Congolese herkomst	2.250	880	208	257	67	813	36%	16%	20%
Totaal	10.558	4.792	855	2.158	301	4.491	43%	23%	20%

¹⁰ 2.753 respondenten werden niet benaderd voor een face-to-face interview.

7. Representativiteit van de gerealiseerde steekproef

Voor de verkregen variabelen uit het Rijksregister, namelijk leeftijd, geslacht, nationaliteitshistoriek en verstedelijkingsgraad kunnen we nagaan of de gerealiseerde steekproef de populatie goed weergeeft. Hierbij moet er rekening gehouden worden met de specifieke eisen die opgelegd werden voor het trekken van de steekproef. Er werd een aparte steekproef per herkomstgroep getrokken en binnen elke

herkomstgroep werd 85% van de steekproef getrokken in het Vlaamse Gewest en 15% in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De verwachte verdeling in onderstaande tabellen zijn dan ook berekend volgens deze verdeling (85% Vlaamse Gewest en 15% Brusselse Hoofdstedelijke Gewest). Het gaat telkens over de bevolking van 15 jaar tot en met 85 jaar. De populatiegegevens komen uit het Rijksregister, de gegevens van de respondenten zijn gebaseerd op de antwoorden ingevuld in de enquête.

Naar geslacht

De verdeling van de gerealiseerde steekproef verschilt niet significant naar geslacht voor de respondenten van Belgische, Marokkaanse,

Turkse en Congolese herkomst. Vrouwelijke respondenten van Poolse en Roemeense herkomst zijn wel oververtegenwoordigd in de gerealiseerde steekproef ($p < 0,05$).

Tabel 7. Representativiteit van de gerealiseerde steekproef naar geslacht

	Respondenten		Verwachte verdeling	
	Man (%)	Vrouw (%)	Man (%)	Vrouw (%)
Belgische herkomst	48,2	51,8	49,2	50,8
Marokkaanse herkomst	48,5	51,5	50,5	49,5
Turkse herkomst	48,6	51,4	51,3	48,7
Poolse herkomst	39,8	60,2	46,0	54,0
Roemeense herkomst	48,1	51,9	54,8	45,2
Congolese herkomst	43,9	56,1	44,2	55,8

Belgische herkomst: $X^2=0,305$, $p=0,581$; Marokkaanse herkomst: $X^2=1,207$, $p=0,272$; Turkse herkomst: $X^2=2,019$, $p=0,155$; Poolse herkomst: $X^2=11,642$, $p < 0,001$; Roemeense herkomst: $X^2=13,744$, $p < 0,0001$; Congolese herkomst: $X^2=0,021$, $p=0,885$

Naar leeftijd

De vergelijking naar leeftijd levert enkel significante verschillen op voor de respondenten van Roemeense herkomst ($p < 0,05$). Bij de respondenten van Roemeense herkomst zijn de

35-54-jarigen oververtegenwoordigd en de twee andere leeftijdsgroepen ondervertegenwoordigd. De verdeling naar leeftijdsgroepen voor de overige herkomstgroepen levert geen significante verschillen op met de verwachte verdeling.

Tabel 8. Representativiteit van de gerealiseerde steekproef naar leeftijd

	Respondenten			Verwachte verdeling		
	15-34 (%)	35-54 (%)	55+ (%)	15-34 (%)	35-54 (%)	55+ (%)
Belgische herkomst	27,3	30,3	42,4	25,1	31,2	43,7
Marokkaanse herkomst	47,5	40,4	12,1	44,0	41,1	14,9
Turkse herkomst	45,5	40,3	14,2	45,4	40,3	14,3
Poolse herkomst	38,3	48,2	13,6	40,4	44,7	14,9
Roemeense herkomst	46,9	49,4	3,7	50,6	43,9	5,6
Congolese herkomst	43,8	42,1	14,1	47,5	39,2	13,3

Belgische herkomst: $X^2=1,965$, $p=0,374$; Marokkaanse herkomst: $X^2=5,842$, $p=0,054$; Turkse herkomst: $X^2=0,008$, $p=0,996$; Poolse herkomst: $X^2=3,834$, $p=0,147$; Roemeense herkomst: $X^2=12,515$, $p=0,002$; Congolese herkomst: $X^2=4,405$, $p=0,111$

Naar nationaliteitshistoriek

De opdeling naar nationaliteitshistoriek levert voor alle herkomstgroepen significante verschillen op. Er is een grote ondervertegenwoordiging van respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst die de huidige Belgische nationaliteit hebben, maar een vreemde

geboortenationaliteit. Omgekeerd is er een oververtegenwoordiging bij deze herkomstgroepen van respondenten die zelf de Belgische geboortenationaliteit hebben, maar waarvan minstens één van de ouders een vreemde geboortenationaliteit heeft.

Deze discrepantie wordt bij de personen van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst hoofdzakelijk veroorzaakt door een mismatch tussen de gegevens van het Rijksregister en hetgeen de respondenten zelf invullen in de enquête¹¹. Verder onderzoek zal moeten achterhalen

wat de oorzaak is, namelijk het (gedeeltelijk) fout invullen van de nationaliteitshistoriek in de enquête door de respondenten zelf, fouten die in het Rijksregister aanwezig zijn of een combinatie van beide.

Tabel 9. Representativiteit van de gerealiseerde steekproef naar nationaliteitshistoriek

	Respondenten			Verwachte verdeling		
	Huidige vreemde nat. (%)	Huidige Belg. nat., vreemde geboortenat. (%)	Belg. geboortenat., vreemde geboortenat. ouder(s) (%)	Huidige vreemde nat. (%)	Huidige Belg. nat., vreemde geboortenat. (%)	Belg. geboortenat., vreemde geboortenat. ouder(s) (%)
Marokkaanse herkomst	25,3	41,6	33,1	21,3	66,2	12,5
Turkse herkomst	17,3	45,8	36,9	17,6	68,6	13,7
Poolse herkomst	77,8	18,3	3,8	72,2	18,6	9,2
Roemeense herkomst	83,7	15,5	0,8	85,7	12,9	1,4
Congolese herkomst	36,5	46,0	17,5	29,5	58,6	11,9

Marokkaanse herkomst: $X^2=311,501$, $p<0,0001$; Turkse herkomst: $X^2=322,008$, $p<0,0001$; Poolse herkomst: $X^2=27,038$, $p<0,0001$; Roemeense herkomst: $X^2=6,358$, $p=0,042$; Congolese herkomst: $X^2=56,342$, $p<0,0001$.

Bij de personen van Poolse herkomst is er een oververtegenwoordiging van respondenten met een huidige vreemde nationaliteit en een ondervertegenwoordiging van personen met een

Belgische geboortenationaliteit, maar waarvan minstens één van de ouders een vreemde geboortenationaliteit heeft.

Naar verstedelijkingsgraad

15% van de steekproef werd getrokken in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, 85% van de steekproef werd getrokken in het Vlaamse Gewest. Voor de steekproef in het Vlaamse Gewest werd er een opsplitsing gemaakt naar grootsteden (Antwerpen, Gent), het verstedelijkt gebied zonder de grootsteden (Oostende, Brugge, Kortrijk, Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas, Mechelen, Turnhout, Leuven, Genk, Hasselt, Vilvoorde, Dendermonde, Dilbeek, Lokeren en Beringen) en het niet-verstedelijkt gebied (overige gemeenten).

De vergelijking tussen de verwachte verdeling en de gerealiseerde steekproef levert voor alle herkomstgroepen significante verschillen op, behalve voor de Congolese herkomstgroep. Er is een ondervertegenwoordiging van respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Daarnaast is er ook een kleine oververtegenwoordiging van personen van Belgische herkomst uit het niet-verstedelijkt gebied, een oververtegenwoordiging van personen van Marokkaanse herkomst uit het verstedelijkt gebied (inclusief de grootsteden), een oververtegenwoordiging van personen van Poolse herkomst in de grootsteden en een oververtegenwoordiging van personen van Roemeense herkomst in het verstedelijkt gebied (inclusief de grootsteden).

¹¹ Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst geeft 29,4% een antwoord dat niet overeenstemt met de gegevens van het Rijksregister, bij de respondenten van Turkse herkomst is dit 29,0% en bij de respondenten van Congolese herkomst geeft 16,1% een antwoord dat niet overeenstemt met de gegevens van het Rijksregister.

Tabel 10. Representativiteit van de gerealiseerde steekproef naar verstedelijkingsgraad

	Respondenten				Verwachte verdeling			
	BHG (%)	Groot steden (%)	Verstedelijkt gebied (%)	Niet-verstedelijkt gebied (%)	BHG (%)	Groot steden (%)	Verstedelijkt gebied (%)	Niet-verstedelijkt gebied (%)
Belgische herkomst	7,6	7,3	16,4	68,7	15,0	7,3	13,2	64,5
Marokkaanse herkomst	11,1	37,5	25,0	26,4	15,0	31,6	21,6	31,8
Turkse herkomst	10,1	28,0	25,6	36,2	15,0	27,1	22,3	35,7
Poolse herkomst	12,3	31,0	14,4	42,3	15,0	19,4	14,8	50,7
Roemeense herkomst	10,7	14,4	22,7	52,3	15,0	11,3	19,8	53,9
Congolese herkomst	13,2	14,4	21,6	50,8	15,0	12,7	20,2	52,1

Belgische herkomst: $X^2=34,840$, $df=3$, $p<0,0001$; Marokkaanse herkomst: $X^2=25,408$, $df=3$, $p<0,0001$; Turkse herkomst: $X^2=15,004$, $df=3$, $p=0,002$; Poolse herkomst: $X^2=66,819$, $df=3$, $p<0,0001$; Roemeense herkomst: $X^2=19,268$, $df=3$, $p<0,0001$; Congolese herkomst: $X^2=4,772$, $df=3$, $p=0,189$.

8. Weging

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat er door non-respons een over- of ondervertegenwoordiging is van bepaalde groepen van respondenten. Om de populatie beter te benaderen, werd er daarom voor geopteerd om de resultaten per herkomstgroep te wegen naar geslacht, leeftijd, verstedelijkingsgraad en nationaliteitshistoriek (de ter beschikking gestelde gegevens door het Rijksregister). Bovenstaande analyse van de representativiteit van het kenmerk 'nationaliteitshistoriek' leert ons dat de cijfers van het Rijksregister sterk verschillen van de cijfers van de gerealiseerde steekproef (zie punt 7). Op basis van deze vaststelling werd er gekozen om enkel de indeling 'huidige Belgische nationaliteit' en 'huidige vreemde nationaliteit' te gebruiken voor de weging. Voor het kenmerk 'verstedelijkingsgraad' werden de respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de grootsteden Antwerpen en Gent samengenomen

omwille van de lage respons in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en werden er aldus 3 categorieën voorzien (grootsteden, verstedelijkt gebied zonder de grootsteden, niet-verstedelijkt gebied). Voor het kenmerk leeftijd werden er 3 leeftijdscategorieën voorzien (15-34 jaar; 35-54 jaar en 55+) en voor geslacht 2 (man, vrouw). Met het oog op stabiele gewichten werd er gewogen op gewone frequentieverdelingen en niet op de kruisingen van deze variabelen. Dit gebeurde met een iteratieve wegingsprocedure, door Statistiek Vlaanderen uitgevoerd met de SPSS Rake Weights procedure.

Voor elke herkomstgroep werden er aparte weegcoëfficiënten voorzien. De weging heeft een invloed op de bekomen percentages. Groepen die ondervertegenwoordigd waren in onze steekproef, krijgen een groter gewicht toegekend zodat de geschatte percentages de verwachte verdelingen beter zouden moeten benaderen.

9. Analyses

De analyses gebeurden aan de hand van de

SPSS-module Complex Samples. Nadat een weegplan werd opgesteld (cfr. 8. Weging), werden de gewogen percentages berekend met

bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen. De betrouwbaarheidsintervallen geven weer tussen welke waarden het betrokken percentage ligt met een 95%-zekerheid. Grote betrouwbaarheidsintervallen duiden m.a.w. op minder betrouwbare resultaten. In de tabellen worden deze betrouwbaarheidsintervallen steeds meegegeven.

Voor elke indicator werd een onafhankelijkheidstoets naar herkomst opgevraagd. Er werd m.a.w. nagegaan of de bekomen resultaten significant verschillen naar herkomst. Daarnaast werd elke indicator uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, verstedelijkingsgraad en geboorteland¹². Omwille van het lage aantal respondenten van 55 jaar en ouder bij enkele herkomstgroepen werd er gekozen voor volgende leeftijdsindeling: 15-34, 35-45 en 45+. Naar verstedelijking werd er een opsplitsing gemaakt naar grootsteden (Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, Antwerpen en Gent), het verstedelijkt gebied zonder de grootsteden en het niet-verstedelijkt gebied (overige gemeenten). Omwille van de hierboven beschreven vragen omtrent het kenmerk

nationaliteitshistoriek, werd er voor gekozen om analyses te maken naar geboorteland (al dan niet geboren in België). Voor elk achtergrondkenmerk werd er eveneens een onafhankelijkheidstoets opgevraagd. De cijfers opgesplitst naar geslacht, leeftijd, verstedelijking en geboorteland zijn niet terug te vinden in de tabellen. In de toelichting worden wel de significante verschillen besproken bij $p < 0,05$.

Indien de analyses gebaseerd waren op minder dan 100 respondenten, wordt er telkens aangegeven dat er voorzichtig omgegaan moet worden met de interpretatie van de gegevens. Tenzij anders vermeld, werden de 'weet niet/geen mening' en 'niet van toepassing'-antwoordcategorie buiten beschouwing gelaten bij de analyses. Wanneer deze categorie inhoudelijk relevant was, werd deze expliciet opgenomen in de tabel. Indien bepaalde antwoordcategorieën samen werden genomen, is dit ofwel zichtbaar in de tabel, ofwel wordt dit expliciet vermeld boven de tabel. Doordat de percentages in de tabellen werden afgerond, is het mogelijk dat deze niet exact optellen tot 100%.

10. Besluit

De survey Samenleven in Diversiteit werd opgezet met als doel blinde vlekken in het integratieonderzoek te monitoren en was gericht op zes herkomstgroepen: respondenten van Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst. Personen van buitenlandse herkomst zijn vaak ondervertegenwoordigd in surveys. Om deze personen toch zoveel mogelijk te bereiken, werden een aantal maatregelen ondernomen:

- Toegankelijke vragenlijst (mede dankzij de expertenpanels, Wablieft en de 73 testinterviews);
- Gebruik van twee methodes: CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) en CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing);
- Aanbieden van vertaalde vragenlijsten (volgens de afspraken met de Vaste Commissie voor Taaltoezicht);
- Inzetten van meertalige interviewers;
- Inzetten van interviewers met eenzelfde herkomst als de respondenten;
- Incentive van 15 euro bij deelname.

Deze maatregelen, maar ook de grote spreiding van de steekproef, zijn een meerwaarde van dit onderzoek. Deze initiatieven hebben uiteindelijk geresulteerd in een overall responspercentage van 43% (4.491 goedgekeurde interviews). Alle herkomstgroepen zijn goed vertegenwoordigd.

¹² Bij het controleren of het geboorteland van de respondent een invloed heeft, werden de respondenten van Belgische herkomst buiten beschouwing gelaten. Het betreft hier dus alleen de respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense of Congolese herkomst.

3. Algemeen profiel van de respondenten

Aan de hand van een aantal achtergrondkenmerken wordt in dit deel een algemeen profiel geschetst van de personen die bevestigd werden via de SID-survey. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op het geslacht en de leeftijd, het huishoudtype, de verstedelijkingsgraad van de woonplaats, de nationaliteitshistoriek, het geboorteland, de duur van verblijf in België, de reden van migratie, het opleidingsniveau en de activiteitenstatus van de persoon zelf. Daarnaast wordt ook ingegaan op het geboorteland en het opleidingsniveau van de eventuele partner om meer zicht te krijgen op het profiel van het gezin van de respondent.

Dit deel is erop gericht om demografische en sociaaleconomische gelijkenissen en verschillen

tussen de herkomstgroepen in beeld te brengen die mogelijk samenhangen met in de indicatorenfiches vastgestelde gelijkenissen en verschillen tussen de herkomstgroepen. Daarom wordt hier net als in de indicatorenfiches steeds gewerkt met gewogen percentages. In dit deel wordt dus niet nagegaan of de SID-steekproef representatief is voor de totale bevolking per herkomstgroep. Dat wordt uitgebreid besproken in het hoofdstuk 2. Methodologie.

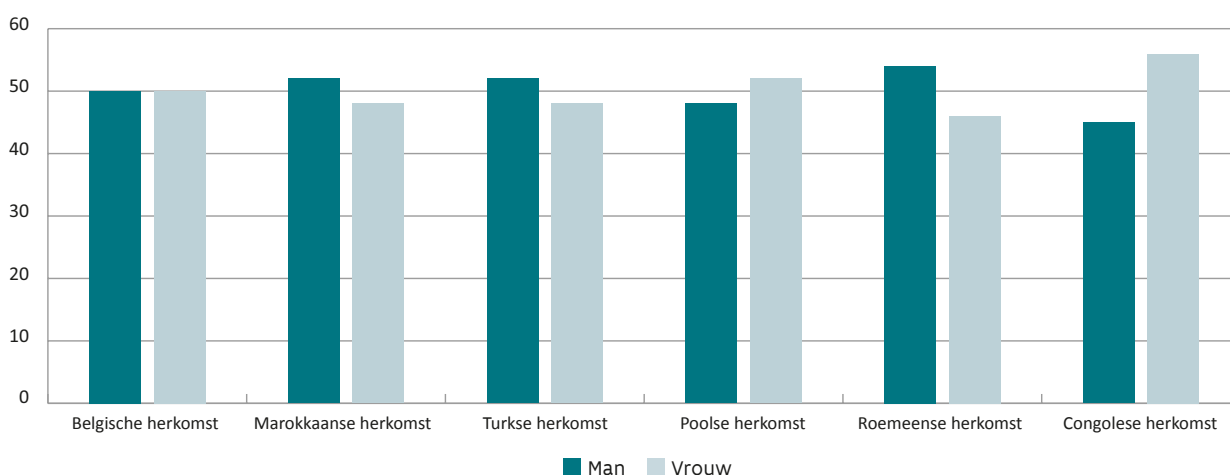
Naast dit algemeen profiel is er bij een aantal levensdomeinen ook een meer specifiek profiel voorzien waarin bepaalde achtergrondkenmerken die betrekking hebben op het levensdomein in kwestie meer in detail worden behandeld.

Geslacht

Bij de personen van Belgische herkomst is er min of meer een evenwicht tussen het aandeel mannen en vrouwen. Bij de personen van

Roemeense, Marokkaanse en Turkse herkomst zijn de mannen in de meerderheid. Bij de personen van Poolse en Congolese herkomst zijn er meer vrouwen dan mannen.

Figuur 1: Aandeel personen naar geslacht, in %

Bron: SID-survey 2017.

Leeftijd

De personen van Belgische herkomst zijn gemiddeld genomen duidelijk ouder dan de andere herkomstgroepen. De gemiddelde leeftijd van deze groep ligt minstens 10 jaar hoger dan bij de andere groepen. Wat de relatieve verdeling over de verschillende leeftijdscategorieën betreft, scoren de personen van Belgische herkomst het laagst bij de leeftijdsgroepen tot 44 jaar en het hoogst bij de groepen vanaf 45 jaar.

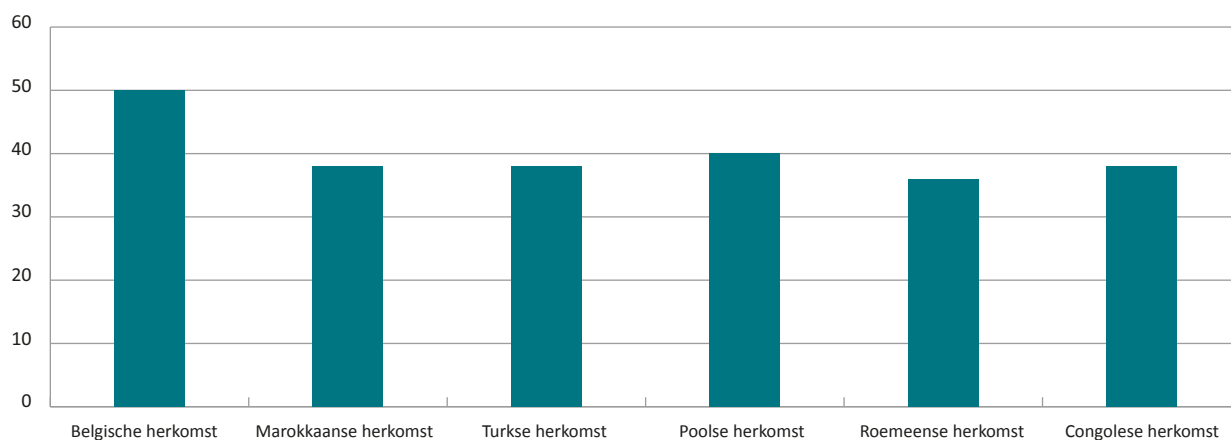
De buitenlandse herkomstgroepen kennen een meer gelijklopend leeftijdsprofiel. De gemiddelde leeftijd ligt bij alle buitenlandse herkomstgroepen tussen 35 en 40 jaar. Toch kunnen ook hier grosso modo 2 verschillende groepen worden onderscheiden.

Bij de personen van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst zijn telkens ongeveer 3 op de 10 personen jonger dan 30 jaar, een ongeveer even grote groep is tussen 30 en 44 jaar, ruim 2 op de 10 personen zijn tussen 45 en 59 jaar en ongeveer 1 op de 10 is ouder dan 60 jaar.

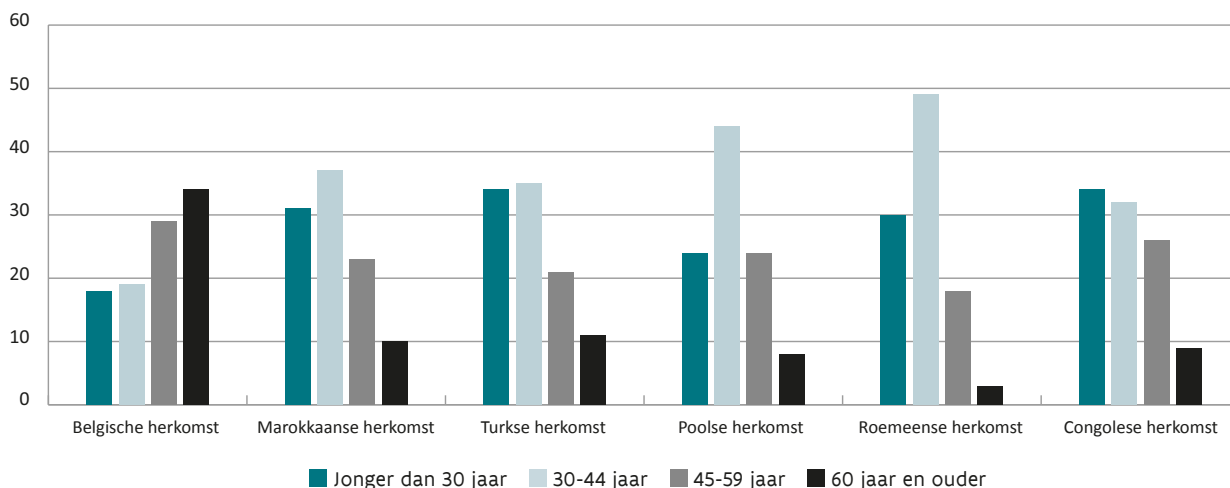
Bij de personen van Poolse en Roemeense herkomst is de leeftijdsgroep van 30 tot 44 jaar veruit de grootste. Het verschil met de andere leeftijdsgroepen is duidelijk groter dan bij de andere buitenlandse herkomstgroepen.

Slechts een beperkt aandeel personen van buitenlandse herkomst is 60 jaar of ouder. Hierdoor kunnen op basis van de SID-survey voor deze leeftijdsgroep geen betrouwbare uitspraken worden gedaan. Daarom worden bij de bespreking van de resultaten in de indicatorenfiches de personen van 60 jaar en ouder samengenomen met de groep van 45 tot 59 jaar.

Figuur 2a: Gemiddelde leeftijd, in jaren

Bron: SID-survey 2017.

Figuur 2b: Aandeel personen naar leeftijdscategorie, in %

Bron: SID-survey 2017.

Huishoudtype

Bij de personen van Belgische herkomst wonen ruim 3 op de 10 personen samen met een partner zonder kinderen. Een iets kleinere groep woont samen met partner en kinderen. Ongeveer 15% van de Belgische herkomstgroep is alleenstaande.

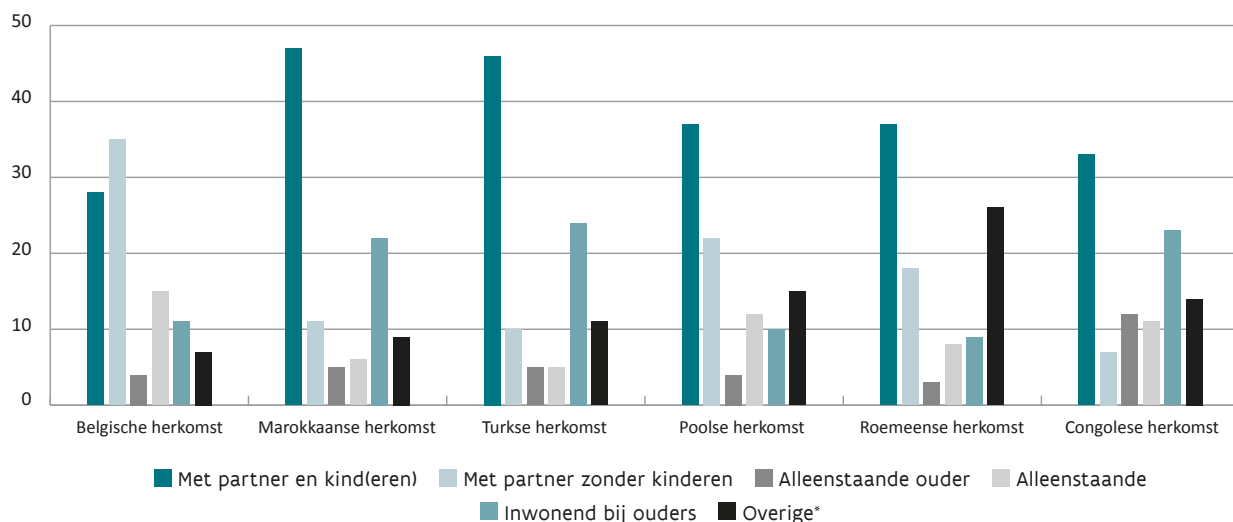
De Marokkaanse en Turkse herkomstgroep hebben een duidelijk ander maar onderling vergelijkbaar profiel op vlak van gezinssituatie. Bijna de helft woont samen met een partner en kinderen. Goed 2 op de 10 wonen in bij de ouders. Het aandeel van de samenwonenden met partner zonder kinderen blijft beperkt tot 1 op de 10.

Ook de personen van Poolse en Roemeense herkomst tonen een onderling min of meer vergelijkbaar beeld inzake huishoudtype. Bij hen

zijn bijna 4 op de 10 samenwonend met partner en kinderen. Ongeveer 2 op de 10 wonen samen met een partner zonder kinderen. Het aandeel van de categorie 'overige' is bij de personen van Roemeense herkomst wel duidelijk hoger dan bij de personen van Poolse herkomst. Het gaat om personen in gezinnen waar naast het kerngezin (alleenstaande of koppel, al dan niet met kinderen) ook nog andere personen inwonen zoals broers/zussen, (schoon)ouders, grootouders of andere personen.

Bij de personen van Congolese herkomst zijn ruim 3 op de 10 samenwonend met een partner en kinderen. Ruim 2 op de 10 wonen in bij de ouders. De andere huishoudtypes zijn telkens goed voor ongeveer 1 op de 10 personen.

Figuur 3: Aandeel personen naar huishoudtype, in %

Bron: SID-survey 2017.

* Overige: alle soorten kerngezinnen (alleenstaande of koppel, al dan niet met kinderen) met bijwonende andere familieleden of personen.

Verstedelijkingsgraad

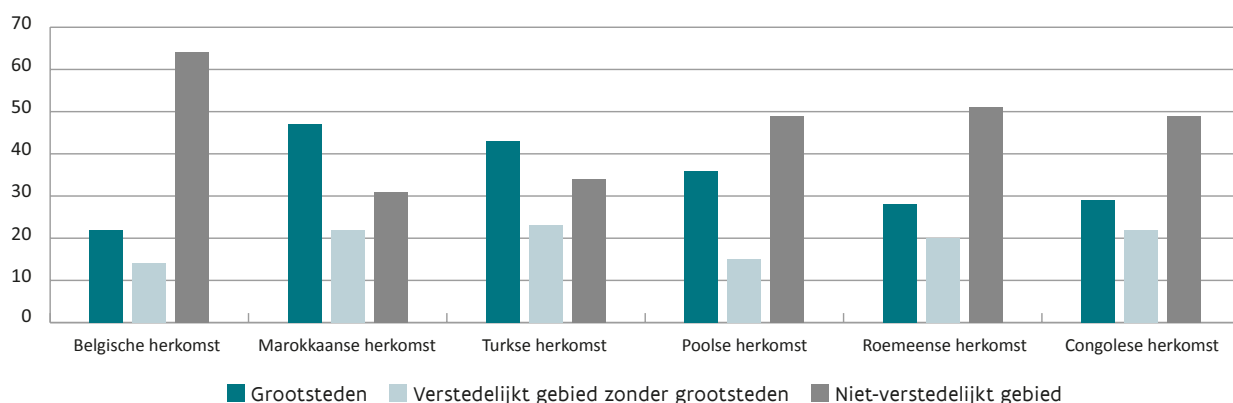
Ruim 6 op de 10 personen van Belgische herkomst wonen in een niet-verstedelijkte gemeente. Ongeveer 2 op de 10 wonen in de grootsteden. Een beperkte groep woont in het verstedelijkt gebied zonder de grootsteden.

Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel van de niet-verstedelijkte gebieden telkens lager en het aandeel van de grootsteden

hoger dan bij de personen van Belgische herkomst.

Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep vormen de personen uit de grootsteden de grootste groep, bij de andere buitenlandse herkomstgroepen zijn dat de personen uit de niet-verstedelijkte gebieden.

Figuur 4: Aandeel personen naar verstedelijkingsgraad, in %

Bron: SID-survey 2017.

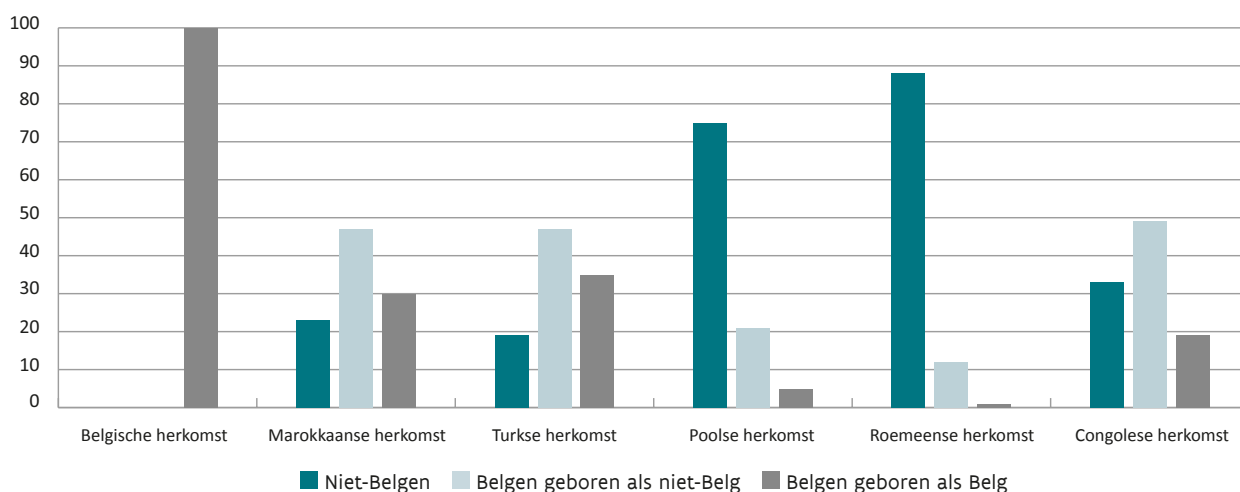
Nationaliteitshistoriek

Van de personen van Marokkaanse en Turkse herkomst is bijna de helft zelf Belg geworden (Belgen geboren als niet-Belg). Ongeveer 3 op de 10 personen zijn als Belg geboren maar worden hier op basis van een niet-Belgische geboorternationaliteit van minstens één van de ouders als persoon van buitenlandse herkomst beschouwd (Belgen geboren als Belg). Slechts 2 op de 10 personen in deze herkomstgroepen hebben momenteel een niet-Belgische nationaliteit (niet-Belgen). Ook bij de personen van Congolese herkomst is ongeveer de helft geboren als Belg.

Het aandeel niet-Belgen ligt bij deze groep wel iets hoger dan bij de personen van Marokkaanse en Turkse herkomst.

Een heel ander beeld is te zien bij de Poolse en Roemeense herkomstsgroep. Daar vormen de niet-Belgen veruit de grootste groep, bij de personen van Roemeense herkomst nog iets meer dan bij de personen van Poolse herkomst. Een beperkte groep bij beide herkomstgroepen is zelf Belg geworden. Bij deze herkomstgroepen zijn er nagenoeg geen personen geboren als Belg.

Figuur 5: Aandeel personen naar nationaliteitshistoriek, in %

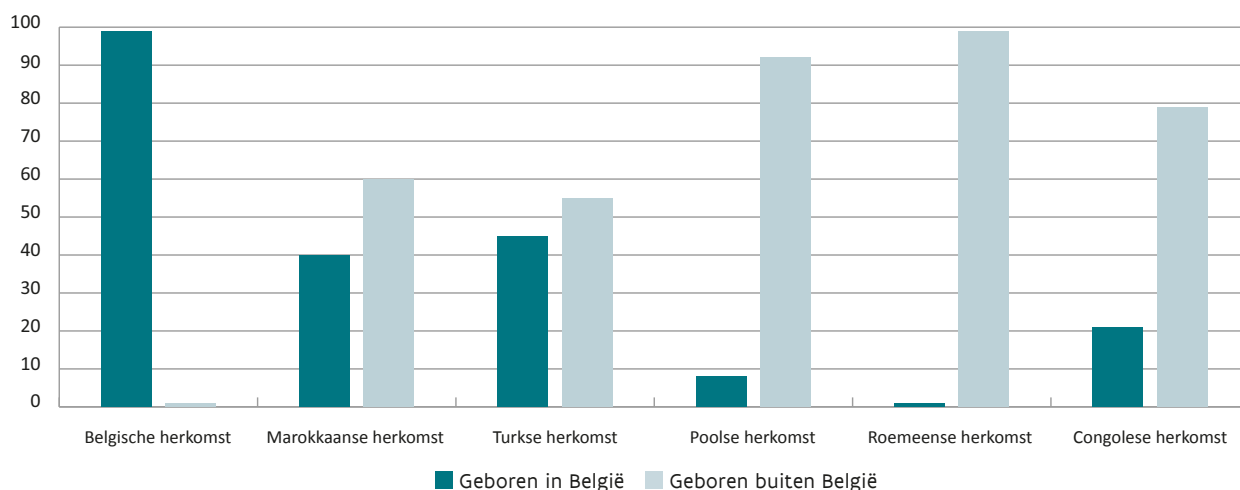

Bron: SID-survey 2017.

Geboorteland

Bij de personen van Belgische herkomst is bijna iedereen geboren in België. De personen van Roemeense herkomst zijn nagenoeg allemaal geboren buiten België. Ook bij de Poolse herkomstsgroep ligt het aandeel personen geboren

buiten België zeer hoog. Bij de personen van Congolese herkomst gaat het om 8 op de 10, bij de personen van Marokkaanse herkomst om 6 op de 10. Het aandeel personen geboren in het buitenland ligt het laagst bij de Turkse herkomstsgroep. Maar ook bij deze groep is meer dan de helft geboren in het buitenland.

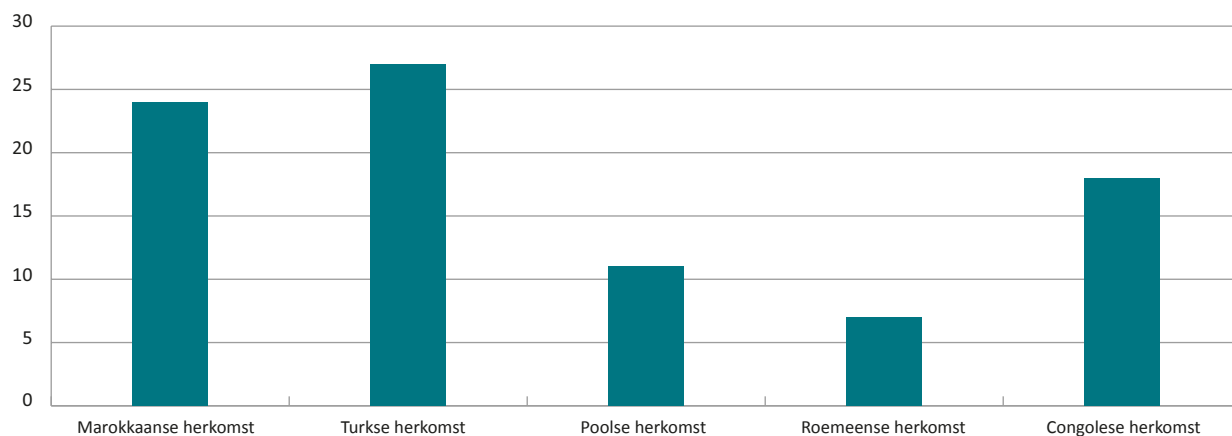
Figuur 6: Aandeel personen naar geboorteland, in %

Bron: SID-survey 2017.

Aantal jaren in België

Van de personen die in het buitenland zijn geboren zijn de personen van Turkse herkomst gemiddeld genomen al het langst in België. De

personen van Marokkaanse herkomst volgen op korte afstand. De personen van Roemeense en Poolse herkomst zijn duidelijk veel minder lang in België. De Congolese herkomstsgroep neemt een tussenpositie in.

Figuur 7: Gemiddeld aantal jaren in België van personen geboren buiten België

Bron: SID-survey 2017.

Reden van migratie naar België

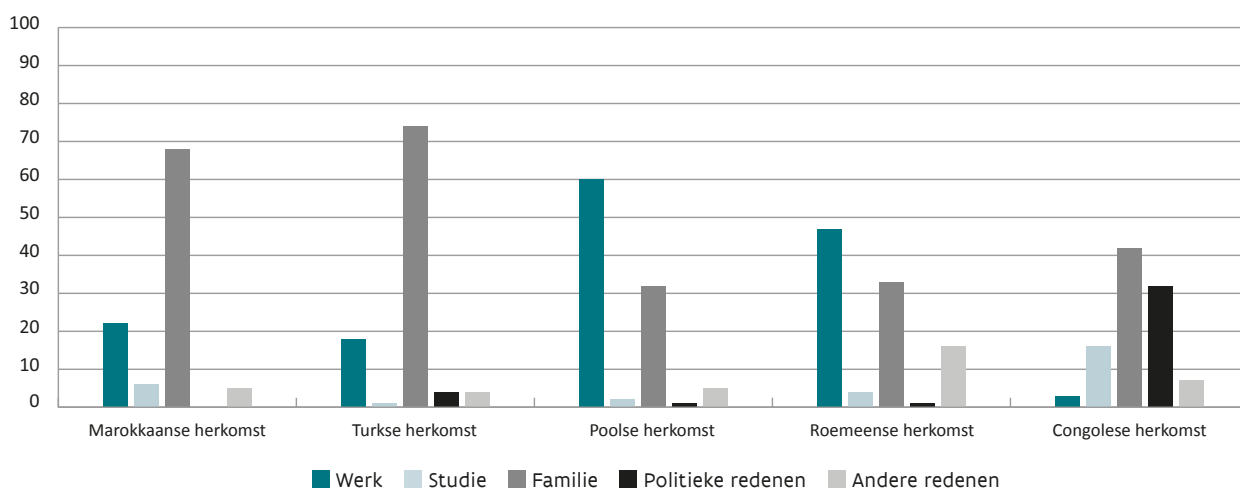
Bij de personen van Marokkaanse en Turkse herkomst zijn ongeveer 7 op de 10 personen naar België gemigreerd omwille van familiale redenen. Het gaat om personen die naar België gekomen zijn om te trouwen, om bij een al in België verblijvende partner of familielid te komen wonen of personen die meegekomen zijn met hun ouders of partner. Ongeveer 2 op de 10 personen van deze herkomstgroepen zijn gemigreerd omwille van werkgerelateerde redenen.

Werk vormt bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep de belangrijkste reden van migratie,

meer nog bij de personen van Poolse herkomst dan bij de personen van Roemeense herkomst. Daarna volgen bij beide herkomstgroepen familiale redenen.

Ook bij de Congolese herkomstgroep is familie de belangrijkste migratiereden, kort gevolgd door politieke redenen (inclusief oorlog of vervolging). De Congolese herkomstgroep is de enige herkomstgroep waar politieke redenen een belangrijke migratiereden vormen. Het aandeel studenten ligt bij de personen van Congolese herkomst ten slotte opvallend hoger dan bij de andere herkomstgroepen.

Figuur 8: Aandeel van personen geboren buiten België naar reden van migratie, in %

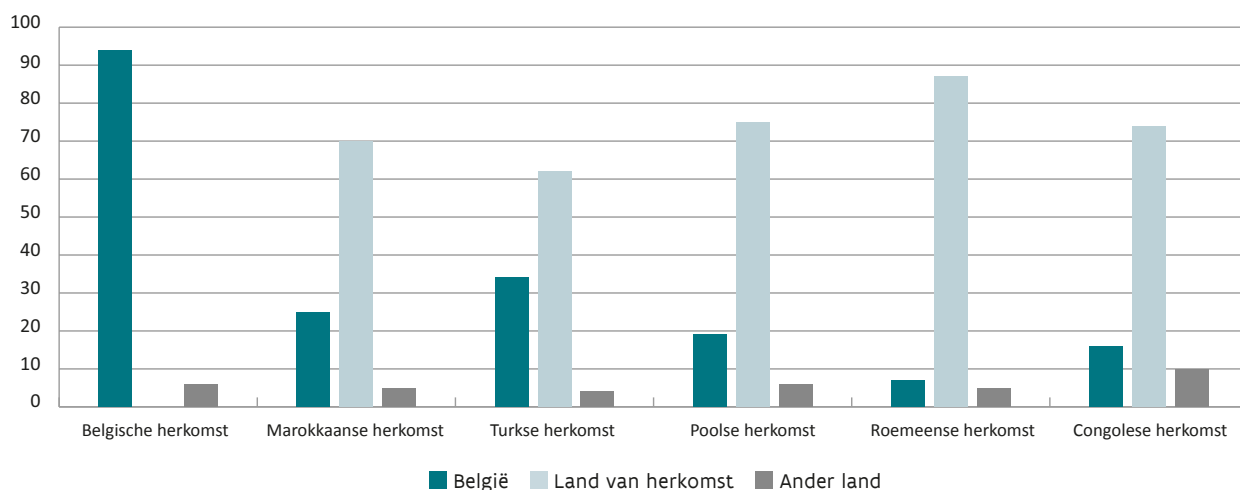
Bron: SID-survey 2017.

Geboorteland partner

Bij ruim 9 op de 10 personen van Belgische herkomst die samenwonen met een partner is die partner ook geboren in België. Bij de

buitenlandse herkomstgroepen is de meerderheid van de partners geboren in het land van herkomst. Dat varieert van 6 op de 10 bij de personen van Turkse herkomst tot bijna 9 op de 10 bij de personen van Roemeense herkomst.

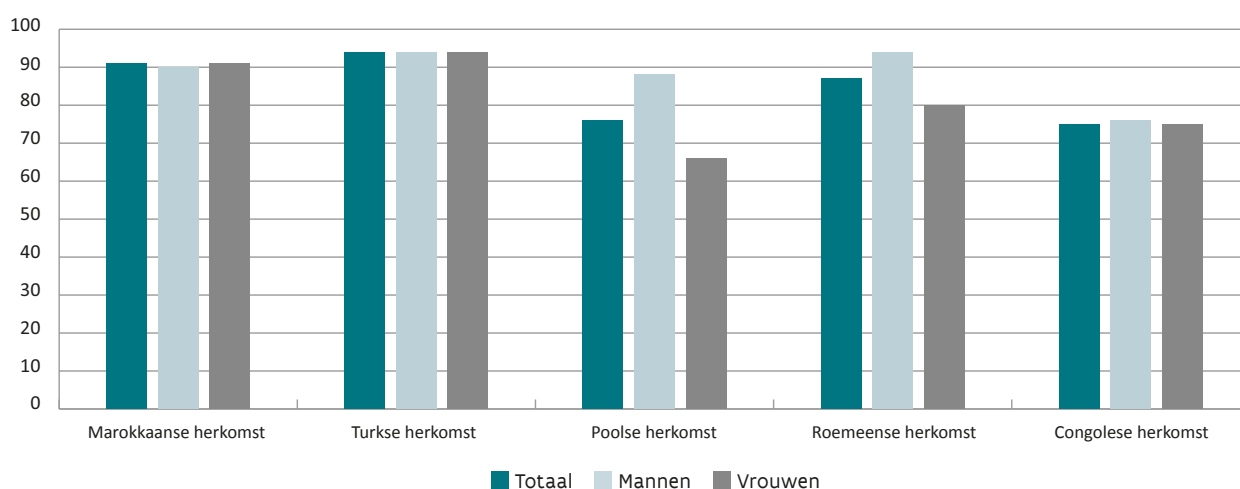

Figuur 9a: Aandeel samenwonende personen naar geboorteland van de partner, in %

Bron: SID-survey 2017.

Als ook rekening gehouden wordt met het geboorteland van de ouders van de partner, dan stijgt bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep het aandeel met een partner met een band met het herkomstland. Ongeveer 9 op de 10 samenwonende personen van Marokkaanse en Turkse herkomst hebben een partner waarvan minstens één van de ouders in het land van herkomst geboren is. Bij de andere herkomstgroepen liggen de aandelen ongeveer op hetzelfde niveau als wanneer enkel naar het geboorteland van de partner zelf wordt gekeken.

Bij de meeste herkomstgroepen is er op dit vlak weinig of geen verschil tussen mannen en vrouwen. Enkel bij de personen van Poolse en Roemeense herkomst ligt het aandeel met een partner waarvan minstens één ouder geboren is in het herkomstland bij de mannen hoger dan bij de vrouwen. Bij de personen van Poolse herkomst is dat verschil het grootst.

Figuur 9b: Aandeel samenwonende personen met partner waarvan minstens 1 ouder geboren is in het herkomstland, totaal en naar geslacht, in %

Bron: SID-survey 2017.

Opleidingsniveau

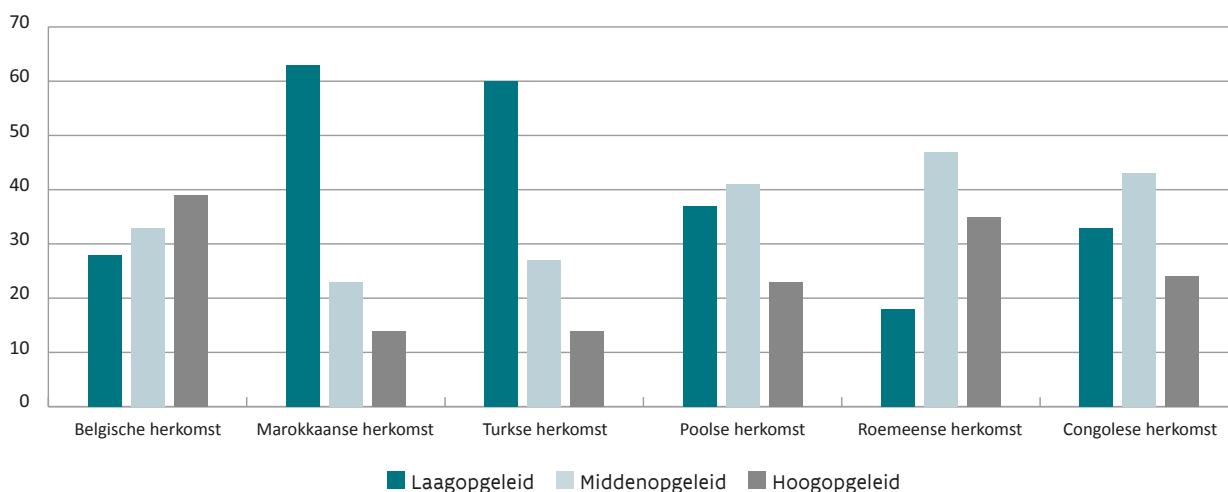
Bij de personen van Belgische herkomst zijn ongeveer 4 op de 10 hoogopgeleid, ruim 3 op de 10 middenopgeleid en iets minder dan 3 op de 10 laagopgeleid.

Het aandeel hoogopgeleiden ligt bij de buitenlandse herkomstsgroepen telkens lager. Bij de personen van Turkse en Marokkaanse herkomst ligt het aandeel hoogopgeleiden het laagst en het aandeel laagopgeleiden veruit het hoogst.

De personen van Poolse en Congolese herkomst kennen een onderling vergelijkbaar profiel op vlak van opleiding. Ruim 2 op de 10 van hen zijn hoogopgeleid, ongeveer 4 op de 10 middenopgeleid en ruim 3 op de 10 laagopgeleid.

Bij de Roemeense herkomstsgroep ligt het aandeel hoogopgeleiden het hoogst van alle buitenlandse herkomstsgroepen. Tegelijk ligt het aandeel laagopgeleiden bij de Roemeense herkomstsgroep het laagst van alle herkomstsgroepen, inclusief de personen van Belgische herkomst.

Figuur 10a: Aandeel personen van 25 jaar en ouder naar opleidingsniveau, in %

Bron: SID-survey 2017.

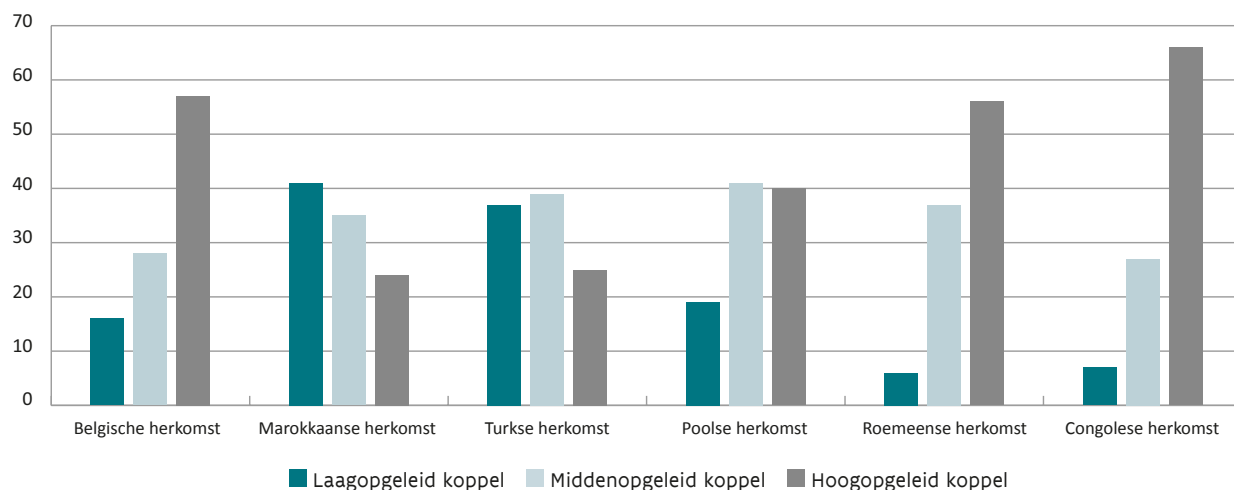
Laagopgeleid: lager onderwijs, lager secundair onderwijs of deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Middenopgeleid: hoger secundair onderwijs.

Hoogopgeleid: HBO5 of hoger onderwijs.

Een vergelijkbaar beeld wordt verkregen als bij de personen die samenwonen met een partner tegelijk gekeken wordt naar het opleidingsniveau van de persoon zelf en het opleidingsniveau van de partner. Het aandeel hoogopgeleide koppels ligt bij de personen van Belgische

en Roemeense herkomst duidelijk hoger dan bij de Marokkaanse en Turkse herkomstsgroep. Een opvallend verschil is er wel bij de Congolese herkomstsgroep. Het aandeel hoogopgeleide koppels ligt daar nog hoger dan bij de personen van Belgische en Roemeense herkomst.

Figuur 10b: Aandeel samenwonende personen naar opleidingsniveau van het koppel, in %

Bron: SID-survey 2017.

Laagopgeleid koppel: beide personen laagopgeleid.

Middenopgeleid koppel: minstens 1 persoon middenopgeleid, geen persoon hoogopgeleid.

Hoogopgeleid koppel: minstens 1 persoon hoogopgeleid.

Activiteitenstatus

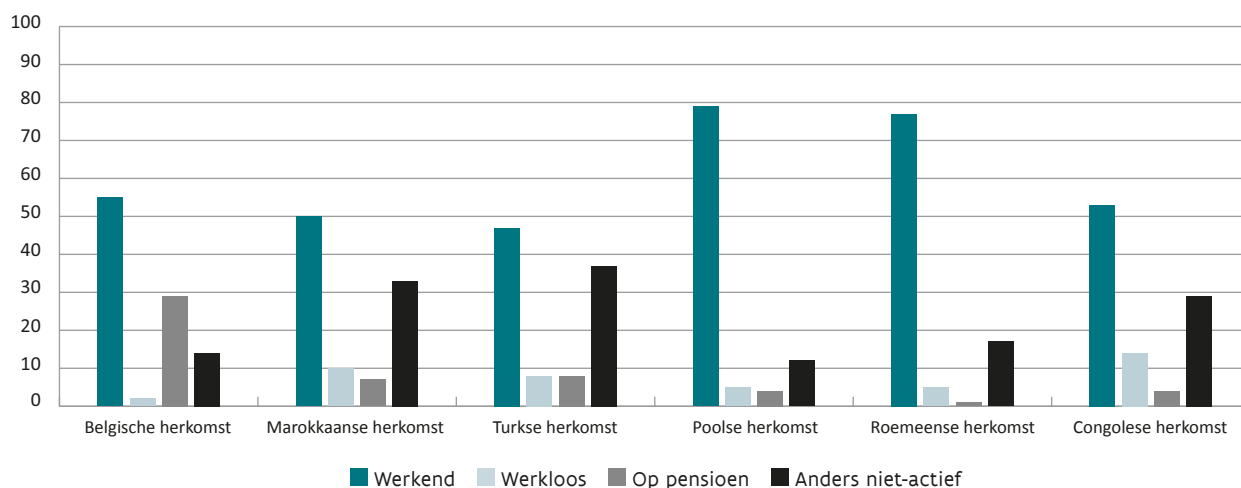
Iets meer dan de helft van de Belgische herkomstsgroep is aan het werk. Slechts een beperkte groep van de personen van Belgische herkomst is werkloos, bijna 3 op de 10 zijn op pensioen en ruim 1 op de 10 is op een andere manier niet-actief.

Bij de buitenlandse herkomstsgroepen ligt het aandeel gepensioneerden duidelijk lager dan bij de personen van Belgische herkomst en het aandeel werklozen hoger. Bij de personen van Poolse en Roemeense herkomst ligt het aandeel werkenden beduidend hoger dan bij de andere

herkomstsgroepen. Daartegenover staat dat het aandeel niet-actieven (exclusief gepensioneerden) bij de Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomstsgroep duidelijk hoger ligt dan bij de andere herkomstsgroepen.

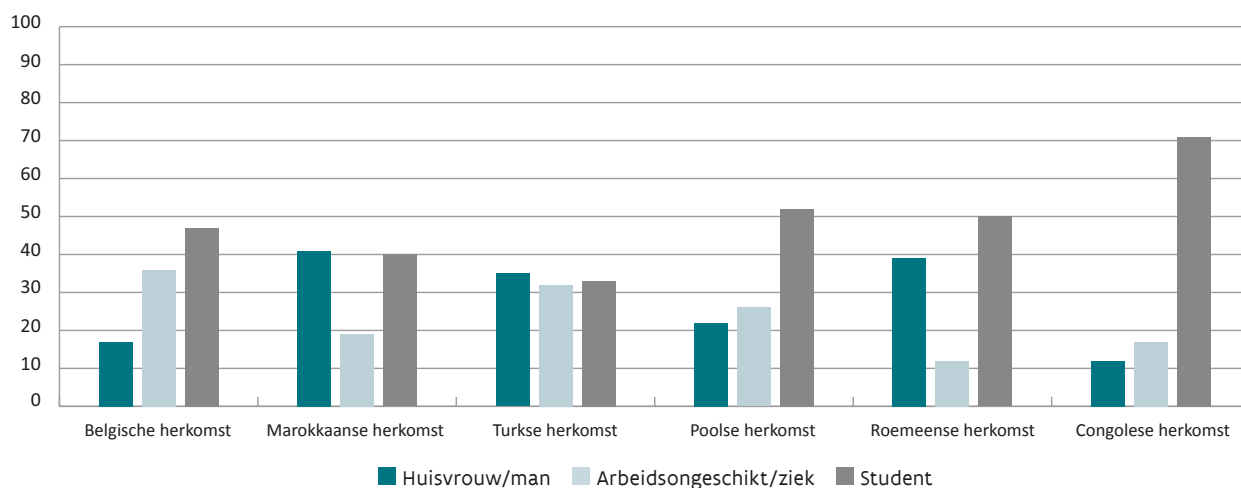
Bij de personen van Congolese, Poolse, Roemeense en Belgische herkomst vormen de studenten de grootste groep bij de niet-actieven. Bij de personen van Turkse herkomst zijn de drie groepen niet-actieven meer evenredig vertegenwoordigd. Bij de personen van Marokkaanse herkomst gaat het vooral om huisvrouwen/mannen en studenten.

Figuur 11a: Aandeel personen naar activiteitenstatus, in %

Bron: SID-survey 2017.

Figuur 11b: Aandeel niet-actieve personen naar reden niet-activiteit, in %

Bron: SID-survey 2017.

4. Indicatoren per thema

4.1. Opleiding

- Opleiding: inleiding
  - Praten met de kinderen over school
  - Communicatie met de school
  - Negatieve ervaringen van de kinderen op school
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen
  - Negatieve ervaringen tijdens de eigen opleiding
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen
-

Opleiding: inleiding

Naast het algemeen profiel is er bij een aantal levensdomeinen ook een meer specifiek profiel voorzien waarin bepaalde achtergrondkenmerken die betrekking hebben op het levensdomein in kwestie meer in detail worden behandeld. In het domein opleiding wordt achtereenvolgens

ingegaan op het opleidingsniveau van de respondenten (opgesplitst naar geslacht en leeftijdscategorie), het land waarin de (hoogste) opleiding werd afgerond en het aandeel respondenten dat op het moment van de bevraging nog een opleiding aan het volgen was.

Opleidingsniveau

Uit het algemeen profiel kunnen we afleiden dat bij de personen (van 25 jaar en ouder) van Belgische herkomst ongeveer 4 op de 10 hoogopgeleid, ruim 3 op de 10 middenopgeleid en iets minder dan 3 op de 10 laagopgeleid zijn. Het aandeel hoogopgeleiden ligt bij de buitenlandse herkomstgroepen telkens lager. Bij de personen van Turkse en Marokkaanse herkomst ligt het aandeel hoogopgeleiden het laagst en

het aandeel laagopgeleiden veruit het hoogst. Bij de respondenten van Belgische, Turkse en Marokkaanse herkomst zien we geen opmerkelijke verschillen naar geslacht. Bij de respondenten van Poolse herkomst zijn vrouwen vaker hoogopgeleid. Bij de respondenten van Roemeense herkomst zien we dat mannen vaker middenopgeleid zijn en vrouwen vaker hoogopgeleid. Bij de respondenten van Congolese herkomst geldt dat vrouwen vaker laagopgeleid zijn en mannen vaker hoogopgeleid.

Tabel 1a: Opleidingsniveau respondenten (van 25 jaar en ouder) naar geslacht, in %

		Laagopgeleid		Middenopgeleid		Hoogopgeleid		N
		%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Mannen	Belgische herkomst	30	(25-35)	33	(27-38)	38	(32-43)	311
	Marokkaanse herkomst	62	(55-68)	23	(18-29)	15	(11-20)	250
	Turkse herkomst	56	(49-62)	29	(24-35)	15	(11-20)	258
	Poolse herkomst	46	(40-53)	38	(32-44)	16	(12-21)	259
	Roemeense herkomst	16	(12-21)	54	(48-59)	30	(25-36)	305
	Congolese herkomst	25	(20-31)	44	(38-51)	31	(25-37)	241
Vrouwen	Belgische herkomst	26	(21-31)	34	(29-40)	40	(35-45)	338
	Marokkaanse herkomst	64	(58-69)	24	(19-29)	12	(9-17)	261
	Turkse herkomst	64	(59-70)	24	(19-29)	12	(8-16)	274
	Poolse herkomst	28	(24-33)	43	(39-48)	29	(24-33)	411
	Roemeense herkomst	20	(16-25)	40	(35-45)	40	(35-45)	344
	Congolese herkomst	39	(34-44)	43	(38-48)	19	(15-23)	345

Bron: SID-survey 2017.

Laagopgeleid: lager onderwijs, lager secundair onderwijs of deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Middenopgeleid: hoger secundair onderwijs.

Hoogopgeleid: HBO5 of hoger onderwijs.

Naar leeftijd zien we eveneens verschillen. Bij de personen jonger dan 30 jaar is de groep middenopgeleiden bij de meeste herkomstgroepen het grootst. Bij de respondenten van Belgische herkomst tussen 25 en 29 jaar zijn meer dan 6 op de 10 echter hoogopgeleid; bij de respondenten van Congolese herkomst is iets meer dan de helft van deze leeftijdscategorie laagopgeleid. Bij de respondenten van 45 jaar en ouder geven meer personen aan laagopgeleid te zijn dan bij

de andere leeftijdscategorieën. Dit geldt echter niet voor de respondenten van Congolese herkomst. Bij de respondenten van Congolese herkomst geldt dat hoe ouder de respondent is, hoe hoger deze doorgaans opgeleid is. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst zien we het tegenovergestelde: hoe jonger de respondent, hoe hoger deze doorgaans opgeleid is. Er zijn geen significante verschillen bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep.

Tabel 1b: Opleidingsniveau respondenten (van 25 jaar en ouder) naar leeftijd, in %

		Laagopgeleid		Middenopgeleid		Hoogopgeleid		N
		%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
25-29 jaar	Belgische herkomst	8	(4-17)	25	(16-37)	66	(54-77)	71
	Marokkaanse herkomst	34	(24-44)	35	(25-46)	31	(22-42)	82
	Turkse herkomst	35	(26-46)	42	(32-53)	22	(15-33)	83
	Poolse herkomst	34	(26-44)	39	(30-48)	27	(20-36)	115
	Roemeense herkomst	20	(14-27)	51	(43-59)	29	(23-37)	157
	Congolese herkomst	52	(41-63)	26	(18-37)	22	(14-33)	76
30-44 jaar	Belgische herkomst	9	(5-15)	36	(29-44)	54	(46-62)	150
	Marokkaanse herkomst	55	(49-61)	30	(24-36)	15	(11-20)	245
	Turkse herkomst	53	(46-59)	33	(28-40)	14	(10-19)	246
	Poolse herkomst	32	(28-38)	42	(37-47)	26	(21-31)	339
	Roemeense herkomst	16	(13-20)	46	(40-51)	38	(33-44)	356
	Congolese herkomst	30	(25-36)	52	(46-58)	18	(13-23)	253
45 jaar en ouder	Belgische herkomst	36	(32-41)	34	(29-38)	30	(26-35)	428
	Marokkaanse herkomst	80	(73-85)	13	(9-18)	7	(4-12)	184
	Turkse herkomst	77	(70-82)	14	(10-19)	10	(6-15)	203
	Poolse herkomst	43	(36-50)	40	(34-47)	17	(12-23)	217
	Roemeense herkomst	21	(15-29)	47	(39-56)	32	(24-40)	136
	Congolese herkomst	30	(25-36)	40	(34-46)	30	(25-36)	257

Bron: SID-survey 2017.

Laagopgeleid: lager onderwijs, lager secundair onderwijs of deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Middenopgeleid: hoger secundair onderwijs.

Hoogopgeleid: HBO5 of hoger onderwijs.

Land afgeronde opleiding

Voor onderstaande tabel werden alle respondenten meegenomen bij de berekeningen (ongeacht hun leeftijd; de leeftijd van de respondenten ligt tussen 15 en 85 jaar). Naast de respondenten van Belgische herkomst, zijn het vooral de respondenten van Marokkaanse herkomst (bijna driekwart) en Turkse herkomst (meer dan 6 op de 10) die hun hoogste opleiding hebben afgerond in België. Ook meer dan de helft van de respondenten van

Congolese herkomst heeft zijn/haar hoogste opleiding in België afgerond. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst gaat het respectievelijk om bijna 2 op de 10 en net geen 1 op de 10. De meerderheid van deze herkomstgroepen heeft zijn/haar diploma dan ook in het land van herkomst gehaald (tussen de 8 en de 9 op de 10). Het aandeel respondenten dat zijn/haar diploma in een ander land dan België of het land van herkomst heeft behaald, ligt bij alle herkomstgroepen erg laag (1% tot 2%).

Tabel 2: Land waarin de respondent zijn/haar (hoogste) opleiding heeft afgerond, in %

	België		Herkomstland		Ander land		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	99	(98-100)	-	-	1	(0-2)	689
Marokkaanse herkomst	74	(70-78)	24	(20-28)	2	(1-4)	482
Turkse herkomst	62	(58-66)	37	(33-41)	1	(0-2)	596
Poolse herkomst	18	(15-22)	81	(78-84)	1	(0-2)	716
Roemeense herkomst	9	(7-12)	89	(87-92)	1	(1-2)	669
Congolese herkomst	57	(53-61)	42	(38-45)	1	(1-3)	662

Bron: SID-survey 2017.

Nog in opleiding

Voor onderstaande tabel werden alle respondenten meegenomen bij de berekeningen (ongeacht hun leeftijd). Bijna 3 op de 10 respondenten van Congolese herkomst volgden op het moment van de bevraging een opleiding. Iets minder dan de helft van deze respondenten volgde een opleiding in het hoger onderwijs, meer dan 4 op de 10 volgden een opleiding in het hoger secundair onderwijs. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst volgden bijna 2 op de 10 een opleiding. Iets meer dan de helft van deze respondenten volgde een opleiding in het hoger secundair onderwijs, ongeveer 4

op de 10 volgden een opleiding in het hoger onderwijs. Bij de overige herkomstgroepen volgde ongeveer 1 op de 10 respondenten een opleiding op het moment van de bevraging. Bij deze herkomstgroepen ligt het aantal respondenten dat een bepaalde opleiding aan het volgen was op het moment van de bevraging dan ook laag (N<100). Bij de respondenten van Belgische herkomst volgde meer dan de helft van deze respondenten een opleiding in het hoger onderwijs. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst volgden de meesten een opleiding in het hoger secundair onderwijs of, in iets mindere mate, in het hoger onderwijs.

Tabel 3: Aandeel respondenten dat nog een bepaalde opleiding volgt, in %

	Ja, nog opleiding		Lager secundair onderwijs		Deeltijds beroeps-secundair onderwijs		Hoger secundair onderwijs		Hoger onderwijs		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	10	(8-12)	1	(0-10)	1	(0-8)	33	(23-44)	65	(54-74)	84
Marokkaanse herkomst	18	(15-20)	3	(1-8)	6	(3-11)	55	(47-63)	36	(29-44)	149
Turkse herkomst	17	(15-20)	2	(1-7)	4	(1-8)	53	(44-61)	41	(33-50)	131
Poolse herkomst	9	(7-12)	10	(5-20)	4	(1-11)	54	(42-66)	32	(22-44)	71
Roemeense herkomst	10	(8-12)	11	(5-20)	8	(4-17)	43	(33-55)	38	(28-49)	79
Congolese herkomst	29	(26-33)	5	(3-9)	5	(3-9)	43	(37-49)	47	(40-53)	235

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Praten met de kinderen over school

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis met hun kind(eren) praat over school of studeren.

Vraag: Hoe vaak praat u met uw kind(eren) over school of studeren?

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

Deze vraag werd enkel gesteld aan respondenten met minstens één inwonend kind. Bovendien moest dit kind naar de kleuterschool, het lager onderwijs of het secundair onderwijs (geen hoger onderwijs) gaan. De vraag heeft daarom enkel betrekking op de kinderen die kleuteronderwijs, lager onderwijs of secundair onderwijs volgen.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis met hun kind(eren) praat over school of studeren, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand - nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	78	(71-84)	19	(13-26)	1	(0-6)	1	(0-5)	143
Marokkaanse herkomst	81	(75-85)	16	(12-21)	3	(1-6)	1	(0-3)	242
Turkse herkomst	69	(63-75)	22	(17-28)	5	(3-8)	4	(2-8)	253
Poolse herkomst	87	(82-91)	11	(7-16)	0	(-)	2	(1-5)	251
Roemeense herkomst	91	(87-94)	8	(5-12)	0	(0-2)	1	(0-4)	263
Congolese herkomst	83	(78-87)	15	(11-19)	1	(0-3)	1	(0-3)	291

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten met hun kind(eren) praten over school of studeren. Voor alle herkomstgroepen geldt dat de respondenten vaker met hun

kind(eren) praten over school dan dat ze contact opnemen met de leerkrachten op school (zie verder). Het merendeel van de respondenten praat dagelijks of minstens wekelijks met hun kind(eren) over school. Bij de respondenten van

Belgische, Marokkaanse en Congolese herkomst praten ongeveer 8 op de 10 hier dagelijks over met hun kind(eren). De respondenten van Poolse en Roemeense herkomst doen dit nog net iets vaker. De respondenten van Turkse herkomst doen dit iets minder vaak, net geen 7 op de 10 praten hier dagelijks over met hun kind(eren). Het aandeel respondenten dat één of meer keren per week met hun kind(eren) over school praat, ligt bij zowat alle herkomstgroepen tussen de 1

en de 2 op de 10. Bijna geen enkele respondent geeft aan nooit met zijn/haar kind(eren) over school te praten.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Vrouwen praten vaker op dagelijkse basis met hun kind(eren) over school dan mannen. Respondenten tussen 30 en 44 jaar praten ook vaker op dagelijkse basis met hun kind(eren) over school dan jongere of oudere respondenten.

Communicatie met de school

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis contact opneemt met leerkrachten over hun kind(eren) op school.

Vraag: Hoe vaak neemt u contact op met leerkrachten over uw kind(eren) op school (praten/bellen/mailen)?

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

Deze vraag werd enkel gesteld aan respondenten met minstens één inwonend kind. Bovendien moest dit kind naar de kleuterschool, het lager onderwijs of het secundair onderwijs (geen hoger onderwijs) gaan. De vraag heeft daarom enkel betrekking op de kinderen die kleuteronderwijs, lager onderwijs of secundair onderwijs volgen.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis contact opneemt met leerkrachten over hun kind(eren) op school, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	4	(2-9)	11	(7-17)	27	(21-35)	50	(42-58)	8	(4-13)	143
Marokkaanse herkomst	12	(8-17)	24	(19-29)	30	(25-37)	27	(22-33)	7	(5-12)	242
Turkse herkomst	13	(9-17)	21	(16-26)	23	(18-29)	39	(33-45)	5	(3-8)	253
Poolse herkomst	11	(7-15)	13	(9-18)	26	(20-31)	46	(40-53)	4	(2-8)	251
Roemeense herkomst	14	(11-19)	21	(16-26)	36	(31-43)	24	(19-30)	4	(3-8)	263
Congolese herkomst	18	(14-23)	20	(16-25)	32	(27-38)	26	(21-32)	4	(2-7)	291

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten contact opnemen met leerkrachten over hun kind(eren) op school. Voor alle

herkomstgroepen geldt dat de respondenten minder vaak contact opnemen met de leerkrachten op school over hun kind(eren), dan dat ze met hun kind(eren) zelf praten over school.

Toch nemen bij alle herkomstgroepen, uitgezonderd de Belgische herkomstgroep, tussen de 1 en de 2 respondenten op de 10 dagelijks contact op met de school. Een nog iets groter aandeel doet dit minstens één keer per week. De aandelen respondenten die één of meer keren per maand of minder dan één keer per maand communiceren met leerkrachten, liggen het hoogst. Van de respondenten van Belgische herkomst neemt de helft minder dan één keer per maand contact op met de leerkrachten over hun kind(eren). Ook iets minder dan de helft van de respondenten

van Poolse herkomst en net geen 4 op de 10 respondenten van Turkse herkomst doen dit. Bij de respondenten van Marokkaanse, Congolese en Roemeense herkomst gaat het om 2 à 3 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijd. Vrouwen communiceren net iets vaker op (minstens) wekelijkse basis met de leerkrachten dan mannen. Hoe jonger, hoe vaker men op dagelijkse basis contact opneemt met de school.

Negatieve ervaringen van de kinderen op school

A. Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet aangeeft dat minstens één van hun schoolgaande kinderen een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school de voorbije 12 maanden.

Vraag: Hoe vaak maakte minstens één van uw schoolgaande kinderen de voorbije 12 maanden deze situaties mee op school?

1. Mijn kind is uitgescholden of gepest.
2. Er zijn met opzet spullen van mijn kind kapotgemaakt.
3. Mijn kind is bedreigd, geschopt of geslagen.
4. Een leerkracht behandelde mijn kind niet correct.
5. Mijn kind kreeg een te lage beoordeling.
6. Mijn kind kreeg het advies om een lagere studierichting te volgen, maar het kan een hogere richting aan.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Bij de vijfde en de zesde stelling kregen de respondenten ook de mogelijkheid om de antwoordcategorie 'niet van toepassing' aan te duiden. De antwoordcategorieën 'weet niet' en 'niet van toepassing' werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Deze vraag werd enkel gesteld aan respondenten met minstens één inwonend kind. Bovendien moest dit kind naar de kleuterschool, het lager onderwijs of het secundair onderwijs (geen hoger onderwijs) gaan. De vraag heeft daarom enkel betrekking op de kinderen die kleuteronderwijs, lager onderwijs of secundair onderwijs volgen.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet aangeeft dat minstens één van hun schoolgaande kinderen een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school de voorbije 12 maanden, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Mijn kind is uitgescholden of gepest.							
Belgische herkomst	65	(56-74)	13	(8-20)	22	(15-30)	120
Marokkaanse herkomst	75	(69-80)	12	(8-17)	13	(9-18)	226
Turkse herkomst	81	(76-86)	6	(4-10)	12	(9-17)	235
Poolse herkomst	75	(68-80)	9	(6-14)	16	(12-22)	227
Roemeense herkomst	86	(81-90)	6	(4-10)	8	(5-12)	251
Congolese herkomst	67	(61-73)	18	(14-23)	15	(11-20)	263
2. Er zijn met opzet spullen van mijn kind kapotgemaakt.							
Belgische herkomst	89	(82-93)	9	(5-15)	2	(1-6)	136
Marokkaanse herkomst	94	(90-96)	5	(3-9)	1	(0-4)	233
Turkse herkomst	95	(91-97)	4	(2-8)	1	(0-3)	244
Poolse herkomst	93	(90-96)	4	(2-7)	2	(1-5)	244
Roemeense herkomst	94	(90-97)	4	(2-7)	2	(1-5)	249
Congolese herkomst	88	(84-92)	7	(5-11)	4	(2-7)	267
3. Mijn kind is bedreigd, geschopt of geslagen.							
Belgische herkomst	83	(76-89)	10	(6-17)	7	(4-13)	134
Marokkaanse herkomst	90	(85-93)	5	(3-9)	5	(3-9)	235
Turkse herkomst	92	(88-95)	4	(2-7)	4	(2-7)	248
Poolse herkomst	86	(81-90)	8	(5-12)	6	(4-10)	247
Roemeense herkomst	89	(84-92)	6	(4-10)	5	(3-8)	254
Congolese herkomst	84	(79-88)	12	(8-16)	5	(3-8)	273
4. Een leerkracht behandelde mijn kind niet correct.							
Belgische herkomst	82	(74-88)	11	(7-18)	6	(3-12)	129
Marokkaanse herkomst	82	(76-86)	9	(6-14)	9	(6-14)	227
Turkse herkomst	82	(76-86)	9	(6-14)	9	(6-13)	236
Poolse herkomst	89	(85-93)	6	(3-9)	5	(3-9)	235
Roemeense herkomst	91	(87-94)	5	(3-9)	4	(2-7)	251
Congolese herkomst	77	(72-82)	15	(11-20)	8	(5-12)	260
5. Mijn kind kreeg een te lage beoordeling.							
Belgische herkomst	82	(74-88)	9	(5-16)	9	(5-15)	117
Marokkaanse herkomst	87	(82-91)	7	(5-12)	6	(3-10)	220
Turkse herkomst	87	(82-91)	7	(4-12)	5	(3-10)	210
Poolse herkomst	90	(85-94)	5	(2-9)	5	(3-9)	198
Roemeense herkomst	93	(88-96)	4	(2-8)	4	(2-7)	191
Congolese herkomst	78	(73-83)	11	(8-15)	11	(8-15)	259
6. Mijn kind kreeg het advies om een lagere studierichting te volgen, maar het kan een hogere richting aan.							
Belgische herkomst	83	(75-89)	16	(10-24)	1	(0-6)	105
Marokkaanse herkomst	82	(76-87)	11	(7-16)	7	(4-12)	208
Turkse herkomst	80	(74-86)	15	(10-21)	5	(2-9)	183
Poolse herkomst	89	(84-93)	9	(6-14)	2	(1-5)	204
Roemeense herkomst	93	(88-96)	6	(3-10)	1	(0-5)	196
Congolese herkomst	82	(77-87)	12	(8-16)	6	(4-10)	243

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de kinderen van de respondenten al dan niet negatieve ervaringen hebben meegemaakt op school de voorbije 12 maanden. Er werden zes situaties bevraagd.

1. Mijn kind is uitgescholden of gepest.

Meer dan 3 op de 10 respondenten van Belgische en Congolese herkomst geven aan dat (minstens) één van hun kinderen het voorbije jaar al eens werd uitgescholden of gepest, waarvan respectievelijk 22% en 15% aangeeft dat dit meermaals gebeurd is. Bij de respondenten van Marokkaanse en Poolse herkomst geeft een kwart aan dat dit minstens één keer gebeurd is, waarvan meer dan 1 op de 10 aangeven dat dit meerdere keren is gebeurd. Ook bij de respondenten van Turkse en Roemeense herkomst liggen de aandelen tamelijk hoog. Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten geven aan dat hun kind minstens één keer werd uitgescholden of gepest. Ook hier ligt het aandeel respondenten dat aangeeft dat dit meer keren is gebeurd, rond de 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, verstedelingsgraad en geboorteland. Vrouwen geven iets vaker aan dat hun kind minstens één keer werd uitgescholden of gepest. Ook respondenten uit het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan dat hun kind(eren) deze negatieve ervaring meemaakte(n) dan elders in Vlaanderen en respondenten geboren buiten België.

2. Er zijn met opzet spullen van mijn kind kapotgemaakt.

Tussen 5% en 12% van de respondenten geeft aan dat er (minstens één keer) spullen van hun kind met opzet kapotgemaakt zijn het voorbije jaar. Tussen 1% à 4% van de respondenten geeft aan dat dit meermaals gebeurd is. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

3. Mijn kind is bedreigd, geschopt of geslagen.

Ongeveer 1 op de 10 respondenten geeft aan dat hun kind het voorbije jaar bedreigd, geschopt of geslagen is. Bij 4% tot 7% van de respondenten is dit meermaals gebeurd. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

4. Een leerkracht behandelde mijn kind niet correct.

Meer dan 2 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan dat hun kind het voorbije jaar minstens één keer incorrect werd behandeld door een leerkracht, bij de overige herkomstgroepen geven tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten aan dat dit minstens één keer gebeurd is. Dit aandeel ligt nog net iets lager bij de respondenten van Roemeense herkomst (9%). Tussen 4% en 9% van de respondenten geeft aan dat hun kind meermaals incorrect behandeld werd door een leerkracht.

5. Mijn kind kreeg een te lage beoordeling.

Ongeveer 2 op de 10 respondenten van Congolese en Belgische herkomst geven aan dat hun kind het voorbije jaar (minstens één keer) een te lage beoordeling kreeg. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 7% à 13%. Tussen 4% en 11% van de respondenten geeft aan dat hun kind meermaals een te lage beoordeling kreeg. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Congolese (11%) en Belgische herkomst (9%).

Respondenten van 45 jaar en ouder geven vaker aan dat hun kind al wel eens een te lage beoordeling heeft gekregen dan jongere respondenten.

6. Mijn kind kreeg het advies om een lagere studierichting te volgen, maar het kan een hogere richting aan.

Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten geven aan dat hun kind het voorbije jaar minstens één keer dergelijk advies heeft gekregen. Dit aandeel ligt iets lager bij de respondenten van Roemeense herkomst (7%). Tussen 5% en 7% van de respondenten van Marokkaanse, Congolese en Turkse herkomst geeft aan dat hun kind meermaals het advies heeft gekregen

om een lagere studierichting te volgen, hoewel het een hogere richting aankan.

Respondenten van 45 jaar en ouder geven

vaker aan dat hun kind al wel eens het advies heeft gekregen om een lagere studierichting te volgen, hoewel het een hogere richting aankan, dan jongere respondenten.

B. Redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft dat minstens één van hun schoolgaande kinderen in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school de voorbije 12 maanden, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte minstens één van uw schoolgaande kinderen de voorbije 12 maanden deze situaties mee op school?

1. Mijn kind is uitgescholden of gepest.
2. Er zijn met opzet spullen van mijn kind kapotgemaakt.
3. Mijn kind is bedreigd, geschopt of geslagen.
4. Een leerkracht behandelde mijn kind niet correct.
5. Mijn kind kreeg een te lage beoordeling.
6. Mijn kind kreeg het advies om een lagere studierichting te volgen, maar het kan een hogere richting aan.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Bij de vijfde en de zesde stelling kregen de respondenten ook de mogelijkheid om de antwoordcategorie 'niet van toepassing' aan te duiden. Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte uw kind dit mee, denkt u?

- Het geslacht van mijn kind
- De leeftijd van mijn kind
- De financiële situatie van mijn gezin
- De herkomst van mijn kind
- De huidskleur van mijn kind
- Het geloof van mijn kind
- De gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen van mijn kind
- De seksuele geaardheid van mijn kind
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat zijn of haar kind dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten van wie minstens één kind minstens één negatieve ervaring heeft meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, religie en de twee meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft dat minstens één van hun schoolgaande kinderen in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school de voorbije 12 maanden, volgens reden, in %

	Minstens één negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Leeftijd		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)			
Belgische herkomst	49	(41-57)	0	(-)	0	(-)	1	(0-9)	7	(3-15)	47	(35-59)	68
Marokkaanse herkomst	39	(33-45)	32	(23-43)	7	(3-15)	21	(14-31)	8	(4-15)	39	(30-49)	94
Turkse herkomst	41	(35-47)	42	(32-51)	7	(3-14)	15	(9-23)	8	(4-14)	31	(23-41)	105
Poolse herkomst	38	(32-44)	36	(27-47)	2	(1-10)	9	(4-17)	9	(4-17)	39	(30-50)	97
Roemeense herkomst	27	(22-33)	32	(22-44)	3	(1-10)	1	(0-9)	10	(5-20)	37	(26-48)	73
Congolese herkomst	52	(47-58)	36	(28-43)	52	(44-60)	4	(2-9)	5	(3-10)	26	(20-34)	152

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of minstens één van de kinderen van de respondenten het voorbije jaar minstens één negatieve ervaring heeft meegemaakt op school en de redenen waarvoor de respondenten denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens één negatieve ervaring

Ongeveer de helft van de respondenten van Congolese en Belgische herkomst geeft aan dat één van de kinderen het voorbije jaar minstens één negatieve ervaring heeft meegemaakt op school. Bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse en Poolse herkomst gaat het om ongeveer 4 op de 10, bij de respondenten van Roemeense herkomst om minder dan 3 op de 10.

Hoe ouder de respondent, hoe vaker men aangeeft dat minstens één van de kinderen minstens één negatieve ervaring heeft meegemaakt op school.

2. Redenen

a. Herkomst

Herkomst wordt door 3 à 4 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Roemeense, Poolse en Congolese herkomst aangehaald als reden voor een negatieve ervaring. Bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om meer dan 4 op de 10.

b. Huidskleur

Huidskleur speelt vooral een rol bij de

respondenten van Congolese herkomst. Meer dan de helft van de respondenten uit deze herkomstgroep, waarvan een kind het voorbije jaar minstens één negatieve ervaring heeft meegemaakt, geeft huidskleur aan als reden hiervoor. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om minder dan 1 op de 10 respondenten.

c. Geloof

Meer dan 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst geloven dat de geloofsovertuiging van hun kind de reden was voor de negatieve ervaring van dit kind. Bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om 15%, bij de respondenten van Poolse herkomst om net geen 1 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om minder dan 1 op de 10.

d. Leeftijd

1 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst geeft aan dat de leeftijd van hun kind de reden was waarom dit kind het voorbije jaar een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om minder dan 1 op de 10 respondenten.

e. Dat weet ik niet

Respondenten waarvan een kind het voorbije jaar minstens één keer een negatieve ervaring heeft meegemaakt op school, gaven het vaakst

op dat zij niet wisten waardoor dit kwam. Bij de respondenten van Belgische herkomst geeft bijna de helft op niet te weten waarom deze situatie is voorgevallen. Bij de respondenten van Marokkaanse, Poolse en Roemeense herkomst gaat het om minder dan 4 op de 10. Iets meer dan 3 op de 10 respondenten van Turkse herkomst geven aan niet te weten wat de reden was, bij de Congolese herkomstgroep gaat het om minder dan 3 op de 10.

f. Overige redenen

Naast de hierboven vermelde redenen werden er nog een aantal andere redenen aangegeven als mogelijke aanleiding voor een negatieve ervaring. In aflopende volgorde zijn dit gezondheid, geslacht, financiële situatie en seksuele geaardheid. De aandelen bedragen steeds minder dan 1 op de 20. Daarnaast konden de respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) opgeven. 4 op de 10 respondenten maakten gebruik van deze mogelijkheid. De redenen die werden aangehaald zijn naargelang de situatie sterk uiteenlopend. Er werd het meest verwezen naar jaloezie, maar ook uiterlijke of persoonskenmerken kwamen vaak aan bod (overgewicht, ondergewicht, timide houding van het kind, gepest worden omwille van achterstand,...).

Negatieve ervaringen tijdens de eigen opleiding

A. Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens zijn/haar opleiding de voorbije 12 maanden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee tijdens uw opleiding?

1. Een docent of leraar behandelde mij niet correct.
2. Ik kreeg te lage punten.
3. Ik kreeg het advies een lagere studierichting te volgen, maar ik kan een hogere richting aan.
4. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.
5. Ik ben uitgescholden of gepest.
6. Er zijn spullen van mij met opzet kapotgemaakt.
7. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die op het moment van de bevraging een opleiding volgden in het secundair of hoger onderwijs. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens zijn/haar opleiding de voorbije 12 maanden, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Een docent of leraar behandelde mij niet correct.							
Belgische herkomst	84	(73-91)	11	(6-21)	5	(2-13)	80
Marokkaanse herkomst	51	(42-59)	19	(13-26)	30	(23-39)	136
Turkse herkomst	68	(59-76)	12	(7-20)	20	(13-28)	116
Poolse herkomst	67	(54-78)	12	(6-23)	21	(12-33)	65
Roemeense herkomst	74	(63-83)	15	(9-26)	10	(5-20)	72
Congolese herkomst	70	(63-76)	18	(13-23)	13	(9-18)	215

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik kreeg te lage punten.							
Belgische herkomst	75	(64-83)	16	(10-26)	9	(4-18)	78
Marokkaanse herkomst	56	(47-64)	22	(15-30)	22	(16-30)	129
Turkse herkomst	63	(53-71)	19	(13-27)	18	(12-27)	108
Poolse herkomst	66	(53-77)	22	(13-34)	12	(6-23)	61
Roemeense herkomst	69	(58-79)	12	(6-22)	19	(11-30)	72
Congolese herkomst	62	(55-68)	19	(14-25)	19	(14-25)	205
3. Ik kreeg het advies een lagere studierichting te volgen, maar ik kan een hogere richting aan.							
Belgische herkomst	83	(73-90)	14	(8-24)	2	(1-9)	81
Marokkaanse herkomst	70	(62-77)	19	(13-26)	11	(7-17)	144
Turkse herkomst	71	(62-79)	15	(9-23)	14	(9-22)	116
Poolse herkomst	69	(57-80)	26	(16-38)	5	(2-15)	65
Roemeense herkomst	87	(77-93)	12	(6-22)	1	(0-7)	73
Congolese herkomst	75	(69-80)	16	(12-22)	9	(6-13)	221
4. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.							
Belgische herkomst	75	(64-83)	13	(7-23)	12	(7-21)	79
Marokkaanse herkomst	74	(66-80)	6	(3-11)	20	(14-28)	142
Turkse herkomst	75	(66-82)	12	(7-19)	14	(8-21)	112
Poolse herkomst	62	(48-73)	13	(6-25)	25	(16-38)	61
Roemeense herkomst	67	(56-77)	11	(6-21)	21	(13-32)	73
Congolese herkomst	72	(65-77)	6	(4-10)	22	(17-28)	218
5. Ik ben uitgescholden of gepest.							
Belgische herkomst	91	(83-95)	3	(1-10)	6	(2-13)	80
Marokkaanse herkomst	83	(76-88)	4	(2-9)	13	(8-20)	144
Turkse herkomst	87	(80-92)	6	(3-12)	7	(4-14)	118
Poolse herkomst	75	(63-85)	6	(2-16)	18	(10-31)	64
Roemeense herkomst	83	(72-90)	7	(3-16)	10	(5-20)	72
Congolese herkomst	83	(77-87)	9	(6-14)	8	(5-12)	221
6. Er zijn spullen van mij met opzet kapotgemaakt.							
Belgische herkomst	98	(90-100)	0	(-)	2	(0-10)	81
Marokkaanse herkomst	92	(86-96)	6	(3-11)	2	(1-7)	145
Turkse herkomst	96	(90-98)	3	(1-9)	1	(0-5)	119
Poolse herkomst	88	(77-95)	7	(3-17)	4	(1-15)	66
Roemeense herkomst	92	(83-96)	6	(2-13)	3	(1-10)	74
Congolese herkomst	95	(91-97)	3	(2-7)	2	(0-5)	220
7. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.							
Belgische herkomst	98	(91-99)	2	(1-9)	0	(-)	81
Marokkaanse herkomst	95	(90-97)	2	(1-6)	3	(1-7)	144
Turkse herkomst	96	(91-98)	2	(1-7)	2	(0-6)	119
Poolse herkomst	93	(83-97)	6	(2-15)	1	(0-9)	66
Roemeense herkomst	91	(82-96)	6	(2-15)	3	(1-11)	75
Congolese herkomst	95	(92-98)	2	(1-5)	3	(1-6)	224

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten al dan niet negatieve ervaringen hebben meegemaakt tijdens de opleiding de voorbije 12 maanden. Er werden zeven situaties bevraagd.

1. Een docent of leraar behandelde mij niet correct.

Minder dan 2 op de 10 respondenten van Belgische herkomst, ongeveer een kwart van de respondenten van Roemeense herkomst en 3 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan dat ze het voorbije jaar (minstens één keer) incorrect behandeld zijn door een docent of leraar. Bij de respondenten van Turkse en Poolse herkomst geeft ongeveer 1 op de 3 respondenten aan dat dit gebeurd is, bij de respondenten van Marokkaanse herkomst gaat het om net iets minder dan de helft. Bij deze laatste herkomstgroep geven 3 op de 10 respondenten aan meermaals incorrect behandeld te zijn door een docent of leerkracht. Bij de overige herkomstgroepen geven 1 à 2 op de 10 respondenten aan dat dit meer dan één keer gebeurd is. Bij de Belgische herkomstgroep is het aandeel dat dit meer dan één keer meegemaakt heeft het laagst (5%).

Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft dat men het voorbije jaar meermaals incorrect behandeld werd door een docent of leraar.

2. Ik kreeg te lage punten.

Bijna de helft van de respondenten van Marokkaanse herkomst heeft het voorbije jaar (minstens één keer) te lage punten gekregen. Bij de respondenten van Congolese, Turkse, Poolse en Roemeense herkomst gaat het om meer dan 3 op de 10, bij de respondenten van Belgische herkomst om een kwart. Ongeveer 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Roemeense, Congolese en Turkse herkomst geven aan dat dit meermaals gebeurde. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

Respondenten geboren buiten België geven vaker aan te lage punten gekregen te hebben

dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Ik kreeg het advies een lagere studierichting te volgen, maar ik kan een hogere richting aan.

Ongeveer 3 op de 10 respondenten van Poolse, Marokkaanse en Turkse herkomst geven aan dat ze het voorbije jaar (minstens één keer) het advies kregen om een lagere studierichting te volgen, hoewel ze een hogere richting aankunnen. Bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om een kwart, bij de respondenten van Belgische en Roemeense herkomst om minder dan 2 op de 10. Tussen 1% en 14% van de respondenten geeft aan dat ze meermaals dergelijk advies kregen. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Turkse herkomst (14%), gevolgd door de respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst (ongeveer 1 op de 10).

Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven veel minder vaak/niet aan dat ze het advies kregen een lagere studierichting te volgen (ondanks dat ze een hogere richting aankunnen) dan jongere en oudere respondenten.

4. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.

25% tot 38% van de respondenten geeft aan dat er al eens kwetsende grappen over hen gemaakt zijn. Bij meer dan de helft van deze respondenten gebeurde dit meerdere keren. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

Respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten van 45 jaar en ouder geven vaker aan dat er het voorbije jaar meermaals kwetsende grappen over hen gemaakt werden dan respondenten tussen 30 en 44 jaar.

5. Ik ben uitgescholden of gepest.

Tussen 9% en 25% van de respondenten geeft aan het voorbije jaar (minstens één keer) uitgescholden of gepest geweest te zijn. Bij de respondenten van Roemeense, Marokkaanse en

Poolse herkomst geeft 1 op de 10 respondenten of meer aan dat dit meermaals gebeurt is. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

6. Er zijn spullen van mij met opzet kapotgemaakt.

Tussen 2% en 11% van de respondenten geeft aan dat er het voorbije jaar (minstens één keer) spullen van hen met opzet kapotgemaakt zijn. Tussen 1% en 4% geeft aan dat dit meermaals gebeurt is. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

7. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Bij alle herkomstgroepen geldt dat minder dan 1 op de 10 respondenten reeds dergelijke situatie meegemaakt hebben. Respondenten van Roemeense en Poolse herkomst werden het vaakst bedreigd, geschopt of geslagen (respectievelijk 9% en 7%). 3% van de respondenten van Marokkaanse, Roemeense en Congolese herkomst geeft aan dat zij het voorbije jaar meermaals bedreigd, geschopt of geslagen zijn geweest. De verschillen tussen de herkomstgroepen zijn niet significant.

B. Redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens zijn/haar opleiding de voorbije 12 maanden, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee tijdens uw opleiding?

1. Een docent of leraar behandelde mij niet correct.
2. Ik kreeg te lage punten.
3. Ik kreeg het advies een lagere studierichting te volgen, maar ik kan een hogere richting aan.
4. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.
5. Ik ben uitgescholden of gepest.
6. Er zijn spullen van mij met opzet kapotgemaakt.
7. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die op het moment van de bevraging een opleiding volgden in het secundair of hoger onderwijs. Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte u dit mee, denkt u?

- Mijn geslacht
- Mijn leeftijd
- Mijn financiële situatie
- Mijn herkomst
- Mijn huidskleur

- Mijn geloof
- Mijn gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen
- Mijn seksuele geaardheid
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat hij of zij dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, geloof en de twee meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens zijn/haar opleiding de voorbije 12 maanden, volgens reden, in %

	Minstens één negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Geslacht		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	51	(40-62)	6	(1-20)	2	(0-13)	2	(0-14)	6	(1-20)	48	(33-63)	42
Marokkaanse herkomst	66	(58-73)	52	(42-62)	15	(9-24)	33	(24-43)	3	(1-9)	48	(38-58)	96
Turkse herkomst	59	(50-67)	55	(44-67)	12	(6-22)	40	(29-51)	4	(1-12)	30	(21-42)	72
Poolse herkomst	64	(52-75)	57	(42-71)	7	(2-23)	1	(0-10)	9	(3-21)	56	(40-70)	42
Roemeense herkomst	52	(40-63)	64	(48-77)	2	(0-15)	0	(-)	8	(3-21)	49	(34-65)	39
Congolese herkomst	66	(59-72)	36	(28-44)	51	(43-59)	3	(1-8)	6	(3-11)	37	(29-45)	148

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel respondenten minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt tijdens hun opleiding en de redenen waarvoor zij denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens één negatieve ervaring

Iets meer dan de helft tot 66% van de respondenten geeft aan minstens één negatieve ervaring te hebben meegemaakt tijdens hun opleiding.

Respondenten jonger dan 30 jaar hebben het voorbije jaar het vaakst minstens één negatieve ervaring meegemaakt, respondenten tussen 30 en 44 jaar het minst vaak.

2. Redenen

a. Herkomst

Meer dan de helft van de respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Roemeense

herkomst gelooft dat hun herkomst de reden voor hun negatieve ervaring is. Bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om minder dan 4 op de 10.

b. Huidskleur

Huidskleur speelt vooral bij de respondenten van Congolese herkomst een belangrijke rol. Meer dan de helft van deze respondenten duidt huidskleur aan als reden voor hun negatieve ervaring. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst gaat het om meer dan 1 op de 10 respondenten, bij de overige herkomstgroepen om minder dan 1 op de 10.

c. Geloof

Respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst geven het vaakst aan dat hun geloof de reden voor hun negatieve ervaring is, meer dan 3 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen geven deze reden op. Bij de overige herkomstgroepen gaat het telkens om minder dan 1 op de 10 respondenten.

d. Geslacht

Bij alle herkomstgroepen geven minder dan 1 op de 10 respondenten aan dat hun geslacht de reden was voor hun negatieve ervaring.

e. Dat weet ik niet

Ongeveer de helft van de respondenten van Belgische, Marokkaanse en Roemeense herkomst geeft aan niet te weten waarom zij een negatieve ervaring hebben meegemaakt. Bij de Poolse herkomstgroep loopt dit aandeel op tot meer dan de helft, bij de respondenten van Congolese en Turkse herkomst gaat het om 3 à 4 op de 10 respondenten.

f. Overige redenen

Naast de hierboven vermelde redenen werden er nog een aantal andere redenen aangegeven als mogelijke aanleiding voor een negatieve ervaring. In aflopende volgorde zijn dit gezondheid, leeftijd, financiële situatie en seksuele gaardheid. De aandelen bedragen steeds minder dan 1 op de 20. Daarnaast konden de respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) opgeven. Iets meer dan 3 op de 10 respondenten maakten gebruik van deze mogelijkheid. De redenen die werden aangehaald zijn naargelang de situatie sterk uiteenlopend. Zo werd er bij de situatie rond het uitschelden of pesten vaak verwezen naar uiterlijke kenmerken (lengte, gewicht) of karaktertrekken, evenals jaloezie. Ook bij kwetsende grappen vormt dit vaak een aanleiding, evenals de kledingstijl van de persoon in kwestie. Bedreigd, geschopt of geslagen is men bijvoorbeeld door een meningsverschil of door een dronken persoon tijdens het uitgaan.

4.2. Werk en inkomen

- Werk en inkomen: inleiding
  - Tevredenheid over het huidige werk
  - Overeenkomst werk en opleidingsniveau
  - Redenen om niet voltijds te werken
  - Waardering krijgen op het werk
  - Diversiteit van de contacten op of door het werk
  - Negatieve ervaringen op of door het werk
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen
  - Zoektocht naar werk
    - A. Al dan niet werk zoeken
    - B. Redenen om geen werk gevonden te hebben
    - C. Redenen om geen werk te zoeken
  - Opleiding volgen tijdens het zoeken naar (ander) werk
    - A. Al dan niet opleiding gevolgd
    - B. Type opleiding
  - Negatieve ervaringen bij de zoektocht naar werk
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen
  - Subjectieve beoordeling van de inkomenssituatie
-

Werk en inkomen: inleiding

Naast het algemeen profiel is er bij een aantal levensdomeinen ook een meer specifiek profiel voorzien waarin bepaalde achtergrondkenmerken die betrekking hebben op het levensdomein in kwestie meer in detail worden behandeld.

We bekijken het aandeel werkenden (activiteitsstatus), voor mannen en vrouwen, voor alle respondenten en voor respondenten op arbeidsleeftijd en de redenen voor niet-activiteit. Daarnaast wordt het aandeel werkenden in een samenwonend koppel weergegeven, het aandeel

loontrekkenden en zelfstandigen, het aandeel respondenten werkend in een ploegenstelsel, het gemiddeld aantal gewerkte uren per week en het type arbeidscontract. We nemen, tenzij anders vermeld, alle werkenden mee, dus zowel de 19-jarige jobstudent, de 35-jarige arbeider als de 67-jarige zelfstandige. Tot slot wordt ook gekeken naar het aandeel respondenten dat al dan niet werk zoekt en het aantal jaren dat respondenten van buitenlandse herkomst reeds in België werken.

Activiteitsstatus

We bekijken in eerste instantie de activiteitsstatus van alle respondenten, d.w.z. de respondenten met een leeftijd tussen 15 en 85 jaar. Omdat we daarnaast ook willen weten wat de activiteitsstatus is van de respondenten op arbeidsleeftijd, bekijken we ook de activiteitsstatus van de 20- tot 64-jarigen. Opgelet, deze cijfers kunnen afwijken van algemene tewerkstellingscijfers van deze populatie. Indien bijvoorbeeld werklozen in verhouding minder (of juist meer) hebben deelgenomen aan deze survey, komen de cijfers niet overeen. Voor cijfers over de tewerkstelling van personen van buitenlandse herkomst verwijzen we naar de Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor.

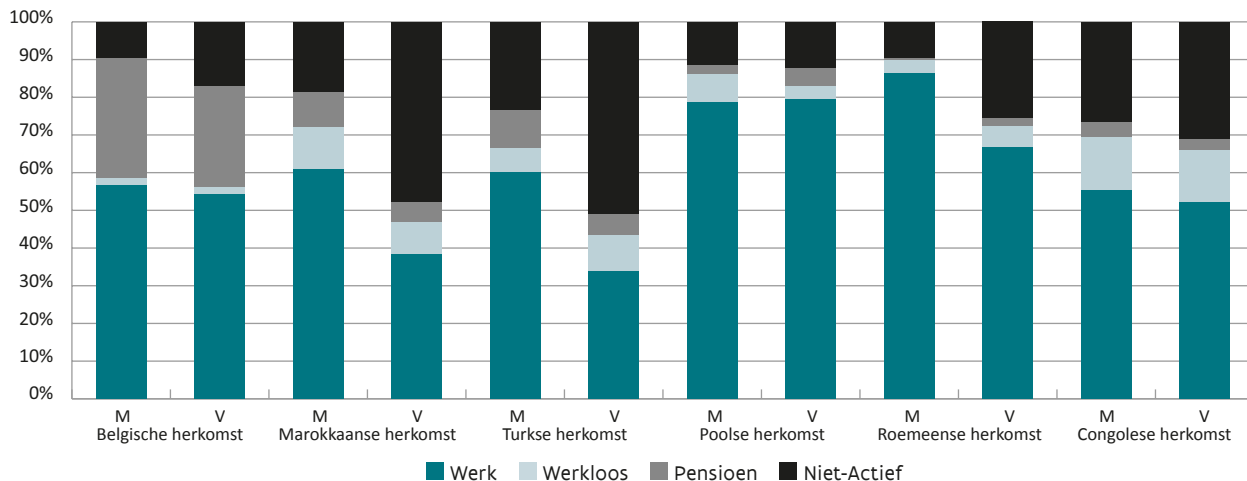
Wanneer we eerst naar alle respondenten kijken, zien we dat iets meer dan de helft van de mannen en vrouwen van Belgische herkomst aan het werk is. Slechts een beperkte groep van de personen van Belgische herkomst is werkloos, ongeveer 3 op de 10 mannen en vrouwen zijn op pensioen. 1 op de 10 mannen van Belgische herkomst is op een andere manier niet-actief, bij vrouwen ligt dit iets hoger.

Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel gepensioneerden duidelijk lager dan bij de personen van Belgische herkomst en het aandeel werklozen hoger. Bij personen van Marokkaanse, Turkse en in mindere mate ook Roemeense herkomst, is er een groot verschil in de activiteitsstatus van mannen en vrouwen. Terwijl ongeveer 6 op de 10 mannen van Marokkaanse en Turkse herkomst werken, is dit bij de vrouwen minder dan 4 op de 10. Het aandeel werklozen is ongeveer 1 op de 10, maar vooral het aandeel niet-actieven bij de vrouwen van Marokkaanse en Turkse herkomst is hoog, ongeveer 1 op 2. Het aandeel gepensioneerden is bij deze groepen tussen 5% en 10% en is hoger bij mannen dan bij vrouwen. Terwijl bijna 9 op de 10 mannen van Roemeense herkomst aan het werk zijn, is dit bij de vrouwen bijna 7 op de 10. Bijna 3 op de 10 vrouwen van Roemeense herkomst is niet-actief. Het aantal niet-actieven is groter bij de vrouwen, er zijn nauwelijks gepensioneerden. Bij de respondenten van Poolse herkomst zien we dit verschil tussen mannen en vrouwen niet. Vrouwen zijn iets vaker op pensioen en mannen iets vaker werkloos, maar voor beide geldt dat ongeveer 8 op de 10 respondenten aan het werk zijn.

Bij personen van Congolese herkomst is het aandeel werkenden ongeveer even groot als bij de personen van Belgische herkomst, maar het aandeel niet-actieven en werklozen veel groter

en het aandeel gepensioneerden net zoals bij de personen van Poolse en Roemeense herkomst zeer klein.

Figuur 1a: Aandeel respondenten (leeftijd 15-85) naar activiteitenstatus, in %

Bron: SID-survey 2017.

Wanneer we enkel de activiteitenstatus van de 20- tot 64-jarigen bekijken, zien we dat het aandeel werkenden bij alle herkomstgroepen stijgt, maar vooral bij de personen van

Belgische herkomst. Het aandeel vrouwen van Marokkaanse en vooral van Turkse herkomst dat werkt, blijft erg laag met ongeveer 4 op de 10.

Figuur 1b: Aandeel respondenten op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) naar activiteitenstatus, in %

Bron: SID-survey 2017.

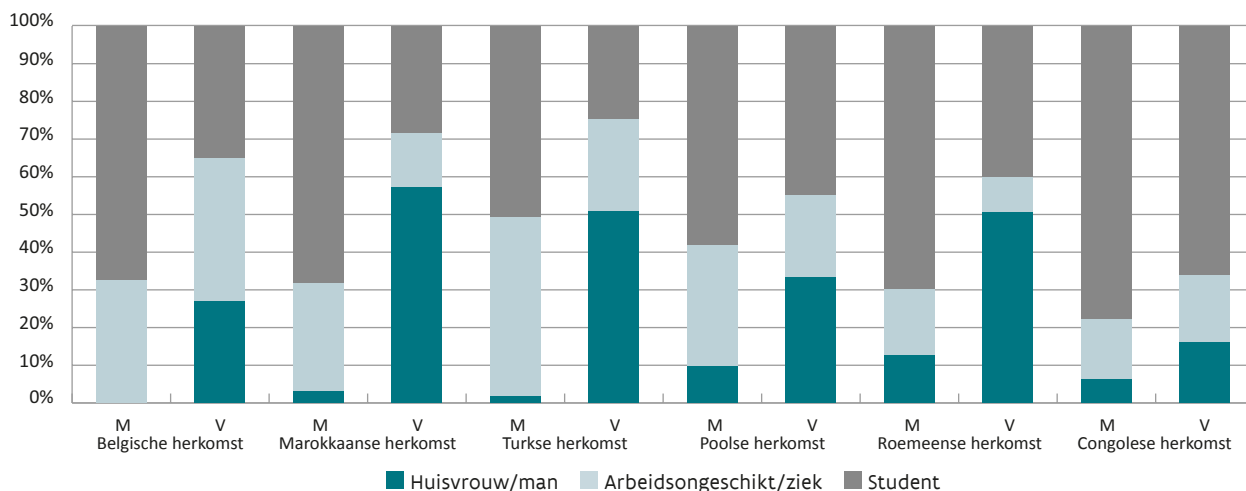
De niet-actieven tussen 15 en 85 jaar zijn bij de mannen van alle herkomstgroepen vooral studenten. Bij de vrouwen is ongeveer 1 op de 2 niet-actieven van Marokkaanse, Turkse en Roemeense herkomst huisvrouw. Het aandeel huisvrouwen is bij personen van Congolese

herkomst het kleinst. Bij vrouwen van Belgische en Poolse vrouwen gaat het om ongeveer 1 op de 3 niet-actieven. Er zijn ook huismannen: vooral bij mannen van Roemeense, Poolse en in mindere mate Congolese herkomst. Het aandeel arbeidsongeschikten is vooral groot bij mannen

van Turkse herkomst (bijna 1 op de 2), mannen van Poolse herkomst en mannen en vooral

vrouwen van Belgische herkomst.

Figuur 1c: Aandeel niet-actieve personen (15-85 jaar) naar reden niet-activiteit, in %

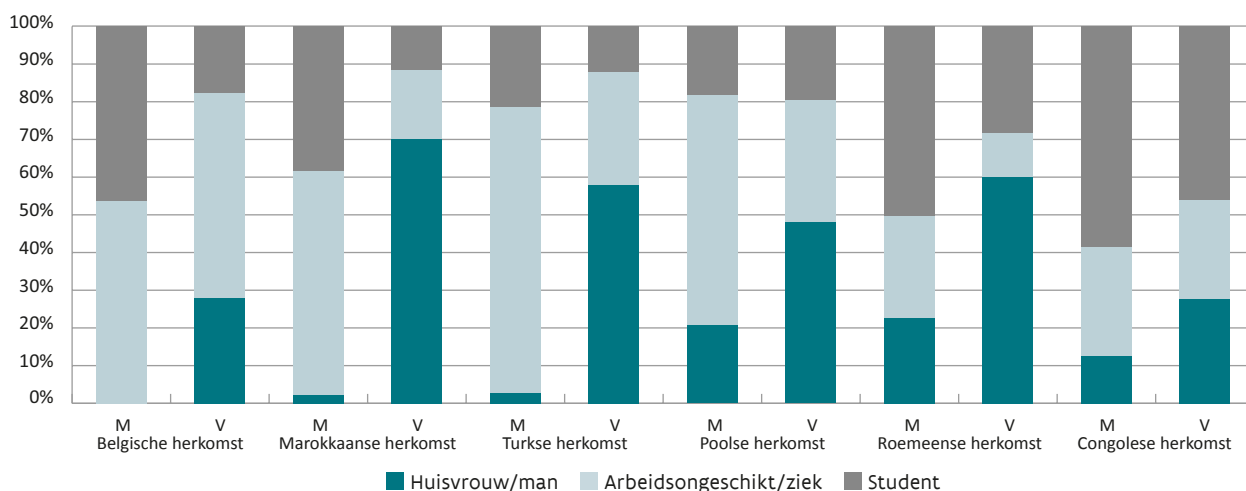

Bron: SID-survey 2017.

De niet-actieven tussen 20 en 64 jaar zijn vooral bij mannen van Turkse, Poolse en Marokkaanse en zowel bij mannen als vrouwen van Belgische herkomst arbeidsongeschikt of ziek (5 tot bijna 8 op de 10 niet-actieven). Bij de vrouwen van Turkse, Roemeense en Marokkaanse herkomst

zijn ongeveer 6 tot 7 op de 10 niet-actieven huisvrouw. Bij de mannen en vrouwen van Congolese en bij de mannen van Roemeense en Belgische herkomst is bijna 1 op de 2 of meer niet-actieven nog aan het studeren.

Figuur 1d: Aandeel niet-actieve personen op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) naar reden niet-activiteit, in %

Bron: SID-survey 2017.

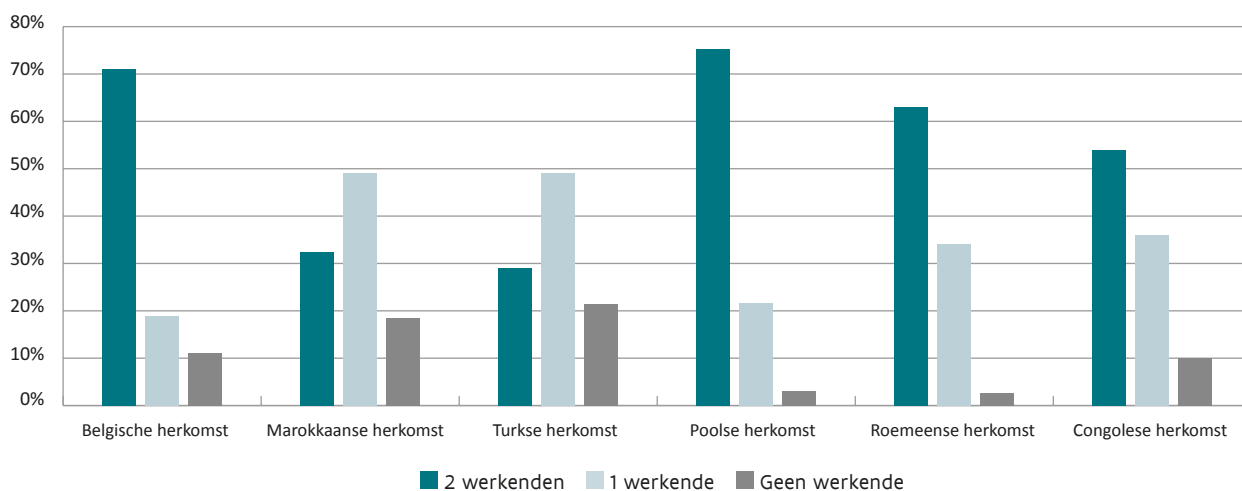
Werkintensiteit van het gezin

Wanneer we de activiteitenstatus nagaan bij personen tussen 20 en 64 jaar die samenwonen met hun partner, dan zien we dat bij de personen van Poolse en Belgische herkomst, meer dan 7 op de 10 respondenten zich in een situatie bevinden waar beide partners werken. Personen van Roemeense en Congolese herkomst volgen met 64% en 57% tweeverdieners. Bij personen van Poolse en Roemeense herkomst zijn er nauwelijks personen die in koppel leven zonder werkenden. Bij personen van Belgische en Congolese herkomst zijn dit

er ongeveer 1 op de 10. Eénverdieners-gezinnen kunnen teruggevonden worden bij 18% van de personen van Belgische en 34% van de personen van Congolese herkomst. Het aandeel éénverdieners bij personen van Poolse en Roemeense herkomst zit hier tussenin.

De situatie van de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst is helemaal anders. Bijna 1 op de 2 woont in een éénverdienersgezin, ongeveer 3 op de 10 zijn tweeverdieners. Ongeveer 1 op de 5 van de samenwonende respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst leeft in een koppel waar geen van beide werkt.

Figuur 2: Aandeel respondenten (20-64 jaar) in een koppel met 2-verdieners, 1-verdieners en geen werkenden, in %

Bron: SID-survey 2017.

Loontrekkenden en zelfstandigen

Bij de werkende respondenten (15-85 jaar) werd gevraagd of ze loontrekkende, zelfstandige in bijberoep of zelfstandige in hoofdberoep zijn. Bij personen van Marokkaanse en Congolese herkomst zijn meer dan 9 op de 10 werkenden loontrekkend. Bij personen van Roemeense herkomst zien we in verhouding de meeste

zelfstandigen in hoofdberoep of helpers van een zelfstandige. Het gaat bij hen om bijna 1 op de 4 werkenden. Ook bij personen van Belgische en Turkse herkomst zijn respectievelijk 14% en 12% zelfstandige, bij personen van Poolse herkomst bijna 1 op de 10. Het aandeel personen dat zowel loontrekkend als zelfstandige in bijberoep is, ligt bij alle herkomstgroepen laag, namelijk tussen de 1% en de 5%.

Tabel 1: Loontrekkende of zelfstandige (15-85 jaar en werkend), in %

	Loontrekkend		Loontrekkend en zelfstandige in bijberoep		Zelfstandige in hoofdberoep/helpster van een zelfstandige		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	81	(77-85)	5	(3-7)	14	(11-18)	421
Marokkaanse herkomst	94	(91-96)	2	(1-4)	5	(3-8)	349
Turkse herkomst	85	(80-88)	3	(2-6)	12	(9-16)	332
Poolse herkomst	90	(87-92)	1	(1-3)	9	(7-12)	603
Roemeense herkomst	72	(68-76)	4	(3-6)	24	(20-28)	577
Congolese herkomst	93	(90-95)	4	(2-6)	4	(2-6)	423

Bron: SID-survey 2017.

Verhoudingsgewijs zijn er bijna drie keer zoveel mannen als vrouwen die werken als zelfstandige in hoofdberoep. Personen geboren in het

buitenland zijn in verhouding dubbel zo vaak zelfstandige in hoofdberoep als personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

Werken in ploegenstelsel

Het is opvallend dat bijna 7 op de 10 personen van Congolese herkomst aangeven in een ploegenstelsel te werken. Bij respondenten van

Marokkaanse en Turkse herkomst werken tussen de 3 en de 4 op de 10 in ploegenstelsel. Bij Personen van Belgische en Roemeense herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10 en bij personen van Poolse herkomst nog iets minder.

Tabel 2: Al dan niet werken in ploegenstelsel (15-85 jaar en werkend), in %

	Ja		Nee		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	21	(17-26)	79	(74-83)	369
Marokkaanse herkomst	38	(33-44)	62	(56-67)	335
Turkse herkomst	35	(30-40)	65	(60-70)	293
Poolse herkomst	16	(13-19)	84	(81-87)	550
Roemeense herkomst	19	(15-23)	81	(77-85)	452
Congolese herkomst	69	(64-73)	31	(27-36)	408

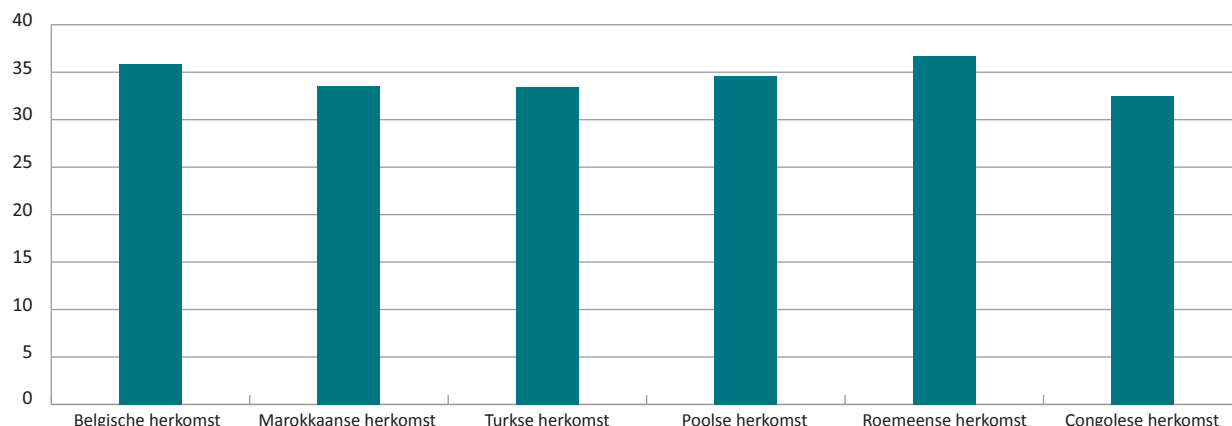
Bron: SID-survey 2017.

Gemiddeld aantal gewerkte uren per week

Het gemiddeld aantal gewerkte uren verschilt niet zo sterk tussen de herkomstgroepen. Met

gemiddeld 32 werkuren per week is dit gemiddelde iets lager bij de personen van Congolese herkomst. Dit gemiddelde ligt het hoogst bij de Roemeense herkomstgroep (37) en Belgische herkomstgroep (36).

Figuur 3: Gemiddeld aantal gewerkte uren per week (15-85 jaar en werkend)

Bron: SID-survey 2017.

Type arbeidscontract

Aan de loontrekkende respondenten (15-85 jaar) werd gevraagd naar het type contract. Van de respondenten van Belgische herkomst, hebben meer dan 8 op de 10 een contract van onbepaalde duur of een statutaire functie. Ook de grote meerderheid van de andere respondenten heeft dit type contract, maar de aantallen liggen tussen 64% en 74%. Het andere meest voorkomende contracttype is het contract van bepaalde duur. Tussen 9% en 17% heeft dit type arbeidscontract. Van de respondenten van Marokkaanse, Congolese, Turkse en Roemeense herkomst heeft iets minder dan 1 op de 10 een

interimcontract. Respondenten van Belgische en van Poolse herkomst werken minder via een uitzendkantoor. Bij personen van Poolse herkomst werkt 6% via dienstencheques, bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel lager. Bij personen van Congolese, Turkse en Marokkaanse herkomst, werkt 6% à 7% met een studentencontract. Bij de andere groepen ligt dit aandeel iets lager.

De categorie 'andere', die bij alle herkomstgroepen erg klein is, omvat respondenten die werken via art.60 (OCMW), aan seizoensarbeid doen, werken in het kader van een opleiding/stage/leercontract, geen officieel contract hebben of een ander (open) antwoord hebben ingevuld.

Tabel 3: Respondenten (15-85 jaar en loontrekkende) naar type arbeidscontract, in %

	Contract van bepaalde duur		Contract van onbepaalde duur/ statutaire functie		Interimjob via uitzendkantoor		Betaald met dienstencheques		Studenten		Andere		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	9	(6-12)	84	(80-87)	2	(1-4)	1	(0-2)	2	(1-4)	3	(1-5)	367
Marokkaanse herkomst	17	(13-21)	65	(60-70)	9	(6-13)	2	(1-4)	6	(4-9)	2	(1-4)	331
Turkse herkomst	11	(8-15)	72	(67-77)	8	(6-12)	0	(-)	7	(5-10)	2	(1-4)	287
Poolse herkomst	13	(10-16)	74	(70-78)	3	(2-5)	6	(5-8)	2	(1-4)	2	(1-3)	546
Roemeense herkomst	13	(10-17)	73	(69-77)	8	(5-11)	3	(2-5)	1	(0-2)	2	(1-4)	441
Congolese herkomst	16	(12-20)	64	(59-68)	9	(7-12)	1	(0-3)	7	(5-10)	3	(2-5)	405

Bron: SID-survey 2017.

Het grootste verschil tussen mannen en vrouwen ligt bij werken via een dienstenchequebureau. Terwijl 5% van de vrouwen met zulk

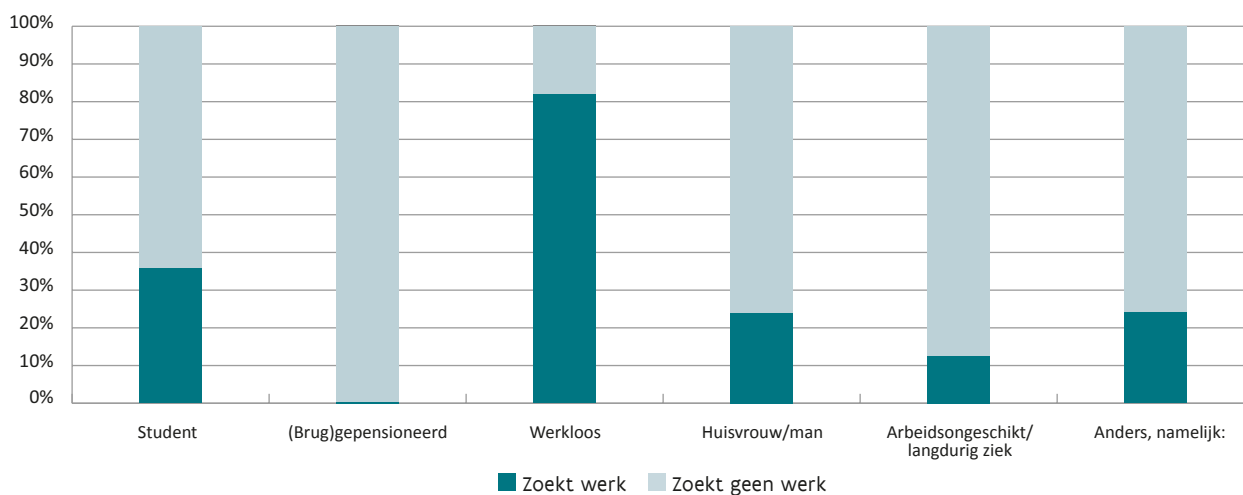
contract werkt, is dit bij de mannen zo goed als 0%. Bij de mannen werkt dan weer 8% via interim en bij de vrouwen 4%.

Al dan niet werk zoeken

Hieronder wordt per reden van niet-werken, het aandeel respondenten weergegeven dat zegt momenteel werk te zoeken. Hieruit blijkt dat meer dan 3 op de 10 studenten aangeven

werk te zoeken, dat 2 op de 10 huisvrouwen/mannen en 1 op de 10 personen die invalide / arbeidsongeschikt/langdurig ziek is aangeven werk te zoeken. Bijna 2 op de 10 werklozen zoekt momenteel geen werk.

Figuur 4: Aandeel respondenten dat al dan niet werk zoekt, in %

Bron: SID-survey 2017.

Voor personen geboren in het buitenland: aantal jaren werkend in België

Aan de werkende respondenten van buitenlandse herkomst die niet in België geboren zijn werd de vraag gesteld hoe lang ze in België werkten. Een groot deel van hen werkt al vele jaren in België. Van de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst werkt meer dan 1 op de 2 al meer dan 10 jaar in België. Bij personen van Congolese herkomst werkt bijna 1 op de 2 al

meer dan 10 jaar in België. Bij respondenten van Poolse herkomst (geboren buiten België) werkt de grootste groep (4 op de 10) tussen de 5 en de 10 jaar in België. Bij de respondenten van Roemeense herkomst werkt net geen 1 op de 2 tussen de 1 en de 5 jaar in België. Wanneer men deze tabel legt naast figuur 7 uit het algemene profiel, stelt men vast dat de herkomstgroepen die gemiddeld het langst in België gevestigd zijn, gemiddeld ook het langst aan het werk zijn in België.

Tabel 4: Aantal jaren werkend in België, in %

	Minder dan 1 jaar		Tussen 1 en 5 jaar		Tussen 5 en 10 jaar		Meer dan 10 jaar		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	4	(2-8)	22	(16-28)	20	(14-26)	54	(47-62)	179
Turkse herkomst	2	(1-6)	17	(11-24)	22	(16-30)	59	(51-67)	141
Poolse herkomst	5	(3-7)	28	(24-32)	42	(38-47)	25	(21-29)	571
Roemeense herkomst	8	(6-10)	48	(44-52)	30	(26-33)	14	(11-17)	568
Congolese herkomst	4	(2-6)	20	(16-24)	30	(25-34)	47	(42-52)	351

Bron: SID-survey 2017.

Tevredenheid over het huidige werk

Definitie:

Aandeel (%) van de werkende respondenten dat al dan niet tevreden is over hun huidige werk.

Vraag: Hoe tevreden bent u over uw huidige werk?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

Enkel de respondenten die werken, kregen deze vraag.

Tabel: Aandeel van de werkende respondenten dat al dan niet tevreden is over hun huidige werk, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	87	(83-90)	11	(8-14)	2	(1-4)	419
Marokkaanse herkomst	82	(78-86)	10	(7-14)	8	(5-11)	348
Turkse herkomst	86	(82-90)	10	(7-13)	4	(2-7)	327
Poolse herkomst	74	(70-78)	20	(17-23)	6	(4-8)	603
Roemeense herkomst	84	(80-87)	10	(8-13)	6	(4-9)	577
Congolese herkomst	72	(67-76)	23	(19-27)	6	(4-9)	421

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de werkende respondenten tevreden zijn over hun huidige job. De grote meerderheid van de werkende respondenten is (zeer) tevreden over zijn of haar huidige werk. Personen van Belgische en Turkse herkomst zijn het vaakst (zeer) tevreden, maar ook bij personen van Roemeense en Marokkaanse herkomst zijn meer dan 8 op de

10 (zeer) tevreden. Bij personen van Poolse en Congolese herkomst zijn iets meer dan 7 op de 10 (zeer) tevreden.

Mannen zijn iets vaker (zeer) tevreden over hun huidige werk dan vrouwen.

Overeenkomst werk en opleidingsniveau

Definitie:

Aandeel (%) van de werkende respondenten dat aangeeft dat het werk al dan niet bij hun eigen opleidingsniveau past.

Vraag: Past uw werk bij uw opleiding en uw opleidingsniveau?

- Ja
- Ik ben voor ander werk opgeleid, maar mijn werk is wel op mijn niveau
- Nee, ik ben te hoog opgeleid voor mijn werk
- Nee, ik ben te laag opgeleid voor mijn werk
- Weet niet/geen mening

Respondenten die een voltijdse opleiding in het secundair of hoger onderwijs volgden op het moment van de bevraging, worden niet meegenomen in de berekening. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de werkende respondenten dat aangeeft dat het werk al dan niet bij hun eigen opleidingsniveau past, in %

	Ja		Ik ben voor ander werk opgeleid, maar mijn werk is wel op mijn niveau		Nee, ik ben te hoog opgeleid voor mijn werk		Nee, ik ben te laag opgeleid voor mijn werk		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	73	(68-77)	16	(13-20)	8	(5-11)	3	(2-6)	375
Marokkaanse herkomst	61	(55-66)	16	(12-21)	16	(12-21)	7	(4-11)	286
Turkse herkomst	50	(45-56)	27	(22-32)	13	(10-18)	9	(6-14)	274
Poolse herkomst	33	(29-37)	32	(28-37)	33	(29-38)	1	(0-3)	494
Roemeense herkomst	52	(47-56)	22	(19-26)	24	(21-28)	1	(1-3)	507
Congolese herkomst	57	(51-62)	10	(7-14)	31	(26-36)	3	(1-5)	327

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate het werk van de respondenten aansluit bij hun opleidingsniveau. Bij personen van Belgische herkomst geven meer dan 7 op de 10 respondenten

aan dat hun werk aansluit bij hun opleiding. Bij de personen van buitenlandse herkomst is dat telkens lager. Bij personen van Marokkaanse herkomst gaat het om iets meer dan 6 op de 10. Bij personen van Turkse, Roemeense en Congolese

herkomst gaat het om (iets meer dan) 5 op de 10. Bij de personen van Poolse herkomst gaat het om één derde. Wel geven meer dan 3 op de 10 personen van Poolse herkomst aan dat ze opgeleid zijn voor ander werk, maar hun huidige job wel op hetzelfde niveau is. Bij personen van Turkse en Roemeense herkomst geven meer dan 2 op de 10 dit aan, bij de anderen ligt dit aandeel tussen de 10% en 16%.

Ongeveer 1 op de 3 personen van Congolese en Poolse herkomst geeft aan te werken onder het eigen scholingsniveau. Bij personen van Roemeense herkomst gaat het om een kwart, bij personen van Marokkaanse en Turkse

herkomst om minder dan 2 op de 10. Enkel bij personen van Belgische herkomst geeft minder dan 1 op de 10 dit aan. Bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst geeft 9% en 7% aan boven het eigen diplomaniveau te werken. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel lager.

Bijna dubbel zoveel vrouwen als mannen zeggen dat ze te hoog zijn opgeleid voor hun werk. Daarnaast zeggen in verhouding ook dubbel zoveel personen geboren buiten België dat ze te hoog zijn opgeleid voor hun werk vergeleken met de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Redenen om niet voltijds te werken

Definitie:

Aandeel (%) van de deeltijds werkende respondenten dat een bepaalde reden aangeeft om niet voltijds te werken.

Vraag: Waarom werkt u niet voltijds?

- Ik vind geen voltijds werk.
- Deze job werd enkel deeltijds aangeboden.
- Ik combineer mijn werk met de zorg voor mijn gezin.
- Ik combineer mijn werk met studeren.
- Mijn gezondheid laat het niet toe.
- Omwille van de afstand/het vervoer.
- Ik wil meer tijd voor mezelf.
- Andere reden: ..... [open antwoord]

Deze vraag werd enkel gesteld aan de werkende personen die aangaven dat ze minder dan 30u per week werken. De antwoordcategorie 'omwille van de afstand/het vervoer' werd erg weinig aangeduid en werd daarom bij 'andere reden' gevoegd. Respondenten konden meerdere redenen aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de deeltijds werkende respondenten dat een bepaalde reden aangeeft om niet voltijds te werken, in %

	Job werd enkel deeltijds aangeboden/ vind geen voltijds werk		Combinatie werk en zorg gezin		Combinatie werk en studeren		Gezondheid laat het niet toe		Meer tijd voor mezelf		Andere reden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	16	(9-25)	39	(29-50)	18	(11-27)	15	(9-25)	21	(13-31)	8	(3-16)	85
Marokkaanse herkomst	27	(19-37)	40	(30-50)	28	(20-37)	5	(2-13)	12	(7-20)	3	(1-10)	97
Turkse herkomst	29	(20-40)	35	(26-46)	30	(21-40)	5	(2-12)	3	(1-10)	7	(3-16)	86
Poolse herkomst	18	(13-25)	45	(38-53)	16	(11-23)	13	(9-20)	12	(8-18)	10	(6-16)	164
Roemeense herkomst	23	(16-33)	43	(34-53)	17	(11-26)	10	(5-18)	10	(5-17)	7	(4-14)	109
Congolese herkomst	40	(32-49)	32	(25-41)	31	(24-40)	4	(2-9)	7	(4-13)	2	(0-7)	132

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer waarom deeltijds werkende respondenten geen voltijdse job uitoefenen.

1. Job werd enkel deeltijds aangeboden/ vind geen voltijds werk

Voor personen van Congolese herkomst is de belangrijkste reden om deeltijds te werken dat ze geen voltijdse job vonden/aangeboden kregen. Dit geldt voor 4 op de 10 respondenten. Ook bij personen van Turkse en Marokkaanse herkomst gaat het om bijna 3 op de 10 respondenten. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel lager.

Mannen zeggen vaker dan vrouwen dat ze niet voltijds werken omdat ze geen voltijdse job aangeboden kregen/vinden.

2. Combinatie werk en zorg gezin

Voor bijna alle herkomstgroepen is de belangrijkste reden om niet voltijds te werken, de combinatie werk met zorg voor het gezin.

De reden 'combinatie gezin-werk', wordt vijf keer zo vaak door vrouwen geantwoord dan door mannen, vaker door 30-44 jarigen dan door de andere leeftijdscategorieën en vaker in het niet-verstedelijkt gebied dan in het verstedelijkt gebied.

3. Combinatie werk en studeren

Ongeveer 3 op de 10 personen van Congolese, Turkse en Marokkaanse herkomst werken deeltijds omdat ze dit combineren met studeren. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit iets lager.

De reden 'combinatie studie-werk' wordt vaker genoemd door mannen dan door vrouwen, vaker door personen jonger dan 30 jaar dan door de andere leeftijdscategorieën en vaker door personen van buitenlandse herkomst geboren in België dan personen geboren buiten België.

4. Gezondheid laat het niet toe

1 op de 10 of meer personen van Belgische, Poolse en Roemeense herkomst werkt deeltijds omwille van gezondheidsredenen.

45-plussers zeggen vaker dan de andere leeftijdscategorieën dat ze deeltijds werken omwille van gezondheidsredenen. Personen geboren buiten België zeggen dit ook vaker dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

5. Meer tijd voor mezelf

Vooral personen van Belgische herkomst die deeltijds werken, geven aan dat ze dit doen om wat meer tijd voor zichzelf te hebben.

45-plussers zeggen vaker dan de andere leeftijdscategorieën dat ze deeltijds werken om meer tijd te hebben voor zichzelf.

6. Andere redenen

De restcategorie bevat onder meer deeltijds werk omwille van de afstand en het vervoer. Bij het open antwoord geven enkele personen aan dat ze het combineren met een pensioen en dat het daarom begrensd is. Enkele personen geven aan dat ze dit deeltijds werk combineren met freelance werk of dat ze dit doen om voor een bejaarde ouder te kunnen zorgen.

Waardering krijgen op het werk

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat zich al dan niet gewaardeerd voelt op het werk.

Vraag: Voelt u zich gewaardeerd op het werk?

1. Mijn leidinggevende doet inspanningen zodat alle mensen zich goed voelen op het werk, ongeacht hun herkomst.
2. Ik maak evenveel kans op promotie als mijn collega's.
3. Mijn directe collega's waarderen mij.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan personen die werken. Zelfstandigen in hoofdberoep of helpers van een zelfstandige kregen deze vraag niet. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel

Tabel: Aandeel van de respondenten dat zich al dan niet gewaardeerd voelt op het werk, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Mijn leidinggevende doet inspanningen zodat alle mensen zich goed voelen op het werk, ongeacht hun herkomst.							
Belgische herkomst	71	(65-75)	20	(16-25)	9	(7-13)	365
Marokkaanse herkomst	82	(78-86)	10	(7-13)	8	(6-12)	329
Turkse herkomst	77	(72-82)	15	(11-19)	8	(6-12)	286
Poolse herkomst	77	(73-80)	15	(12-18)	9	(7-12)	534
Roemeense herkomst	82	(78-86)	10	(8-13)	8	(6-11)	438
Congolese herkomst	84	(80-87)	11	(8-14)	5	(3-8)	399

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik maak evenveel kans op promotie als mijn collega's.							
Belgische herkomst	68	(63-72)	21	(17-26)	11	(8-15)	358
Marokkaanse herkomst	66	(61-71)	19	(15-24)	15	(11-19)	316
Turkse herkomst	64	(58-70)	19	(15-24)	17	(13-22)	279
Poolse herkomst	65	(60-69)	15	(12-19)	21	(17-25)	477
Roemeense herkomst	75	(71-79)	15	(12-19)	10	(8-14)	415
Congolese herkomst	58	(53-63)	24	(20-28)	18	(14-22)	373
3. Mijn directe collega's waarderen mij.							
Belgische herkomst	87	(83-90)	12	(9-16)	1	(0-3)	362
Marokkaanse herkomst	84	(80-88)	11	(8-15)	4	(2-7)	327
Turkse herkomst	85	(80-88)	11	(8-15)	4	(2-7)	283
Poolse herkomst	80	(76-83)	14	(11-17)	6	(4-9)	517
Roemeense herkomst	89	(85-92)	9	(7-13)	2	(1-3)	411
Congolese herkomst	87	(83-90)	10	(7-13)	3	(2-6)	389

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten zich gewaardeerd voelen op het werk. Er werden drie stellingen bevroegd.

1. Mijn leidinggevende doet inspanningen zodat alle mensen zich goed voelen op het werk, ongeacht hun herkomst.

De meerderheid van de werkende respondenten vindt dat hun leidinggevende inspanningen doet zodat alle mensen zich goed voelen op het werk, ongeacht hun herkomst. Terwijl bij de andere herkomstgroepen ongeveer 8 op de 10 respondenten dit antwoorden, zijn iets meer dan 7 op de 10 personen van Belgische herkomst het (helemaal) eens met deze stelling. Bijna 1 op de 10 respondenten is het (helemaal) oneens met deze stelling, behalve bij de personen van Congolese herkomst, waar slechts 1 op de 20 het (helemaal) oneens is.

2. Ik maak evenveel kans op promotie als mijn collega's.

De respondenten zijn iets minder positief over hun promotiekansen. Tussen de 6 en de 7 op de 10 respondenten vinden dat ze evenveel kans

maken op promotie als hun collega's. Personen van Roemeense herkomst zijn het meest positief, personen van Congolese herkomst het minst. 1 à 2 respondenten op de 10 zijn het (helemaal) oneens met de stelling. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Poolse herkomst (net iets meer dan 2 op de 10).

Mannen en personen die in het verstedelijkt gebied wonen zijn optimistischer over hun promotiekansen dan vrouwen en personen die in het niet-verstedelijkt gebied wonen. 45-plussers zijn dan weer pessimistischer over hun promotiekansen dan personen die jonger zijn.

3. Mijn directe collega's waarderen mij

De respondenten zijn nog positiever over de waardering door hun collega's dan de waardering door de leidinggevende. 8 tot 9 op de 10 personen zijn het (helemaal) eens met deze stelling. Personen van Poolse herkomst zijn iets minder positief dan de andere herkomstgroepen.

Mannen zijn iets positiever over de waardering van directe collega's dan vrouwen. Respondenten uit het verstedelijkt gebied zijn ook iets positiever hierover dan personen uit het niet-verstedelijkt gebied.

Diversiteit van de contacten op of door het werk

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis contact heeft met bepaalde groepen personen op of door het werk.

Vraag: Hoe vaak heeft u op of door uw werk contact met anderen?

1. Hoe vaak heeft u contact met personen van Belgische herkomst?
2. Hoe vaak heeft u contact met personen van <herkomstgroep>?
3. Hoe vaak heeft u contact met personen van een andere herkomstgroep dan de hierboven genoemde groepen?

Per deelvraag kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Eén of meer keren per week
- Nooit

Deze vraag werd enkel gesteld aan de werkende respondenten. De tweede stelling werd niet voorgelegd aan personen van Belgische herkomst.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis contact heeft met bepaalde groepen personen op of door het werk, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe vaak heeft u contact met personen van Belgische herkomst?											
Belgische herkomst	94	(91-96)	5	(3-7)	0	(0-1)	1	(0-2)	1	(0-3)	419
Marokkaanse herkomst	84	(80-88)	10	(7-14)	3	(1-5)	1	(1-3)	2	(1-4)	348
Turkse herkomst	87	(83-90)	10	(7-14)	1	(0-3)	1	(0-3)	1	(0-3)	327
Poolse herkomst	90	(87-92)	8	(6-11)	1	(1-3)	0	(0-1)	0	(0-1)	603
Roemeense herkomst	85	(82-88)	12	(10-15)	2	(1-3)	1	(0-2)	0	(-)	577
Congolese herkomst	82	(78-86)	9	(6-12)	4	(2-6)	3	(2-6)	1	(1-3)	421

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hoe vaak heeft u contact met personen van <herkomstgroep>?											
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	56	(50-61)	23	(18-27)	7	(4-10)	7	(4-10)	9	(6-12)	348
Turkse herkomst	63	(57-68)	15	(12-19)	9	(6-12)	8	(5-11)	6	(4-9)	327
Poolse herkomst	43	(39-47)	20	(17-24)	12	(10-15)	10	(8-13)	15	(12-18)	603
Roemeense herkomst	57	(53-61)	17	(14-20)	8	(6-10)	9	(7-12)	9	(7-12)	577
Congolese herkomst	34	(29-38)	31	(27-35)	9	(7-12)	10	(7-13)	17	(13-21)	421
3. Hoe vaak heeft u contact met personen van een andere herkomstgroep dan de hierboven genoemde groepen?											
Belgische herkomst	43	(38-48)	27	(23-32)	10	(8-14)	12	(9-15)	7	(5-10)	419
Marokkaanse herkomst	49	(43-54)	26	(21-30)	10	(7-14)	9	(6-13)	7	(5-10)	348
Turkse herkomst	54	(49-60)	23	(19-28)	10	(7-14)	6	(4-9)	6	(4-9)	327
Poolse herkomst	40	(36-44)	22	(18-25)	11	(8-13)	10	(8-13)	17	(15-21)	603
Roemeense herkomst	50	(46-54)	20	(17-23)	12	(9-15)	9	(7-12)	10	(7-12)	577
Congolese herkomst	53	(48-58)	22	(18-26)	10	(8-14)	9	(7-12)	6	(4-9)	421

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten contact hebben met bepaalde groepen personen op of door het werk. Er werden drie stellingen bevestigd.

1. Hoe vaak heeft u contact met personen van Belgische herkomst?

Bij alle herkomstgroepen hebben 8 tot 9 personen op de 10 (of meer) elke dag contact met personen van Belgische herkomst. De meeste overige personen hebben 1 of meer keren per week contact met personen van Belgische herkomst. Enkel bij de personen van Congolese herkomst heeft 8% van de werkenden minder dan één keer per week contact met personen van Belgische herkomst.

Personen jonger dan 30 jaar zeggen iets minder vaak dat ze elke dag contact hebben met personen van Belgische herkomst op of door hun werk dan de andere leeftijdscategorieën. Ook personen geboren buiten België antwoorden iets minder vaak 'elke dag' dan personen van

buitenlandse herkomst geboren in België. De verschillen zijn erg klein.

2. Hoe vaak heeft u contact met personen van de eigen herkomst?

Personen van Turkse herkomst en Marokkaanse herkomst komen het vaakst in contact met personen van hun eigen herkomst op of door het werk. Bij bijna 8 op de 10 personen gebeurt dit minstens wekelijks. Bij personen van Roemeense herkomst gaat het om meer dan 7 op de 10, bij personen van Poolse en Congolese herkomst om meer dan 6 op de 10. Toch heeft 9% tot 17% van de respondenten nooit contact met personen van de eigen herkomst op of door het werk. Bij de respondenten van Turkse herkomst ligt dit aandeel iets lager (6%).

Mannen geven vaker dan vrouwen aan dat ze minstens wekelijks contact hebben met personen van hun eigen herkomst via het werk. Vrouwen antwoorden vaker 'nooit' dan mannen. Personen geboren in het buitenland antwoorden iets vaker 'nooit' dan personen van

buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Hoe vaak heeft u contact met personen van een andere herkomst?

(Meer dan) 4 op de 10 respondenten van Belgische en Poolse herkomst hebben dagelijks contact met personen van een andere herkomst dan de eigen en de Belgische herkomst. Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel hoger (rond de helft). Minder dan 1 op de 10 respondenten geeft aan nooit met personen van een andere herkomst in contact te komen via het werk, behalve bij personen van Roemeense en vooral Poolse herkomst, waar dit aandeel iets

hoger ligt (10% en 17%).

Mannen en personen jonger dan 30 jaar zeggen vaker dan vrouwen en personen ouder dan 30 jaar dat ze minstens wekelijks in contact komen met personen van een andere herkomst via het werk. Personen wonend in het verstedelijkt gebied antwoorden vaker 'elke dag' dan personen die in het niet-verstedelijkt gebied wonen. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België hebben vaker contact met personen van een andere herkomst via het werk dan personen geboren buiten België.

Negatieve ervaringen op of door het werk

A. Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt op of door het werk gedurende de voorbije 12 maanden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee op of door uw werk?

1. Iemand behandelde mij niet correct.
2. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.
3. Ik ben uitgescholden of gepest.
4. Er zijn spullen van mij met opzet kapot gemaakt
5. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die werken. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens het werk, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Iemand behandelde mij niet correct.							
Belgische herkomst	61	(56-66)	19	(16-24)	19	(15-23)	397
Marokkaanse herkomst	67	(62-72)	15	(12-20)	17	(14-22)	331
Turkse herkomst	72	(67-77)	10	(7-14)	18	(14-23)	307
Poolse herkomst	66	(62-70)	17	(14-20)	17	(14-21)	563
Roemeense herkomst	70	(66-74)	10	(8-13)	20	(17-24)	533
Congolese herkomst	61	(57-66)	18	(14-22)	21	(17-25)	402

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.							
Belgische herkomst	91	(88-94)	5	(3-7)	4	(2-6)	387
Marokkaanse herkomst	81	(76-85)	8	(5-12)	11	(8-15)	328
Turkse herkomst	87	(83-90)	4	(2-7)	9	(6-12)	317
Poolse herkomst	86	(83-89)	8	(6-10)	6	(4-9)	544
Roemeense herkomst	89	(86-92)	3	(2-5)	8	(6-11)	519
Congolese herkomst	74	(70-78)	12	(9-15)	14	(11-18)	402
3. Ik ben uitgescholden of gepest.							
Belgische herkomst	93	(89-95)	4	(2-6)	4	(2-6)	414
Marokkaanse herkomst	91	(88-94)	4	(2-6)	5	(3-8)	336
Turkse herkomst	91	(87-94)	5	(3-8)	4	(2-7)	325
Poolse herkomst	93	(91-95)	3	(2-5)	4	(2-6)	570
Roemeense herkomst	93	(90-95)	2	(1-4)	5	(3-7)	557
Congolese herkomst	84	(80-87)	9	(7-12)	7	(5-10)	409
4. Er zijn spullen van mij met opzet kapotgemaakt.							
Belgische herkomst	99	(97-100)	1	(0-3)	0	(0-2)	416
Marokkaanse herkomst	98	(95-99)	2	(1-4)	0	(0-2)	341
Turkse herkomst	98	(96-99)	2	(1-4)	1	(0-2)	322
Poolse herkomst	98	(96-99)	1	(1-3)	1	(0-2)	596
Roemeense herkomst	96	(94-97)	2	(1-3)	2	(1-4)	561
Congolese herkomst	94	(91-96)	4	(3-7)	1	(1-3)	415
5. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.							
Belgische herkomst	97	(95-99)	1	(1-3)	1	(0-3)	416
Marokkaanse herkomst	98	(96-99)	1	(0-3)	1	(0-3)	344
Turkse herkomst	98	(96-99)	1	(0-3)	1	(0-3)	326
Poolse herkomst	99	(97-99)	1	(0-2)	1	(0-2)	603
Roemeense herkomst	96	(93-97)	3	(2-5)	2	(1-3)	573
Congolese herkomst	94	(92-96)	4	(2-6)	2	(1-4)	418

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten al dan niet negatieve ervaringen hebben meegemaakt op of door het werk de voorbije 12 maanden. Er werden vijf stellingen bevraagd.

1. Iemand behandelde mij niet correct.

Van alle voorgelegde negatieve situaties is dit diegene waarvan een redelijk groot aandeel van de respondenten aangeeft dat ze dit de voorbije 12 maanden één of meer keren hebben

meegemaakt.

Bijna 4 op de 10 personen van Congolese en van Belgische herkomst geven aan dat ze in de werksituatie niet correct zijn behandeld. Ook bij de andere herkomstgroepen gaat het om ongeveer 3 op de 10. Het aandeel respondenten dat aangeeft meermaals incorrect behandeld te zijn geweest, ligt bij alle herkomstgroepen rond de 2 op de 10.

Vrouwen geven iets vaker aan dat ze niet correct behandeld zijn dan mannen. Hoe minder verstedelijkt het gebied, hoe vaker men aangeeft deze situatie minstens één keer meegemaakt te hebben. De verschillen zijn echter klein.

2. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.

Iets meer dan een kwart van de respondenten van Congolese herkomst geeft aan dat er (minstens één keer) kwetsende grappen over hen gemaakt zijn het voorbije jaar. Bij de respondenten van Belgische herkomst is dit het minst vaak gebeurd (minder dan 1 op de 10), bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen de 1 en de 2 respondenten op de 10. Respondenten van Congolese herkomst geven het vaakst aan dat dit meermaals gebeurd is (14%), maar ook bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Roemeense herkomst ligt dit aandeel rond de 1 op de 10.

Mannen geven iets vaker aan dat ze dit (meermaals) meegemaakt hebben dan vrouwen. Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft dat dit minstens éénmaal gebeurd is.

3. Ik ben uitgescholden of gepest.

Terwijl bij de andere herkomstgroepen minder dan 9% aangeeft dat ze de voorbije 12 maanden

uitgescholden of gepest geweest zijn in de werksituatie, gaat het bij de respondenten van Congolese herkomst om meer dan 1 op de 10. 7% van deze herkomstgroep geeft aan dat dit meer keren gebeurd is. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel iets lager.

4. Er zijn spullen van mij met opzet kapot gemaakt.

Bijna niemand van de respondenten geeft aan dat er in de werksituatie spullen van hem of haar met opzet kapot zijn gemaakt. Toch heeft 5% van de respondenten van Congolese herkomst en 4% van de respondenten van Roemeense herkomst dit de voorbije 12 maanden meegemaakt. Bij de andere herkomstgroepen gaat het om 1% tot 3%.

Mannen geven iets vaker aan dat ze dit al hebben meegemaakt dan vrouwen.

5. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Weinig respondenten geven aan dat ze het voorbije jaar in de werksituatie zijn bedreigd, geschopt of geslagen. Toch geeft 6% van de respondenten van Congolese herkomst en 5% van de respondenten van Roemeense herkomst aan dat ze dit minstens éénmaal meegemaakt hebben. Bij de andere herkomstgroepen gaat het telkens om 2%.

B. Redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op of door het werk gedurende de voorbije 12 maanden, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee op of door uw werk?

1. Iemand behandelde mij niet correct.
2. Er zijn kwetsende grappen over mij gemaakt.
3. Ik ben uitgescholden of gepest.
4. Er zijn spullen van mij met opzet kapot gemaakt
5. Ik ben bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte u dit mee, denkt u?

- Mijn geslacht
- Mijn leeftijd
- Mijn financiële situatie
- Mijn herkomst
- Mijn huidskleur
- Mijn geloof
- Mijn gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen
- Mijn seksuele geaardheid
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat hij of zij dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, religie en de twee meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op of door het werk gedurende de voorbije 12 maanden, volgens reden, in %.

	Minstens één negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Leeftijd		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)			
Belgische herkomst	40	(36-45)	4	(2-8)	2	(1-5)	1	(0-6)	11	(8-17)	30	(24-38)	174
Marokkaanse herkomst	38	(33-44)	52	(44-61)	15	(10-22)	37	(29-46)	4	(2-9)	23	(16-31)	136
Turkse herkomst	31	(26-36)	49	(39-59)	12	(7-21)	31	(23-41)	6	(3-12)	23	(16-33)	103
Poolse herkomst	35	(32-39)	54	(47-61)	1	(0-3)	4	(2-7)	8	(5-13)	25	(20-32)	212
Roemeense herkomst	33	(29-37)	50	(43-58)	1	(0-5)	0	(0-3)	5	(2-10)	35	(28-42)	189
Congolese herkomst	47	(42-51)	48	(41-55)	56	(49-63)	4	(2-7)	6	(3-10)	20	(15-26)	199

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel respondenten minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt op of door het werk en de redenen waarvoor zij denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens één negatieve ervaring

Bijna de helft van de respondenten van Congolese herkomst heeft de voorbije 12 maanden minstens één van de situaties meegemaakt. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 3 à 4 op de 10 respondenten.

2. Redenen

a. Herkomst

Bij alle buitenlandse herkomstgroepen geeft ongeveer de helft aan dat hun herkomst de reden was voor de negatieve ervaring.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijds categorie. Mannen geven vaker aan dat hun herkomst de reden voor hun negatieve ervaring is dan vrouwen. Ook respondenten tussen de 30 en 44 jaar geven vaker aan dat hun herkomst de reden is dan jongere of oudere respondenten.

b. Huidskleur

Meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst geeft hun huidskleur op als reden voor de negatieve ervaring. Huidskleur werd ook door meer dan 1 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst opgegeven als reden. Bij de overige herkomstgroepen komt dit nauwelijks voor.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Respondenten van 45 jaar en ouder geven hun huidskleur vaker als reden op voor hun negatieve ervaring dan jongere respondenten. In het niet-verstedelijkt gebied geven respondenten deze reden dan weer iets minder vaak op dan in het verstedelijkt gebied.

c. Geloof

Meer dan 1 op de 3 personen van Marokkaanse en Turkse herkomst geven aan dat hun geloof de reden was voor hun negatieve ervaring. Bij de respondenten van Poolse en Congolese herkomst gaat het om 4%.

Er zijn verschillen naar geslacht, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen en respondenten uit de grootsteden geven hun geloof vaker op als reden voor hun negatieve ervaring dan vrouwen en respondenten die elders wonen. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven deze reden veel vaker op dan personen geboren buiten België (32% t.o.v. 7%).

d. Leeftijd

Iets meer dan 1 op de 10 respondenten van Belgische herkomst geven hun leeftijd als reden op voor hun negatieve ervaring. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 4% à 8%.

Respondenten jonger dan 30 jaar geven hun leeftijd het vaakst op als reden voor hun negatieve ervaring. Respondenten tussen de 30 en 44 jaar geven deze reden het minst vaak op.

e. Dat weet ik niet

Meer dan 3 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst en 3 op de 10 respondenten van Belgische herkomst geven aan niet te weten waarom zij een negatieve ervaring hebben meegemaakt. Bij de overige herkomstgroepen liggen deze aandelen tussen de 2 en de 3 op de 10.

f. Overige redenen

Naast de hierboven vermelde redenen werden er nog een aantal andere redenen aangegeven als mogelijke aanleiding voor de negatieve ervaring. In aflopende volgorde: geslacht, gezondheid, financiële situatie en seksuele geaardheid. De aandelen bedragen steeds minder dan 1 op de 20. Daarnaast gaven bijna 3 op de 10 respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) op. De meest genoemde redenen zijn conflicten tussen collega's (jaloezie, frustratie, onverdraagzaamheid, verschillen in karakter,...) en een onbekwame leidinggevende. Soms werd ook verwezen naar slechte afspraken over de invulling van de functie, een ontevreden klant of leverancier of kwam de functie in gevaar door herstructureringen. Enkele respondenten klagen bovendien over de negatieve houding van de interimconsulenten.

Zoektocht naar werk

A: Al dan niet werk zoeken

Definitie:

Aandeel (%) van de niet-werkende respondenten dat aangeeft al dan niet werk te zoeken.

Vraag: Zoekt u werk op dit moment?

- Ja
- Nee

Deze vraag werd enkel gesteld aan respondenten die niet werken.

Tabel: Aandeel van de niet-werkende respondenten dat aangeeft al dan niet werk te zoeken, in %

	Ja		Nee		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	6	(4-9)	94	(91-96)	316
Marokkaanse herkomst	32	(28-38)	68	(62-72)	360
Turkse herkomst	24	(20-28)	76	(72-80)	375
Poolse herkomst	39	(31-47)	61	(53-69)	153
Roemeense herkomst	49	(42-57)	51	(43-58)	181
Congolese herkomst	46	(41-51)	54	(49-59)	387

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft het aandeel niet-werkende respondenten weer dat aangeeft al dan niet werk te zoeken. Alle niet-werkende respondenten kregen deze vraag, dus ook leerlingen en gepensioneerden.

Ongeveer de helft van de niet-werkende respondenten van Roemeense en Congolese herkomst geeft aan werk te zoeken. Bij de personen van Marokkaanse en Poolse herkomst gaat het om

3 à 4 op de 10 respondenten, bij personen van Turkse herkomst om een kwart. Bij de niet-werkende respondenten van Belgische herkomst zoekt 6% naar werk.

Mannen geven iets vaker aan dat ze werk zoeken dan vrouwen. 30- tot 44-jarigen geven het vaakst aan werk te zoeken, respondenten van 45 jaar en ouder het minst vaak.

B: Redenen om geen werk gevonden te hebben

Definitie:

Aandeel (%) van de niet-werkende respondenten dat aangeeft werk te zoeken en een bepaalde reden aangeeft waarom hij/zij nog geen werk vond.

Vraag: Waarom vond u, volgens u, nog geen werk?

- Ik ben nog niet lang op zoek naar werk
- Ik heb de juiste diploma's niet
- Ik heb de juiste diploma's, maar ze worden niet erkend in België
- Ik heb nog te weinig ervaring
- Ik heb niet de juiste leeftijd, men vindt mij te jong of te oud
- Ik vind geen job die ik kan combineren met mijn gezin
- Ik vind geen job die ik kan combineren met de regels van mijn geloof
- Ik heb de gevraagde talenkennis niet
- Ik heb geen vervoer
- Ik krijg niet dezelfde kansen als andere mensen die solliciteren
- Anders, namelijk: ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan personen die niet werken en die hebben aangegeven momenteel werk te zoeken. De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. De volgende, weinig genoemde redenen werden opgenomen bij de categorie 'anders':

- Ik heb de juiste diploma's, maar ze worden niet erkend in België
- Ik vind geen job die ik kan combineren met de regels van mijn geloof
- Ik heb geen vervoer

Tabel: Aandeel van de niet-werkende respondenten dat aangeeft werk te zoeken en een bepaalde reden aangeeft waarom hij/zij nog geen werk vond, in %

	Nog niet lang op zoek		Niet de juiste diploma's		Te weinig ervaring		Te oud of te jong		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	27	(12-50)	17	(6-38)	12	(4-33)	35	(16-59)	21
Marokkaanse herkomst	27	(20-35)	27	(20-36)	16	(10-23)	12	(8-20)	124
Turkse herkomst	36	(26-46)	14	(8-23)	16	(10-25)	12	(7-20)	91
Poolse herkomst	27	(17-41)	4	(1-14)	11	(5-22)	29	(18-43)	59
Roemeense herkomst	25	(17-36)	8	(4-17)	16	(9-26)	15	(9-25)	89
Congolese herkomst	34	(28-42)	13	(9-19)	15	(10-21)	14	(9-19)	183

	Niet te combineren met gezin		Niet gevraagde talenkennis		Niet dezelfde kansen		Anders		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	6	(1-34)	4	(1-24)	8	(2-29)	16	(6-38)	21
Marokkaanse herkomst	12	(7-19)	10	(6-18)	15	(10-23)	21	(15-30)	124
Turkse herkomst	8	(4-15)	19	(12-29)	20	(13-30)	24	(16-34)	91
Poolse herkomst	10	(4-20)	17	(9-30)	19	(10-32)	36	(24-49)	59
Roemeense herkomst	11	(6-19)	31	(22-41)	5	(2-12)	27	(19-37)	89
Congolese herkomst	8	(5-13)	21	(15-27)	19	(13-25)	18	(13-24)	183

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

Deze indicator geeft de redenen weer die niet-werkende respondenten, die op zoek zijn naar een job, aangeven om nog geen werk gevonden te hebben.

1. Nog niet lang op zoek naar werk

De meest genoemde reden waarom respondenten nog geen werk gevonden hebben, is dat ze nog niet lang op zoek zijn. Meer dan een kwart van alle herkomstgroepen geeft deze reden op. Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft dat men nog niet lang op zoek is naar werk. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België noemen deze reden ook vaker dan personen geboren in het buitenland.

2. Niet de juiste diploma's

Het niet hebben van de juiste diploma's kwam

als vierde meest belangrijke reden naar voren. Meer dan een kwart van de personen van Marokkaanse herkomst geeft aan dat hij/zij niet de juiste diploma's heeft. Bij de personen van Congolese, Turkse en Belgische herkomst zegt tussen de 13% en de 17% dit. Bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst gaat het om minder dan 1 op de 10.

3. Te weinig ervaring

Het hebben van te weinig ervaring werd even vaak aangeduid als het niet hebben van de juiste diploma's. Bij alle herkomstgroepen geven tussen de 1 en de 2 respondenten deze reden op om nog geen werk gevonden te hebben.

Het zijn vooral de respondenten jonger dan 30 jaar die aangeven dat ze te weinig ervaring hebben. Bij de respondenten van 45 jaar en

ouder kwam dit bijna niet voor. Ook personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven deze reden vaker op dan personen geboren buiten België.

4. Te oud of te jong

De leeftijd van de respondent blijkt, tezamen met het niet krijgen van dezelfde kansen, de derde meest belangrijke reden te zijn waardoor respondenten nog geen werk gevonden denken te hebben. Dit komt het vaakst voor bij de respondenten van Belgische (35%) en Poolse herkomst (29%). Bij de overige herkomstgroepen gaat het telkens om 1 à 2 op de 10 respondenten.

Respondenten van 45 jaar en ouder geven veel vaker aan dat hun leeftijd een rol speelt bij het niet vinden van werk (4 op de 10 respondenten). Ook 14% van de respondenten jonger dan 30 jaar denkt dat hun leeftijd een rol speelt.

5. Niet te combineren met het gezin

Het niet kunnen combineren van de job met het gezin kwam als minst belangrijke reden naar voren. Toch geeft ongeveer 1 op de 10 respondenten deze reden op.

Vrouwen geven vaker aan dat deze combinatie moeilijk is dan mannen (15% t.o.v. 3%). Ook de leeftijdscategorie van 30 tot 45 jaar geeft vaker aan dat het moeilijk is een job te vinden die te combineren is met een gezin. Personen geboren in het buitenland geven deze reden dubbel zo vaak aan als personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

6. Niet de gevraagde talenkennis

Het niet beschikken over de gevraagde talenkennis werd als tweede meest belangrijke reden aangeduid. Iets meer dan 3 op de 10 personen van Roemeense herkomst en iets meer dan 2 op

de 10 personen van Congolese herkomst geven aan niet de gevraagde talenkennis te hebben. Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten van Turkse en Poolse herkomst geven deze reden eveneens aan. Bij de personen van Marokkaanse herkomst gaat het om 1 op de 10.

Respondenten ouder dan 30 jaar geven dubbel zo vaak aan dat ze niet over de gevraagde talenkennis beschikken.

7. Niet dezelfde kansen

Deze reden werd, net zoals de leeftijd van de respondent, het derde vaakst aangeduid. (Bijna) 2 op de 10 personen van Turkse, Poolse en Congolese herkomst geven aan dat ze niet dezelfde kansen krijgen bij het zoeken naar werk. Deze reden werd ook door 15% van de respondenten van Marokkaanse herkomst aangegeven. Bij de personen van Belgische en Roemeense herkomst gaat het om minder dan 1 op de 10.

Respondenten ouder dan 30 jaar geven dubbel zo vaak aan dat ze niet dezelfde kansen krijgen dan de jongere respondenten.

8. Anders

De categorie 'anders' omvat verschillende antwoordmogelijkheden. Minder dan 1 op de 10 respondenten gaven aan dat ze juiste diploma's wel hadden maar deze niet erkend worden in België, dat ze geen job vinden die te combineren is met de regels van hun geloof of dat ze geen vervoer hadden. Iets meer dan 1 op de 10 respondenten gaven een andere reden op waarom zij nog geen werk gevonden zouden hebben. De meest genoemde andere reden is een ziekte/zwakke gezondheid. Enkele vrouwen geven aan dat ze wegens hun hoofddoek geen job vinden. Nog andere respondenten zeggen dat ze wel werk zoeken maar nog niet kunnen werken omdat ze nog studeren.

C: Redenen om geen werk te zoeken

Definitie:

Aandeel (%) van de niet-werkende respondenten dat al dan niet een bepaalde reden aangeeft om geen werk te zoeken.

Vraag: Waarom zoekt u geen werk op dit moment?

- Ik studeer nog
- Mijn gezondheid laat het niet toe
- Ik zorg voor mijn gezin
- Ik kan dat niet combineren met de regels van mijn geloof
- Ik heb de gevraagde talenkennis niet
- Ik heb geen vervoer
- Ik zocht werk, maar ik kreeg nooit positieve reacties
- Ik ben op (brug)pensioen
- Ik vind geen job die ik kan combineren met mijn studies
- Anders, namelijk ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die niet werken en aangegeven hebben momenteel geen werk te zoeken. Er is geen leeftijdsgrens bepaald, waardoor de vraag zowel gesteld is aan leerlingen, arbeiders, huisvrouwen gepensioneerd, enz..

De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. De volgende redenen werden zo weinig aangeduid dat ze werden opgenomen bij de categorie 'anders':

- Ik kan dat niet combineren met de regels van mijn geloof
- Ik heb de gevraagde talenkennis niet
- Ik heb geen vervoer
- Ik zocht werk, maar ik kreeg nooit positieve reacties
- Ik vind geen job die ik kan combineren met mijn studies

De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de niet-werkende respondenten dat al dan niet een bepaalde reden aangeeft om geen werk te zoeken, in %

	Ik studeer nog		Ik ben op (brug)pensioen		Mijn gezondheid laat het niet toe		Ik zorg voor mijn gezin		Anders		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	14	(10-18)	71	(66-76)	11	(8-16)	4	(3-8)	2	(1-4)	295
Marokkaanse herkomst	25	(20-30)	22	(17-29)	20	(16-26)	27	(22-34)	11	(7-15)	236
Turkse herkomst	20	(16-25)	22	(17-27)	37	(31-42)	23	(18-28)	5	(3-8)	284
Poolse herkomst	33	(24-43)	29	(20-40)	28	(20-38)	12	(7-20)	5	(2-12)	94
Roemeense herkomst	33	(24-44)	13	(6-24)	22	(14-32)	29	(20-39)	12	(7-21)	92
Congolese herkomst	51	(44-58)	16	(12-22)	17	(12-22)	6	(4-11)	14	(10-20)	204

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft de redenen weer die niet-werkende respondenten aangeven om geen werk te zoeken.

1. Ik studeer nog

Iets meer dan de helft van de niet-werkende respondenten van Congolese herkomst die geen werk zoeken, studeert nog. Ook meer dan 3 op de 10 respondenten van Poolse en Roemeense herkomst geven aan nog te studeren. Bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Belgische herkomst gaat het respectievelijk om een kwart, 2 op de 10 en minder dan 2 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen geven vaker aan dat ze nog studeren dan vrouwen. Respondenten jonger dan 30 jaar en personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven veel vaker aan nog te studeren dan de respondenten ouder dan 30 jaar en personen geboren buiten België.

2. Ik ben op (brug)pensioen

Uit het algemeen profiel is duidelijk dat de leeftijdsverdeling van de Belgen niet overeenkomt met deze van de andere herkomstgroepen. Dit

is bij deze indicator duidelijk zichtbaar. De personen van Belgische herkomst die niet werken en ook geen werk zoeken, zijn grotendeels (iets meer dan 7 op de 10) op (brug)pensioen. Bij de respondenten van Poolse herkomst gaat het om net geen 3 op de 10, bij de respondenten van Roemeense herkomst om meer dan 1 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen geven ongeveer 2 op de 10 respondenten aan op (brug)pensioen te zijn.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen en personen geboren buiten België geven (brug)pensioen vaker op als reden om niet naar werk te zoeken dan vrouwen en personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Het zijn, zoals verwacht, vooral de respondenten van 45 jaar en ouder die aangeven op (brug)pensioen te zijn. Hoe minder verstedelijkt, hoe vaker de respondenten aanduiden dat ze niet naar werk zoeken omdat ze op (brug)pensioen zijn.

3. Mijn gezondheid laat het niet toe

Respondenten van Turkse herkomst geven het vaakst aan dat hun gezondheid niet toelaat om werk te zoeken (bijna 4 op de 10), gevolgd door

de respondenten van Poolse herkomst (bijna 3 op de 10). Bij de respondenten van Roemeense, Marokkaanse en Congolese herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10, bij de respondenten van Belgische herkomst om iets meer dan 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Personen tussen de 30 en 44 jaar geven deze reden het vaakst op, nog iets vaker dan personen vanaf 45 jaar. Personen jonger dan 30 het minst. Personen geboren buiten België geven deze reden ook vaker op dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

4. Ik zorg voor mijn gezin

Bijna 3 op de 10 niet-werkende respondenten van Roemeense en Marokkaanse herkomst geven aan geen werk te zoeken omdat ze voor hun gezin zorgen. Ook bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om meer dan 2 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen liggen deze aandelen tussen de 4% en de 12%.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen geven veel vaker aan dat ze niet naar werk zoeken omdat ze voor het gezin zorgen dan mannen (25% t.o.v. 3%). Respondenten tussen de 30 en 44 jaar geven deze reden ook vaker

op dan de jongere of oudere respondenten. In het niet-verstedelijkt gebied werd deze reden iets minder vaak opgegeven dan in het verstedelijkt gebied. Personen geboren buiten België geven deze reden tenslotte ook vaker op dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

5. Anders

Meer dan 1 op de 10 respondenten van Congolese, Roemeense en Marokkaanse herkomst gaven daarnaast nog een andere reden op om geen werk te zoeken. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 2% à 5%. Iets meer dan 2% van de respondenten gaf aan niet over de gevraagde talenkennis te beschikken of geen job te vinden die te combineren is met de gevolgde studies. Net iets minder dan 2% gaf aan dat ze werk zochten maar geen positieve reacties kregen. Minder dan 1% gaf het niet hebben van vervoer of het niet kunnen combineren van werk met de regels van het geloof als reden op om geen werk te zoeken. Bij de open antwoorden werden, onder meer, volgende redenen aangehaald: het hebben van een tijdelijke vergunning of het niet hebben van papieren, het zorgen voor een zieke ouder, men wil nog een opleiding volgen of men heeft reeds een contract getekend voor in de toekomst.

Opleiding volgen tijdens het zoeken naar (ander) werk

A: Al dan niet opleiding gevolgd

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een opleiding volgde terwijl hij/zij naar (ander) werk zocht.

Vraag: Volgde u een opleiding terwijl u naar werk zocht om uw kansen op een geschikte job te verhogen?

- Ja
- Nee

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die de voorbije 5 jaar actief naar een (andere) job zochten. Respondenten die voltijds secundair onderwijs of hoger onderwijs volgen, werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een opleiding volgde terwijl hij/zij naar (ander) werk zocht, in %

	Ja		Nee		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	22	(16-30)	78	(70-84)	142
Marokkaanse herkomst	34	(27-41)	66	(59-73)	183
Turkse herkomst	38	(31-46)	62	(54-69)	164
Poolse herkomst	46	(40-53)	54	(47-60)	220
Roemeense herkomst	34	(29-40)	66	(60-71)	268
Congolese herkomst	55	(48-61)	45	(39-52)	223

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of respondenten die de voorbije 5 jaar actief naar een (andere) job zochten, al dan niet een opleiding volgden om de kans op een geschikte job te verhogen.

Van de respondenten van Congolese en Poolse

herkomst heeft ongeveer de helft een opleiding gevolgd tijdens het zoeken naar een (andere) job. Ook meer dan 1 op de 3 respondenten van Turkse, Marokkaanse en Roemeense herkomst heeft een opleiding gevolgd. Bij personen van Belgische herkomst gaat het om iets meer dan 2 op de 10 respondenten.

Vrouwen volgden vaker een opleiding tijdens het zoeken naar werk om de kans op een geschikte job te verhogen dan mannen.

B: Type opleiding tijdens het zoeken naar (ander) werk

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een bepaald type opleiding gevolgd heeft tijdens het zoeken naar een (andere) job.

Vraag: Welke opleiding volgde u?

- Tweedekansonderwijs
- Een beroepsopleiding of vorming voor volwassenen (bijvoorbeeld: bij VDAB, FOREM, CVO, Actiris)
- Een taalopleiding
- Hoger onderwijs (bijvoorbeeld: bachelor of A1, master, licentiaat, ingenieur, specialisatie, bachelor na master, master na master, doctoraatsopleiding)
- Andere opleiding, namelijk: ..... [open antwoord]

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die de voorbije 5 jaar actief naar een (andere) job zochten en bovendien aangaven dat ze een opleiding gevolgd hadden om hun kansen op een geschikte job te verhogen. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages hoger dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een bepaald type opleiding gevolgd heeft tijdens het zoeken naar een (andere) job, in %

	Tweedekans- onderwijs		Beroeps- opleiding, vorming voor volwassenen		Taalopleiding		Hoger onderwijs		Andere opleiding		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	8	(2-26)	55	(39-70)	4	(1-16)	40	(26-56)	9	(3-22)	40
Marokkaanse herkomst	10	(5-19)	56	(44-67)	24	(16-36)	14	(8-23)	8	(4-18)	75
Turkse herkomst	9	(4-18)	55	(44-66)	25	(16-36)	19	(12-30)	6	(3-14)	76
Poolse herkomst	9	(5-17)	36	(27-46)	62	(52-71)	11	(6-18)	8	(4-15)	109
Roemeense herkomst	2	(0-12)	42	(33-51)	56	(46-65)	7	(4-14)	8	(4-15)	110
Congolese herkomst	5	(3-10)	65	(57-72)	20	(14-26)	22	(16-29)	8	(4-13)	157

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

Deze indicator geeft het type opleiding weer dat personen gevolgd hebben tijdens het zoeken naar een (andere) job.

1. Tweedekansonderwijs

Tweedekansonderwijs is de minst gevolgde opleiding bij de respondenten tijdens hun zoektocht naar een (andere) job. Er zijn geen significante verschillen tussen de herkomstgroepen.

2. Beroepsopleiding, vorming voor volwassenen

Een beroepsopleiding is de vaakst gevolgde opleiding tijdens de zoektocht naar een job. Meer dan 6 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan dergelijke opleiding gevolgd te hebben tijdens hun zoektocht naar een (andere) job. Bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst gaat het om ongeveer 4 op de 10.

Hoe ouder, hoe vaker men een beroepsopleiding volgde om de kans op een geschikte job te verhogen tijdens de zoektocht naar een (andere) job.

3. Taalopleiding

Een taalopleiding is de tweede meest gevolgde opleiding door de respondenten. Het gaat om meer dan 6 op de 10 respondenten van Poolse herkomst, meer dan de helft van de respondenten van Roemeense herkomst. 2 op de 10 respondenten van Congolese herkomst volgden een taalopleiding.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten tussen de 30 en 44 jaar volgden vaker een taalopleiding dan jongere of oudere respondenten. Personen wonend in de grootsteden volgden dan weer minder vaak dergelijke opleiding dan personen die elders wonen. Taalopleidingen werden ook veel vaker gevolgd door personen geboren buiten België dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België (meer dan 4 op de 10 t.o.v. iets minder dan 1 op de 10).

4. Hoger onderwijs

Bij de respondenten van Congolese herkomst volgt ongeveer 2 op de 10 hoger onderwijs, bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst om ongeveer 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft nog hoger onderwijs te volgen. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België volgden ook vaker een opleiding hoger onderwijs tijdens de zoektocht naar (ander) werk dan personen geboren buiten België.

5. Andere opleiding

Minder dan 1 op de 10 respondenten gaf bovendien aan een andere opleiding gevolgd te hebben tijdens de zoektocht naar een (andere) job. Hierbij werd verwezen naar o.a. online opleidingen (e-learning).

Negatieve ervaringen tijdens de zoektocht naar werk

A: Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt tijdens het zoeken naar werk.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 5 jaar deze situaties mee toen u naar werk zocht?

1. Ik voldeed aan de eisen van een vacature, maar ik werd niet uitgenodigd voor een gesprek.
2. Het interimkantoor behandelde mij niet correct.
3. Ik kreeg niet dezelfde kansen als de andere kandidaten om me te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek.
4. Ik kreeg een job aangeboden die anderen niet willen. Bijvoorbeeld een korte opdracht een job met slechte uren, een slecht betaalde job, fysiek zwaar werk.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die de voorbije 5 jaar actief naar een (andere) job zochten. Personen die de voorbije 5 jaar geen contact hadden met een interimkantoor, antwoordden op stelling 2 'niet van toepassing'. De antwoordcategorie 'niet van toepassing' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor deze stelling. Tussen de 60 en 90 personen van Poolse, Belgische en Roemeense herkomst hebben de voorbije 5 jaar geen contact gehad met een interimkantoor. De antwoordcategorie 'weet niet' werd ook niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze categorie 'weet niet' relatief hoog. Bij de Marokkaanse, Poolse, Roemeense en Congolesse herkomstgroepen gaat het bij stelling 3 om 40 tot 70 respondenten.

**Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan een negatieve ervaring heeft meege-
maakt tijdens het zoeken naar werk, in %**

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik voldeed aan de eisen van een vacature, maar ik werk niet uitgenodigd voor een gesprek.							
Belgische herkomst	49	(41-57)	13	(9-19)	38	(30-46)	152
Marokkaanse herkomst	33	(27-40)	14	(10-20)	52	(45-59)	204
Turkse herkomst	47	(40-54)	15	(10-20)	38	(32-46)	188
Poolse herkomst	54	(47-60)	14	(10-20)	32	(26-39)	209
Roemeense herkomst	45	(39-52)	12	(8-16)	43	(37-49)	257
Congolese herkomst	40	(34-45)	13	(9-17)	48	(42-54)	275
2. Het interimkantoor behandelde mij niet correct.							
Belgische herkomst	88	(80-94)	8	(4-17)	3	(1-10)	88
Marokkaanse herkomst	66	(59-73)	13	(9-19)	21	(15-27)	180
Turkse herkomst	67	(60-74)	14	(9-20)	19	(14-26)	181
Poolse herkomst	67	(59-74)	13	(8-19)	20	(14-27)	166
Roemeense herkomst	78	(71-83)	8	(5-13)	14	(10-20)	188
Congolese herkomst	69	(63-74)	13	(9-18)	18	(14-24)	248
3. Ik kreeg niet dezelfde kansen als de andere kandidaten om me te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek.							
Belgische herkomst	86	(79-91)	8	(4-14)	6	(3-12)	135
Marokkaanse herkomst	63	(56-70)	10	(7-16)	27	(20-34)	178
Turkse herkomst	68	(61-75)	13	(8-18)	19	(14-26)	170
Poolse herkomst	79	(73-85)	10	(6-16)	11	(7-16)	188
Roemeense herkomst	82	(76-87)	5	(3-9)	12	(9-18)	225
Congolese herkomst	65	(58-71)	12	(9-17)	23	(18-29)	237
4. Ik kreeg een job aangeboden die anderen niet willen. Bijvoorbeeld een korte opdracht een job met slechte uren, een slecht betaalde job, fysiek zwaar werk.							
Belgische herkomst	87	(81-92)	5	(3-10)	7	(4-12)	155
Marokkaanse herkomst	67	(60-74)	8	(5-13)	25	(19-32)	186
Turkse herkomst	74	(67-80)	9	(6-14)	17	(13-24)	180
Poolse herkomst	71	(64-77)	10	(7-16)	19	(14-25)	200
Roemeense herkomst	70	(64-76)	14	(10-19)	16	(12-21)	255
Congolese herkomst	76	(70-81)	11	(8-15)	13	(10-18)	268

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten die de voorbije 5 jaar actief naar een (andere) job zochten, al dan niet een negatieve ervaring hebben meegemaakt tijdens deze zoektocht. Er werden vier stellingen bevraagd.

1. Ik voldeed aan de eisen van een vacature, maar ik werd niet uitgenodigd voor een gesprek.

Uitgezonderd de Poolse herkomstgroep, heeft meer dan de helft van de respondenten de voorbije 5 jaar deze situatie meegemaakt. Bij personen van Marokkaanse herkomst hebben bijna 7 op de 10 dit meegemaakt, bij personen van Congolese herkomst 6 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om ongeveer de helft. De meerderheid van deze respondenten geeft aan dat ze deze situatie meermaals hebben meegemaakt. De aandelen liggen tussen de 32% (bij de respondenten van Poolse herkomst) en 52% (bij de respondenten van Marokkaanse herkomst).

Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan dat ze aan de eisen van een vacature voldeden maar niet werden uitgenodigd voor een gesprek dan personen geboren in het buitenland.

2. Het interimkantoor behandelde mij niet correct.

Ongeveer 1 op 3 personen van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Congolese herkomst die bij hun zoektocht naar werk in contact kwamen met een interimkantoor in de voorbije 5 jaar, werd minstens éénmaal niet correct behandeld. 2 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen werden meermaals incorrect behandeld door

een interimkantoor. Personen van Roemeense en vooral Belgische herkomst hadden minder negatieve ervaringen met interimkantoren.

3. Ik kreeg niet dezelfde kansen als de andere kandidaten om me te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek.

Ook hier zijn het personen van Marokkaanse, Congolese en Turkse herkomst die deze situatie het vaakst hebben meegemaakt. Bijna 3 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst geeft aan dat dit meermaals is voorgevallen de voorbije 5 jaar. Bij de respondenten van Congolese en Turkse herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10. Personen van Belgische herkomst geven het minst vaak aan dat ze niet dezelfde kansen kregen als andere kandidaten om zich te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek.

4. Ik kreeg een job aangeboden die anderen niet willen.

Ongeveer 3 op de 10 personen van Marokkaanse, Roemeense, Poolse en Turkse herkomst hebben minstens één keer meegemaakt dat ze een job aangeboden kregen die anderen niet willen (slechte uren, slecht betaald, fysiek zwaar werk). Een kwart van de respondenten van Marokkaanse herkomst geeft aan dat dit meerdere keren gebeurd is, bij de respondenten van Poolse, Turkse en Roemeense herkomst gaat het om (iets) minder dan 2 op de 10. Personen van Congolese herkomst, maar vooral personen van Belgische herkomst hebben dit veel minder vaak meegemaakt.

Mannen geven iets vaker aan dan vrouwen dat ze een job aangeboden kregen die anderen niet willen. Hoe jonger, hoe vaker men dit meegemaakt heeft. De verschillen zijn echter erg klein.

B: redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar werk de voorbije 5 jaar, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 5 jaar deze situaties mee toen u naar werk zocht?

1. Ik voldeed aan de eisen van een vacature, maar ik werd niet uitgenodigd voor een gesprek.
2. Het interimkantoor behandelde mij niet correct.
3. Ik kreeg niet dezelfde kansen als de andere kandidaten om me te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek.
4. Ik kreeg een job aangeboden die anderen niet willen. Bijvoorbeeld een korte opdracht, een job met slechte uren, een slecht betaalde job, fysiek zwaar werk.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte u dit mee, denkt u?

- Duid de reden aan. U kan meer redenen aanduiden.
- Mijn geslacht
- Mijn leeftijd
- Mijn financiële situatie
- Mijn herkomst
- Mijn huidskleur
- Mijn geloof
- Mijn gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen
- Mijn seksuele geaardheid
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Enkel personen die de voorbije 5 jaar (ander) werk zochten, kregen deze vraag. Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat hij of zij dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, geloof en de twee meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel (%) van de respondenten dat zich negatief behandeld voelt in minstens 1 voorgelegde situatie, volgens reden

	Minstens één negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Leeftijd		Dat weet ik niet		N
			%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	56	(48-63)	2	(1-9)	0	(-)	0	(-)	35	(25-46)	42	(32-53)	90
Marokkaanse herkomst	71	(65-77)	50	(42-58)	15	(10-22)	24	(18-31)	14	(9-21)	37	(30-45)	158
Turkse herkomst	62	(55-69)	40	(31-48)	8	(5-15)	19	(13-27)	13	(8-20)	43	(35-52)	129
Poolse herkomst	55	(49-62)	45	(36-54)	1	(0-5)	1	(0-7)	12	(7-20)	42	(34-51)	130
Roemeense herkomst	59	(53-65)	40	(32-47)	0	(-)	0	(-)	12	(8-19)	48	(40-55)	169
Congolese herkomst	67	(61-72)	38	(32-45)	41	(34-47)	2	(1-6)	17	(12-22)	45	(38-51)	204

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel respondenten minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt bij de zoektocht naar een (andere) job (de laatste 5 jaar) en de redenen waarvoor zij denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens 1 negatieve ervaring

Meer dan 7 op de 10 personen van Marokkaanse herkomst en bijna zoveel personen van Congolese herkomst hebben minstens één van de genoemde negatieve ervaringen meegemaakt tijdens hun zoektocht naar werk. Bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om iets meer dan 6 op de 10. Bij de andere herkomstgroepen gaat het om 5 à 6 personen op de 10.

Respondenten jonger dan 30 jaar hebben het vaakst minstens één negatieve ervaring meegemaakt tijdens de zoektocht naar werk, respondenten tussen de 30 en 44 jaar het minst vaak. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België hebben vaker minstens één negatieve ervaring meegemaakt dan personen geboren buiten België.

2. Redenen

a. Herkomst

De helft van de personen van Marokkaanse herkomst geeft aan dat hun herkomst de reden was voor hun negatieve ervaring. Bij de andere buitenlandse herkomstgroepen gaat het om ongeveer 4 op de 10. Personen van Belgische herkomst noemden deze reden nauwelijks.

In de grootsteden geven minder respondenten aan dat hun herkomst de reden was voor hun negatieve ervaring tijdens hun zoektocht naar werk dan elders.

b. Huidskleur

Iets meer dan 4 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan dat hun huidskleur de reden was voor hun negatieve ervaring. Ook 15% van de personen van Marokkaanse en 8% van de personen van Turkse herkomst geven dit aan. Bij de overige herkomstgroepen komt deze reden (bijna) niet voor.

c. Geloof

Een kwart van de respondenten van Marokkaanse herkomst en net geen 1 op 5 respondenten van

Turkse herkomst geven aan dat hun geloof de reden was voor de negatieve ervaring. Bij de overige herkomstgroepen komt deze reden (bijna) niet voor.

Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan dat hun geloof de reden is voor de negatieve ervaring dan respondenten geboren buiten België.

d. Leeftijd

Net iets meer dan 1 op de 3 respondenten van Belgische herkomst geeft leeftijd als reden op voor de negatieve ervaring. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen 12% en 17%.

Respondenten van 45 jaar en ouder geven deze reden vaker op dan de andere leeftijdscategorieën (net geen 4 op de 10). In de grootsteden geeft men ook het vaakst aan dat leeftijd een reden is voor de negatieve ervaring, in het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) het minst vaak.

e. Dat weet ik niet

4 à 5 op de 10 respondenten geven minstens één keer aan dat ze niet weten wat de reden was voor de genoemde negatieve situatie. Dit aandeel ligt iets lager bij de respondenten van Marokkaanse herkomst (iets minder dan 4 op de 10).

f. Overige redenen

Naast de hierboven vermelde redenen werden er nog een aantal andere redenen aangegeven als mogelijke aanleiding voor een negatieve ervaring. In aflopende volgorde: geslacht, gezondheid en financiële situatie. De aandelen bedragen steeds minder dan 1 op de 50. De reden 'seksuele geaardheid' werd door geen enkele respondent aangegeven. Daarnaast gaf een kwart van de respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) op. De meest genoemde redenen zijn het hebben van te weinig ervaring, het niet hebben van de juiste diploma's of het niet beschikken over de vereiste talenkennis. Enkele personen geven ook aan dat werkgevers waarschijnlijk vermoeden dat een alleenstaande met kinderen niet flexibel zou zijn.

Subjectieve beoordeling van de inkomensituatie

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft al dan niet moeilijk rond te komen met het gezinsinkomen.

Aan personen met een partner werd volgende vraag gesteld:

Vraag: Kunt u op dit moment rondkomen met het gezinsinkomen? Met gezinsinkomen bedoelen we: het totale inkomen van alle leden van uw gezin waarmee u op dit moment samenwoont. U telt dus alles bij elkaar, bijvoorbeeld: loon, maaltijdcheques, kindergeld, pensioen, sociale uitkeringen, inkomen uit kapitaal of onroerende goederen.

- Wij kunnen heel moeilijk rondkomen met het gezinsinkomen)
- Wij kunnen moeilijk rondkomen met het gezinsinkomen
- Wij kunnen rondkomen met het gezinsinkomen
- Wij kunnen comfortabel leven van het gezinsinkomen
- Weet niet/geen mening

Aan personen zonder partner werd volgende vraag gesteld:

Vraag: Kunt u op dit moment rondkomen met uw inkomen? Met inkomen bedoelen we: 'uw totale inkomen'. U telt dus alles bij elkaar, bijvoorbeeld: loon, maaltijdcheques, kindergeld, pensioen, sociale uitkeringen, inkomen uit kapitaal of onroerende goederen.

- Ik kan heel moeilijk rondkomen met mijn inkomen
- Ik kan moeilijk rondkomen met mijn inkomen
- Ik kan rondkomen met mijn inkomen
- Ik kan comfortabel leven van mijn inkomen
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft al dan niet moeilijk rond te komen met het gezinsinkomen, in %

	Heel moeilijk rondkomen		Moeilijk rondkomen		Rondkomen		Comfortabel leven		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	4	(3-6)	11	(9-14)	46	(42-50)	39	(35-42)	703
Marokkaanse herkomst	7	(6-10)	18	(15-21)	47	(43-51)	28	(24-31)	651
Turkse herkomst	7	(6-10)	20	(17-23)	57	(54-61)	15	(13-18)	662
Poolse herkomst	5	(4-7)	16	(13-19)	59	(55-63)	20	(17-23)	737
Roemeense herkomst	5	(4-7)	15	(12-18)	53	(49-57)	27	(24-31)	740
Congolese herkomst	21	(18-24)	31	(28-35)	31	(28-35)	16	(14-19)	737

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten al dan niet moeilijk rondkomen met het gezinsinkomen. Net iets meer dan 1 op de 5 personen van Congolese herkomst geeft aan heel moeilijk rond te komen. Wanneer we hier ook de personen bijtellen die aangeven moeilijk rond te komen, zien we dat meer dan 1 op de 2 personen van Congolese herkomst moeilijk rondkomt. Dit is (bijna) dubbel zo hoog als het aandeel personen van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Roemeense herkomst dat (heel) moeilijk rondkomt (tussen 20% en 27%). Ook 15% van de personen van Belgische herkomst geeft aan (heel) moeilijk rond te komen. Daar waar bijna 4 op de 10 personen van Belgische herkomst

aangeven comfortabel te kunnen leven, ligt dit aandeel bij alle andere herkomstgroepen lager. Bij personen van Turkse en Congolese herkomst ligt dit op 15% à 16%.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijking en geboorteland. Hoe ouder, hoe vaker men aangeeft dat men (heel) moeilijk kan rondkomen. In de grootsteden geeft men vaker aan dat men (heel) moeilijk rondkomt dan elders. Personen geboren buiten België geven vaker aan dat ze (heel) moeilijk rondkomen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

4.3. Wonen en woonomgeving

- **Wonen en woonomgeving: inleiding**
  - **Tevredenheid over de woning**
  - **Tevredenheid over de buurt**
  - **Wijze om een huurhuis te vinden bij een particuliere verhuurder**
  - **Negatieve ervaringen bij de zoektocht naar een huurhuis:**
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen**
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen**
-

Wonen en woonomgeving: inleiding

Naast het algemeen profiel is er bij een aantal levensdomeinen ook een meer specifiek profiel voorzien waarin bepaalde achtergrondkenmerken die betrekking hebben op het levensdomein

in kwestie meer in detail worden behandeld. In het domein wonen en woonomgeving wordt het eigenaarschap en het profiel van de huurders verder beschreven.

Huurder versus eigenaar, in %

	Eigenaar		Huurder		Andere		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	79	(76-82)	17	(15-20)	3	(2-5)	735
Marokkaanse herkomst	56	(52-60)	38	(35-42)	6	(4-8)	699
Turkse herkomst	74	(70-77)	22	(19-25)	5	(3-7)	702
Poolse herkomst	38	(34-41)	60	(56-64)	2	(1-4)	748
Roemeense herkomst	27	(24-31)	69	(66-73)	3	(2-5)	751
Congolese herkomst	41	(38-45)	53	(49-56)	6	(5-8)	796

Bron: SID-survey 2017.

Huurders naar type verhuurder, in %

	Huurder		Particuliere verhuurder		SHM/SVK/OCMW/gemeente		Ik woon in bij iemand die huurder is		Andere huurvormen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	17	(15-20)	11	(9-14)	3	(2-5)	0	(0-1)	2	(1-3)	118
Marokkaanse herkomst	38	(35-42)	19	(16-22)	16	(13-19)	2	(2-4)	1	(0-2)	273
Turkse herkomst	22	(19-25)	9	(7-11)	7	(5-9)	3	(2-5)	2	(1-4)	152
Poolse herkomst	60	(56-64)	49	(46-53)	3	(2-4)	4	(3-6)	3	(2-4)	455
Roemeense herkomst	69	(66-73)	57	(54-61)	3	(2-5)	3	(2-4)	5	(4-7)	491
Congolese herkomst	53	(49-56)	28	(25-32)	18	(16-21)	4	(3-5)	2	(1-3)	409

Bron: SID-survey 2017.

De personen van Belgische en Turkse herkomst zijn vaker eigenaar dan de personen van de andere herkomstgroepen. Bij de Belgische herkomstgroep zijn 8 op 10 personen eigenaar, bij de Turkse herkomstgroep zijn dit meer dan 7 op 10 personen. Bij deze twee herkomstgroepen zijn ongeveer 2 op de 10 huurder, 1 op de 10

huurt van een particuliere verhuurder.

Bij de Marokkaanse herkomstgroep is iets meer dan de helft eigenaar, 2 op de 10 personen huren van een particuliere verhuurder, 16% huurt een sociale woning.

De personen van Roemeense en Poolse herkomst kennen een gelijkaardig profiel voor dit domein. Zij zijn verhoudingsgewijs het minst vaak eigenaar. Minder dan 4 op de 10 (Poolse herkomstgroep) en minder dan 3 op de 10 personen (Roemeense herkomstgroep) zijn eigenaar. Het aandeel particuliere huurders ligt opvallend hoger dan bij de andere herkomstgroepen. Bij de Roemeense herkomstgroep zijn de andere huurvormen het sterkst (5%) vertegenwoordigd

van alle herkomstgroepen. Het betreft hier voornamelijk personen die huren van een werkgever of gratis onderdak krijgen van de werkgever.

4 op de 10 personen van Congolese herkomst zijn eigenaar, bijna 3 op de 10 huren particulier en bijna 2 op de 10 huren via een sociale huurmaatschappij, een sociaal verhuurkantoor, OCMW of gemeente.

Tevredenheid over de woning

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet tevreden is met de woning.

Vraag: Hoe tevreden bent u met het huis waarin u woont?

Met 'huis' bedoelen we: een huis, appartement, studio. Indien u voor uw werk of studies een paar dagen per week elders woont, denk dan aan uw thuisadres.

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet tevreden is met de woning, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	93	(91-95)	5	(4-7)	2	(1-3)	739
Marokkaanse herkomst	80	(77-83)	10	(8-12)	11	(9-13)	712
Turkse herkomst	87	(84-89)	7	(6-10)	6	(4-8)	710
Poolse herkomst	79	(75-81)	15	(13-18)	6	(5-8)	758
Roemeense herkomst	79	(76-82)	13	(11-16)	8	(6-10)	759
Congolese herkomst	72	(68-75)	17	(15-20)	11	(9-13)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Meer dan 9 op de 10 respondenten van Belgische herkomst zijn (zeer) tevreden over de woning. Ook bij de Turkse herkomstgroep zijn bijna 9 op de 10 respondenten (zeer) tevreden. Het aandeel respondenten dat (zeer) tevreden is, ligt het laagst bij de personen van Congolese herkomst. Iets meer dan 1 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst zijn (zeer) ontevreden.

Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe minder tevreden men is over de woning. Ook zijn er verschillen op te merken naar leeftijd en geboorteland. Wat de leeftijd betreft zijn het de respondenten tussen 30 tot 44 jaar die verhoudingsgewijs iets minder tevreden zijn dan de respondenten die jonger of ouder zijn. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn tenslotte vaker tevreden over hun woning dan respondenten geboren in het buitenland.

Eigenaars zijn verhoudingsgewijs ook vaker tevreden dan huurders (9 op de 10 eigenaars zijn (zeer) tevreden ten opzichte van 7 op de 10 huurders).

Tevredenheid over de buurt

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet tevreden is over de buurt.

Vraag: Hoe tevreden bent u over uw buurt?

Met buurt worden de straat en omliggende straten bedoeld. Hoe tevreden bent u over...

1. Het groen in uw buurt? (bijvoorbeeld: bomen in de straat, een parkje in de buurt)
2. De contacten met mensen in uw buurt?
3. De bereikbaarheid van uw buurt met het openbaar vervoer? (trein, tram, bus, metro)
4. De netheid in uw buurt (met netheid bedoelen we o.a. weinig afval op straat)?
5. De veiligheid in uw buurt? (met veiligheid bedoelen we weinig of geen criminaliteit)

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet tevreden is over de buurt, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Het groen in de buurt?							
Belgische herkomst	82	(79-84)	11	(9-14)	7	(5-9)	739
Marokkaanse herkomst	74	(70-77)	14	(12-17)	12	(10-15)	712
Turkse herkomst	73	(69-76)	14	(11-17)	13	(11-16)	710
Poolse herkomst	76	(73-79)	14	(12-17)	10	(8-12)	758
Roemeense herkomst	84	(81-86)	9	(7-12)	7	(5-9)	759
Congolese herkomst	77	(74-80)	16	(14-19)	6	(5-8)	813
2. De contacten met de mensen in uw buurt?							
Belgische herkomst	72	(69-75)	22	(20-26)	5	(4-7)	739
Marokkaanse herkomst	74	(71-77)	19	(17-22)	6	(5-8)	712
Turkse herkomst	76	(73-79)	17	(14-20)	7	(5-9)	710
Poolse herkomst	65	(61-68)	29	(25-32)	7	(5-9)	758
Roemeense herkomst	75	(71-78)	21	(18-24)	5	(3-6)	759
Congolese herkomst	64	(60-67)	30	(27-33)	6	(5-8)	813

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
3. De bereikbaarheid van uw buurt met het openbaar vervoer?							
Belgische herkomst	69	(66-72)	19	(17-22)	12	(10-14)	739
Marokkaanse herkomst	81	(78-84)	10	(8-12)	9	(7-12)	712
Turkse herkomst	75	(71-78)	15	(13-18)	10	(8-12)	710
Poolse herkomst	76	(73-79)	14	(12-17)	10	(8-12)	758
Roemeense herkomst	83	(81-86)	12	(9-14)	5	(4-7)	759
Congolese herkomst	76	(73-79)	14	(12-16)	10	(8-12)	813
4. De netheid in uw buurt?							
Belgische herkomst	73	(69-76)	13	(10-15)	15	(12-18)	739
Marokkaanse herkomst	75	(71-78)	12	(10-15)	13	(11-16)	712
Turkse herkomst	72	(69-76)	12	(10-14)	16	(13-19)	710
Poolse herkomst	77	(74-80)	11	(9-14)	12	(10-14)	758
Roemeense herkomst	86	(83-89)	7	(6-9)	6	(5-9)	759
Congolese herkomst	82	(80-85)	10	(8-13)	7	(6-9)	813
5. De veiligheid in uw buurt?							
Belgische herkomst	78	(74-81)	14	(12-17)	8	(6-11)	739
Marokkaanse herkomst	78	(75-81)	14	(11-16)	8	(7-11)	712
Turkse herkomst	69	(65-72)	16	(13-19)	15	(13-18)	710
Poolse herkomst	79	(76-82)	12	(10-15)	9	(7-11)	758
Roemeense herkomst	84	(81-87)	10	(8-12)	6	(5-8)	759
Congolese herkomst	83	(80-85)	13	(10-15)	5	(3-6)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft de tevredenheid over verschillende buurtaspecten weer. Er werd naar de tevredenheid gepolst aan de hand van 5 stellingen. Over het algemeen ligt de tevredenheid over alle buurtaspecten hoog bij de verschillende herkomstgroepen.

1. Het groen in de buurt

Personen van Belgische en Roemeense herkomst zijn het meest tevreden over het groen in de buurt. Meer dan 8 op de 10 respondenten geven aan (zeer) tevreden te zijn. Daartegenover zijn de personen van Marokkaanse en Turkse herkomst iets minder vaak (zeer) tevreden. Het aandeel respondenten in deze herkomstgroepen dat aangeeft (zeer) ontevreden te zijn, is er iets hoger.

Dit buurtaspect hangt sterk samen met de verstedelijkingsgraad. Hoe minder verstedelijkt men woont, hoe vaker men tevreden is over het groen in de buurt. Ook naar leeftijd zijn er verschillen. Hoe ouder men is, hoe vaker men (zeer) tevreden is. Respondenten geboren buiten België zijn verhoudingswijs iets vaker (zeer) tevreden dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

2. De contacten met mensen in uw buurt

De tevredenheid over contacten met mensen in de buurt ligt lager dan de tevredenheid over het groen in de buurt. De Turkse, Marokkaanse en Roemeense herkomstgroep zijn het vaakst tevreden terwijl de respondenten van Poolse en Congolese herkomst het minst vaak (zeer) tevreden zijn. Voor alle herkomstgroepen geldt

dat minder dan 1 op de 10 respondenten (zeer) ontevreden is over de contacten met mensen in de buurt.

Er zijn verschillen naar leeftijd waar te nemen. Respondenten jonger dan 30 jaar zijn opmerkelijk minder tevreden over de contacten in de buurt. Mannen zijn iets vaker (zeer) tevreden dan vrouwen. Respondenten geboren buiten België zijn ook iets vaker (zeer) tevreden dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. De bereikbaarheid van uw buurt met het openbaar vervoer

De tevredenheid over de bereikbaarheid van de buurt met het openbaar vervoer verschilt tussen de herkomstgroepen. Meer dan 8 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Roemeense herkomst zijn tevreden. De tevredenheid ligt bij de respondenten van Belgische, Turkse, Poolse en Congolese herkomst iets lager. Het aandeel respondenten in deze herkomstgroepen dat (zeer) ontevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met het openbaar vervoer ligt rond de 1 op de 10 respondenten of iets hoger.

Dit buurtaspect hangt sterk samen met de verstedelijkingsgraad. Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men tevreden is met het openbaar vervoer in de buurt. In de grootsteden zijn 9 op 10 respondenten (zeer) tevreden, ten opzichte van bijna 7 op de 10 respondenten in het niet-verstedelijkt gebied. Mannen zijn ook iets meer tevreden over het openbaar vervoer in de buurt dan vrouwen. Respondenten geboren buiten België zijn iets meer tevreden dan respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn.

4. De netheid in uw buurt

Personen van Roemeense en Congolese herkomst zijn het meest tevreden over de netheid van de buurt. Meer dan 8 op 10 respondenten zijn (zeer) tevreden. Bij de overige herkomstgroepen ligt de tevredenheid iets lager en is de groep die aangeeft (zeer) ontevreden te zijn iets groter.

Ook dit buurtaspect hangt sterk samen met de verstedelijkingsgraad. In de grootsteden is men vaker (zeer) ontevreden. Meer dan 2 op de 10 respondenten uit de grootsteden zijn (zeer) ontevreden. Ook naar geboorteland zijn er verschillen. De respondenten geboren buiten België zijn vaker tevreden over de netheid in de buurt dan de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België. De leeftijdsgroep van 30 tot 44 jaar is vaker (zeer) tevreden over de netheid in de buurt dan de andere leeftijdsgroepen.

5. De veiligheid in uw buurt

Bij de meerderheid van de herkomstgroepen is ongeveer 8 op de 10 respondenten, of iets meer, tevreden over de veiligheid in de buurt. De respondenten van Turkse herkomst zijn verhoudingsgewijs minder tevreden over de veiligheid in de buurt, het aandeel respondenten dat er ontevreden is, ligt er dan ook hoger.

Ook dit buurtaspect hangt sterk samen met de verstedelijkingsgraad. In de grootsteden is men verhoudingsgewijs minder vaak (zeer) tevreden en vaker (zeer) ontevreden dan elders. Er zijn ook verschillen op te merken naar leeftijd. Respondenten tussen 30 en 44 jaar zijn vaker tevreden over de veiligheid dan respondenten die ouder of jonger zijn. Respondenten geboren buiten België zijn vaker (zeer) tevreden over de veiligheid in de buurt dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Wijze om een huurhuis te vinden bij een particuliere verhuurder

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat via onderstaande wijze een huurhuis bij een particuliere verhuurder heeft gevonden.

Vraag: Hoe heeft u (of uw partner) het huis gevonden?

- Via een advertentie van de eigenaar (via internet/krantje/...)
- Via een immokantoor (in kantoor of via internet/krantje/...)
- Via een familielid, vriend of kennis van Belgische herkomst
- Via een familielid, vriend of kennis van <herkomstgroep> herkomst
- Via een familielid, vriend of kennis van een andere herkomstgroep
- Anders, namelijk .... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan huurders bij particulieren. De antwoordcategorie 'via een familielid, vriend of kennis van <herkomstgroep> herkomst' werd niet voorgelegd aan de personen van Belgische herkomst.

De categorie 'via een familielid, vriend of kennis van een andere herkomstgroep' werd bij de categorie 'andere' geteld. De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat via onderstaande wijze een huurhuis bij een particuliere verhuurder heeft gevonden, in %

	Via een advertentie van de eigenaar		Via een immokantoor		Via een familielid/vriend/ kennis van Belgische herkomst		Via een familielid/vriend/ kennis van eigen herkomst		Andere		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	40	(29-53)	33	(23-45)	25	(16-37)	-	-	2	(0-11)	71
Marokkaanse herkomst	50	(41-59)	8	(4-14)	11	(7-18)	27	(20-35)	4	(2-10)	131
Turkse herkomst	48	(35-60)	22	(14-35)	6	(2-16)	22	(13-34)	2	(0-15)	59
Poolse herkomst	37	(32-42)	24	(19-29)	18	(14-23)	21	(17-25)	1	(0-2)	367
Roemeense herkomst	37	(32-41)	28	(23-32)	14	(11-18)	18	(15-23)	3	(2-5)	401
Congolese herkomst	54	(47-61)	20	(15-26)	12	(8-17)	10	(6-15)	5	(2-9)	204

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

De wijze waarop men een huurhuis vindt bij een particuliere verhuurder verschilt van herkomstgroep tot herkomstgroep. De helft van de respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst maakt gebruik van een advertentie van de eigenaar (via internet of een krantje). Respondenten van Marokkaanse herkomst maken opvallend minder gebruik van een immokantoor. Minder dan 1 op de 10 respondenten maakt hiervan gebruik. Het netwerk van de eigen herkomstgroep wordt het meest ingeschakeld bij respondenten van Marokkaanse, Roemeense en Poolse herkomst (2 à 3 op de 10). Bij de respondenten van Congolese herkomst ligt dit aandeel lager. Belgische familie/vrienden/kennissen worden door 1 à 2 op de 10 personen van de verschillende herkomstgroepen ingeschakeld.

Er zijn verschillen op te merken naar verstedelijkingsgraad en geboorteland. De helft van de respondenten die in de grootsteden woont, zoekt een huurhuis via een advertentie van de eigenaar. In het niet-verstedelijkt gebied, maar vooral in het verstedelijkt gebied zonder de grootsteden ligt dit aandeel lager. Hoe meer verstedelijkt de respondent woont, hoe vaker ook het netwerk van de eigen herkomstgroep ingezet wordt bij de zoektocht naar een woning. In de grootsteden wordt minder vaak gezocht via een immokantoor.

Personen van buitenlandse herkomst geboren in België zoeken verhoudingswijs vaker via een advertentie van de eigenaar, dan personen geboren buiten België. Het netwerk van de eigen herkomstgroep wordt dan weer vaker aangesproken bij personen geboren buiten België.

Negatieve ervaringen bij de zoektocht naar een huurhuis

A. Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar een huurhuis.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 5 jaar deze situaties mee toen u een huurhuis zocht?

Met 'huis' bedoelen we: een huis, appartement, studio. Indien u voor uw werk of studies een paar dagen per week elders woont, denk dan aan uw thuisadres.

1. De verhuurder zei dat het huis al verhuurd was, maar ik denk dat dat niet waar was.
2. De huurprijs voor het huis was plots hoger, toen ik contact opnam met de verhuurder.
3. De verhuurder zei dat hij of zij niet aan mij wilde verhuren.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan respondenten die de voorbije 5 jaar een huurwoning zochten. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar een huurhuis, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. De verhuurder zei dat het huis al verhuurd was, maar ik denk dat dat niet waar was.							
Belgische herkomst	90	(80-95)	5	(2-13)	5	(2-13)	90
Marokkaanse herkomst	52	(44-60)	14	(9-21)	34	(27-42)	156
Turkse herkomst	53	(43-63)	21	(14-30)	27	(19-36)	97
Poolse herkomst	53	(47-59)	19	(15-25)	27	(22-33)	286
Roemeense herkomst	57	(51-62)	14	(11-19)	29	(24-34)	306
Congolese herkomst	37	(31-43)	16	(12-21)	47	(41-53)	259

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. De huurprijs voor het huis was plots hoger, toen ik contact opnam met de verhuurder.							
Belgische herkomst	94	(87-98)	5	(2-12)	1	(0-6)	92
Marokkaanse herkomst	83	(76-88)	12	(8-18)	5	(3-10)	160
Turkse herkomst	84	(74-90)	10	(5-19)	6	(2-14)	93
Poolse herkomst	90	(86-93)	6	(4-9)	4	(2-8)	285
Roemeense herkomst	89	(85-92)	6	(4-9)	5	(3-9)	324
Congolese herkomst	78	(73-83)	10	(7-14)	12	(8-16)	260
3. De verhuurder zei dat hij of zij niet aan mij wilde verhuren.							
Belgische herkomst	85	(75-91)	10	(5-19)	5	(2-12)	91
Marokkaanse herkomst	72	(65-79)	15	(10-22)	12	(8-18)	164
Turkse herkomst	75	(65-83)	13	(8-22)	11	(6-20)	96
Poolse herkomst	73	(68-78)	14	(11-19)	12	(9-17)	291
Roemeense herkomst	72	(67-77)	15	(11-19)	13	(10-17)	320
Congolese herkomst	60	(54-65)	19	(14-24)	22	(17-27)	263

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of men al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar een huis. Er werden drie specifieke situaties bevraagd.

1. De verhuurder zei dat het huis al verhuurd was, maar ik denk dat dat niet waar is.

Deze situatie komt van de 3 situaties bij bijna alle herkomstgroepen het vaakst voor, met uitzondering van de respondenten van Belgische herkomst. Er zijn grote verschillen tussen de herkomstgroepen op te merken. Eén op de 10 respondenten van Belgische herkomst geeft aan dit één of meerdere keren meegemaakt te hebben, ten opzichte van meer dan 6 op de 10 respondenten van Congolese herkomst. Bij de respondenten van Congolese herkomst geeft bijna de helft aan dit meerdere keren meegemaakt te hebben. Bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse, Poolse en Roemeense herkomst geeft iets minder dan de helft van de respondenten aan deze situatie één of meer keren meegemaakt te hebben bij de zoektocht

naar een woning.

In de grootsteden maakt men deze situatie iets minder vaak mee dan elders. De leeftijdsgroep van 30 tot 44 jaar geeft vaker aan deze situatie meegemaakt te hebben dan de respondenten in de jongere of oudere leeftijdsgroep.

2. De huurprijs voor het huis was plots hoger, toen ik contact opnam met de verhuurder.

Deze situatie wordt het minst vaak meegemaakt in vergelijking met de andere situaties. In bijna elke herkomstgroep geeft minder dan 2 op de 10 respondenten aan dit al meegemaakt te hebben. De Congolese herkomstgroep geeft iets vaker aan dat de huurprijs voor het huis plots hoger was, dan de andere herkomstgroepen. Daar heeft iets meer dan 2 op de 10 respondenten dit al eens meegemaakt.

Respondenten jonger dan 30 jaar geven minder vaak aan deze situatie al meerdere keren meegemaakt te hebben dan oudere respondenten.

3. De verhuurder zei dat hij of zij niet aan mij wilde verhuren.

Deze situatie komt het vaakst voor bij de respondenten van Congolese herkomst. 4 op de 10 respondenten geven aan dit al meegemaakt te hebben, van wie meer dan 2 op de 10 respondenten meerdere keren. Bij respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Roemeense herkomst schommelt het aandeel dat dit minstens één keer meemaakte tussen de 2 en de 3

op de 10 respondenten. De respondenten van Belgische herkomst maken deze situatie in verhouding minder vaak mee.

Er zijn verschillen op te merken naar verstedelijkingsgraad. In het verstedelijkt gebied zonder de grootsteden maakt men deze situatie verhoudingsgewijs vaker mee dan in de grootsteden en het niet-verstedelijkt gebied.

B. Redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie, een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar een huurhuis, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 5 jaar deze situaties mee toen u een huurhuis zocht?

Met 'huis' bedoelen we: een huis, appartement, studio. Indien u voor uw werk of studies een paar dagen per week elders woont, denk dan aan uw thuisadres.

1. De verhuurder zei dat het huis al verhuurd was, maar ik denk dat dat niet waar was.
2. De huurprijs voor het huis was plots hoger, toen ik contact opnam met de verhuurder.
3. De verhuurder zei dat hij of zij niet aan mij wilde verhuren.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte u dit mee, denkt u?

- Mijn geslacht
- Mijn leeftijd
- Mijn financiële situatie
- Mijn herkomst
- Mijn huidskleur
- Mijn geloof
- Mijn gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen
- Mijn seksuele geaardheid
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Enkel respondenten die de laatste vijf jaar naar een huurhuis zochten, kregen deze vraag. Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat hij of zij dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, geloof en de 2 meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt bij de zoektocht naar een huurhuis, volgens reden, in %

	Minstens 1 keer negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Financiële situatie		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)			
Belgische herkomst	24	(16-34)	0	(-)	0	(-)	7	(1-36)	36	(18-60)	32	(16-55)	20
Marokkaanse herkomst	52	(45-60)	67	(57-76)	20	(13-29)	29	(20-39)	22	(14-32)	13	(8-23)	93
Turkse herkomst	52	(42-61)	63	(49-75)	7	(3-19)	22	(13-36)	18	(10-31)	15	(8-28)	53
Poolse herkomst	54	(48-60)	75	(68-81)	1	(0-4)	2	(1-5)	15	(10-22)	13	(9-20)	163
Roemeense herkomst	51	(46-56)	69	(61-76)	1	(0-4)	0	(-)	19	(14-26)	16	(11-23)	172
Congolese herkomst	64	(58-69)	59	(52-66)	66	(58-72)	2	(1-6)	26	(20-33)	12	(8-18)	181

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel respondenten minstens 1 negatieve ervaring hebben meegemaakt bij de zoektocht naar een huurhuis (de laatste 5 jaar) en de redenen waarvoor zij denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens 1 negatieve ervaring

Respondenten van Congolese herkomst maken het vaakst een negatieve situatie mee met betrekking tot de zoektocht naar een huurhuis. Meer dan 6 op de 10 respondenten geven aan minstens één van de drie voorgelegde situaties meegemaakt te hebben. Bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse, Poolse en Roemeense herkomst geeft ongeveer de helft van de

respondenten aan minstens één situatie meegemaakt te hebben. De respondenten van Belgische herkomst maken dit verhoudingsgewijs minder vaak mee. Een kwart van de respondenten van Belgische herkomst die de laatste vijf jaar een huurhuis zochten, heeft minstens één van de drie voorgelegde situaties meegemaakt.

Er zijn verschillen naar verstedelijkingsgraad en leeftijd. In de grootsteden maakt men verhoudingsgewijs minder vaak een negatieve ervaring mee met betrekking tot de zoektocht naar een huurhuis. De leeftijdsgroep van 30 tot 45 jaar geeft vaker aan minstens één keer een dergelijke situatie meegemaakt te hebben.

2. Redenen

a. Herkomst

Herkomst wordt bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Roemeense herkomst als belangrijkste reden aangehaald. Bij deze herkomstgroepen duiden 6 tot 7 op de 10 respondenten aan dat ze deze situatie hebben meegemaakt door hun herkomst. Bij de Poolse herkomstgroep duiden 3 op de 4 personen deze reden aan.

Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe minder men aangeeft dat deze reden een rol speelt bij de negatieve ervaring. De helft van de respondenten uit de grootsteden duidt deze reden aan, ten opzichte van meer dan 7 op 10 respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied.

b. Huidskleur

Huidskleur speelt vooral bij personen van Congolese herkomst een rol. Bijna 7 op de 10 personen geven dit als reden aan. Dit is ook de meest aangeduide reden bij deze herkomstgroep. Bij personen van Marokkaanse herkomst komt deze reden voor bij 2 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijd en geboorteland. Vrouwen geven vaker huidskleur aan als reden dan mannen. Respondenten ouder dan 45 jaar en personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven dit verhoudingsgewijs ook vaker aan dan de jongere leeftijdsgroepen en personen geboren buiten België.

c. Geloof

Geloof speelt vooral een rol bij respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst. Bij de andere herkomstgroepen liggen deze aandelen opmerkelijk lager.

d. Financiële situatie

De financiële situatie wordt bij alle herkomstgroepen als reden aangeduid. Personen van Poolse herkomst duiden dit het minst vaak aan.

Er zijn verschillen op te merken naar geslacht en verstedelijkingsgraad. Vrouwen duiden deze reden vaker aan dan mannen. Ook in de grootsteden wordt deze reden vaker aangeduid dan elders.

e. Dat weet ik niet

Vooraf bij de Belgische herkomstgroep duiden respondenten aan dat ze niet weten waarom ze dergelijke situatie hebben meegemaakt. Ook bij de andere herkomstgroepen duiden 1 tot 2 op de 10 respondenten deze reden aan.

f. Overige redenen

De overige redenen worden minimaal aangeduid. In aflopende volgorde: leeftijd, geslacht, gezondheid en seksuele geaardheid. Daarnaast konden respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) opgeven. De meest aangehaalde (andere) redenen zijn dat de respondent kinderen heeft, dat de woning te klein zou zijn voor het aantal kinderen of omdat de respondent (een) huisdier(en) heeft.

4.4. Geloof en levensbeschouwing

- Geloof en levensbeschouwing: inleiding
  - Diversiteit van de bijgewoonde geloofsbijeenkomsten
  - Wijze waarop men antwoorden zoekt bij geloofsvragen
  - Geloofsbeleving
  - Houding tegenover geloof in de samenleving
-

Geloof en levensbeschouwing: inleiding

Naast het algemeen profiel is er bij een aantal levensdomeinen ook een meer specifiek profiel voorzien waarin bepaalde achtergrondkenmerken die betrekking hebben op het levensdomein in kwestie meer in detail worden behandeld. In het domein geloof en levensbeschouwing wordt achtereenvolgens ingegaan

op de geloofsovertuiging van de respondenten, de deelname aan geloofsbijeenkomsten, de frequentie van bidden, de deelname aan de vastenperiode, het al dan niet dragen van een hoofddoek en de evolutie van het geloof de voorbije 10 jaar.

Geloof of levensbeschouwing

Van de personen van Belgische herkomst omschrijven meer dan 6 op de 10 zich als christelijk gelovig en ruim 3 op de 10 als niet-gelovig. Het aandeel niet-gelovigen ligt bij de buitenlandse herkomstgroepen duidelijk lager. Meer dan 9 op

de 10 respondenten van elke bevroegde buitenlandse herkomstgroep beschouwen zichzelf als gelovig. Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep gaat het hoofdzakelijk om islamitisch gelovigen, bij de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst om christelijk gelovigen.

Tabel 1: Aandeel personen naar geloof of levensbeschouwing, in %

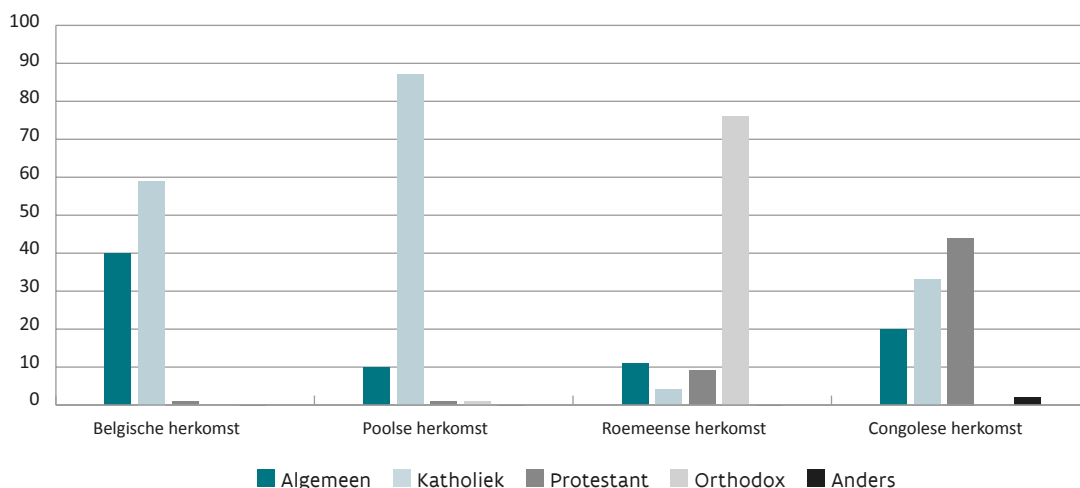
	Niet-gelovig		Christelijk		Islamitisch		Vrijzinnig		Anders		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	32	(28-35)	62	(59-66)	0	(0-1)	5	(3-6)	1	(1-2)	736
Marokkaanse herkomst	3	(2-4)	0	(0-1)	96	(94-97)	1	(1-2)	0	(-)	704
Turkse herkomst	3	(2-4)	3	(2-5)	92	(90-94)	1	(1-2)	0	(0-1)	704
Poolse herkomst	9	(7-12)	87	(84-89)	0	(0-1)	3	(2-4)	1	(0-2)	749
Roemeense herkomst	7	(6-10)	90	(87-92)	0	(0-1)	1	(1-3)	1	(0-2)	757
Congolese herkomst	4	(2-5)	93	(90-94)	1	(1-2)	1	(1-2)	1	(1-2)	807

Bron: SID-survey 2017.

Van de christelijk gelovigen van Belgische herkomst omschrijven net geen 6 op de 10 zich als katholiek en 4 op de 10 als 'algemeen' christelijk. Bij de personen van Poolse herkomst beschouwen bijna 9 op de 10 christenen zich als katholiek. Bij de Roemeense herkomstgroep vormen de orthodoxe christenen de grootste groep (iets meer dan driekwart). Bij de personen van

Congolese herkomst zijn dat de protestanten (meer dan 4 op de 10), gevolgd door de katholieke christenen (één derde). Omwille van de kleine aantallen christelijk gelovigen bij de Marokkaanse (N=3) en Turkse herkomstgroep (N=26), werden deze groepen niet in de figuur opgenomen.

Figuur 1a: Aandeel personen dat zich als christelijk gelovig beschouwt naar streek, in %

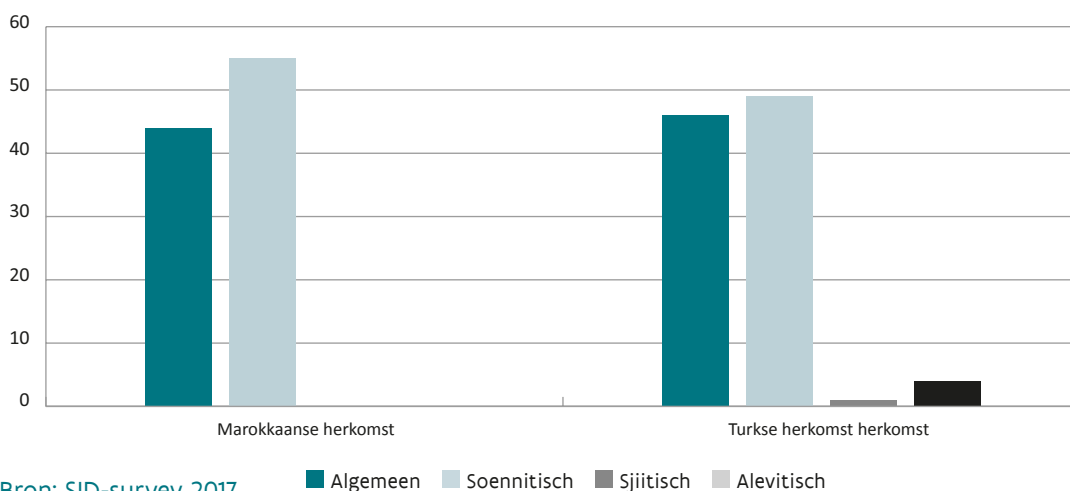

Bron: SID-survey 2017.

Iets meer dan de helft van de islamitisch gelovigen van Marokkaanse herkomst is soennitisch. Ruim 4 op de 10 personen van deze herkomstgroep omschrijven zichzelf als 'algemeen' islamitisch. Bij de personen van Turkse herkomst zijn beide groepen ongeveer even groot. Een kleine minderheid van deze herkomstgroep is alevitisch. De respondenten kregen ook de

antwoordmogelijkheden 'salafistisch' en 'andere', maar deze werden geen enkele keer aangeduid door de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst. Omwille van de kleine aantallen islamitisch gelovigen bij de Belgische (N=1), Poolse (N=1), Roemeense (N=3) en Congolese herkomstgroep (N=11), werden deze groepen niet opgenomen in de figuur.

Figuur 1b: Aandeel personen dat zich als islamitisch gelovig beschouwt naar streek, in %

Bron: SID-survey 2017.

Deelname aan geloofsbijeenkomsten

Iets meer dan de helft van de gelovigen van Belgische herkomst woont nooit een geloofsbijeenkomst bij. Het gaat om reguliere geloofsbijeenkomsten: met speciale bijeenkomsten als een huwelijk of begrafenis wordt hier geen rekening gehouden. Slechts een kleine minderheid van de gelovigen van Belgische herkomst gaat minstens wekelijks naar geloofsbijeenkomsten (5%). Iets meer dan de helft van de gelovigen

van Congolese herkomst gaat minstens wekelijks naar een geloofsbijeenkomst. Bij de gelovigen van Marokkaanse en Turkse herkomst gaat het om meer dan 3 op de 10, bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep ligt dat aandeel onder de 2 op de 10 personen. Het aandeel gelovigen dat nooit een bijeenkomst bijwoont varieert bij de buitenlandse herkomstgroepen van iets meer dan 1 op de 10 bij de personen van Congolese herkomst tot 3 op de 10 bij de personen van Marokkaanse herkomst.

Tabel 2: Deelname aan reguliere geloofsbijeenkomsten door gelovigen, in %

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	5	(3-8)	6	(4-9)	36	(32-41)	52	(48-57)	474
Marokkaanse herkomst	36	(32-40)	16	(13-19)	18	(15-21)	30	(27-34)	677
Turkse herkomst	35	(32-39)	18	(15-21)	23	(20-26)	24	(21-28)	678
Poolse herkomst	17	(15-21)	20	(17-24)	44	(40-48)	18	(15-21)	667
Roemeense herkomst	11	(8-13)	16	(14-19)	45	(41-49)	28	(25-32)	691
Congolese herkomst	53	(50-57)	18	(16-21)	17	(14-19)	12	(10-15)	769

Bron: SID-survey 2017.

Bidden

Bijna de helft van de gelovigen van Belgische herkomst bidt nooit. Iets meer dan 1 op de 10 doet dit dagelijks. Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel van de gelovigen dat dagelijks bidt hoger. Bij de gelovigen van Marokkaanse herkomst gaat het om meer dan 8 op de 10, bij de Congolese herkomstgroep om

2 op de 3, bij de gelovigen van Turkse herkomst om iets minder dan 6 op de 10, bij de gelovigen van Roemeense herkomst om de helft en bij de Poolse herkomstgroep om 3 op de 10. Het aandeel gelovigen dat nooit bidt, ligt bij de buitenlandse herkomstgroepen telkens rond de 1 op de 10. Bij de Congolese herkomstgroep ligt dit aandeel lager (3%), bij de Poolse herkomstgroep iets hoger (15%).

Tabel 3: Aandeel gelovigen naar frequentie van bidden, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	12	(10-16)	9	(7-12)	11	(9-15)	20	(17-24)	47	(42-51)	474
Marokkaanse herkomst	83	(79-85)	3	(2-5)	2	(1-3)	3	(2-5)	9	(7-12)	677
Turkse herkomst	58	(54-62)	19	(17-23)	7	(5-9)	6	(5-8)	9	(7-12)	677
Poolse herkomst	30	(26-34)	20	(17-23)	13	(11-16)	23	(19-26)	15	(12-18)	667
Roemeense herkomst	50	(46-54)	18	(15-21)	8	(6-10)	16	(13-19)	9	(7-11)	691
Congolese herkomst	65	(62-68)	20	(18-23)	6	(4-8)	6	(4-8)	3	(2-5)	769

Bron: SID-survey 2017.

Deelname aan de vastenperiode

Slechts een kleine minderheid van de gelovigen van Belgische herkomst geeft aan te hebben gevast tijdens de laatste vastenperiode. Ook bij de gelovigen van Roemeense, Congolese en Poolse herkomst vormen diegenen die niet hebben deelgenomen aan de vasten de grootste groep. Bij de Roemeense en Congolese herkomstgroep gaat het om meer dan 6 op de 10 gelovigen. Bij

de Poolse herkomstgroep om iets minder dan de helft. Bij de gelovigen van Marokkaanse en Turkse herkomst blijkt het omgekeerde beeld: daar heeft de meerderheid wel deelgenomen aan de vasten en meestal ook op alle dagen van de vastenperiode. Bij de Marokkaanse herkomstgroep hebben bijna 9 op 10 gelovigen alle dagen van de laatste vastenperiode gevast, bij de Turkse herkomstgroep gaat het om iets meer dan de helft van de gelovigen.

Tabel 4: Aandeel gelovigen dat gevast heeft tijdens de laatste vastenperiode, in %

	Ja, alle dagen		Ja, de meeste dagen		Ja, sommige dagen		Nee		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	1	(0-2)	2	(1-3)	9	(7-12)	89	(86-92)	474
Marokkaanse herkomst	88	(86-91)	4	(3-6)	2	(1-4)	5	(4-8)	676
Turkse herkomst	53	(49-57)	11	(9-14)	10	(8-13)	25	(22-29)	677
Poolse herkomst	11	(9-14)	11	(8-13)	32	(28-35)	46	(43-50)	667
Roemeense herkomst	3	(2-5)	6	(5-9)	25	(22-28)	66	(62-69)	691
Congolese herkomst	14	(12-16)	5	(4-7)	18	(16-21)	63	(60-66)	769

Bron: SID-survey 2017.

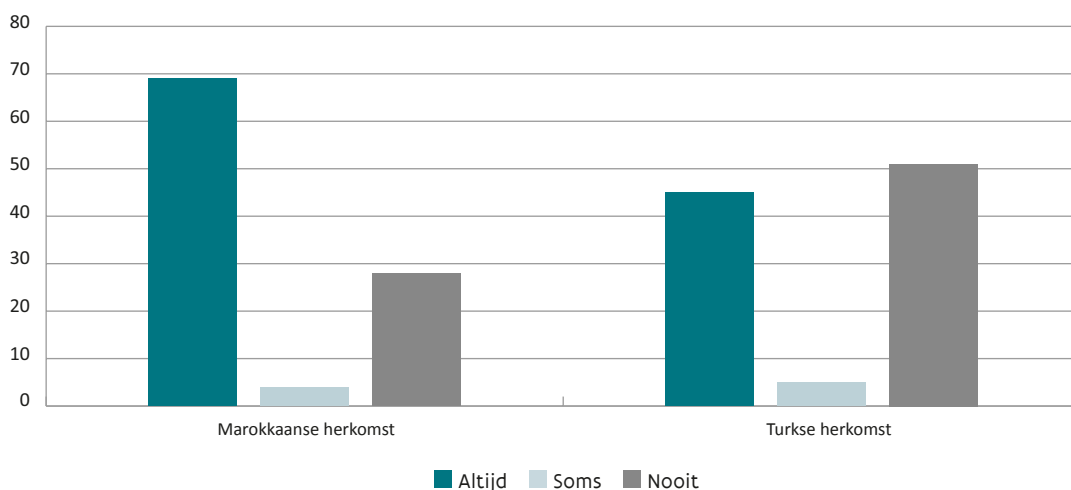

Hoofddoek

Bijna 7 op de 10 islamitische vrouwen van Marokkaanse herkomst dragen altijd een hoofddoek buitenshuis. Bij de gelovige vrouwen van Turkse herkomst gaat het om meer dan 4 op de

10. Een klein aandeel van de vrouwen draagt soms een hoofddoek (4% à 5%). Omwille van de kleine aantallen islamitisch gelovige vrouwen bij de Belgische (N=1), Poolse (N=1), Roemeense (N=2) en Congolesse herkomstgroep (N=3), werden deze groepen niet opgenomen in de figuur.

Figuur 2: Aandeel van de vrouwelijke islamitische gelovigen dat buitenshuis een hoofddoek draagt, in %

Bron: SID-survey 2017.

Evolutie geloof voorbij 10 jaar

Bij de gelovigen van Belgische herkomst geeft iets meer dan de helft aan dat hun geloof de voorbij 10 jaar hetzelfde is gebleven. Een klein aandeel (8%) geeft aan dat hun geloof sterker is geworden, 4 op de 10 stellen dat hun geloof zwakker is geworden. Ook bij de gelovigen van Poolse en Roemeense herkomst vormen

diegenen die zeggen dat hun geloof hetzelfde is gebleven de grootste groep. Bij de gelovigen van Marokkaanse, Turkse en Congolesse herkomst wordt de grootste groep gevormd door zij die zeggen dat hun geloof de afgelopen 10 jaar sterker is geworden. Het gaat telkens om ongeveer de helft van de gelovigen. Bij deze herkomstgroepen stelt slechts een klein aandeel dat hun geloof de voorbij 10 jaar zwakker is geworden.

Tabel 5: Aandeel gelovigen naar evolutie van geloof tijdens de voorbije 10 jaar, in %

	Geloof werd sterker		Geloof bleef hetzelfde		Geloof werd zwakker		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	8	(6-12)	52	(47-57)	40	(35-44)	418
Marokkaanse herkomst	49	(45-53)	47	(43-51)	4	(3-6)	633
Turkse herkomst	53	(49-57)	40	(36-44)	7	(5-9)	645
Poolse herkomst	14	(12-17)	65	(61-68)	21	(18-25)	609
Roemeense herkomst	25	(22-29)	59	(55-63)	16	(13-19)	617
Congolese herkomst	50	(47-54)	39	(36-43)	10	(8-13)	713

Bron: SID-survey 2017.

Diversiteit van de bijgewoende geloofsbijeenkomsten

Definitie:

Diversiteit (%) van het publiek van de door gelovigen bijgewoende geloofsbijeenkomsten.

Vraag: Hoe vaak gaat u naar een bijeenkomst van uw geloof?

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

Behalve aan de respondenten die stelden 'nooit' naar een bijeenkomst van zijn/haar geloof te gaan, werd aan de respondenten volgende vraag gesteld:

Vraag: Welke personen komen, naast u, nog naar deze bijeenkomsten?

- Vooral personen van Belgische herkomst
- Vooral personen van <herkomstland> herkomst
- Vooral personen van andere herkomst
- De bijeenkomsten zijn gemengd

De tweede antwoordcategorie werd niet voorgelegd aan respondenten van Belgische herkomst.

Tabel: Diversiteit van het publiek van de door gelovigen bijgewoende geloofsbijeenkomsten, in %

	Vooral personen van Belgische herkomst		Vooral personen van <herkomstland> herkomst		Vooral personen van andere herkomst		De bijeenkomsten zijn gemengd		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	84	(78-89)	-	-	1	(0-4)	15	(11-21)	225
Marokkaanse herkomst	2	(1-3)	62	(57-66)	1	(0-3)	36	(31-40)	471
Turkse herkomst	4	(2-6)	88	(85-91)	1	(1-3)	7	(5-9)	513
Poolse herkomst	15	(12-19)	69	(64-73)	0	(0-1)	16	(13-19)	548
Roemeense herkomst	4	(3-6)	79	(75-82)	2	(1-4)	15	(12-19)	496
Congolese herkomst	8	(6-10)	29	(26-33)	2	(1-3)	61	(57-65)	677

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft de diversiteit weer van het publiek van de door gelovigen bijgewoonde geloofsbijeenkomsten.

1. Geloofsbijeenkomsten met vooral personen van Belgische herkomst

Meer dan 8 op de 10 gelovige respondenten van Belgische herkomst geven aan dat er op de door hen bijgewoonde geloofsbijeenkomsten vooral personen van Belgische herkomst aanwezig zijn. 15% van de Poolse herkomstgroep heeft eveneens geloofsbijeenkomsten bijgewoond waarop vooral personen van Belgische herkomst aanwezig waren. Bij de overige herkomstgroepen gaat het telkens om minder dan 1 op de 10.

Respondenten van 45 jaar en ouder geven vaker aan dat de geloofsbijeenkomsten die zij bijwonen hoofdzakelijk bestaan uit personen van Belgische herkomst. Hoe minder verstedelijkt, hoe vaker men ook aangeeft dat deze bijeenkomsten vooral bestaan uit personen van Belgische herkomst.

2. Geloofsbijeenkomsten met vooral personen van de eigen herkomstgroep

Bij nagenoeg alle herkomstgroepen zijn er op de geloofsbijeenkomsten vooral personen van de eigen herkomstgroep aanwezig. Het aandeel met bijeenkomsten die vooral bijgewoond worden door de eigen herkomstgroep loopt uiteen van iets meer dan 6 op de 10 bij de Marokkaanse herkomstgroep, net geen 7 op de 10 bij de Poolse herkomstgroep, iets minder dan 8 op 10 bij de Roemeense herkomstgroep tot

bijna 9 op de 10 bij de Turkse herkomstgroep. Bij de Congolese herkomstgroep ligt dit aandeel duidelijk lager. Daar gaat het om net geen 3 op de 10 respondenten.

Respondenten jonger dan 45 jaar geven vaker aan dat de bijeenkomsten die zij bijwonen vooral bestaan uit personen van de eigen herkomstgroep dan oudere respondenten. Ook in het verstedelijkt gebied worden deze bijeenkomsten vaker hoofdzakelijk bijgewoond door personen van de eigen herkomstgroep dan in het niet-verstedelijkt gebied.

3. Geloofsbijeenkomsten met vooral personen van een andere herkomstgroep

Tussen 0% en 2% van de respondenten geeft aan dat er op de bijeenkomsten die zij bijwonen vooral personen van een andere herkomst (dan de Belgische of de eigen herkomst) aanwezig zijn.

4. Gemengde geloofsbijeenkomsten

Meer dan 6 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan dat het op hun geloofsbijeenkomsten gaat om een gemengd publiek. Dit aandeel ligt lager bij de overige herkomstgroepen. Minder dan 4 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst geven aan dat de bijeenkomsten die zij bijwonen gemengd zijn, bij de respondenten van Belgische, Roemeense en Poolse herkomst gaat het om 15% à 16%. Slechts 7% van de respondenten van Turkse herkomst geeft aan dat de door hen bijgewoonde bijeenkomsten een gemengd publiek kennen.

Wijze waarop men antwoorden zoekt bij geloofsvragen

Definitie:

Aandeel (%) van de gelovige respondenten dat op een bepaalde wijze antwoorden zoekt bij geloofsvragen.

Vraag: Aan wie stelt u vragen of waar zoekt u informatie over uw geloof?

- Familie
- Vrienden/kennissen
- De voorganger in het gebed (bijvoorbeeld: priester, imam, dominee)
- De lokale religieuze vereniging (bijvoorbeeld: parochieraad, moskeevereniging, gebedsgroep)
- Internet
- Boeken of artikels
- Televisie
- Anders, namelijk ..... [open antwoord]
- Ik raadpleeg niemand/niets
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd niet gesteld aan de respondenten die bij de vraag 'Tot welk geloof of welke levensbeschouwing rekent u uzelf op dit moment?' hebben geantwoord dat ze 'niet-gelovig' of 'vrijzinnig' zijn. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de gelovige respondenten dat op een bepaalde wijze antwoorden zoekt bij geloofsvragen, in %

	Bij familie of vrienden/kennissen		Bij voorganger in gebed of lokale religieuze vereniging		Via internet, boeken/artikels of televisie		Anders		Raadpleegt niets of niemand		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	3	(2-5)	6	(4-9)	16	(13-20)	1	(1-3)	69	(64-73)	468
Marokkaanse herkomst	18	(16-21)	32	(28-36)	55	(51-59)	1	(1-3)	10	(8-12)	672
Turkse herkomst	19	(16-22)	44	(40-48)	63	(59-67)	1	(0-2)	6	(4-8)	676
Poolse herkomst	5	(3-7)	16	(13-19)	28	(24-31)	1	(0-2)	46	(42-50)	666
Roemeense herkomst	5	(4-7)	22	(19-26)	26	(23-30)	1	(0-2)	40	(36-44)	689
Congolese herkomst	13	(11-16)	47	(43-50)	38	(34-41)	2	(1-3)	13	(11-16)	769

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer bij wie of wat gelovige respondenten te rade gaan met hun geloofsvragen.

1. Familie of vrienden/kennissen

Bijna 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst gaan bij familie, vrienden of kennissen te rade bij geloofsvragen. Bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om iets meer dan 1 op de 10, bij de overige herkomstgroepen liggen de aandelen tussen 3% en 5%.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Deze worden beïnvloed door de grotere aanwezigheid van bepaalde herkomstgroepen in bepaalde deelgroepen. Personen van Belgische herkomst zijn gemiddeld ouder en wonen vaker in het niet-verstedelijkt gebied, personen van Poolse en Roemeense herkomst zijn bijna steeds geboren in het buitenland. Respondenten jonger dan 30 jaar en personen uit het verstedelijkt gebied gaan vaker te rade bij familie, vrienden of kennissen dan oudere respondenten en personen uit het niet-verstedelijkt gebied. Ook personen van buitenlandse herkomst geboren in België doen vaker beroep op deze vorm van hulp dan personen geboren buiten België.

2. Voorganger in gebed of lokale religieuze vereniging

Iets minder dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst geeft aan met geloofsvragen te rade te gaan bij een voorganger in het gebed of een lokale religieuze vereniging. Bij de respondenten van Turkse herkomst is dit iets meer dan 4 op de 10. Ook meer dan 3 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst en meer dan 2 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst beroepen zich op deze hulpbronnen. Bij de respondenten van Poolse en Belgische herkomst gaat het om respectievelijk 16% en 6%.

Personen geboren buiten België doen net iets vaker beroep op een voorganger in het gebed of

een lokale religieuze vereniging bij geloofsvragen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Internet, boeken/artikels of televisie

Meer dan de helft van de respondenten van Turkse (63%) en Marokkaanse (55%) herkomst en iets minder dan 4 op de 10 respondenten van Congolese herkomst proberen hun geloofsvragen op te lossen via het internet, boeken/artikels of televisie. Het internet werd hierbij het meest aangeduid, maar ook boeken of artikels worden frequent gehanteerd (beide door meer dan 2 op de 10 respondenten). Televisie kwam minder vaak voor (7%). Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst doen minder dan 3 op de 10 respondenten beroep op (minstens) één van deze middelen, bij de respondenten van Belgische herkomst gaat het om minder dan 2 op de 10. Een aantal respondenten verwezen bij de categorie 'andere' expliciet naar de Bijbel of de Koran, deze respondenten werden hier niet meegeteld.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men zich beroept op het internet, boeken/artikels of televisie. Ook in het verstedelijkt gebied doet men hier vaker beroep op dan in het niet-verstedelijkt gebied. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België maken hier ook vaker gebruik van dan respondenten geboren buiten België (6 op de 10 t.o.v. minder dan 4 op de 10).

4. Anders

1% à 2% van de respondenten geeft aan zich nog op iets of iemand anders te beroepen. Hierbij werd het vaakst verwezen naar de Bijbel of Koran. Daarnaast werd ook verwezen naar specifieke personen of instellingen zoals geleerden, de school en collega's.

5. Niets of niemand

Net geen 7 op de 10 respondenten van Belgische herkomst geven aan niets of niemand te raadplegen bij geloofsvragen. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst gaat het

om 4 à 5 op de 10 respondenten. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om ongeveer 1 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijingsgraad en geboorteland. Hoe ouder

of hoe minder verstedelijkt, hoe vaker men aangeeft zich op niets of niemand te beroepen. Personen geboren buiten België geven ook vaker aan niets of niemand te raadplegen bij geloofsvragen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

Geloofsbeleving

Definitie:

Aandeel (%) van de gelovige respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de eigen geloofsbeleving.

Vraag: Hoe denkt u over uw geloof?

1. Mijn geloof is een belangrijk deel van mezelf.
2. Het doet pijn als iemand iets slechts zegt over mijn geloof.
3. Mijn geloof is iets waar ik vaak aan denk.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

Deze vraag werd niet gesteld aan de respondenten die bij de vraag 'Tot welk geloof of welke levensbeschouwing rekent u uzelf op dit moment?' hebben geantwoord dat ze 'niet-gelovig' of 'vrijzinnig' zijn. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de gelovige respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de eigen geloofsbeleving, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Mijn geloof is een belangrijk deel van mezelf.							
Belgische herkomst	37	(33-42)	32	(27-36)	31	(27-36)	447
Marokkaanse herkomst	95	(93-97)	4	(2-5)	1	(0-2)	665
Turkse herkomst	93	(91-95)	5	(4-8)	2	(1-3)	672
Poolse herkomst	69	(65-73)	24	(21-28)	7	(5-9)	614
Roemeense herkomst	72	(69-76)	21	(18-24)	7	(5-10)	655
Congolese herkomst	88	(85-90)	9	(7-11)	4	(2-5)	759

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Het doet pijn als iemand iets slechts zegt over mijn geloof.							
Belgische herkomst	23	(19-27)	31	(27-36)	46	(41-51)	448
Marokkaanse herkomst	83	(79-85)	10	(8-13)	8	(6-10)	657
Turkse herkomst	91	(89-93)	5	(4-7)	4	(3-6)	667
Poolse herkomst	55	(51-59)	29	(26-33)	16	(13-19)	617
Roemeense herkomst	43	(39-47)	35	(31-39)	22	(19-26)	649
Congolese herkomst	48	(44-51)	24	(21-27)	29	(26-32)	749
3. Mijn geloof is iets waar ik vaak aan denk.							
Belgische herkomst	29	(25-34)	28	(24-32)	43	(38-48)	457
Marokkaanse herkomst	88	(85-91)	9	(7-11)	3	(2-5)	663
Turkse herkomst	83	(80-86)	13	(11-16)	4	(2-5)	667
Poolse herkomst	51	(47-55)	29	(26-33)	20	(17-23)	617
Roemeense herkomst	62	(58-66)	26	(23-30)	12	(9-14)	660
Congolese herkomst	74	(71-77)	16	(13-18)	10	(8-13)	753

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft de intensiteit weer waarmee de respondenten hun geloof beleven. Er werden drie stellingen bevestigd.

1. Mijn geloof is een belangrijk deel van mezelf.

Bijna 4 op de 10 gelovige respondenten van Belgische herkomst vinden hun geloof een belangrijk deel van henzelf. Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt dat aandeel heel wat hoger. Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep gaat het om meer dan 9 op de 10 respondenten, bij de Congolese herkomstgroep om iets minder dan 9 op de 10 en bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep om ongeveer 7 op de 10 respondenten. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel respondenten dat het (helemaal) niet eens is met deze stelling lager dan 1 op de 10. Bij de gelovigen van Belgische herkomst zijn iets meer dan 3 op de 10 het (helemaal) niet eens met deze stelling.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Deze worden beïnvloed door de grotere aanwezigheid

van bepaalde herkomstgroepen in bepaalde deelgroepen. Personen van Belgische herkomst zijn gemiddeld ouder en wonen vaker in het niet-verstedelijkt gebied, personen van Poolse en Roemeense herkomst zijn bijna steeds geboren in het buitenland. Vrouwen vinden hun geloof iets vaker een belangrijk deel van henzelf dan mannen. Respondenten jonger dan 45 jaar, personen uit het verstedelijkt gebied en personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het ook vaker (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten, personen uit het niet-verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België.

2. Het doet pijn als iemand iets slechts zegt over mijn geloof.

Meer dan 2 op de 10 gelovigen van Belgische herkomst vinden dat het pijn doet als iemand iets slechts zegt over hun geloof. Bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt dat aandeel hoger, al is er bij deze groepen wel nog een verschil tussen de gelovigen van Turkse en Marokkaanse herkomst en de andere herkomstgroepen. Bij de gelovigen van Turkse herkomst is meer dan 9 op de 10 het (helemaal) eens met deze stelling, bij de

respondenten van Marokkaanse herkomst iets meer dan 8 op de 10. Bij de Poolse en Congolese herkomstsgroep gaat het om ongeveer de helft, bij de gelovigen van Roemeense herkomst om meer dan 4 op de 10. Bij de Congolese, Roemeense en Poolse herkomstsgroep ligt het aandeel gelovigen dat het (helemaal) niet eens is met deze stelling hoger dan bij de Turkse en Marokkaanse herkomstsgroep. Het aandeel personen dat het (helemaal) niet eens is ligt echter het hoogst bij de gelovigen van Belgische herkomst (bijna de helft). Zij geven dus vaker aan dat het hen geen pijn doet als iemand iets slechts zegt over hun geloof.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Net zoals bij de voorgaande stelling, geldt ook hier dat vrouwen het iets vaker (helemaal) eens zijn met de stelling dan mannen. Hoe jonger of hoe meer verstedelijkt, hoe vaker men het (helemaal) eens is met de stelling dat het pijn doet als iemand iets slechts zegt over zijn/haar geloof. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het ook vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen geboren buiten België.

3. Mijn geloof is iets waar ik vaak aan denk.

Ongeveer 3 op de 10 gelovigen van Belgische herkomst stellen dat hun geloof iets is waar ze vaak aan denken. Bij de andere herkomstgroepen ligt dat aandeel hoger. Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstsgroep gaat het om meer dan 8 op de 10 gelovigen, bij de Congolese herkomstsgroep om ruim 7 op de 10, bij de Roemeense herkomstsgroep om iets meer dan 6 op de 10 en bij de Poolse herkomstsgroep om net iets meer dan de helft. Het aandeel gelovigen dat het (helemaal) niet eens is met deze stelling ligt het hoogst bij de Belgische herkomstsgroep (meer dan 4 op de 10). Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstsgroep gaat het om een kleiner aandeel (respectievelijk 3% en 4%).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Net als bij de twee andere stellingen zijn vrouwen het vaker (helemaal) eens met deze stelling dan mannen. Personen jonger dan 45 jaar zijn het ook iets vaker (helemaal) eens dan oudere personen. Respondenten uit het verstedelijkt gebied en personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven ook vaker aan dat hun geloof iets is waar ze vaak aan denken dan respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België.

Houding tegenover geloof in de samenleving

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over geloof in de samenleving.

Vraag: Hoe denkt u over geloof?

1. Ik heb evenveel respect voor mensen met een ander geloof als voor mensen van mijn eigen geloof.
2. Ik vind dat de regels van mijn geloof altijd moeten voorgaan op de Belgische wetten.
3. Ik zou het oké vinden als mijn dochter een partner zou hebben van een ander geloof.
4. Ik zou het oké vinden als mijn zoon een partner zou hebben van een ander geloof.
5. Ik vind dat mensen in België veel te negatief zijn over de islam.
6. Ik vind dat de westerse manier van leven goed samengaat met hoe moslims leven.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De stellingen 1 en 2 werden niet voorgelegd aan de respondenten die bij de vraag 'Tot welk geloof of welke levensbeschouwing rekent u uzelf op dit moment?' hebben geantwoord dat ze 'niet-gelovig' of 'vrijzinnig' zijn. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het bij stelling 5 om iets meer dan 190 respondenten. Bij de Poolse, Roemeense en Congolese herkomstgroep gaat het bij stelling 6 om 160 tot 200 respondenten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over geloof in de samenleving, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik heb evenveel respect voor mensen met een ander geloof als voor mensen van mijn eigen geloof.							
Belgische herkomst	81	(77-84)	16	(13-19)	3	(2-5)	461
Marokkaanse herkomst	98	(96-99)	2	(1-3)	1	(0-2)	668
Turkse herkomst	97	(95-98)	1	(1-3)	2	(1-3)	669
Poolse herkomst	80	(76-83)	14	(12-17)	6	(5-9)	639
Roemeense herkomst	92	(89-94)	7	(5-9)	1	(1-2)	676
Congolese herkomst	93	(91-95)	3	(2-5)	4	(2-5)	765
2. Ik vind dat de regels van mijn geloof altijd moeten voorgaan op de Belgische wetten.							
Belgische herkomst	10	(7-13)	19	(15-23)	72	(67-76)	450
Marokkaanse herkomst	23	(20-26)	31	(27-35)	46	(42-50)	633
Turkse herkomst	39	(36-43)	22	(19-25)	39	(35-43)	630
Poolse herkomst	8	(6-10)	17	(14-21)	75	(71-78)	607
Roemeense herkomst	9	(7-11)	18	(15-21)	74	(70-77)	650
Congolese herkomst	19	(17-22)	20	(17-23)	61	(57-65)	741
3. Ik zou het oké vinden als mijn dochter een partner zou hebben van een ander geloof.							
Belgische herkomst	46	(42-50)	32	(28-36)	22	(19-26)	689
Marokkaanse herkomst	23	(20-27)	25	(22-29)	52	(48-56)	639
Turkse herkomst	24	(21-27)	18	(15-21)	58	(54-62)	636
Poolse herkomst	40	(36-44)	31	(28-35)	29	(25-32)	637
Roemeense herkomst	64	(60-67)	23	(20-26)	14	(11-16)	706
Congolese herkomst	47	(43-51)	29	(26-33)	24	(21-27)	751
4. Ik zou het oké vinden als mijn zoon een partner zou hebben van een ander geloof.							
Belgische herkomst	46	(43-50)	32	(28-36)	22	(19-25)	677
Marokkaanse herkomst	31	(27-34)	27	(24-31)	42	(38-46)	639
Turkse herkomst	28	(25-32)	22	(19-25)	50	(46-54)	641
Poolse herkomst	42	(38-46)	31	(28-35)	26	(23-30)	635
Roemeense herkomst	65	(61-68)	23	(20-27)	12	(10-15)	700
Congolese herkomst	47	(44-51)	28	(25-31)	25	(22-28)	752
5. Ik vind dat mensen in België veel te negatief zijn over de islam.							
Belgische herkomst	36	(33-40)	36	(33-40)	28	(24-31)	689
Marokkaanse herkomst	70	(66-73)	19	(16-22)	11	(9-14)	670
Turkse herkomst	70	(66-73)	15	(13-18)	15	(12-18)	654
Poolse herkomst	26	(23-30)	24	(20-27)	50	(46-55)	605
Roemeense herkomst	20	(17-23)	40	(36-44)	40	(36-45)	565
Congolese herkomst	49	(45-52)	34	(30-37)	18	(15-21)	710

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
6. Ik vind dat de westerse manier van leven goed samengaat met hoe moslims leven.							
Belgische herkomst	18	(15-22)	31	(28-35)	50	(47-54)	666
Marokkaanse herkomst	60	(57-64)	28	(24-31)	12	(9-14)	647
Turkse herkomst	36	(33-40)	28	(24-31)	36	(32-40)	609
Poolse herkomst	11	(8-14)	22	(19-26)	67	(63-71)	549
Roemeense herkomst	9	(7-12)	31	(27-35)	60	(55-64)	562
Congolese herkomst	24	(21-27)	40	(36-44)	36	(32-40)	643

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke houding de respondenten aannemen tegenover de rol van geloof in het samenleven met anderen en in de samenleving als geheel. Er werden zes stellingen bevroegd.

1. Ik heb evenveel respect voor mensen met een ander geloof als voor mensen van mijn eigen geloof.

Bij alle herkomstgroepen stelt de grote meerderheid van de gelovigen evenveel respect te hebben voor mensen van een ander geloof als voor mensen van hun eigen geloof. Dat varieert van 8 op de 10 personen bij de respondenten van Belgische en Poolse herkomst tot bijna 100% bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep. De meeste respondenten die het niet eens zijn met deze stelling spreken zich eerder neutraal uit dan dat ze het expliciet (helemaal) oneens zijn. Het aandeel 'neutraal' is het grootst bij de respondenten van Belgische en Poolse herkomst (meer dan 1 op de 10).

Er zijn verschillen naar verstedelijgingsgraad en geboorteland. Deze worden beïnvloed door de grotere aanwezigheid van bepaalde herkomstgroepen in bepaalde deelgroepen. Personen van Belgische herkomst zijn gemiddeld ouder en wonen vaker in het niet-verstedelijkt gebied, personen van Poolse en Roemeense herkomst zijn bijna steeds geboren in het buitenland. Respondenten uit het verstedelijkt gebied en

personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het iets vaker (helemaal) eens dan respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België.

2. Ik vind dat de regels van mijn geloof altijd moeten voorgaan op de Belgische wetten.

Bij de gelovigen van Belgische, Roemeense en Poolse herkomst is 1 op de 10 respondenten of minder het (helemaal) eens met deze stelling. Meer dan 7 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen wijzen deze stelling af. Ook bij de gelovigen van Congolese herkomst zijn iets meer dan 6 op de 10 respondenten het (helemaal) niet eens met deze stelling. Bij de gelovigen van Marokkaanse en Turkse herkomst ligt het aandeel dat het (helemaal) oneens is met deze stelling lager. Respectievelijk 23% en 39% van de respondenten van deze herkomstgroepen is het (helemaal) eens met deze stelling. Bij de Turkse herkomstgroep is de groep die het (helemaal) eens is even groot als de groep die het (helemaal) oneens is.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijgingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar vinden vaker dat de regels van hun geloof altijd moeten voorgaan op de Belgische wetten dan oudere respondenten. Dit is vooral het geval bij de personen van Congolese herkomst. Bij de respondenten van Belgische herkomst is het omgekeerd: hoe ouder, hoe vaker men het (helemaal) eens is met

de stelling. In het verstedelijkt gebied is men het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan in het niet-verstedelijkt gebied. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven tot slot ook vaker aan dat ze het (helemaal) eens zijn met de stelling dan personen geboren buiten België.

3. Ik zou het oké vinden als mijn dochter een partner zou hebben van een ander geloof.

Het aandeel respondenten dat het oké zou vinden dat zijn of haar dochter een partner zou hebben van een ander geloof, ligt het hoogst bij de Roemeense herkomstgroep. Bij deze groep zijn meer dan 6 op de 10 respondenten het (helemaal) eens met de stelling. Bij de personen van Belgische en Congolese herkomst gaat het om bijna de helft, bij de personen van Poolse herkomst om 4 op de 10. Bij al deze herkomstgroepen ligt het aandeel dat het (helemaal) eens is met de stelling duidelijk hoger dan het aandeel dat het (helemaal) niet eens is. Bij de personen van Turkse en Marokkaanse herkomst is het omgekeerde het geval. Daar ligt het aandeel dat het (helemaal) niet eens is met deze stelling duidelijk hoger dan het aandeel dat akkoord gaat. Bij de personen van Turkse herkomst vinden bijna 6 op de 10 respondenten het niet oké dat hun dochter een partner zou hebben van een ander geloof. Bij de Marokkaanse herkomstgroep gaat het om iets meer dan de helft van de respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar en personen geboren buiten België vinden het vaker oké dat hun dochter een partner zou hebben van een ander geloof dan respondenten van 30 jaar en ouder en personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied zijn het ook net iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten uit het verstedelijkt gebied.

4. Ik zou het oké vinden als mijn zoon een partner zou hebben van een ander geloof.

Bij de meeste herkomstgroepen vertoont de antwoordverdeling op deze stelling een zeer gelijkaardig patroon als bij de vorige stelling over een partner van een ander geloof voor de dochter. Enkel bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep zijn de verschillen tussen beide stellingen iets groter. Er is bij deze herkomstgroepen iets minder weerstand ten aanzien van een partner van een ander geloof voor een zoon dan voor een dochter.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Net als bij de vorige stelling vinden respondenten jonger dan 30 jaar het vaker oké dat hun zoon een partner zou hebben van een ander geloof dan respondenten van 30 jaar en ouder. Hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker men het dan weer (helemaal) oneens is met de stelling. Personen geboren buiten België zijn het vaker (helemaal) eens dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België. In tegenstelling tot de vorige stelling is er nu over de herkomstgroepen heen ook een verschil naar geslacht: mannen zijn het net iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan vrouwen.

5. Ik vind dat mensen in België veel te negatief zijn over de islam.

7 op de 10 personen van Marokkaanse en Turkse herkomst vinden dat mensen in België veel te negatief zijn over de islam. Bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om ongeveer de helft, bij de respondenten van Belgische herkomst om bijna 4 op de 10. De Poolse en Roemeense herkomstgroep zijn de enige groepen waar het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met deze stelling groter is dan het aandeel dat het (helemaal) eens is. De helft van de respondenten van Poolse herkomst is het (helemaal) oneens met deze stelling. Bij de respondenten van Roemeense herkomst gaat het om 4 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar zijn het vaker (helemaal) eens met deze stelling dan oudere respondenten. Hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker men het (helemaal) eens is met de stelling. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het tot slot veel vaker (helemaal) eens dan personen geboren buiten België.

6. Ik vind dat de westerse manier van leven goed samengaat met hoe moslims leven.

Enkel bij de respondenten van Marokkaanse herkomst is het aandeel respondenten dat vindt dat de westerse manier van leven goed samengaat met hoe moslims leven, duidelijk groter dan het aandeel respondenten dat het (helemaal) niet eens is met deze stelling. Bij de respondenten van Turkse herkomst zijn beide groepen even groot. Bij de andere

herkomstgroepen is het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling duidelijk groter dan het aandeel respondenten dat het (helemaal) eens is. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst zijn ruim 6 op de 10 respondenten het (helemaal) niet eens met deze stelling. Bij de respondenten van Belgische herkomst gaat het om de helft.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Mannen, respondenten jonger dan 30 jaar en personen uit het verstedelijkt gebied zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan vrouwen, oudere respondenten en personen uit het niet-verstedelijkt gebied. Ook respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens dan respondenten geboren buiten België.

4.5. Gezin en opvoeding

- Gedrag op school
  - Ervaringen rond opvoeding
  - Doorgeven van taal, geloof en/of culturele tradities aan de kinderen
-

Gedrag op school

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat de voorbije 12 maanden al dan niet een opmerking heeft gekregen over het gedrag van hun schoolgaande kinderen.

Vraag: Kreeg u (of uw partner) de voorbije 12 maanden deze of vergelijkbare opmerkingen over uw schoolgaande kind(eren)?

1. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover andere kinderen.
2. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover leerkrachten.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten met schoolgaande kinderen. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat de voorbije 12 maanden een opmerking heeft gekregen over hun schoolgaande kinderen, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover andere kinderen.							
Belgische herkomst	83	(76-88)	12	(7-19)	5	(3-10)	134
Marokkaanse herkomst	84	(79-89)	11	(8-16)	5	(3-8)	235
Turkse herkomst	92	(87-95)	3	(2-6)	5	(3-9)	237
Poolse herkomst	94	(90-97)	3	(1-6)	3	(2-7)	248
Roemeense herkomst	93	(89-95)	4	(2-7)	3	(2-6)	257
Congolese herkomst	90	(86-93)	7	(5-11)	3	(2-6)	282
2. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover leerkrachten.							
Belgische herkomst	91	(85-95)	5	(2-10)	4	(2-9)	139
Marokkaanse herkomst	87	(82-91)	8	(5-13)	4	(2-8)	238
Turkse herkomst	90	(86-93)	5	(3-8)	5	(3-9)	240
Poolse herkomst	95	(92-97)	4	(2-7)	1	(0-4)	247
Roemeense herkomst	96	(92-98)	2	(1-5)	2	(1-5)	254
Congolese herkomst	91	(87-94)	7	(4-11)	2	(1-5)	283

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of de respondenten de voorbije 12 maanden een opmerking hebben gekregen over hun schoolgaande kinderen. Er werden twee stellingen bevroegd.

1. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover andere kinderen.

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij nog nooit de opmerking hebben gekregen dat hun kind zich niet correct gedraagt tegenover andere kinderen. Bij de respondenten met een Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst is dit zo bij meer dan 9 op de 10 respondenten. Bij de respondenten met een Belgische en Marokkaanse herkomst ligt dit iets lager met iets meer dan 8 op de 10 respondenten. Het aandeel respondenten dat dergelijke opmerking wel al één of meerdere keren heeft gekregen, is relatief laag. Bij de respondenten van Marokkaanse en Belgische herkomst ligt het aandeel dat dergelijke opmerkingen al één keer heeft gekregen iets hoger dan bij de andere groepen.

Er zijn verschillen naar leeftijd. Respondenten ouder dan 30 jaar geven vaker dan jongere respondenten aan dat zij deze opmerking over hun kinderen al meerdere keren hebben ontvangen.

2. Uw kind gedraagt zich niet correct tegenover leerkrachten.

Het aandeel respondenten dat aangeeft dat zij nog nooit de opmerking hebben gekregen dat hun kind zich niet correct gedraagt tegenover leerkrachten is bij alle herkomstgroepen zeer hoog. Ongeveer 9 op de 10 respondenten geven aan dat dit nog nooit is gebeurd. Bij de respondenten met een Poolse of Roemeense herkomst ligt dit aandeel nog iets hoger dan bij de andere groepen. Het aandeel respondenten dat aangeeft dat dit wel al één of meerdere keren is gebeurd ligt in alle herkomstgroepen dan ook relatief laag.

Ook bij deze stelling is er een verschil naar leeftijd. Respondenten jonger dan 30 jaar geven beduidend vaker dan oudere respondenten aan dat zij dit nog nooit hebben meegemaakt.

Ervaringen rond opvoeding

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over opvoeding.

Vraag: Hoe denkt u over de opvoeding van uw kinderen?

1. Mijn kind(eren) opvoeden lukt zonder grote problemen.
2. Ik ben bang dat mijn kind(eren) door foute vrienden foute dingen leert/leren.
3. Ik heb mijn kind(eren) helemaal niet onder controle.
4. Mijn kind(eren) leert/leren op school in de les dingen waarmee ik niet akkoord ga.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten met kinderen jonger dan 25 jaar. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over opvoeding, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Mijn kind(eren) opvoeden lukt zonder grote problemen.							
Belgische herkomst	79	(73-84)	13	(9-19)	8	(5-12)	202
Marokkaanse herkomst	79	(74-83)	12	(9-17)	9	(6-13)	319
Turkse herkomst	80	(75-84)	12	(9-16)	9	(6-12)	308
Poolse herkomst	94	(91-96)	3	(1-5)	3	(2-6)	349
Roemeense herkomst	97	(95-98)	2	(1-4)	1	(0-3)	379
Congolese herkomst	86	(82-89)	9	(6-12)	6	(4-9)	370

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik ben bang dat mijn kind(eren) door foute vrienden foute dingen leert/leren.							
Belgische herkomst	56	(49-63)	17	(13-23)	26	(20-33)	200
Marokkaanse herkomst	70	(65-75)	12	(9-16)	18	(14-23)	313
Turkse herkomst	67	(61-72)	15	(11-19)	18	(14-23)	304
Poolse herkomst	54	(49-60)	7	(5-11)	39	(33-44)	336
Roemeense herkomst	17	(14-22)	14	(10-18)	69	(64-74)	359
Congolese herkomst	62	(56-66)	14	(11-18)	25	(20-29)	365
3. Ik heb mijn kind(eren) helemaal niet onder controle							
Belgische herkomst	2	(1-6)	5	(2-9)	93	(89-96)	203
Marokkaanse herkomst	11	(8-15)	8	(5-11)	81	(77-86)	313
Turkse herkomst	7	(5-11)	6	(4-10)	87	(82-90)	311
Poolse herkomst	5	(3-8)	3	(2-6)	92	(88-94)	357
Roemeense herkomst	7	(5-11)	5	(3-8)	88	(84-91)	380
Congolese herkomst	8	(6-12)	6	(4-9)	86	(82-89)	368
4. Mijn kind(eren) leert/leren op school in de les dingen waarmee ik niet akkoord ga.							
Belgische herkomst	10	(6-15)	13	(8-18)	78	(71-83)	181
Marokkaanse herkomst	13	(9-17)	16	(12-21)	71	(65-76)	287
Turkse herkomst	11	(8-15)	12	(8-16)	78	(72-82)	284
Poolse herkomst	11	(8-15)	8	(5-12)	81	(76-85)	318
Roemeense herkomst	5	(3-8)	6	(4-9)	89	(85-92)	343
Congolese herkomst	16	(12-20)	13	(9-17)	72	(67-77)	324

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het eens zijn met een aantal stellingen over opvoeding. Er werden vier stellingen bevroegd.

1. Mijn kind(eren) opvoeden lukt zonder grote problemen.

De meerderheid uit elke herkomstgroep geeft aan dat ze hun kinderen zonder grote problemen kunnen opvoeden. Tussen de herkomstgroepen zien we echter wel verschillen. Meer dan 9 op de 10 respondenten met een Poolse of Roemeense herkomst geven aan geen grote problemen te ondervinden bij de opvoeding van hun kinderen. Een zeer klein aandeel van hen geeft aan dat er wel problemen zijn. Bij de andere herkomstgroepen ligt het aandeel

respondenten dat aangeeft geen grote problemen te ondervinden bij de opvoeding van hun kinderen iets lager. Het aandeel respondenten zonder uitgesproken mening ligt er hoger, net als het aandeel respondenten dat wel problemen ondervindt bij de opvoeding.

Respondenten van buitenlandse herkomst die niet in België zijn geboren geven vaker dan respondenten van buitenlandse herkomst die wel in België zijn geboren aan dat het lukt om hun kinderen zonder grote problemen op te voeden.

2. Ik ben bang dat mijn kind(eren) door foute vrienden foute dingen leert/leren.

Bij deze stelling zijn er grote verschillen tussen de herkomstgroepen. De meerderheid van de respondenten geeft aan bang te zijn dat hun

kinderen door foute vrienden foute dingen leren. In bijna elke herkomstgroep is meer dan de helft van de respondenten het eens met de stelling, bij de personen met een Marokkaanse en Turkse herkomst loopt het aandeel op tot ongeveer 7 op de 10 respondenten. Een opvallende uitzondering hierop zijn de respondenten met Roemeense herkomst, waar iets minder dan 2 op de 10 respondenten het eens zijn met de stelling. Ongeveer 7 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst geven aan niet bang te zijn voor foute vrienden. Ook bij de respondenten met een Poolse herkomst ligt dit aandeel hoger dan bij de overige herkomstgroepen. Het aandeel respondenten dat geen uitgesproken mening heeft ligt bij de meeste herkomstgroepen iets hoger, tussen de 10% en 20%.

Respondenten van buitenlandse herkomst geboren buiten België zijn het vaker oneens met de stelling dan personen die wel in België zijn geboren. Zij geven aan dat zij minder bang zijn dat hun kinderen door foute vrienden foute dingen leren.

3. Ik heb mijn kind(eren) helemaal niet onder controle.

Meer dan 8 op de 10 respondenten van elke herkomstgroep zijn het oneens met de stelling dat ze hun kinderen niet onder controle hebben. Bij de respondenten met Belgische en Poolse herkomst loopt dit op tot meer dan 9 op de 10. Slechts een kleine minderheid van de respondenten geeft aan hun kinderen helemaal niet onder controle te hebben.

4. Mijn kind(eren) leert/leren op school in de les dingen waarmee ik niet akkoord ga.

Bij alle herkomstgroepen geeft de meerderheid van de respondenten aan akkoord te zijn met de dingen die hun kinderen in de les op school leren. Bij de Roemeense herkomstgroep ligt dit aandeel het hoogst. Bij deze groep ligt het percentage dat vindt dat de kinderen dingen leren waarmee ze niet akkoord gaan ook het laagst. Bij de overige herkomstgroepen is iets meer dan 1 op de 10 respondenten het niet eens met wat hun kinderen in de les op school leren. Dat aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Congolese herkomst.

Doorgeven van taal, geloof en/of culturele tradities aan de kinderen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet taal, geloof en/of culturele tradities aan hun kinderen wil doorgeven.

Vraag: Wat wil u doorgeven aan uw kinderen?

1. Ik wil mijn taal doorgeven aan mijn kinderen.
2. Ik wil mijn geloof doorgeven aan mijn kinderen.
3. Ik wil mijn culturele tradities doorgeven aan mijn kinderen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening
- Niet van toepassing

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten met kinderen. Aan respondenten werd expliciet gevraagd om bij de tweede stelling 'niet van toepassing' aan te duiden indien zij niet gelovig zijn. Deze antwoordcategorie werd niet meegenomen bij de berekeningen. Opgelet, bij de Belgische herkomstgroep ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. 33 respondenten hebben 'niet van toepassing' aangeduid. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd eveneens niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet taal, geloof en/of culturele tradities aan hun kinderen wil doorgeven, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik wil mijn taal doorgeven aan mijn kinderen.							
Belgische herkomst	94	(90-96)	6	(3-10)	1	(0-4)	197
Marokkaanse herkomst	90	(86-93)	6	(4-10)	4	(2-6)	311
Turkse herkomst	92	(88-94)	5	(3-8)	4	(2-7)	309
Poolse herkomst	96	(93-98)	4	(2-6)	1	(0-2)	353
Roemeense herkomst	94	(92-96)	4	(3-7)	1	(1-3)	375
Congolese herkomst	87	(83-90)	10	(7-13)	4	(2-6)	360

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik wil mijn geloof doorgeven aan mijn kinderen.							
Belgische herkomst	47	(39-55)	45	(37-52)	8	(5-14)	165
Marokkaanse herkomst	92	(89-95)	5	(3-9)	3	(1-5)	319
Turkse herkomst	94	(91-96)	3	(2-6)	3	(2-6)	307
Poolse herkomst	87	(83-91)	12	(8-16)	1	(1-3)	340
Roemeense herkomst	77	(72-81)	19	(16-24)	4	(2-7)	362
Congolese herkomst	86	(82-89)	11	(8-15)	3	(2-6)	367
3. Ik wil mijn culturele tradities doorgeven aan mijn kinderen.							
Belgische herkomst	77	(71-83)	21	(15-27)	2	(1-7)	190
Marokkaanse herkomst	84	(79-88)	12	(8-16)	5	(3-8)	316
Turkse herkomst	95	(91-97)	3	(1-5)	3	(2-6)	310
Poolse herkomst	93	(90-95)	6	(4-10)	1	(0-2)	356
Roemeense herkomst	85	(80-88)	13	(10-17)	3	(1-5)	377
Congolese herkomst	76	(71-80)	17	(13-21)	8	(5-11)	360

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of respondenten hun taal, geloof en/of culturele tradities willen doorgeven aan hun kinderen. Deze drie aspecten werden via afzonderlijke stellingen bevraagd.

1. Ik wil mijn taal doorgeven aan mijn kinderen.

Bij nagenoeg alle herkomstgroepen geven 9 op de 10 respondenten aan zijn of haar taal te willen doorgeven aan de kinderen. Bij de respondenten met een Congolese herkomst ligt dit aandeel iets lager. Het aandeel respondenten dat een neutrale positie inneemt is er iets hoger dan bij de overige herkomstgroepen. Het aandeel respondenten dat aangeeft zijn of haar taal niet te willen doorgeven aan de kinderen is bij alle herkomstgroepen zeer klein.

Respondenten die in verstedelijkt gebied zonder de grootsteden wonen, geven minder vaak aan dat ze hun taal aan hun kinderen willen doorgeven dan respondenten die in de grootsteden en in het niet-verstedelijkt gebied wonen. Van de respondenten met een buitenlandse herkomst geven degenen die niet in België zijn geboren

vaker aan dat ze hun taal willen doorgeven dan degenen die wel in België zijn geboren.

2. Ik wil mijn geloof doorgeven aan mijn kinderen.

We zien bij deze stelling duidelijke verschillen tussen de herkomstgroepen. De respondenten met een Marokkaanse en Turkse herkomst geven het vaakst aan dat ze hun geloof willen doorgeven aan hun kinderen. Bij de respondenten van Belgische herkomst liggen deze cijfers opmerkelijk lager, minder dan de helft is het eens met de stelling. De respondenten met een Belgische herkomst nemen veel vaker een neutrale positie in ten opzichte van deze stelling dan de overige herkomstgroepen. Het aandeel respondenten dat het oneens is met deze stelling blijft bij alle herkomstgroepen relatief beperkt.

Er zijn opvallende verschillen naar leeftijd en verstedelijkingsgraad. Zo blijkt dat hoe jonger de respondenten zijn, hoe vaker ze aangeven dat ze hun geloof aan hun kinderen willen doorgeven. Het aandeel respondenten dat hun geloof wil doorgeven ligt het laagst bij de 45-plussers. Ook respondenten in de grootsteden zijn het

vaker eens met deze stelling dan respondenten elders in Vlaanderen.

3. Ik wil mijn culturele tradities doorgeven aan mijn kinderen.

De respondenten met een Turkse en Poolse herkomst geven het vaakst aan dat ze hun culturele tradities willen doorgeven aan hun kinderen. Meer dan 9 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen zijn het eens met de stelling. Een beperkt aandeel respondenten neemt een neutrale positie in ten opzichte van deze stelling of is het er niet mee eens. Bij de overige herkomstgroepen is de verdeling iets anders: ongeveer 8 op de 10 zijn het eens met

de stelling, het aandeel respondenten dat een neutrale positie inneemt zit tussen de 10% en 20%, een klein aandeel is het niet eens met de stelling.

In de grootsteden geven de respondenten iets vaker aan dat ze hun culturele tradities willen doorgeven aan hun kinderen dan in de rest van het verstedelijkt en niet-verstedelijkt gebied. Hoewel hun aandeel zeer beperkt blijft, geven respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn, iets vaker aan hun culturele tradities niet aan hun kinderen te willen doorgeven dan degenen die niet in België geboren zijn.

4.6. Taalkennis en taalgebruik

- **Taalgebruik met de ouders tijdens het opgroeien**
    - A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal
    - B. Eentalig / meertalig
  - **Taalgebruik met de partner**
    - A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal
    - B. Eentalig / meertalig
  - **Taalgebruik met de kinderen**
    - A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal
    - B. Eentalig / meertalig
  - **Taalgebruik van de kinderen onderling in het gezin**
    - A. Nederlands / herkomsttaal / andere taal
    - B. Eentalig / meertalig
  - **Kennis van het Nederlands**
    - A. Nederlands als best gekende taal
    - B. Beheersing van het Nederlands
  - **Nederlands leren**
  - **Tevredenheid over de opleiding Nederlands**
  - **Nederlands als omgangstaal**
  - **Kennis van een taal van het herkomstland**
  - **Kennis van het Frans of Engels**
    - A. Kennis van het Frans
    - B. Kennis van het Engels
-

Taalgebruik met de ouders tijdens het opgroeien

A. Taalgebruik met de ouders tijdens het opgroeien: Nederlands / herkomsttaal / andere taal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat genoemde taal sprak met zijn of haar ouders tijdens het opgroeien.

Vraag: Welke taal spraken uw ouders met u toen u kind was?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

In de tabellen worden enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat genoemde taal sprak met zijn of haar ouders tijdens het opgroeien, in %

	Nederlands		Herkomsttaal		Andere taal		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	98	(97-99)	-	-	6	(4-8)	683
Marokkaanse herkomst	23	(20-26)	92	(90-94)	15	(12-18)	622
Turkse herkomst	20	(17-23)	97	(95-98)	5	(4-7)	631
Poolse herkomst	9	(6-11)	97	(95-98)	3	(2-5)	632
Roemeense herkomst	1	(1-2)	98	(96-99)	6	(4-8)	654
Congolese herkomst	10	(8-12)	97	(95-98)	4	(3-6)	691

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke taal (of talen) de respondenten spraken met hun ouders tijdens het opgroeien. Een respondent kon meerdere talen spreken met zijn of haar ouders. Bij deze indicator worden deze allemaal geteld en benoemd.

De respondenten van buitenlandse herkomst spraken bijna allemaal de taal van herkomst met hun ouders tijdens het opgroeien. De respondenten van Belgische herkomst spraken bijna allemaal Nederlands. Bij de Marokkaanse herkomstgroep sprak ook bijna een kwart van de respondenten Nederlands met de ouders, bij de respondenten van Turkse herkomst is dit 1 op de 5. De respondenten van Roemeense herkomst spraken het minst Nederlands met hun ouders tijdens het opgroeien. Uit het algemene profiel kunnen we afleiden dat bijna alle respondenten van Roemeense herkomst buiten België geboren zijn, terwijl bij de respondenten van Marokkaanse herkomst 4 op de 10 respondenten in België geboren zijn. Bij de personen van Marokkaanse herkomst sprak 15% van de respondenten (ook) een andere taal. Het betreft hier hoofdzakelijk het Frans.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de personen van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen op te merken naar leeftijd,

verstedelijking en geboorteland voor wat betreft het spreken van het Nederlands. Voor de buitenlandse herkomstgroepen geldt dat het voornamelijk de respondenten jonger dan 30 jaar zijn die Nederlands spraken met de ouders tijdens het opgroeien (een kwart van de respondenten). Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men Nederlands sprak. Ook spraken de respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn vaker Nederlands tijdens het opgroeien dan de respondenten geboren buiten België. 4 op de 10 respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België sprak (onder meer) Nederlands met de ouders tijdens het opgroeien.

Er zijn eveneens verschillen naar leeftijd en geboorteland voor wat betreft het spreken van de herkomsttaal. De respondenten jonger dan 30 jaar spraken iets minder de herkomsttaal tijdens het opgroeien dan de andere respondenten. Ook de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België spraken hun herkomsttaal iets minder dan de respondenten geboren buiten België (9 op de 10 respondenten ten opzichte van bijna iedereen bij personen geboren buiten België).

Het spreken van een andere taal dan het Nederlands of de herkomsttaal verschilt naar geslacht, leeftijd en geboorteland. Mannen, respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten geboren in België spraken iets vaker een

andere taal (dan het Nederlands of een herkomsttaal) tijdens het opgroeien dan vrouwen,

respondenten in de andere leeftijdscategorieën en personen geboren buiten België.

B. Taalgebruik met de ouders tijdens het opgroeien: eentalig / meertalig

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat eentalig of meertalig opgevoed is.

Vraag: Welke taal spraken uw ouders met u toen u kind was?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

Volgende tabel geeft de indeling weer in taalgroepen. Bij deze operationalisering wordt elke respondent slechts in één enkele categorie ondergebracht. Deze categorie verwijst dan naar de taal of talen die in het gezin aangeleerd werden. Er worden 5 categorieën gedefinieerd:

1. Eentalig Nederlands: dit zijn respondenten die opgroeiden in een gezin waar men uitsluitend Nederlands sprak.
2. Eentalig herkomsttaal: dit zijn respondenten die opgroeiden in een gezin waar men uitsluitend één van de herkomsttalen sprak.
3. Eentalig andere taal: dit zijn respondenten die opgroeiden in een gezin waar men uitsluitend één taal sprak, maar niet één van de herkomsttalen of Nederlands.
4. Meertalig Nederlands – andere taal: dit zijn respondenten die opgroeiden in een meertalig gezin waar men het Nederlands en minstens 1 andere taal combineerde.
5. Meertalig andere talen: dit zijn respondenten die opgroeiden in een meertalig gezin, maar waar men geen Nederlands spreekt.

In de tabellen worden enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten.

Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat eentalig of meertalig opgevoed is, in %

	Eentalig Nederlands		Eentalig herkomsttaal		Eentalig andere taal		Meertalig Nederlands - andere taal		Meertalig andere talen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	94	(92-96)	-	-	2	(1-3)	4	(3-5)	0	(0-2)	683
Marokkaanse herkomst	3	(2-5)	62	(58-66)	4	(2-5)	20	(17-23)	12	(9-14)	622
Turkse herkomst	1	(1-3)	74	(71-78)	1	(1-2)	18	(15-21)	5	(3-7)	631
Poolse herkomst	3	(2-5)	90	(87-92)	0	(0-1)	6	(4-8)	1	(1-3)	632
Roemeense herkomst	0	(0-1)	94	(92-95)	2	(1-3)	1	(0-2)	3	(2-5)	654
Congolese herkomst	2	(1-4)	54	(50-58)	1	(0-2)	7	(6-10)	35	(32-39)	691

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten een- of meertalig zijn opgevoed en op welke talen dit betrekking heeft (Nederlands, herkomsttaal of een andere taal).

1. Eentalige opvoeding

De respondenten van Belgische herkomst zijn bijna uitsluitend eentalig opgevoed door hun ouders. Meer dan 9 op de 10 respondenten spraken enkel Nederlands met hun ouders tijdens het opgroeien.

Bij de personen van buitenlandse herkomst zijn het hoofdzakelijk de meer recente migratiegroepen (Poolse en Roemeense herkomst) die enkel in de herkomsttaal zijn opgevoed. 9 op de 10 respondenten van Roemeense of Poolse herkomst spraken uitsluitend de herkomsttaal met hun ouders. Uit het algemeen profiel kunnen we afleiden dat bijna alle respondenten van Roemeense en Poolse herkomst buiten België geboren zijn. Bij de Marokkaanse herkomstgroep spraken 6 op de 10 respondenten enkel de herkomsttaal met hun ouders; bij de Congolese herkomstgroep is dit iets meer dan

de helft. Het aandeel respondenten dat eentalig in een andere taal dan in het Nederlands of in de herkomsttaal opgevoed werd, is laag bij alle herkomstgroepen. Het gaat hoofdzakelijk over het Engels of het Frans.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de personen van buitenlandse herkomst. Er zijn enkele verschillen op te merken naar leeftijd en geboorteland. Zo spraken respondenten van buitenlandse herkomst jonger dan 30 jaar vaker uitsluitend Nederlands met hun ouders dan de oudere respondenten, al is het aandeel laag. Omgekeerd is de jongste leeftijdsgroep (jonger dan 30 jaar) minder vaak eentalig opgevoed in de herkomsttaal. Respondenten geboren buiten België zijn bijna dubbel zo vaak eentalig in de herkomsttaal opgevoed (iets meer dan 8 op de 10 respondenten) dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België (iets meer dan 4 op de 10 respondenten). 7% van de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België werd eentalig in het Nederlands opgevoed, bij de respondenten geboren buiten België is dit nog lager.

2. Meertalige opvoeding

Van alle herkomstgroepen is er vooral bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomst een groep die meertalig opgevoed werd door hun ouders. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst is dit hoofdzakelijk het Nederlands gecombineerd met een andere taal (ongeveer 2 op de 10 respondenten). De respondenten van Congolese herkomst combineren vaker andere talen. Het gaat hier hoofdzakelijk over de combinatie van het Frans met een andere niet-Franse Congolese taal zoals het Lingala, Kikongo,....

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de personen van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen op te merken naar geslacht, leeftijd, verstedelijking en geboorteland. Zo zijn de respondenten jonger dan 30 jaar en de respondenten geboren in België vaker opgevoed in het Nederlands gecombineerd met een andere taal. Mannen zijn iets vaker meertalig opgevoed dan vrouwen, al zijn de verschillen erg klein. Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men meertalig (Nederlands – andere taal) opgevoed werd.

Taalgebruik met de partner

A. Taalgebruik met de partner: Nederlands / herkomsttaal / andere taal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat de genoemde taal spreekt met hun partner.

Vraag: Welke taal of talen spreekt u met uw partner?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

In de tabellen worden enkel de respondenten met een partner en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat de genoemde taal spreekt met de partner, in %

	Nederlands		Herkomsttaal		Andere taal		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	97	(96-99)	-	-	5	(4-8)	514
Marokkaanse herkomst	39	(35-44)	81	(76-84)	22	(18-27)	402
Turkse herkomst	38	(33-43)	95	(93-97)	7	(5-9)	423
Poolse herkomst	26	(22-31)	78	(74-81)	13	(10-16)	503
Roemeense herkomst	16	(14-20)	87	(84-89)	20	(17-23)	547
Congolese herkomst	19	(15-23)	93	(90-95)	8	(6-11)	388

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke taal (of talen) de respondenten spreken met hun partner. Personen kunnen meerdere talen spreken met hun partner. Bij deze indicator worden deze allemaal geteld en benoemd.

Bij de personen van Belgische herkomst spreekt bijna iedereen Nederlands met hun partner en spreekt 5% een andere taal. 8 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst spreken een herkomsttaal met de partner, 4 op de 10 spreken Nederlands en meer dan 2 op de 10 spreken een andere taal met de partner. Deze andere taal is hoofdzakelijk het Frans.

Bijna alle personen van Turkse herkomst (95%) spreken een herkomsttaal met hun partner. Daarnaast spreken bijna 4 op de 10 personen Nederlands en 7% een andere taal.

Personen van Poolse herkomst spreken verhoudingsgewijs iets minder de herkomsttaal met hun partner dan de andere herkomstgroepen, dit is iets minder dan 8 op de 10. Daarnaast spreekt een kwart Nederlands met de partner en iets meer dan 1 op de 10 respondenten spreken een andere taal. Bijna 9 op de 10 personen van Roemeense herkomst en iets meer dan 9 op de 10 personen van Congolese herkomst spreken een herkomsttaal met de partner. Het aandeel dat Nederlands spreekt is iets lager dan bij de andere herkomstgroepen (16% en 19%). 2 op

de 10 respondenten van Roemeense herkomst spreken een andere taal met de partner. Dit betreft voornamelijk het Engels en het Frans.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijd en geboorteland voor wat betreft het spreken van het Nederlands met hun partner en voor wat betreft het spreken van de herkomsttaal. Vrouwen spreken iets vaker Nederlands met hun partner dan mannen, al zijn de verschillen klein. Hoe jonger men is, hoe vaker men Nederlands spreekt met zijn of haar partner. De grootste verschillen zijn er naar geboorteland. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België spreken vaker Nederlands met de partner dan personen geboren buiten België (meer dan 6 op de 10 respondenten ten opzichte van iets meer dan 2 op de 10 respondenten). Het spreken van één van de herkomsttalen met de partner kent een omgekeerd patroon. Mannen en respondenten ouder dan 30 jaar spreken iets vaker de herkomsttaal met de partner. Respondenten geboren buiten België spreken vaker de herkomsttaal met de partner (9 op de 10 respondenten ten opzichte van 7 op de 10 respondenten) dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Het spreken van een andere taal dan het

Nederlands of de herkomsttaal verschilt naar geslacht, leeftijd en verstedelijkingsgraad. Vrouwen spreken iets vaker een andere taal (dan de herkomsttaal of het Nederlands) met hun partner. Hoe jonger men is, hoe vaker men

een andere taal spreekt met de partner. Hoe minder verstedelijkt, hoe vaker men een andere taal dan de herkomsttaal spreekt met zijn of haar partner.

B. Taalgebruik met de partner: eentalig / meertalig

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat één taal of meerdere talen spreekt met hun partner.

Vraag: Welke taal of talen spreekt u met uw partner?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

Volgende tabel geeft de indeling weer in taalgroepen. Bij deze operationalisering wordt elke respondent slechts in één enkele categorie ondergebracht. Er worden 5 categorieën gedefinieerd:

1. Eentalig Nederlands: dit zijn respondenten die uitsluitend Nederlands spreken met hun partner.
2. Eentalig herkomsttaal: dit zijn respondenten die uitsluitend één van de herkomsttalen spreken met hun partner
3. Eentalig andere taal: dit zijn respondenten die met hun partner uitsluitend één taal spreken, maar niet één van de herkomsttalen of Nederlands.
4. Meertalig Nederlands – andere taal: dit zijn respondenten die met hun partner het Nederlands en minstens 1 andere taal combineren.
5. Meertalig andere talen: dit zijn respondenten die met hun partner meerdere talen combineren, zonder het Nederlands.

In de tabellen worden enkel de respondenten met een partner en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat één taal of meerdere talen spreekt met hun partner, in %

	Eentalig Nederlands		Eentalig herkomsttaal		Eentalig andere taal		Meertalig Nederlands - andere taal		Meertalig andere talen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	95	(92-96)	-	-	2	(1-4)	3	(2-5)	0	(0-1)	514
Marokkaanse herkomst	10	(8-13)	41	(37-46)	7	(5-11)	29	(25-34)	12	(9-16)	402
Turkse herkomst	3	(2-6)	56	(51-61)	0	(0-2)	35	(30-39)	6	(4-8)	423
Poolse herkomst	14	(11-18)	67	(63-71)	5	(3-7)	12	(9-15)	2	(1-3)	503
Roemeense herkomst	5	(3-7)	70	(66-74)	6	(4-8)	11	(9-14)	8	(6-10)	547
Congolese herkomst	5	(3-7)	38	(34-43)	2	(1-3)	14	(11-18)	41	(37-46)	388

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten één of meerdere talen spreken met hun partner en op welke talen dit betrekking heeft (Nederlands, herkomsttaal of een andere taal).

1. Eentalig

De respondenten van Belgische herkomst spreken bijna allemaal (95%) uitsluitend Nederlands met de partner. Bij de personen van buitenlandse herkomst zijn het de meer recente migratiegroepen (Poolse en Roemeense herkomst) die vaker uitsluitend de herkomsttaal spreken met hun partner (7 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst en iets minder dan 7 op de 10 respondenten van Poolse herkomst). Meer dan de helft van de personen van Turkse herkomst spreekt uitsluitend de herkomsttaal met de partner, het aandeel dat enkel Nederlands met de partner spreekt, is klein (3%). Bij de Marokkaanse en Congolese herkomstgroepen

spreken ongeveer 4 op de 10 respondenten enkel één van de herkomsttalen met de partner. Bij de personen van Marokkaanse herkomst spreekt 7% een andere taal met de partner dan het Nederlands of de herkomsttaal. Het betreft hier voornamelijk het Frans.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijd en geboorteland voor wat betreft het spreken van uitsluitend het Nederlands en voor wat betreft het spreken van één van de herkomsttalen met hun partner. Vrouwen en respondenten jonger dan 30 jaar spreken iets vaker uitsluitend Nederlands met hun partner. Respondenten geboren in België spreken vaker uitsluitend Nederlands met de partner dan respondenten geboren buiten België. Het spreken van één van de herkomsttalen met de partner kent een omgekeerd patroon. Mannen en respondenten ouder dan 30 jaar spreken vaker

uitsluitend één van de herkomsttalen met de partner. Respondenten geboren buiten België spreken meer dan dubbel zo vaak enkel de herkomsttaal met de partner dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België (iets meer dan 6 op de 10 t.o.v. minder dan 3 op de 10).

Er zijn ook verschillen naar geslacht op te merken voor wat betreft het spreken van uitsluitend één andere taal (dan het Nederlands of de herkomsttaal). Vrouwen spreken net iets vaker uitsluitend een andere taal met hun partner dan het Nederlands of een herkomsttaal dan mannen. De aandelen zijn echter laag.

2. Meertalig

Het zijn voornamelijk de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst die meerdere talen met hun partner spreken. 3 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst spreken zowel Nederlands als een andere taal met hun partner. Bij de respondenten van Turkse herkomst is dit 35%. Meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst spreekt meerdere talen met hun partner. Het gaat hier

voornamelijk over het Frans, gecombineerd met een niet-Franse herkomsttaal zoals het Lingala of Kikongo.

Ook deze achtergrondvariabelen hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar leeftijd, verstedelijking en geboorteland. Hoe jonger men is en hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men meerdere talen, waaronder het Nederlands, met de partner spreekt. Respondenten geboren in België combineren vaker meerdere talen, waaronder het Nederlands, met de partner dan respondenten geboren buiten België. Het spreken van meerdere talen met de partner (maar zonder het Nederlands) kent een omgekeerd patroon. Respondenten ouder dan 45 jaar combineren vaker meerdere talen (zonder het Nederlands). Hoe minder verstedelijkt men woont, hoe vaker men meerdere talen (zonder het Nederlands) combineert. Tot slot spreken respondenten geboren buiten België iets vaker meerdere talen (zonder het Nederlands) met hun partner dan respondenten geboren in België.

Taalgebruik met de kinderen

A. Taalgebruik met de kinderen: Nederlands / herkomsttaal / andere taal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat de genoemde taal spreekt met zijn of haar kind(eren).

Vraag: Welke taal of talen spreekt u met uw kinderen?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

In de tabellen worden enkel de respondenten met kinderen en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat de genoemde taal spreekt met zijn of haar kind(eren), in %

	Nederlands		Herkomsttaal		Andere taal		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	98	(96-99)	-	-	6	(4-8)	464
Marokkaanse herkomst	67	(62-72)	75	(70-79)	20	(16-25)	373
Turkse herkomst	60	(55-65)	94	(91-96)	9	(7-13)	423
Poolse herkomst	36	(31-40)	91	(88-94)	9	(7-12)	454
Roemeense herkomst	29	(25-33)	94	(92-96)	19	(15-23)	423
Congolese herkomst	48	(43-53)	93	(90-95)	7	(5-10)	442

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke taal (of talen) de respondenten spreken met hun kind(eren). Personen kunnen meerdere talen spreken met hun kinderen. Bij deze indicator worden deze allemaal geteld en benoemd.

Bij de personen van Belgische herkomst spreekt bijna iedereen Nederlands met hun kinderen, 6% spreekt (ook) een andere taal met hen. Meer dan 9 op de 10 personen van buitenlandse herkomst spreken een herkomsttaal met hun kinderen, bij de personen van Marokkaanse herkomst ligt dit aandeel iets lager (75%). Daarnaast spreken 6 tot 7 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst Nederlands met de kinderen. Bij de personen van Congolese herkomst is dit iets minder dan de helft en bij de personen van Roemeense en Poolse herkomst spreken 3 tot 4 op de 10 respondenten Nederlands met hun kinderen. Voornamelijk de personen van Marokkaanse en Roemeense herkomst spreken (naast het Nederlands en een herkomsttaal), een andere taal met hun kinderen (2 op de 10 respondenten). Bij de personen van Marokkaanse herkomst is dit hoofdzakelijk het Frans, bij de personen van Roemeense herkomst het Engels.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar leeftijd, verstedelijking en geboorteland voor wat betreft het spreken van het Nederlands met de kinderen. Respondenten van 45 jaar en ouder spreken verhoudingsgewijs minder Nederlands met hun kinderen dan respondenten die jonger zijn. Respondenten die in het niet-verstedelijkt gebied wonen spreken ook iets minder vaak Nederlands met de kinderen dan respondenten die in het verstedelijkt gebied wonen. Respondenten geboren in België spreken dubbel zo vaak Nederlands met de kinderen (ongeveer 8 op de 10) dan respondenten geboren buiten België (ongeveer 4 op de 10).

Voor wat betreft het spreken van de herkomsttaal zijn er verschillen naar geboorteland. Respondenten geboren buiten België spreken vaker de herkomsttaal met hun kinderen (meer dan 9 op de 10 respondenten) dan respondenten geboren in België (tussen de 6 en 7 op de 10 respondenten).

B. Taalgebruik met de kinderen: eentalig / meertalig

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat één of meerdere talen spreekt met zijn of haar kind(eren).

Vraag: Welke taal of talen spreekt u met uw kinderen?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

Volgende tabel geeft de indeling weer in taalgroepen. Bij deze operationalisering wordt elke respondent slechts in één enkele categorie ondergebracht. Er worden 5 categorieën gedefinieerd:

1. Eentalig Nederlands: dit zijn respondenten die uitsluitend Nederlands spreken met hun kinderen.
2. Eentalig herkomsttaal: dit zijn respondenten die uitsluitend één van de herkomsttalen spreken met hun kinderen.
3. Eentalig andere taal: dit zijn respondenten die met hun kinderen uitsluitend één taal spreken, maar niet één van de herkomsttalen of Nederlands.
4. Meertalig Nederlands – andere taal: dit zijn respondenten die met hun kinderen het Nederlands en minstens 1 andere taal combineren.
5. Meertalig andere talen: dit zijn respondenten die met hun kinderen meerdere talen combineren, zonder het Nederlands.

In de tabellen worden enkel de respondenten met kinderen en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat één of meerdere talen spreekt met zijn/haar kind(eren), in %

	Eentalig Nederlands		Eentalig herkomsttaal		Eentalig andere taal		Meertalig Nederlands - andere taal		Meertalig andere talen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	94	(92-96)	-	-	2	(1-4)	3	(2-6)	0	(-)	464
Marokkaanse herkomst	17	(13-21)	22	(18-26)	6	(4-9)	50	(45-56)	5	(3-8)	373
Turkse herkomst	5	(3-7)	36	(31-41)	1	(0-2)	55	(50-60)	3	(2-5)	423
Poolse herkomst	7	(5-11)	60	(56-65)	1	(0-2)	28	(24-33)	3	(2-5)	454
Roemeense herkomst	4	(2-6)	61	(56-65)	2	(1-4)	25	(21-29)	9	(6-12)	423
Congolese herkomst	7	(5-9)	34	(29-38)	1	(0-2)	41	(37-46)	18	(14-22)	442

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten één of meerdere talen spreken met hun kind(eren) en op welke talen dit betrekking heeft (Nederlands, herkomsttaal of een andere taal).

1. Eentalig

De respondenten van Belgische herkomst spreken bijna allemaal (94%) uitsluitend Nederlands met hun kinderen, 2% spreekt uitsluitend een andere taal dan het Nederlands met de kinderen. 6 op de 10 respondenten van Poolse en Roemeense herkomst spreken uitsluitend de herkomsttaal met hun kinderen, een zeer klein aandeel spreekt uitsluitend Nederlands (7% en 4%). Bij de respondenten van Turkse en Congolese herkomst spreken 3 à 4 op de 10 respondenten uitsluitend een herkomsttaal met de kinderen, bij de respondenten van Marokkaanse herkomst is dit het laagst. Iets minder dan 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst spreken uitsluitend Nederlands met hun kinderen, 6% spreekt uitsluitend een andere taal dan het Nederlands of de herkomsttaal.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar verstedelijking

en geboorteland voor wat betreft het spreken van uitsluitend het Nederlands of uitsluitend de herkomsttaal met de kinderen. De respondenten geboren in België spreken vaker uitsluitend Nederlands met hun kinderen dan respondenten geboren buiten België. Omgekeerd spreken respondenten geboren buiten België vaker de herkomsttaal met hun kinderen dan respondenten geboren in België. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) spreekt men iets vaker uitsluitend Nederlands met hun kinderen dan elders. Omgekeerd spreekt men in het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) iets minder vaak de herkomsttaal met hun kinderen dan elders. Voor wat betreft het spreken van de herkomsttaal zijn er ook verschillen naar leeftijd. Respondenten van 45 jaar en ouder spreken verhoudingsgewijs vaker enkel de herkomsttaal met hun kinderen dan respondenten die jonger zijn.

2. Meertalig

Meer dan de helft van de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst spreekt meerdere talen met hun kinderen. Bij de helft van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst gaat het over het Nederlands gecombineerd met minstens één andere taal. Ook 4 op de 10 respondenten van Congolese

herkomst combineren het Nederlands met een andere taal. Bij deze laatste herkomstgroep spreken iets minder dan 2 op de 10 respondenten meerdere talen zonder het Nederlands met de kinderen. (iets) meer dan een kwart van de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst spreekt Nederlands en minstens één andere taal met de kinderen. 1 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst combineren meerdere talen, zonder het Nederlands.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar leeftijd, verstedelijking en geboorteland voor wat betreft het spreken van meerdere talen waaronder het

Nederlands. Respondenten van 45 jaar en ouder en respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied spreken minder vaak meerdere talen (waaronder het Nederlands) met hun kinderen dan respondenten die jonger zijn of elders wonen. Respondenten geboren in België spreken vaker meerdere talen (waaronder het Nederlands) met hun kinderen dan respondenten geboren buiten België. Voor wat betreft het spreken van meerdere talen met de kinderen (zonder het Nederlands) zijn er verschillen naar geslacht en leeftijd. Vrouwen en respondenten ouder dan 45 jaar spreken vaker meerdere talen (zonder het Nederlands) dan mannen en respondenten die jonger zijn.

Taalgebruik van de kinderen onderling in het gezin

A. Taalgebruik van de kinderen onderling in het gezin: Nederlands / herkomsttaal / andere taal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten waarvan de kinderen onderling de genoemde taal spreken.

Vraag: Welke taal of talen spreken uw kinderen met elkaar?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. In de tabellen worden enkel de respondenten met minstens twee kinderen en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten waarvan de kinderen onderling de genoemde taal spreken, in %

	Nederlands		Herkomsttaal		Andere taal		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	97	(95-98)	-	-	8	(5-11)	344
Marokkaanse herkomst	90	(86-93)	35	(30-41)	15	(12-20)	309
Turkse herkomst	86	(82-89)	85	(81-88)	7	(5-11)	365
Poolse herkomst	49	(43-55)	83	(78-87)	18	(14-23)	304
Roemeense herkomst	41	(35-48)	87	(82-90)	22	(17-28)	239
Congolese herkomst	77	(73-81)	62	(57-67)	9	(6-12)	380

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke taal (of talen) de kinderen van de respondent onderling met elkaar spreken. Kinderen kunnen onderling meerdere talen spreken. Bij deze indicator worden deze allemaal geteld en benoemd.

Bij de personen van Belgische herkomst spreken de kinderen bijna allemaal (97%) Nederlands met elkaar, 8% spreekt (ook) een andere taal. Kinderen van Marokkaanse, Turkse en in iets mindere mate Congolese herkomst spreken veel vaker onderling Nederlands dan kinderen van Roemeense of Poolse herkomst. Bij (bijna) 9 op de 10 respondenten van Marokkaanse of Turkse herkomst spreken de kinderen onderling Nederlands. Bij de respondenten van Congolese herkomst is dit iets minder dan 8 op de 10 en bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst minder dan de helft.

Van alle buitenlandse herkomstsgroepen spreken kinderen van Marokkaanse herkomst het minst vaak onderling een herkomsttaal (35%). Ook kinderen van Congolese herkomst (6 op de 10) spreken minder vaak onderling een herkomsttaal dan kinderen van Turkse, Poolse en Roemeense herkomst (8 à 9 op de 10). Bij de Turkse herkomstsgroep spreekt een even groot aandeel Nederlands als de herkomsttaal tegen elkaar (85%-86%).

Bij 15% van de respondenten van Marokkaanse

herkomst spreken de kinderen onderling een andere taal dan de herkomsttaal of het Nederlands. Dit is hoofdzakelijk het Frans. Bij 2 op de 10 respondenten van Poolse en Roemeense herkomst spreken de kinderen onderling een andere taal dan het Nederlands of de herkomsttaal. Dit gaat voornamelijk over het Frans en het Engels.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar leeftijd, verstedelijking en geboorteland voor wat betreft het spreken van het Nederlands onderling met elkaar. Bij de respondenten van 45 jaar en ouder spreken de kinderen verhoudingsgewijs iets minder Nederlands met elkaar dan de kinderen van respondenten die jonger zijn. De kinderen van respondenten die in het verstedelijkt gebied wonen spreken iets vaker Nederlands onderling. De kinderen van respondenten die in België geboren zijn, spreken vaker Nederlands met elkaar (9 op de 10) dan de kinderen van respondenten die in het buitenland geboren zijn (iets minder dan 7 op de 10).

Wat betreft het spreken van de herkomsttaal met elkaar zijn er verschillen naar geboorteland. Kinderen van respondenten die buiten België geboren zijn spreken vaker een herkomsttaal met elkaar (meer dan 7 op de 10) dan kinderen van respondenten die in België geboren zijn (meer dan 4 op de 10).

Tot slot zijn er wat betreft het spreken van een andere taal dan de herkomsttaal of het Nederlands verschillen naar leeftijd en verstedelijkingsgraad. Hoe ouder de respondenten zijn, hoe vaker de kinderen onderling een andere taal

spreken. Hoe minder verstedelijkt, hoe vaker de kinderen een andere taal (dan een herkomsttaal of het Nederlands) met elkaar praten, al zijn de aandelen overal klein.

B. Taalgebruik van de kinderen onderling in het gezin: eentalig / meertalig

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten waarvan de kinderen onderling één of meerdere talen spreken.

Vraag: Welke taal of talen spreken uw kinderen met elkaar?

- Nederlands
- <Taal van herkomst 1>
- <Taal van herkomst 2>
- Frans
- Engels
- Andere taal:.... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse Congolese taal.

Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven. Voor de personen van Belgische herkomst werden de antwoordcategorieën <taal van herkomst 1> en <taal van herkomst 2> niet gegeven.

Volgende tabel geeft de indeling weer in taalgroepen. Bij deze operationalisering wordt elke respondent slechts in één enkele categorie ondergebracht. Er worden 5 categorieën gedefinieerd:

1. Eentalig Nederlands: dit zijn respondenten waarvan de kinderen onderling uitsluitend Nederlands spreken.
2. Eentalig herkomsttaal: dit zijn respondenten waarvan de kinderen onderling uitsluitend één van de herkomsttalen spreken.
3. Eentalig andere taal: dit zijn respondenten waarvan de kinderen onderling uitsluitend één taal spreken, maar niet één van de herkomsttalen of Nederlands.
4. Meertalig Nederlands – andere taal: dit zijn respondenten waarvan de kinderen onderling het Nederlands en minstens 1 andere taal combineren.
5. Meertalig andere talen: dit zijn respondenten waarvan de kinderen onderling meerdere talen combineren, zonder het Nederlands.

De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. In de tabellen worden enkel de respondenten met minstens twee kinderen en wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten. Bij de respondenten van Congolese herkomst worden zowel het Frans als niet-Franse herkomsttalen zoals Lingala, Kikongo,... bij de herkomsttaal gerekend.

Tabel: Aandeel van de respondenten waarvan de kinderen onderling één of meerdere talen spreken, in %

	Eentalig Nederlands		Eentalig herkomsttaal		Eentalig andere taal		Meertalig Nederlands - andere taal		Meertalig andere talen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	92	(89-95)	-	-	3	(1-5)	5	(3-8)	0	(0-2)	344
Marokkaanse herkomst	56	(50-61)	5	(3-8)	3	(2-6)	35	(29-40)	2	(1-4)	309
Turkse herkomst	14	(11-18)	11	(8-15)	1	(0-2)	72	(67-77)	2	(1-4)	365
Poolse herkomst	15	(11-20)	43	(37-49)	1	(0-2)	35	(29-40)	7	(5-11)	304
Roemeense herkomst	9	(6-13)	45	(39-52)	4	(2-7)	32	(27-39)	10	(7-15)	239
Congolese herkomst	36	(32-41)	16	(13-20)	1	(0-2)	41	(36-46)	6	(4-9)	380

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de kinderen van de respondenten onderling één of meerdere talen met elkaar spreken en op welke talen dit betrekking heeft (Nederlands, herkomsttaal of een andere taal).

1. Eentalig

Bij meer dan 9 op de 10 respondenten van Belgische herkomst spreken de kinderen uitsluitend Nederlands met elkaar. Bij de buitenlandse herkomstgroepen zijn het voornamelijk de kinderen van de respondenten van Marokkaanse herkomst die uitsluitend Nederlands met elkaar spreken (iets meer dan de helft) en in mindere mate de kinderen van Congolese herkomst (36%). Kinderen van Roemeense, Turkse en Poolse herkomst spreken het minst vaak uitsluitend Nederlands met elkaar (respectievelijk 9%, 14% en 15%).

Het zijn voornamelijk de kinderen van Poolse en

Roemeense herkomst die onderling uitsluitend de herkomsttaal spreken met elkaar (iets meer dan 4 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen is het aandeel dat uitsluitend een herkomsttaal met elkaar spreekt kleiner (tussen de 5% en 16%).

Het aandeel dat uitsluitend een andere taal dan het Nederlands of een herkomsttaal spreekt is bij alle herkomstgroepen laag.

De achtergrondkenmerken hebben enkel betrekking op de respondenten van buitenlandse herkomst. Er zijn verschillen naar leeftijd en geboorteland voor wat betreft het spreken van uitsluitend het Nederlands en het spreken van uitsluitend de herkomsttaal. De kinderen van de respondenten tussen 30 en 45 jaar spreken net iets vaker uitsluitend Nederlands met elkaar dan de kinderen van de respondenten die jonger of ouder zijn. Voor wat betreft het spreken van uitsluitend de herkomsttaal is dit

omgekeerd. De kinderen van respondenten die in België geboren zijn spreken dubbel zo vaak uitsluitend Nederlands met elkaar dan de kinderen van respondenten die buiten België geboren zijn. De kinderen van respondenten geboren buiten België spreken dan weer vier keer zo vaak uitsluitend de herkomsttaal dan de kinderen van respondenten geboren in België (24% ten opzichte van 6%).

2. Meertalig

Het zijn voornamelijk de kinderen van de respondenten van Turkse herkomst die onderling meerdere talen spreken. Drie vierde van deze kinderen spreekt meerdere talen met elkaar, het betreft voornamelijk het Nederlands

gecombineerd met minstens één andere taal. Bij iets minder dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst spreken de kinderen onderling meerdere talen. Bij 4 op de 10 is dit het Nederlands gecombineerd met minstens één andere taal. Bij de respondenten van Marokkaanse, Poolse en Roemeense herkomst spreken ongeveer 4 op de 10 kinderen meerdere talen met elkaar, bij ongeveer 1 op de 3 is dit het Nederlands gecombineerd met een andere taal. 1 op de 10 kinderen van respondenten van Roemeense herkomst spreekt meerdere talen onderling, maar geen Nederlands. Het betreft hier voornamelijk een combinatie van de herkomsttaal met het Engels of het Frans.

Kennis van het Nederlands

A. Kennis van het Nederlands: Nederlands als best gekende taal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat Nederlands aangeeft als best gekende taal.

Vraag: Welke taal kent u het best?

- Nederlands
- Andere taal

Enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest worden in rekening gebracht. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat Nederlands aangeeft als best gekende taal, in %

	Nederlands is beste taal		N
	%	BI (%)	
Belgische herkomst	98	(97-99)	683
Marokkaanse herkomst	47	(43-51)	633
Turkse herkomst	45	(41-49)	638
Poolse herkomst	25	(22-29)	665
Roemeense herkomst	11	(9-14)	678
Congolese herkomst	22	(19-26)	706

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft het aandeel respondenten weer dat aangeeft Nederlands als beste taal te hebben. Bij de respondenten van Belgische herkomst is dit bijna iedereen. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geeft iets minder dan de helft aan Nederlands als beste taal te hebben, bij de respondenten van Poolse herkomst is dit een kwart en bij de respondenten van Congolese herkomst 2 op

de 10 respondenten. De herkomstgroep met het laagste aandeel respondenten waarvan Nederlands de beste taal is, is de Roemeense herkomstgroep (1 op de 10).

Voor de buitenlandse herkomstgroepen zijn er verschillen op te merken naar leeftijd, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger men is, hoe vaker men aangeeft Nederlands als beste taal te hebben. Ook respondenten van

buitenlandse herkomst die in België geboren zijn, geven zoals verwacht vaker aan Nederlands als beste taal te hebben dan respondenten geboren buiten België (74% ten opzichte van 17%).

Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men ook aangeeft Nederlands als beste taal te hebben.

B. Kennis van het Nederlands: beheersing van het Nederlands

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten (waarvan het Nederlands niet de best gekende taal is) dat al dan niet Nederlands verstaat, leest, spreekt of schrijft.

Vraag: Hoe goed kent u Nederlands?

1. Hoe goed verstaat u Nederlands? (bijvoorbeeld: iemand die tegen u spreekt)
2. Hoe goed begrijpt u geschreven Nederlands? (bijvoorbeeld: kranten, brieven folders)
3. Hoe goed spreekt u Nederlands?
4. Hoe goed schrijft u Nederlands?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Een beetje
- Niet

Enkel de respondenten die op de vraag ‘Welke taal kent u het best?’ een andere taal dan Nederlands antwoordden worden in rekening gebracht. Omwille van het kleine aantal respondenten van Belgische herkomst waarbij dit voorvalt (N=13), worden de percentages niet opgenomen in de tabel. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten (waarvan het Nederlands niet de best gekende taal is) dat al dan niet Nederlands verstaat, leest, spreekt of schrijft, in %

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe goed verstaat u Nederlands?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	48	(43-54)	47	(41-53)	5	(3-8)	308
Turkse herkomst	45	(39-50)	49	(43-54)	7	(5-10)	344
Poolse herkomst	39	(35-43)	55	(50-59)	6	(4-9)	514
Roemeense herkomst	22	(19-26)	62	(58-66)	16	(13-19)	598
Congolese herkomst	33	(29-37)	59	(55-63)	8	(6-10)	552

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hoe goed begrijpt u geschreven Nederlands?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	38	(33-43)	50	(44-55)	13	(9-17)	308
Turkse herkomst	39	(34-44)	44	(39-49)	18	(14-22)	344
Poolse herkomst	31	(27-35)	53	(49-58)	16	(13-19)	514
Roemeense herkomst	21	(18-25)	54	(50-58)	25	(21-28)	598
Congolese herkomst	32	(29-36)	54	(50-58)	13	(11-17)	552
3. Hoe goed spreekt u Nederlands?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	35	(30-41)	57	(51-63)	8	(5-11)	308
Turkse herkomst	37	(32-42)	53	(47-58)	10	(7-14)	344
Poolse herkomst	28	(24-32)	62	(57-66)	11	(8-14)	514
Roemeense herkomst	16	(13-19)	59	(55-63)	24	(21-28)	598
Congolese herkomst	26	(22-30)	58	(54-62)	16	(13-19)	552
4. Hoe goed schrijft u Nederlands?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	30	(25-35)	53	(48-59)	17	(13-22)	308
Turkse herkomst	30	(26-35)	45	(40-50)	25	(20-30)	344
Poolse herkomst	18	(14-21)	55	(51-60)	27	(23-31)	514
Roemeense herkomst	12	(10-15)	47	(43-51)	41	(37-45)	598
Congolese herkomst	25	(21-29)	55	(51-59)	20	(17-24)	552

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft een inschatting van de respondent zelf over zijn/haar kennis van het Nederlands. Er werd gepeild naar het verstaan, begrijpen, spreken en schrijven van het Nederlands. Het gaat hier enkel om personen die aangeven dat Nederlands niet hun best gekende taal is.

Voor alle herkomstgroepen geldt dat men gesproken Nederlands beter begrijpt dan geschreven Nederlands. Daarnaast spreekt men beter Nederlands, dan dat men Nederlands schrijft. De respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst (waarvan Nederlands niet de beste taal is) hebben de beste kennis van het Nederlands. Ongeveer de helft van de Marokkaanse herkomstgroep en iets minder dan de helft van de

respondenten van Turkse herkomst verstaan (zeer) goed Nederlands, iets minder dan 4 op 10 respondenten spreken (zeer) goed of begrijpen (zeer) goed geschreven Nederlands en 3 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst schrijven (zeer) goed Nederlands. 4 op de 10 respondenten van Poolse herkomst begrijpen (zeer) goed gesproken Nederlands, bij de Congolese herkomstgroep is dit iets meer dan 3 op de 10. Bij deze twee herkomstgroepen begrijpen 3 op de 10 respondenten (zeer) goed geschreven Nederlands, iets minder dan 3 op de 10 spreekt (zeer) goed Nederlands. Een kwart van de respondenten van Congolese herkomst schrijft ook (zeer) goed Nederlands, bij de Poolse herkomstgroep is dit iets minder dan 2 op de 10. De kennis van het Nederlands is bij de meest recente migratiegroep, de

personen van Roemeense herkomst, het laagst. 2 op de 10 respondenten verstaan en lezen (zeer) goed Nederlands, minder dan 2 op de 10 respondenten spreken of schrijven (zeer) goed Nederlands. Ongeveer 1 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse en Poolse herkomst spreken helemaal geen Nederlands. Bij de Roemeense herkomstgroep is dit een kwart van de respondenten.

Deze indicator hangt sterk samen met de leeftijd en het geboorteland van de respondenten. Hoe jonger de respondent is, hoe vaker men (zeer) goed Nederlands verstaat, leest, spreekt of schrijft.

Respondenten geboren in België hebben ook een betere kennis van het Nederlands, dan respondenten geboren buiten België. Opgelet, 75% van de respondenten geboren in België heeft aangegeven dat Nederlands hun best gekende taal is. Het gaat hier dus enkel om de overblijvende 25%. Er zijn ook geen gegevens voorhanden of men in Vlaanderen, Brussel of Wallonië geboren is. Daarnaast zijn er ook verschillen naar verstedelijking en geslacht. Hoe meer verstedelijkt, hoe vaker men (zeer) goed Nederlands verstaat of spreekt. Vrouwen verstaan en lezen vaker (zeer) goed Nederlands dan mannen.

Nederlands leren

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat Nederlands leerde via de genoemde methode.

Vraag: Hoe leerde u Nederlands?

- Op school
- In een praatgroep
- Door te praten met Nederlandstaligen (bijvoorbeeld: op straat, in de winkel, in een vereniging,...)
- Ik volgde een opleiding Nederlands (bijvoorbeeld: in een CVO, CBE of universiteit)
- Anders, namelijk: .....(open antwoord)

Enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest worden in rekening gebracht. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Enkel de respondenten die op de vraag ‘Welke taal kent u het best?’ een andere taal dan Nederlands antwoordden, kregen deze vraag. De respondenten die helemaal geen Nederlands kunnen verstaan, begrijpen, lezen en spreken kregen deze vraag niet.

De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn. Omwille van het kleine aantal respondenten van Belgische herkomst waarbij dit voorvalt, worden de percentages niet opgenomen in de tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat Nederlands leerde via de genoemde methode, in %

	Op school		In een praatgroep		Praten met Nederlandstaligen		Opleiding Nederlands		Andere		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	46	(40-52)	12	(9-16)	39	(34-45)	26	(21-31)	2	(1-5)	295
Turkse herkomst	45	(40-51)	2	(1-4)	43	(37-48)	25	(21-30)	3	(1-5)	321
Poolse herkomst	22	(19-27)	3	(1-5)	49	(44-53)	54	(49-58)	3	(2-5)	484
Roemeense herkomst	19	(16-23)	7	(5-10)	46	(42-51)	45	(41-50)	4	(3-7)	507
Congolese herkomst	49	(45-54)	2	(1-4)	22	(18-26)	46	(42-51)	2	(1-3)	510

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer op welke manier de respondenten die het Nederlands niet als best gekende taal hebben, het Nederlands geleerd hebben. De respondenten die helemaal geen Nederlands kunnen verstaan, begrijpen, lezen en spreken kregen deze vraag niet.

Iets minder dan de helft van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst heeft Nederlands geleerd op school (gewone curriculum), een kwart volgde een opleiding Nederlands voor anderstaligen (NT2) en 4 op de 10 respondenten geven aan dat ze Nederlands geleerd hebben door te praten met Nederlandstaligen. Nederlands leren door middel van een praatgroep wordt voornamelijk aangeduid door respondenten van Marokkaanse herkomst. Iets meer dan 1 op de 10 respondenten geven er aan op die manier Nederlands geleerd te hebben.

De respondenten van Poolse en Roemeense herkomst hebben Nederlands voornamelijk geleerd via een opleiding NT2 (Nederlands voor andersstaligen) en door te praten met Nederlandstaligen. De respondenten van Congolese herkomst hebben Nederlands voornamelijk geleerd op school en via een opleiding NT2. 2 op de 10 respondenten geven aan Nederlands geleerd te hebben door te praten met Nederlandstaligen. Dit is lager dan bij de andere herkomstgroepen. De categorie 'andere' bevat hoofdzakelijk respondenten die Nederlands leerden via zelfstudie (via internet, televisie of kranten of door de kinderen te helpen met het huiswerk).

Er zijn verschillen naar leeftijd en geboorteland voor wat betreft het Nederlands leren op school (gewone curriculum). Respondenten jonger dan 30 jaar geven vaker aan Nederlands op school geleerd te hebben (6 op de 10) dan respondenten die ouder zijn (3 op de 10). Ook de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan Nederlands op school geleerd te hebben (bijna 9 op de 10) dan respondenten geboren buiten België (3 op de 10). Opgelet, 75% van de respondenten geboren in België heeft aangegeven dat Nederlands hun best gekende taal is. Het gaat hier dus enkel om de overblijvende 25%.

Er zijn verschillen naar leeftijd en geboorteland voor wat betreft het Nederlands leren via een praatgroep of door te praten met Nederlandstaligen. Respondenten vanaf 30 jaar of ouder geven vaker aan Nederlands te leren via een praatgroep of door te praten met Nederlandstaligen dan de personen jonger dan 30 jaar. Ook respondenten die geboren zijn buiten België geven dit vaker aan. Voor wat betreft het Nederlands leren door te praten met Nederlandstaligen zijn er ook verschillen naar geslacht. Mannen geven vaker aan Nederlands op die manier te leren dan vrouwen.

De respondenten die aangeven een opleiding Nederlands gevolgd te hebben, verschillen naar geslacht, leeftijd en geboorteland. Vrouwen hebben vaker aangegeven een opleiding NT2 te volgen dan mannen (48% ten opzichte van 35%), ook de respondenten geboren buiten België en de respondenten ouder dan 30 jaar geven vaker aan Nederlands te leren via een opleiding NT2.

Tevredenheid over de opleiding Nederlands

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet tevreden is over de opleiding Nederlands die ze volgden.

Vraag: Hoe tevreden bent u over de opleiding Nederlands?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

Enkel de respondenten die een opleiding Nederlands volgden, kregen deze vraag. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Omwille van het kleine aantal respondenten van Belgische herkomst waarbij dit voorvalt, worden de percentages niet opgenomen in de tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet tevreden is over de opleiding Nederlands (NT2) die ze volgden, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	86	(75-93)	14	(7-25)	0	(-)	72
Turkse herkomst	86	(76-92)	4	(1-12)	10	(5-19)	78
Poolse herkomst	79	(73-84)	20	(15-25)	1	(1-4)	252
Roemeense herkomst	87	(81-90)	11	(8-16)	2	(1-6)	229
Congolese herkomst	73	(66-78)	19	(15-25)	8	(5-12)	220

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten tevreden zijn over de door hen gevolgde opleiding Nederlands.

(Meer dan) driekwart van de respondenten zijn (zeer) tevreden over de opleiding Nederlands. De grootste tevredenheid is er bij de respondenten van Roemeense herkomst. De tevredenheid bij de respondenten van Congolese herkomst is iets lager. Toch is iets minder dan drie vierde van de respondenten van Congolese herkomst (zeer) tevreden over de opleiding Nederlands, 2 op de 10 respondenten zijn neutraal en iets minder dan 1 op de 10 respondenten zijn (zeer) ontevreden.

In totaal zijn slechts 35 respondenten (zeer) ontevreden. Deze respondenten werd gevraagd naar de reden van ontevredenheid. Men kon meerdere redenen aanduiden. 11 respondenten vonden dat ze te weinig Nederlands konden praten tijdens de lessen, 10 respondenten vonden het moeilijk om de lessen te combineren met het werk of het gezin. 10 respondenten vonden de les te moeilijk, terwijl 6 respondenten ze net te gemakkelijk vonden. 8 respondenten gaven aan dat wat ze in de les geleerd hebben niet genoeg konden gebruiken. Slechts 1 respondent vond dat hij of zij te lang moest wachten vooraleer te kunnen starten en 1 respondent vond het moeilijk om de plaats van de opleiding te bereiken.

Nederlands als omgangstaal

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten (waarvan Nederlands niet de best gekende taal is) dat al dan niet Nederlands spreekt met de genoemde personen.

Vraag: Hoe vaak spreekt u Nederlands met onderstaande personen?

1. Uw partner
2. Uw kinderen
3. Mensen uit uw buurt
4. Vrienden
5. Mensen van uw werk (bijvoorbeeld: collega's, klanten)

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Altijd
- Vaak
- Soms
- Zelden
- Nooit
- Niet van toepassing

Enkel de respondenten die op de vraag 'Welke taal kent u het best?' een andere taal dan Nederlands antwoordden, kregen deze vraag. De antwoordcategorie 'niet van toepassing' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog (respectievelijk 76 en 87 respondenten hebben 'niet van toepassing' aangeduid). De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Omwille van het kleine aantal respondenten van Belgische herkomst waarbij dit voorvalt (N=9/13), worden de percentages niet opgenomen in de tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten (waarvan het Nederlands niet de best gekende taal is) dat al dan niet Nederlands spreekt met genoemde personen, in %

	Altijd - vaak		Soms		Zelden - nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Uw partner							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	14	(10-19)	26	(21-32)	60	(54-66)	240
Turkse herkomst	10	(7-14)	22	(17-28)	68	(62-74)	243
Poolse herkomst	16	(12-20)	13	(10-17)	71	(66-76)	370
Roemeense herkomst	9	(7-12)	17	(14-21)	74	(70-78)	414
Congolese herkomst	10	(7-14)	13	(10-17)	77	(72-78)	304
2. Uw kinderen							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	29	(24-35)	36	(30-42)	35	(29-41)	241
Turkse herkomst	21	(16-26)	31	(25-36)	49	(43-55)	263
Poolse herkomst	17	(13-22)	20	(16-25)	63	(58-68)	339
Roemeense herkomst	15	(12-19)	23	(19-28)	62	(56-67)	322
Congolese herkomst	28	(24-33)	26	(22-31)	46	(41-51)	375
3. Mensen uit uw buurt							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	33	(28-39)	35	(30-40)	32	(27-38)	305
Turkse herkomst	31	(26-36)	36	(31-41)	33	(29-39)	335
Poolse herkomst	42	(37-46)	22	(18-26)	36	(32-41)	505
Roemeense herkomst	32	(28-36)	21	(18-25)	47	(43-52)	566
Congolese herkomst	34	(30-39)	26	(22-30)	40	(36-44)	522
4. Uw vrienden							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	23	(18-28)	27	(22-32)	50	(45-56)	301
Turkse herkomst	19	(15-24)	32	(27-37)	49	(44-55)	335
Poolse herkomst	20	(17-24)	23	(20-27)	56	(52-61)	490
Roemeense herkomst	16	(13-19)	19	(16-23)	65	(61-69)	532
Congolese herkomst	18	(15-22)	24	(21-28)	57	(53-62)	502
5. Mensen van uw werk (bijvoorbeeld collega's, klanten)							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	53	(46-59)	20	(15-26)	27	(21-33)	232
Turkse herkomst	60	(53-66)	16	(12-21)	24	(19-30)	257
Poolse herkomst	58	(54-63)	16	(13-20)	25	(22-30)	488
Roemeense herkomst	42	(38-46)	16	(13-20)	42	(38-46)	523
Congolese herkomst	45	(40-49)	19	(16-23)	36	(32-41)	442

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten Nederlands gebruiken als omgangstaal met hun partner, kinderen, mensen uit de buurt, vrienden en mensen van het werk. Opgelet: het betreft enkel de respondenten waarvan Nederlands niet de best gekende taal is.

1. De partner

Een beperkt aandeel van de respondenten spreekt vaak tot altijd Nederlands met hun partner. Meer dan 6 op de 10 respondenten spreken zelden tot nooit Nederlands met hun partner. Bij de respondenten van Congolese herkomst is dit ongeveer drie vierde. 3 tot 4 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse en Poolse herkomst spreken soms, vaak of altijd Nederlands met de partner.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijd en geboorteland. Vrouwen en respondenten jonger dan 30 jaar spreken iets vaker Nederlands met hun partner. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België spreken dubbel zo vaak Nederlands tegen hun partner dan respondenten geboren buiten België (22% ten opzichte van 11%). Opgelet, 75% van de respondenten geboren in België heeft aangegeven dat Nederlands hun best gekende taal is. Het gaat hier dus enkel om de overblijvende 25%.

2. De kinderen

Met de kinderen spreekt men vaker Nederlands dan met de partner. Er zijn wel verschillen tussen de herkomstgroepen. Meer dan de helft van de personen van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst spreekt vaak, altijd of soms Nederlands met de kinderen. Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst is dit het hoogst (65%). Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst spreken iets minder dan 4 op de 10 vaak, altijd of soms Nederlands met de kinderen. 15% tot 29% van de respondenten spreekt vaak tot altijd Nederlands met de kinderen.

Er zijn verschillen naar leeftijd en geboorteland. Hoe jonger men is, hoe vaker men Nederlands spreekt met de kinderen. Ook spreken de respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn vaker Nederlands met hun kinderen dan de respondenten die niet in België geboren zijn.

3. Mensen uit uw buurt

Meer dan 6 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Congolese herkomst spreken soms, vaak of altijd Nederlands met mensen uit de buurt. Bij de respondenten van Roemeense herkomst is dit iets meer dan de helft van de respondenten.

De 30- tot 45-jarigen spreken vaker Nederlands met mensen uit de buurt dan de andere leeftijdsgroepen. In de grootsteden spreekt men iets vaker Nederlands met mensen uit de buurt dan elders, al zijn de verschillen klein.

4. Vrienden

Ongeveer de helft van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst spreekt soms, vaak of altijd Nederlands met vrienden, bij de respondenten van Roemeense herkomst is dit een derde. Bij de respondenten van Poolse en Congolese herkomst gaat het om iets meer dan 4 op de 10 respondenten.

Hoe jonger, hoe vaker men Nederlands spreekt met vrienden. Respondenten geboren buiten België spreken minder vaak Nederlands met vrienden dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

5. Mensen van uw werk

Met mensen op het werk spreekt men het vaakst Nederlands. Ongeveer 6 op de 10 respondenten van Turkse en Poolse herkomst spreken altijd tot vaak Nederlands. Een kwart van de respondenten van Turkse, Poolse en Marokkaanse herkomst (en wiens best gekende taal niet het Nederlands is) spreekt zelden tot nooit Nederlands op het werk. De respondenten van Roemeense herkomst spreken het minst vaak

Nederlands met mensen op het werk, gevolgd door de respondenten van Congolese herkomst. Iets meer dan 4 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst spreken zelden tot nooit Nederlands.

Respondenten tot 45 jaar spreken het vaakst Nederlands met mensen op het werk. Vrouwen geven iets vaker aan zelden tot nooit Nederlands te praten op het werk dan mannen, al zijn de verschillen klein.

Kennis van een taal van het herkomstland

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een taal van het herkomstland kan spreken, lezen of schrijven.

Vraag: Hoe goed kent u <taal van herkomst>?

1. Hoe goed spreekt u <taal van herkomst 1>?
Hoe goed spreekt u <taal van herkomst 2>?
2. Hoe goed leest u <taal van herkomst 1>?
Hoe goed leest u <taal van herkomst 2>?
3. Hoe goed schrijft u <taal van herkomst 1>?
Hoe goed schrijft u <taal van herkomst 2>?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Een beetje
- Niet

De term <taal van herkomst> werd in de vragenlijst afhankelijk van de herkomst van de respondent automatisch ingevuld. Voor de personen van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst werd de antwoordcategorie <taal van herkomst 2> niet gegeven.

- Marokkaanse herkomst: <taal van herkomst 1> is Arabisch en <taal van herkomst 2> is Tamazight/Berbers
- Turkse herkomst: <taal van herkomst 1> is Turks en <taal van herkomst 2> is Koerdisch
- Poolse herkomst: <taal van herkomst 1> is Pools
- Roemeense herkomst: <taal van herkomst 1> is Roemeens
- Congolese herkomst: <taal van herkomst 1> is een niet-Franse taal.

De personen van Belgische herkomst kregen deze vraag niet. Voor de eenvoud wordt het Tamazight beschouwd als één taal. Het is echter de naam voor een groep van verwante talen. In de tabellen worden enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht. De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dus buiten beschouwing gelaten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een taal van het herkomstland kan spreken, lezen of schrijven, in %

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe goed spreekt u <taal van herkomst>?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst							
Marokkaans Arabisch	75	(71-78)	18	(15-21)	7	(6-10)	633
Tamazight/Berbers	50	(46-54)	12	(10-15)	37	(34-41)	631
Turkse herkomst							
Turks	92	(90-94)	6	(4-8)	1	(1-3)	638
Koerdisch	6	(4-8)	4	(3-6)	90	(88-92)	637
Poolse herkomst	93	(91-95)	5	(3-7)	2	(1-4)	665
Roemeense herkomst	98	(97-99)	1	(1-2)	0	(0-1)	678
Congolese herkomst							
Niet-Franse taal	77	(74-80)	12	(10-15)	10	(8-13)	696
2. Hoe goed leest u <taal van herkomst>?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst							
Marokkaans Arabisch	50	(46-54)	24	(21-28)	26	(23-30)	633
Tamazight/Berbers	11	(9-14)	4	(3-6)	85	(82-88)	631
Turkse herkomst							
Turks	87	(84-89)	9	(7-12)	4	(3-6)	638
Koerdisch	4	(2-5)	3	(2-5)	94	(91-95)	637
Poolse herkomst	91	(88-93)	6	(4-8)	4	(2-6)	665
Roemeense herkomst	98	(97-99)	1	(1-2)	0	(0-1)	678
Congolese herkomst							
Niet-Franse taal	73	(70-77)	12	(10-15)	14	(12-17)	696
3. Hoe goed schrijft u <taal van herkomst>?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst							
Marokkaans Arabisch	45	(41-49)	27	(24-31)	28	(24-31)	633
Tamazight/Berbers	8	(6-11)	4	(3-6)	88	(85-90)	631
Turkse herkomst							
Turks	81	(78-84)	13	(11-16)	5	(4-7)	638
Koerdisch	3	(2-5)	2	(1-3)	95	(93-96)	637
Poolse herkomst	89	(86-91)	5	(4-7)	6	(4-9)	665
Roemeense herkomst	96	(95-98)	3	(2-4)	1	(0-1)	678
Congolese herkomst							
Niet-Franse taal	69	(66-72)	14	(11-16)	17	(15-20)	696

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft een inschatting van de respondent zelf over zijn/haar kennis van de taal van het herkomstland. Voor alle herkomstgroepen geldt dat men de taal van herkomst beter kan spreken dan dat men deze kan lezen of schrijven.

Meer dan 9 op de 10 personen van Roemeense, Poolse en Turkse herkomst kunnen (zeer) goed respectievelijk Roemeens, Pools of Turks spreken. Het aandeel dat helemaal geen Roemeens, Pools of Turks kan spreken is klein (2% of minder). Ook het aandeel respondenten dat deze talen kan lezen of schrijven is bij deze drie herkomstgroepen hoog. Bij de Turkse herkomstgroep werd de kennis van het Koerdisch eveneens bevraagd. 6% van de respondenten geeft aan (zeer) goed Koerdisch te spreken, in totaal heeft 10% van de personen van Turkse herkomst enige kennis van het Koerdisch. Respectievelijk 4% en 3% kan het Koerdisch (zeer) goed lezen en schrijven. Bij de Congolese herkomstgroep kunnen bijna 8 op de 10 personen (zeer) goed een niet-Franse Congolese taal spreken. Ook het aandeel respondenten van Congolese herkomst dat een

niet-Franse taal (zeer) goed kan lezen (iets meer dan 7 op de 10) of schrijven (net geen 7 op de 10) is hoog.

Bij de personen van Marokkaanse herkomst werd er zowel gevraagd naar de kennis van het Arabisch als naar de kennis van het Tamazight (Berbers). Drie vierde van de personen van Marokkaanse herkomst kan Arabisch (zeer) goed spreken, de helft van de respondenten kan (zeer) goed Tamazight spreken. Het aandeel dat deze talen kan lezen of schrijven is lager. De helft van de respondenten kan Arabisch (zeer) goed lezen en iets minder dan de helft kan ook (zeer) goed Arabisch schrijven. Wat betreft het Tamazight kan ongeveer 1 op de 10 respondenten deze taal (zeer) goed lezen of schrijven.

Er zijn duidelijke verschillen op te merken naar leeftijd en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn kunnen verhoudingsgewijs minder vaak (zeer) goed de herkomsttaal spreken, lezen of schrijven dan oudere respondenten en respondenten geboren buiten België.

Kennis van het Frans of Engels

A. Kennis van het Frans of het Engels: kennis van het Frans

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet goed Frans spreekt, leest of schrijft.

Vraag: Hoe goed beheerst u volgende vaardigheden in het Frans?

1. Hoe goed spreekt u Frans?
2. Hoe goed leest u Frans?
3. Hoe goed schrijft u Frans?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Een beetje
- Niet

Enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest worden in rekening gebracht. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet goed Frans spreekt, leest of schrijft, in %

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe goed spreekt u Frans?							
Belgische herkomst	34	(31-38)	56	(52-59)	10	(8-12)	683
Marokkaanse herkomst	51	(47-55)	34	(30-37)	15	(13-18)	633
Turkse herkomst	16	(13-19)	37	(33-41)	48	(44-52)	638
Poolse herkomst	10	(8-13)	24	(21-27)	66	(62-70)	665
Roemeense herkomst	27	(24-31)	48	(45-52)	24	(21-28)	678
Congolese herkomst	94	(92-96)	5	(4-7)	0	(0-1)	706

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hoe goed leest u Frans?							
Belgische herkomst	41	(37-44)	46	(42-49)	14	(11-17)	683
Marokkaanse herkomst	54	(50-58)	30	(26-34)	16	(14-20)	633
Turkse herkomst	23	(20-27)	29	(26-33)	48	(44-52)	638
Poolse herkomst	13	(10-16)	18	(15-21)	70	(66-73)	665
Roemeense herkomst	33	(30-37)	44	(40-48)	23	(20-27)	678
Congolese herkomst	93	(91-95)	7	(5-9)	1	(0-1)	706
3. Hoe goed schrijft u Frans?							
Belgische herkomst	25	(22-29)	56	(52-59)	19	(16-23)	683
Marokkaanse herkomst	45	(41-49)	36	(32-39)	19	(16-23)	633
Turkse herkomst	16	(14-19)	32	(29-36)	51	(48-55)	638
Poolse herkomst	7	(5-9)	20	(17-23)	73	(69-77)	665
Roemeense herkomst	21	(18-24)	48	(44-51)	31	(28-35)	678
Congolese herkomst	87	(84-89)	12	(10-15)	1	(1-2)	706

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft een inschatting weer van de respondent zelf over zijn/haar kennis van het Frans.

Bijna alle respondenten van Congolese herkomst kunnen Frans spreken, lezen of schrijven. 9 op de 10 respondenten van Congolese herkomst kunnen dit goed tot zeer goed. Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst kan de helft goed tot zeer goed Frans spreken en lezen. Iets minder dan de helft kan ook goed Frans schrijven. Het aandeel dat helemaal geen Frans kan spreken, lezen of schrijven is laag bij deze herkomstgroep. De respondenten van Belgische herkomst geven hoofdzakelijk aan een beetje tot redelijk Frans te kunnen spreken, lezen of schrijven. Ook hier is het aandeel dat helemaal geen Frans kan lager (1 op de 10). Drie vierde van de respondenten van Roemeense herkomst kan eveneens minstens een beetje Frans spreken of lezen. De kennis van het Frans is het laagst bij de Poolse en Turkse herkomstgroep. Twee derde tot drie vierde van de respondenten van Poolse

herkomst geeft aan helemaal geen Frans te kunnen spreken, lezen of schrijven.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijd, verstedelijkingsgraad en geboorteland. De verschillen kennen een gelijkaardig patroon voor de drie deelvragen (spreken, lezen, schrijven). Vrouwen kunnen iets beter Frans (zeer) goed lezen, spreken en schrijven dan mannen. Ook de respondenten jonger dan 30 jaar spreken, lezen, of schrijven Frans beter dan de respondenten ouder dan 30 jaar. De kennis van het Frans is ook groter bij de respondenten geboren in België. In de grootsteden is het aandeel dat helemaal geen Frans kan groter dan elders.

B. Kennis van het Frans of Engels: kennis van het Engels

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet goed Engels spreekt, leest of schrijft.

Vraag: Hoe goed beheerst u volgende vaardigheden in het Engels?

1. Hoe goed spreekt u Engels?
2. Hoe goed leest u Engels?
3. Hoe goed schrijft u Engels?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Een beetje
- Niet

Enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest worden in rekening gebracht. De respondenten wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet goed Engels spreekt, leest of schrijft, in %

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe goed spreekt u Engels?							
Belgische herkomst	50	(46-53)	34	(30-37)	17	(14-20)	683
Marokkaanse herkomst	32	(29-36)	33	(30-37)	35	(31-39)	633
Turkse herkomst	22	(19-26)	34	(30-38)	44	(40-48)	638
Poolse herkomst	39	(35-42)	39	(35-43)	23	(20-26)	665
Roemeense herkomst	52	(48-56)	32	(28-35)	16	(14-19)	678
Congolese herkomst	31	(27-34)	45	(41-48)	25	(22-28)	706
2. Hoe goed leest u Engels?							
Belgische herkomst	53	(50-57)	29	(26-33)	18	(15-21)	683
Marokkaanse herkomst	36	(33-40)	28	(25-32)	35	(31-39)	633
Turkse herkomst	26	(23-30)	30	(26-33)	44	(40-48)	638
Poolse herkomst	39	(35-43)	33	(29-37)	28	(25-32)	665
Roemeense herkomst	53	(49-57)	28	(25-32)	18	(16-22)	678
Congolese herkomst	35	(32-39)	40	(37-44)	24	(21-28)	706

	(Zeer) goed		Redelijk - een beetje		Niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
3. Hoe goed schrijft u Engels?							
Belgische herkomst	42	(38-46)	35	(32-39)	22	(19-26)	683
Marokkaanse herkomst	30	(27-34)	32	(28-35)	38	(34-42)	633
Turkse herkomst	23	(20-26)	29	(26-33)	48	(44-52)	638
Poolse herkomst	32	(28-36)	34	(30-38)	34	(31-38)	665
Roemeense herkomst	46	(42-50)	31	(27-34)	23	(20-27)	678
Congolese herkomst	28	(25-32)	42	(39-46)	29	(26-33)	706

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft een inschatting weer van de respondent zelf over zijn/haar kennis van het Engels.

(Iets meer dan) de helft van de respondenten van Belgische en Roemeense herkomst kan (zeer) goed Engels lezen en spreken. 4 à 5 op de 10 respondenten uit deze twee herkomstgroepen kunnen ook (zeer) goed Engels schrijven. Bij de respondenten van Poolse herkomst kunnen 4 op de 10 respondenten (zeer) goed Engels lezen en spreken, 3 op de 10 kunnen (zeer) goed Engels schrijven. 3 tot 4 op de 10 personen van Marokkaanse en Congolese herkomst kunnen Engels spreken, lezen of schrijven. De kennis van het Engels is het laagst bij de personen van Turkse herkomst. Iets meer dan 2 op de 10 respondenten kunnen (zeer) goed Engels lezen, spreken of schrijven. Het aandeel dat aangeeft geen Engels te kunnen lezen, spreken of schrijven is ook het grootst bij deze herkomstgroep.

Er zijn verschillen naar leeftijd, verstedelijking en geboorteland. Hoe jonger de respondent, hoe vaker men (zeer) goed Engels kan spreken, lezen of schrijven. 6 op de 10 respondenten jonger dan 30 jaar kunnen (zeer) goed Engels lezen of spreken ten opzichte van iets meer dan 2 op de 10 45-plussers. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België kunnen vaker (zeer) goed Engels lezen, spreken of schrijven dan personen geboren buiten België. De helft van de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België kan (zeer) goed Engels schrijven ten opzichte van een kwart van de respondenten geboren buiten België. Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men aangeeft helemaal geen Engels te kunnen spreken, lezen of schrijven. Voor de eerste twee vaardigheden zijn er ook verschillen naar geslacht. Vrouwen duiden iets vaker aan dat ze helemaal geen Engels kunnen spreken of lezen dan mannen.

4.7. Inburgering

- **Deelname inburgeringstraject**
  - **Reden waarom men geen inburgeringstraject startte**
  - **Behalen van het inburgeringsattest**
  - **Tevredenheid over het inburgeringstraject**
  - **Ervaren nut van het inburgeringstraject**
-

Deelname inburgeringstraject

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat ooit een inburgeringstraject startte.

Vraag: Startte u ooit een inburgeringstraject?

- Ja, in Vlaanderen of Brussel
- Ja, ergens anders
- Nee
- Ik weet niet wat dit is

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst. Daarnaast kregen enkel personen die op het moment van permanente vestiging in België ouder waren dan 18 jaar deze vraag.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat ooit een inburgeringstraject startte, in %

	Ja, in Vlaanderen of Brussel		Ja, ergens anders		Nee		Ik weet niet wat dit is		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	36	(30-41)	3	(1-5)	52	(47-58)	9	(6-13)	284
Turkse herkomst	25	(20-30)	12	(8-16)	57	(50-63)	7	(4-11)	248
Poolse herkomst	29	(26-33)	2	(1-4)	57	(53-61)	12	(10-15)	631
Roemeense herkomst	26	(23-30)	1	(1-3)	63	(59-66)	9	(7-12)	669
Congolese herkomst	46	(41-50)	2	(1-4)	44	(39-48)	8	(6-11)	465

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of de respondenten ooit een inburgeringstraject startten. Meerderjarige nieuwkomers van EU herkomst zijn steeds rechthebbend inburgeraar. Meerderjarige nieuwkomers van niet-EU herkomst zijn verplicht inburgering te volgen tenzij ze vrijgesteld zijn, onder meer omdat ze arbeidsmigrant zijn of gehuwd met een EU-partner (behalve Belg). Het inburgeringstraject

(onder de huidige vorm) bestaat in Vlaanderen sinds 2004. Respondenten die zich vóór 2004 in Vlaanderen vestigden, zullen daarom bijna nooit inburgering gevolgd hebben.

Van de respondenten volgden personen van Congolese herkomst het vaakst inburgering, bijna 1 op de 2. Personen van Turkse herkomst volgden ongeveer even vaak inburgering als personen van Poolse en Roemeense herkomst,

namelijk ongeveer 1 op de 4. Bij respondenten van Turkse herkomst heeft 12% inburgering buiten Vlaanderen of Brussel gevolgd. Bij alle herkomstgroepen geeft ongeveer één tiende

aan niet te weten wat inburgering is.

Personen uit de grootsteden antwoorden vaker dat ze niet weten wat inburgering is.

Reden waarom men geen inburgeringstraject startte

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een bepaalde reden aangeeft waarom men geen inburgeringstraject gestart is.

Vraag: Waarom startte u geen inburgeringstraject?

- Het inburgeringstraject bestond nog niet
- Ik had geen inburgeringstraject nodig
- Ik kon het inburgeringstraject niet combineren met werken of werk zoeken
- Ik had geen vervoer
- Ik had geen kinderopvang
- Het inburgeringstraject leek mij niet interessant
- Andere reden.....(open antwoord)

Enkel personen die op de vraag 'Startte u ooit een inburgeringstraject' 'nee' antwoordden, kregen deze vraag. De antwoorden 'ik had geen vervoer' en 'ik had geen kinderopvang' zijn in de tabel samengenomen. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een bepaalde reden aangeeft waarom men geen inburgeringstraject gestart is, in %

	Bestond niet		Niet nodig		Niet combineerbaar		Geen vervoer - geen kinderopvang		Niet interessant		Andere		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	56	(48-64)	21	(15-28)	7	(4-12)	5	(2-10)	4	(2-8)	8	(5-14)	147
Turkse herkomst	54	(46-62)	21	(15-29)	12	(7-19)	4	(1-9)	8	(4-14)	8	(4-14)	138
Poolse herkomst	19	(15-24)	32	(28-37)	40	(34-45)	7	(5-10)	4	(2-7)	6	(4-9)	357
Roemeense herkomst	7	(5-9)	23	(20-28)	52	(47-57)	4	(3-7)	5	(3-7)	12	(9-16)	419
Congolese herkomst	34	(28-41)	41	(34-48)	11	(7-16)	3	(2-7)	3	(7-1)	12	(9-18)	200

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke redenen

respondenten aangeven om geen inburgeringstraject gestart te zijn.

1. Het inburgeringstraject bestond nog niet

De reden dat het inburgeringstraject nog niet bestond, werd door de respondenten die geen inburgeringstraject hebben gevolgd het vaakst aangehaald. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geeft meer dan de helft aan dat het inburgeringstraject nog niet bestond toen zij nieuwkomer waren. Ook meer dan 3 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven deze reden op.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Hoe ouder de respondent, hoe vaker men aangeeft dat inburgering nog niet bestond. Personen in het verstedelijkt gebied zeggen in verhouding ook vaker dat inburgering nog niet bestond dan personen in het niet-verstedelijkt gebied.

2. Ik had geen inburgeringstraject nodig

'Ik had geen inburgeringstraject nodig' werd als reden het tweede vaakst aangeduid. Ongeveer 1 op de 5 respondenten van Roemeense, Marokkaanse en Turkse herkomst geeft aan dat het inburgeringstraject niet nodig was. Bij de respondenten van Poolse herkomst gaat het om ongeveer één derde, bij de respondenten van Congolese herkomst ligt dit aandeel het hoogst met iets meer dan 4 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Vrouwen en personen in het niet-verstedelijkt gebied zeggen vaker dan mannen en personen in het verstedelijkt gebied dat ze inburgering niet nodig hadden. Respondenten van 45 jaar en ouder geven dan weer vaker dan jongere respondenten aan dat ze inburgering niet nodig hadden.

3. Ik kon het inburgeringstraject niet combineren met werken of werk zoeken

Het niet kunnen combineren van het inburgeringstraject met het werken of werk zoeken, werden als reden het derde vaakst aangehaald. Deze reden komt het vaakst voor bij de respondenten van Roemeense (meer dan de helft) en

Poolse herkomst (4 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen gaat het om ongeveer 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Mannen geven vaker dan vrouwen aan dat ze het inburgeringstraject niet konden combineren met werken of werk zoeken. Personen van 45 jaar en ouder geven minder vaak aan dat dit niet combineerbaar was dan personen jonger dan 45 jaar.

4. Ik had geen vervoer of kinderopvang

Een kleiner aandeel van de respondenten geeft aan dat ze geen inburgeringstraject gevolgd hebben omdat ze geen vervoer of kinderopvang hadden. De aandelen liggen tussen 3% en 7%.

Vrouwen zeggen vaker dan mannen dat ze geen inburgeringstraject gevolgd hebben door een gebrek aan kinderopvang of vervoer.

5. Het inburgeringstraject leek mij niet interessant

Een ongeveer even groot aandeel van de respondenten geeft aan dat het inburgeringstraject hen niet interessant leek. Hier liggen de aandelen tussen 3% en 8%.

6. Andere redenen

Respondenten kregen ook de mogelijkheid om een andere reden (open antwoord) op te geven. Ongeveer 1 op de 10 respondenten deed een beroep op deze mogelijkheid. Als 'andere redenen' geven verschillende personen aan dat ze geen inburgeringstraject gestart zijn omwille van persoonlijke (gezondheids)problemen of omdat ze te oud zijn. Enkele vrouwen geven aan dat ze zwanger waren en daarom niet gestart zijn of dat hun echtgenoot het al gevolgd had en dat het daarom voor hen niet meer nodig was. Enkele personen geven aan dat ze geen tijd hadden. Anderen geven aan dat ze alle nodige informatie kregen van familie en vrienden of in Vlaanderen studeerden en de informatie op die manier kregen.

Behalen van het inburgeringsattest

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een inburgeringsattest behaald heeft.

Vraag: Heeft u uw inburgeringsattest behaald?

- Ja
- Nee
- Nog niet, ik ben nog bezig met het inburgeringstraject

Enkel personen die aangaven ooit met een inburgeringstraject gestart te zijn in Vlaanderen of Brussel kregen deze vraag.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een inburgeringsattest behaald heeft, in %

	Ja		Nee		Nog niet, ik ben nog bezig met het inburgeringstraject		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	85	(77-91)	8	(4-16)	6	(3-13)	103
Turkse herkomst	80	(68-89)	17	(9-29)	3	(1-10)	62
Poolse herkomst	82	(76-87)	12	(8-18)	6	(3-11)	186
Roemeense herkomst	69	(62-76)	19	(13-26)	12	(8-18)	178
Congolese herkomst	80	(74-85)	13	(9-18)	6	(4-10)	218

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of de respondenten, die ooit met een inburgeringstraject gestart zijn in Vlaanderen of Brussel, al dan niet een inburgeringsattest behaald hebben. Bij alle herkomstgroepen behalve bij de Roemeense, geven meer dan 8 op de 10 respondenten aan effectief een inburgeringsattest behaald te hebben. Dit percentage ligt het hoogst bij personen van Marokkaanse herkomst. Bij

personen van Roemeense herkomst zegt meer dan 1 op de 10 momenteel bezig te zijn met het inburgeringstraject.

Er zijn geen significante verschillen naar geslacht, leeftijd of verstedelijkingsgraad. Personen geboren in België kregen deze vraag niet.

Tevredenheid over het inburgeringstraject

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft tevreden te zijn over het inburgeringstraject.

Vraag: Hoe tevreden bent u over het inburgeringstraject?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

Enkel personen die aangaven ooit met een inburgeringstraject gestart te zijn in Vlaanderen of Brussel kregen deze vraag.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft tevreden te zijn over het inburgeringstraject, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	93	(86-97)	7	(3-14)	0	(-)	103
Turkse herkomst	91	(81-96)	6	(2-16)	3	(1-11)	62
Poolse herkomst	76	(69-82)	21	(16-28)	2	(1-6)	186
Roemeense herkomst	85	(79-89)	13	(9-19)	2	(1-5)	178
Congolese herkomst	87	(81-90)	12	(8-17)	2	(1-5)	218

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten, die een inburgeringstraject gestart zijn in Vlaanderen of Brussel, tevreden zijn over dit inburgeringstraject.

Bijna niemand is ontevreden over het inburgeringstraject. Meer dan 9 op de 10 personen van Marokkaanse herkomst zijn (zeer) tevreden, bij personen van Congolese en Roemeense herkomst

is dat bijna 9 op de 10. Enkel bij de personen van Poolse herkomst is dit minder dan 8 op de 10.

Personen wonend in het niet-verstedelijkt gebied zijn iets minder tevreden dan personen uit het verstedelijkt gebied.

De weinigen die niet tevreden waren over inburgering geven vooral aan dat de inhoud niet interessant was.

Ervaren nut van het inburgeringstraject

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft dat het inburgeringstraject hem/haar geholpen heeft op een aantal domeinen.

Vraag: Hoe goed hielp het inburgeringstraject u...?

1. om België beter te begrijpen?
2. om werk te vinden of beter werk te vinden?
3. om contact te leggen met andere mensen?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Een beetje
- Niet
- Weet niet/geen mening

Aanvullend werd volgende vraag gesteld:

Vraag: Heeft het inburgeringstraject u op een andere manier zeer goed of goed geholpen?

- Ja, nl. ....
- Nee

Enkel personen die aangaven ooit met een inburgeringstraject gestart te zijn in Vlaanderen of Brussel kregen deze vraag. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft dat het inburgeringstraject hem/haar geholpen heeft op een aantal domeinen, in %

	(Zeer) goed		Redelijk		Een beetje - niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hielp het inburgeringstraject u om België beter te begrijpen?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	84	(75-90)	11	(6-19)	5	(2-12)	100
Turkse herkomst	81	(69-90)	12	(6-23)	7	(2-16)	59
Poolse herkomst	57	(49-64)	24	(18-31)	19	(14-26)	181
Roemeense herkomst	71	(64-77)	20	(15-27)	9	(5-14)	175
Congolese herkomst	79	(73-84)	15	(11-21)	6	(4-10)	216

	(Zeer) goed		Redelijk		Een beetje - niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hielp het inburgeringstraject u om werk te vinden of beter werk te vinden?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	67	(57-76)	15	(9-24)	18	(11-27)	94
Turkse herkomst	50	(37-63)	18	(10-30)	33	(21-46)	54
Poolse herkomst	26	(20-33)	7	(14-27)	67	(59-74)	171
Roemeense herkomst	42	(35-50)	19	(14-27)	39	(31-46)	168
Congolese herkomst	62	(55-68)	13	(9-18)	26	(20-32)	209
3. Hielp het inburgeringstraject u om contacten te leggen met andere mensen?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	76	(67-83)	15	(9-23)	9	(5-17)	101
Turkse herkomst	66	(53-77)	23	(14-35)	11	(5-21)	60
Poolse herkomst	50	(42-57)	18	(13-24)	32	(26-40)	178
Roemeense herkomst	61	(53-68)	15	(10-21)	24	(18-32)	175
Congolese herkomst	72	(65-77)	15	(10-21)	13	(9-18)	213

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate het inburgeringstraject geholpen heeft om België beter te begrijpen, (beter) werk te vinden of contacten te leggen. De respondenten antwoorden vaker positief op de eerste stelling dan op de tweede en de derde stelling. Op de 3 deelvragen zijn er geen significante verschillen naar geslacht, leeftijd of verstedelijkingsgraad. Personen geboren in België kregen deze vraag niet.

1. Hielp het inburgeringstraject u om België beter te begrijpen?

Personen van Marokkaanse en Turkse herkomst vinden het vaakst dat inburgering hen hielp om België te leren kennen. Ook bij personen van Congolese herkomst vinden bijna 8 op de 10 dat inburgering hiervoor (zeer) goed hielp. Bij personen van Poolse herkomst vinden slechts iets meer dan de helft dit.

2. Hielp het inburgeringstraject u om werk te vinden of beter werk te vinden?

Bij personen van Marokkaanse en Congolese herkomst vinden meer dan 6 op de 10 respondenten dat inburgering hielp om werk of beter werk te vinden. Andere respondenten zijn minder positief over dit aspect. Bij personen van Poolse herkomst vinden slechts tussen de 2 en de 3 op de 10 dit.

3. Hielp het inburgeringstraject u om contacten te leggen met andere mensen?

Ook bij de vraag of het inburgeringstraject geholpen heeft om contact te leggen met andere mensen antwoorden personen van Marokkaanse en Congolese herkomst het meest positief, namelijk meer dan 7 op de 10 respondenten antwoorden (zeer) goed. Personen van Poolse herkomst zijn het minst positief, 5 op de 10 personen antwoorden (zeer) positief.

4. Heeft het inburgeringstraject u op een andere manier geholpen?

Op de open vraag of inburgering op een andere manier geholpen heeft, hebben veel respondenten positief geantwoord. Personen van Congolese herkomst antwoordden het meest (79%) dat inburgering hen nog op een andere manier geholpen heeft, personen van Poolse herkomst het minst (38%). De antwoorden zijn uiteenlopend en worden besproken over de herkomstgroepen heen.

De meest genoemde andere meerwaarde van het inburgeringstraject is het leren van de Nederlandse taal. Dit is voor de eerste niveaus gratis. De taal opent volgens de respondenten vele deuren (zoeken woning, werk,...) maar zorgt er vooral voor dat sociale contacten met zowel Belgen als andere personen van buitenlandse herkomst mogelijk worden. Inburgering helpt ook om mensen te leren kennen, om open te staan voor anderen. Het stimuleert om vrijwilligerswerk te doen en aan sociale activiteiten deel te nemen en op die manier veel Belgen te leren kennen.

Inburgering helpt volgens de respondenten ook om de Belgische geschiedenis, politieke structuur, geografische situatie en de verschillen tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië te leren kennen. Via inburgering leer je volgens de respondenten de mentaliteit in België, de (mensen) rechten en plichten, waarden en gewoonten (zoals wederzijds respect, punctualiteit, eerlijkheid) en hoe zich te gedragen.

Daarnaast zijn er de vele publieke en private instellingen die je nodig hebt in België en die voor nieuwkomers onbekend zijn: VDAB, mutualiteit, vakbonden, verzekeringen, OCMW, enz. Via inburgering wordt men geholpen om de documenten van deze instellingen in orde te krijgen en om toegang te krijgen tot (sociale) hulp. Inburgering is bovendien nuttig/nodig bij het verkrijgen van de Belgische nationaliteit en het aanvragen van een sociale woning.

Respondenten geven ook aan dat inburgering je enerzijds helpt bij het zoeken van een woning, van werk, het helpen bij diplomagelijkschaking, bij het maken van de juiste studiekeuzes voor jezelf en voor je kinderen, schooltoelage en belastingen. Anderzijds leert het mensen autonoom te worden en het openbaar vervoer te gebruiken naar om het even welke plaats. Dit verhoogt dan weer je zelfwaarde en verruimt de geest.

4.8. Sociale identiteit

- **Verbondenheid met bepaalde groepen**
  - **Verbondenheid met andere groepen**
  - **Het gevoel als Belg beschouwd te worden**
  - **Zich thuis voelen in België**
  - **Contact met familie of vrienden in het herkomstland**
  - **Bezoek herkomstland**
  - **Volgen van de actualiteit**
-

Verbondenheid met bepaalde groepen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat zich al dan niet verbonden voelt met een bepaalde groep.

Vraag: Met wie identificeert u zich of met wie voelt u zich verbonden?

1. Hoe sterk voelt u zich Belg?
2. Hoe sterk voelt u zich Vlaming?
3. Hoe sterk voelt u zich een inwoner van uw stad of gemeente?
4. Hoe sterk voelt u zich <herkomstland>?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Sterk
- Redelijk
- Een beetje
- Bijna niet
- Helemaal niet
- Weet niet/geen mening

De stelling 'Hoe sterk voelt u zich <herkomstland>?' werd niet bevestigd bij personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Voor de berekening van de aandelen bij de stelling 'Hoe sterk voelt u zich Vlaming?' werden de respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest buiten beschouwing gelaten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat zich al dan niet verbonden voelt met een bepaalde groep, in %

	Sterk - redelijk		Een beetje – bijna niet		Helemaal niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe sterk voelt u zich Belg?							
Belgische herkomst	90	(88-92)	9	(7-11)	2	(1-3)	732
Marokkaanse herkomst	66	(62-69)	27	(23-30)	8	(6-10)	702
Turkse herkomst	53	(49-57)	36	(33-40)	11	(9-13)	693
Poolse herkomst	33	(30-37)	40	(36-43)	27	(24-31)	722
Roemeense herkomst	43	(39-47)	43	(39-47)	14	(12-17)	715
Congolese herkomst	68	(64-71)	24	(21-27)	9	(7-11)	786

	Sterk - redelijk		Een beetje – bijna niet		Helemaal niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hoe sterk voelt u zich Vlaming?							
Belgische herkomst	87	(84-89)	11	(9-13)	2	(1-4)	674
Marokkaanse herkomst	45	(41-49)	37	(33-41)	18	(15-22)	613
Turkse herkomst	41	(37-45)	40	(36-44)	19	(16-22)	615
Poolse herkomst	30	(27-34)	38	(34-42)	32	(28-35)	631
Roemeense herkomst	33	(29-37)	47	(43-51)	20	(17-24)	635
Congolese herkomst	38	(35-42)	38	(34-41)	24	(21-27)	671
3. Hoe sterk voelt u zich een inwoner van uw stad of gemeente?							
Belgische herkomst	82	(79-85)	16	(13-19)	2	(1-4)	730
Marokkaanse herkomst	73	(69-76)	20	(17-23)	8	(6-10)	704
Turkse herkomst	78	(75-81)	19	(16-22)	3	(2-5)	701
Poolse herkomst	58	(54-62)	36	(32-40)	6	(5-8)	726
Roemeense herkomst	66	(63-70)	29	(26-33)	5	(3-7)	730
Congolese herkomst	76	(72-78)	20	(18-23)	4	(3-6)	799
4. Hoe sterk voelt u zich <herkomstland>?							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	89	(86-91)	9	(7-12)	2	(1-3)	706
Turkse herkomst	89	(86-91)	8	(6-10)	3	(2-5)	705
Poolse herkomst	88	(85-90)	10	(8-13)	2	(1-4)	756
Roemeense herkomst	90	(87-92)	10	(8-12)	1	(0-2)	750
Congolese herkomst	85	(82-87)	13	(11-16)	2	(1-3)	802

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe sterk respondenten zich verbonden voelen met een bepaalde groep. Er werden vier groepen bevroegd.

1. Zich Belg voelen

Bijna 7 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst voelen zich sterk tot redelijk Belg. Respondenten van Turkse herkomst voelen zich in ongeveer de helft van de gevallen sterk tot redelijk Belg, bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst daalt dit tot respectievelijk 4 en 3 op de 10. Deze laatste twee groepen geven ook vaker aan zich een beetje tot bijna niet Belg te voelen (ongeveer 2 op de 5). Slechts een kleine minderheid van de respondenten van Belgische herkomst voelt

zich helemaal niet Belg. Bij de meeste andere herkomstgroepen gaat het om ongeveer 1 op de 10 respondenten. Bij de respondenten van Poolse herkomst ligt dit aandeel met bijna 3 op de 10 respondenten het hoogst.

Het al dan niet hebben van de Belgische nationaliteit maakt een verschil. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen voelen respondenten met de Belgische nationaliteit zich sterker Belg. De grootste verschillen werden opgemerkt bij de respondenten van Poolse herkomst. Waar 2 op de 10 respondenten zonder de Belgische nationaliteit uit deze groep zich sterk tot redelijk Belg voelen, is dit bij de respondenten met de Belgische nationaliteit 7 op de 10. Ook bij de respondenten van Roemeense herkomst zijn er

duidelijke verschillen. 4 op de 10 respondenten zonder de Belgische nationaliteit voelen zich sterk tot redelijk Belg, bij de respondenten met de Belgische nationaliteit is dit bij 8 op de 10 het geval. Bij de andere herkomstgroepen zijn de verschillen iets lager (ongeveer 20 procentpunten).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Personen van 45 jaar en ouder voelen zich het sterkst Belg, gevolgd door de respondenten jonger dan 30 jaar. Hoe minder verstedelijkt men woont, hoe sterker men zich Belg voelt. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België voelen zich ook sterker Belg dan personen geboren buiten België.

2. Zich Vlaming voelen

Alle herkomstgroepen voelen zich minder sterk Vlaming dan Belg. Respondenten van Belgische herkomst voelen zich het sterkst Vlaming (bijna 9 op de 10 voelen zich sterk tot redelijk Vlaming), gevolgd door de respondenten van Marokkaanse herkomst (minder dan de helft). Bij de respondenten van Turkse en Congolese herkomst gaat het om ongeveer 4 op de 10, bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst om ongeveer 3 op de 10. Bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Roemeense herkomst voelen ongeveer 2 op de 10 zich helemaal geen Vlaming, bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om ongeveer 2 à 3 op de 10 respondenten. De respondenten van Poolse herkomst geven het vaakst aan zich helemaal geen Vlaming te voelen (meer dan 3 op de 10). Bij de respondenten van Belgische herkomst gaat het om 2%.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Mannen voelen zich net iets sterker Vlaming dan vrouwen. Personen van 45 jaar en ouder voelen zich het sterkst Vlaming, respondenten

tussen 30 en 44 jaar voelen zich het minst sterk Vlaming. Hoe minder verstedelijkt het gebied, hoe sterker men zich Vlaming voelt. Respondenten geboren buiten België voelen zich tot slot minder sterk Vlaming dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Zich een inwoner van de stad of gemeente voelen

Bij alle buitenlandse herkomstgroepen voelen de respondenten zich sterker verbonden met hun stad of gemeente dan dat ze zich Belg of Vlaming voelen. De respondenten van Poolse herkomst voelen zich iets minder verbonden met hun stad of gemeente dan de andere herkomstgroepen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Personen van 45 jaar en ouder voelen zich het vaakst sterk tot redelijk verbonden met hun stad of gemeente, personen tussen 30 en 44 jaar voelen zich het minst vaak sterk tot redelijk verbonden met hun stad of gemeente. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België voelen zich sterker verbonden met hun stad of gemeente dan personen geboren buiten België.

4. Zich verbonden voelen met het herkomstland

Bij alle buitenlandse herkomstgroepen voelen respondenten zich sterk tot redelijk verbonden met hun herkomstland. Bij nagenoeg alle herkomstgroepen gaat het om ongeveer 9 op de 10 respondenten. Enkel bij de personen van Congolese herkomst ligt dat aandeel iets lager. Bij alle herkomstgroepen voelt slechts een kleine minderheid zich helemaal niet verbonden met het land van herkomst.

Personen geboren buiten België voelen zich sterker verbonden met hun herkomstland dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

Verbondenheid met andere groepen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten van buitenlandse herkomst dat zich al dan niet verbonden voelt met een andere groep.

Vraag: Voelt u zich heel sterk of sterk verbonden met een andere groep? (bijvoorbeeld: Assyriër, Koerd, Berber, Roma, Luba, Katanga, Mogo, Lunda,...)

Indien een respondent de vraag positief beantwoordde, werd volgende vraag gesteld: Vul in met welke groep u zich heel sterk of sterk verbonden voelt: .....

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst.

Deze vraag is een vervolgvraag op de vraag: Met wie identificeert u zich of met wie voelt u zich verbonden?

1. Hoe sterk voelt u zich Belg?
2. Hoe sterk voelt u zich Vlaming?
3. Hoe sterk voelt u zich een inwoner van uw stad of gemeente?
4. Hoe sterk voelt u zich <herkomstland>?

Tabel: Aandeel van de respondenten dat zich al dan niet verbonden voelt met een andere groep, in %

	Ja		Nee		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	19	(16-22)	81	(78-84)	712
Turkse herkomst	12	(10-15)	88	(85-90)	710
Poolse herkomst	5	(3-6)	95	(94-97)	758
Roemeense herkomst	4	(3-6)	96	(94-97)	759
Congolese herkomst	28	(25-31)	72	(69-75)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe sterk respondenten zich verbonden voelen met een andere groep

dan de Belgen, de Vlamingen, de inwoners van de eigen stad of gemeente of personen van de eigen herkomstgroep. Bij alle herkomstgroepen

geeft de meerderheid van de respondenten aan dat ze zich niet verbonden voelen met een andere dan de hierboven vermelde groepen. Het zijn voornamelijk respondenten van Congolese (3 op de 10), Marokkaanse (2 op de 10) en Turkse herkomst (1 op de 10) die zich verbonden voelen met andere groepen.

Personen jonger dan 30 jaar voelen zich verhoudingsgewijs vaker verbonden met een andere groep. Er is ook een verschil naar geboorteland. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België voelen zich iets vaker (heel) sterk verbonden met een andere groep dan personen geboren buiten België.

Bijna 1 op de 10 respondenten die de vraag positief beantwoord heeft, geeft aan zich met iedereen verbonden te voelen. Daarnaast gaf iets meer dan 1 op de 10 respondenten aan zich met meerdere groepen verbonden te voelen. Verder waren er opmerkelijke verschillen tussen de herkomstgroepen. Opgelet: deze cijfers hebben enkel betrekking op de respondenten die aangaven zich met een andere groep verbonden te voelen. Respondenten van Marokkaanse herkomst voelen zich het vaakst verbonden met Berbers, respondenten van Turkse herkomst voelen zich het vaakst verbonden met Koerden. Bij de Congolese herkomstgroep werd het vaakst verwezen naar Luba en Mongo.

Het gevoel als Belg beschouwd te worden

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet het gevoel heeft door anderen als Belg beschouwd te worden.

Vraag: Heeft u het gevoel dat anderen u in het algemeen als Belg beschouwen?

- Altijd
- Vaak
- Soms
- Zelden
- Nooit

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst.

Tabel: Aandeel van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet het gevoel heeft door anderen als Belg beschouwd te worden, in %

	Altijd - vaak		Soms		Zelden - nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	28	(25-31)	31	(28-35)	41	(37-45)	712
Turkse herkomst	21	(18-24)	25	(22-29)	54	(50-57)	710
Poolse herkomst	34	(31-38)	27	(24-31)	39	(35-42)	758
Roemeense herkomst	24	(21-27)	22	(19-25)	54	(51-58)	759
Congolese herkomst	31	(28-34)	31	(28-34)	38	(35-42)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe sterk respondenten van buitenlandse herkomst het gevoel hebben dat anderen hen als Belg beschouwen. Bij elke herkomstgroep geven tussen de 2 en de 3 op de 10 respondenten aan altijd tot vaak het gevoel te hebben als Belg beschouwd te worden. Bij de personen van Poolse herkomst ligt dat aandeel het hoogst, bij de personen van

Turkse herkomst het laagst. Bij de respondenten van Turkse en Roemeense herkomst heeft iets meer dan de helft zelden tot nooit het gevoel dat anderen hen als Belg beschouwen. Ook bij de andere herkomstgroepen gaat het telkens om ongeveer 4 op de 10 respondenten.

Het al dan niet hebben van de Belgische nationaliteit maakt een verschil. Bij alle buitenlandse

herkomstgroepen hebben respondenten met de Belgische nationaliteit vaker het gevoel als Belg beschouwd te worden. De grootste verschillen werden opgemerkt bij de respondenten van Poolse herkomst. Waar minder dan 3 op de 10 respondenten zonder de Belgische nationaliteit uit deze groep altijd tot vaak het gevoel heeft als Belg beschouwd te worden, is dit bij de respondenten met de Belgische nationaliteit net geen 6 op de 10. Ook bij de respondenten van Roemeense herkomst zijn er duidelijke verschillen. Iets meer dan 2 op de 10 respondenten zonder de Belgische nationaliteit hebben altijd tot vaak het gevoel als Belg beschouwd te worden, bij de respondenten met de Belgische

nationaliteit is dit bij iets minder dan de helft het geval. Bij de andere herkomstgroepen zijn de verschillen iets lager (tussen de 3 en de 13 procentpunten).

Personen jonger dan 30 jaar hebben het vaakst het gevoel als Belg beschouwd te worden. Daarnaast zijn er verschillen naar verstedelingsgraad. In de grootsteden hebben respondenten minder vaak het gevoel door anderen als Belg beschouwd te worden. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België hebben ten slotte vaker het gevoel als Belg beschouwd te worden dan personen geboren buiten België.

Zich thuis voelen in België

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten van buitenlandse herkomst dat zich al dan niet thuis voelt in België.

Vraag: Voelt u zich thuis in België?

- Altijd
- Vaak
- Soms
- Zelden
- Nooit

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst.

Tabel: Aandeel van de respondenten van buitenlandse herkomst dat zich al dan niet thuis voelt in België, in %

	Altijd - vaak		Soms		Zelden - nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	82	(79-84)	15	(13-18)	3	(2-5)	712
Turkse herkomst	82	(79-84)	14	(12-17)	4	(3-6)	709
Poolse herkomst	64	(61-68)	22	(19-26)	14	(11-16)	757
Roemeense herkomst	71	(67-74)	18	(15-21)	11	(9-14)	759
Congolese herkomst	76	(73-79)	18	(15-20)	6	(5-8)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate personen van buitenlandse herkomst zich thuis voelen in België. Personen van Marokkaanse en Turkse herkomst voelen zich het vaakst thuis in België. Dat aandeel ligt iets lager bij de personen van Congolese en Roemeense herkomst en het laagst bij personen van Poolse herkomst. Het zijn vooral de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst die aangeven zich zelden tot nooit thuis

te voelen in België (meer dan 1 op de 10). Bij de Congolese, Turkse en Marokkaanse herkomstgroep liggen deze aandelen duidelijk lager.

Personen van 45 jaar en ouder voelen zich vaker thuis in België dan de andere leeftijdsgroepen. Daarnaast voelen personen van buitenlandse herkomst geboren in België zich vaker thuis in België dan personen geboren buiten België (8 op de 10 t.o.v. 7 op de 10).

Contact met familie of vrienden in het herkomstland

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet op regelmatige basis contact heeft met familie of vrienden in het land van herkomst.

Vraag: Hoe vaak heeft u contact met familie of vrienden in <herkomstland>? Bijvoorbeeld: per telefoon, per mail, via Skype, via chat.

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit
- Ik heb geen familie of vrienden in <herkomstland>

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorieën 'elke dag' en 'één of meer keren per week' werden samengenomen tot 'minstens 1 keer per week'.

Tabel: Aandeel van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet op regelmatige basis contact heeft met familie of vrienden in het land van herkomst, in %

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		Ik heb geen familie of vrienden in <herkomstland>		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	42	(38-45)	23	(20-26)	21	(19-25)	12	(10-15)	2	(1-4)	712
Turkse herkomst	46	(42-49)	23	(20-27)	21	(18-24)	7	(6-10)	3	(2-4)	710
Poolse herkomst	68	(65-72)	15	(13-18)	10	(8-13)	5	(3-7)	2	(1-4)	758
Roemeense herkomst	76	(73-79)	15	(12-18)	8	(6-10)	1	(0-2)	1	(0-2)	759
Congolese herkomst	38	(35-42)	29	(26-32)	22	(19-25)	8	(7-10)	3	(2-4)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe vaak respondenten van buitenlandse herkomst contact hebben

met familie of vrienden in het land van herkomst. Een relatief groot aandeel respondenten van elke herkomstgroep heeft minstens één

keer per week contact met familie of vrienden in het herkomstland. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het om ongeveer driekwart van de respondenten. Bij de respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst ligt dit aandeel op ongeveer 4 op de 10 respondenten. Een beperkte groep heeft nooit contact met familie of vrienden in het land van herkomst. Bij de personen van Marokkaanse herkomst ligt dit aandeel het hoogst (iets meer dan 1 op de 10). Over alle herkomstgroepen heen geeft slechts een kleine minderheid aan geen familie of vrienden in het land van herkomst te hebben.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Vrouwen hebben vaker

contact met familie of vrienden in het land van herkomst dan mannen. Wat betreft de leeftijd zijn het de respondenten tussen 30 en 44 jaar die het vaakst wekelijks contact met familie of vrienden in het land van herkomst hebben. Respondenten jonger dan 30 jaar geven het vaakst aan nooit contact te hebben met vrienden of familie in het land van herkomst. Tot slot hebben personen geboren buiten België veel vaker contact met vrienden of familie in het land van herkomst dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België (6 op de 10 hebben minstens wekelijks contact t.o.v. 3 op de 10). Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan geen familie of vrienden te hebben in het land van herkomst.

Bezoek herkomstland

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet op regelmatige basis naar het herkomstland gaat.

Vraag: Hoe vaak gaat u naar <herkomstland>?

- Minstens één keer per jaar
- Minstens om de 2 jaar
- Minstens om de 5 jaar
- Minder dan om de 5 jaar
- Ik ben er nooit geweest

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorieën 'minstens één keer per jaar' en 'minstens om de 2 jaar' werden samengenomen tot 'minstens om de 2 jaar'.

Tabel: Aandeel van de respondenten van buitenlandse herkomst dat al dan niet op regelmatige basis naar het herkomstland gaat, in %

	Minstens om de 2 jaar		Minstens om de 5 jaar		Minder dan om de 5 jaar		Ik ben er nooit geweest		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	79	(76-82)	12	(9-14)	7	(5-9)	2	(1-4)	712
Turkse herkomst	85	(82-87)	9	(7-11)	6	(4-8)	1	(0-2)	710
Poolse herkomst	89	(86-91)	4	(3-6)	5	(3-7)	2	(1-4)	758
Roemeense herkomst	88	(86-90)	7	(6-9)	4	(2-5)	1	(0-2)	759
Congolese herkomst	14	(12-17)	14	(11-16)	27	(24-30)	45	(41-48)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe vaak respondenten van buitenlandse herkomst naar het land van herkomst gaan. Bij nagenoeg alle buitenlandse herkomstgroepen gaat het merendeel van de respondenten minstens om de twee jaar naar het land van herkomst. Het gaat telkens

om minstens 8 op de 10 respondenten. Enkel bij de respondenten van Congolese herkomst ligt dit aandeel opvallend lager. Daar gaat het slechts om ruim 1 op de 10 respondenten. Bijna de helft van de respondenten van Congolese herkomst geeft aan nooit in het land van herkomst te zijn geweest.

Personen tussen 30 en 44 jaar bezoeken het vaakst hun land van herkomst. Personen jonger dan 30 jaar gaan het minst vaak naar het land van herkomst. Daarnaast blijkt het vooral deze leeftijdsgroep te zijn die nog nooit in het land van herkomst geweest is. Ook verstedelijkingsgraad en geboorteland leverden enkele verschillen op. Zo gaan respondenten die wonen in

de grootsteden het vaakst naar hun land van herkomst. Personen geboren buiten België bezoeken ook vaker het land van herkomst dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Het zijn vooral de respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België die aangeven nog nooit in het land van herkomst geweest te zijn.

Volgen van de actualiteit

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis het nieuws volgt over België en over het herkomstland.

Vraag: Hoe vaak volgt u het nieuws?

1. Hoe vaak volgt u het nieuws over België?
2. Hoe vaak volgt u het nieuws over <herkomstland>?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

De tweede stelling werd niet bevraagd bij personen van Belgische herkomst.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis het nieuws volgt over België en over het herkomstland, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand - nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoe vaak volgt u het nieuws over België?									
Belgische herkomst	74	(70-77)	23	(20-26)	3	(2-4)	1	(1-2)	739
Marokkaanse herkomst	62	(59-66)	24	(21-27)	5	(4-7)	9	(7-11)	712
Turkse herkomst	46	(42-49)	29	(25-32)	7	(5-9)	19	(16-22)	709
Poolse herkomst	44	(41-48)	33	(30-37)	8	(7-11)	14	(12-17)	757
Roemeense herkomst	40	(37-44)	27	(24-30)	11	(9-13)	22	(20-26)	759
Congolese herkomst	74	(71-77)	17	(14-19)	5	(4-7)	5	(3-6)	813
2. Hoe vaak volgt u het nieuws over <herkomstland>?									
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	24	(21-28)	24	(21-27)	14	(11-16)	39	(35-43)	712
Turkse herkomst	57	(53-60)	25	(22-28)	7	(5-9)	12	(9-14)	709
Poolse herkomst	53	(49-57)	22	(19-25)	10	(8-13)	15	(13-18)	757
Roemeense herkomst	43	(40-47)	25	(22-29)	10	(8-13)	21	(19-24)	759
Congolese herkomst	29	(26-32)	27	(24-31)	18	(15-21)	26	(23-29)	813

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe vaak respondenten het nieuws over België en over het land van herkomst volgen.

1. Nieuws over België

Van de respondenten van Belgische en Congolese herkomst volgt driekwart elke dag het nieuws over België. Bij de respondenten van Turkse, Poolse en Roemeense herkomst gaat het telkens om iets minder dan de helft. Deze laatste drie herkomstgroepen geven wel het vaakst aan minstens één keer per week het nieuws over België te volgen. Van de respondenten van Belgische herkomst geeft slechts een kleine minderheid (4%) aan minder dan wekelijks het nieuws over België te volgen. Bij de respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst gaat het om ongeveer 1 op de 10. Bij de respondenten van Poolse, Turkse en Roemeense herkomst ligt dit aandeel duidelijk hoger (minstens 2 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Hoe ouder, hoe vaker men het nieuws over België volgt. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België volgen daarnaast iets vaker het nieuws over België dan personen geboren buiten België.

2. Nieuws over het land van herkomst

De respondenten van Turkse en Poolse herkomst volgen het vaakst het nieuws over het land van herkomst: iets meer dan de helft van deze groepen doet dat dagelijks. Bij de Marokkaanse herkomstgroep ligt dit aandeel het laagst. Daar gaat het om een kwart van de respondenten. Van de respondenten van Marokkaanse herkomst geven 4 op de 10 aan zelden tot nooit het nieuws te volgen over het land van herkomst. Ook bij de Congolese herkomstgroep ligt dit aandeel vrij hoog (bijna 3 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen van buitenlandse herkomst volgen vaker het nieuws over het land van herkomst dan vrouwen. Daarnaast blijkt dat hoe ouder de respondenten zijn, hoe vaker zij het nieuws over het land van herkomst volgen. Wat betreft de verstedelijkingsgraad wordt in de grootsteden het vaakst naar het nieuws uit het land van herkomst gekeken. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) ligt dit aandeel het laagst. Tot slot volgen personen geboren buiten België veel vaker het nieuws uit het land van herkomst dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België (5 op de 10 t.o.v. 2 op de 10).

4.9. Sociale contacten

- **Diversiteit van de buurt**
  - **Diversiteit van de contacten in de buurt**
  - **Diversiteit van vrienden en kennissen**
  - **Intensiteit en diversiteit van de sociale contacten**
  - **Gewenste diversiteit van de sociale contacten**
-

Diversiteit van de buurt

Definitie:

Diversiteit (%) van de buurt waarin de respondenten wonen.

Vraag: 'Wie woont er in uw buurt?'

1. Hoeveel personen van Belgische herkomst wonen er in uw buurt?
2. Hoeveel personen van <herkomstgroep> herkomst wonen er in uw buurt?
3. Hoeveel personen van een andere herkomstgroep wonen er in uw buurt?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- (Bijna) niemand
- Een klein aandeel
- Minder dan de helft
- Ongeveer de helft
- Meer dan de helft
- Een groot aandeel
- (Bijna) iedereen
- Weet niet

De tweede stelling werd niet bevestigd bij personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorie 'weet niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het bij stelling 3 om ongeveer 230 respondenten.

Tabel: Diversiteit van de buurt waarin de respondenten wonen, in %

	(Bijna) niemand – een klein aandeel		Minder dan de helft		Ongeveer de helft		Meer dan de helft		Een groot aandeel – (bijna) iedereen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoeveel personen van Belgische herkomst wonen er in uw buurt?											
Belgische herkomst	3	(2-5)	3	(2-5)	8	(6-11)	10	(8-12)	76	(72-79)	726
Marokkaanse herkomst	17	(14-20)	10	(8-13)	14	(12-17)	19	(16-22)	40	(36-44)	687
Turkse herkomst	20	(17-23)	11	(9-13)	14	(12-17)	18	(15-21)	38	(34-41)	690
Poolse herkomst	10	(8-12)	5	(4-7)	7	(5-9)	10	(8-12)	69	(66-72)	708
Roemeense herkomst	8	(6-11)	4	(3-6)	5	(3-7)	8	(6-11)	75	(71-78)	676
Congolese herkomst	11	(8-13)	6	(5-8)	12	(9-14)	16	(13-19)	56	(52-60)	741

	(Bijna) niemand – een klein aandeel		Minder dan de helft		Ongeveer de helft		Meer dan de helft		Een groot aandeel – (bijna) iedereen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Hoeveel personen van <herkomstgroep> herkomst wonen er in uw buurt?											
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	46	(42-50)	18	(15-21)	15	(13-18)	11	(9-14)	10	(8-12)	681
Turkse herkomst	43	(39-47)	21	(18-24)	15	(13-18)	12	(9-14)	9	(7-11)	688
Poolse herkomst	90	(87-92)	6	(4-8)	1	(1-3)	1	(0-2)	3	(2-4)	654
Roemeense herkomst	89	(86-91)	5	(3-7)	2	(1-4)	1	(0-2)	3	(2-5)	633
Congolese herkomst	77	(73-80)	15	(13-18)	4	(3-6)	1	(1-2)	3	(2-5)	721
3. Hoeveel personen van een andere herkomstgroep wonen er in uw buurt?											
Belgische herkomst	74	(70-77)	11	(9-14)	9	(7-11)	4	(2-6)	3	(2-5)	692
Marokkaanse herkomst	59	(55-62)	21	(18-25)	9	(7-12)	6	(4-8)	5	(4-7)	651
Turkse herkomst	56	(52-60)	19	(16-23)	10	(8-13)	10	(8-12)	5	(4-7)	654
Poolse herkomst	60	(56-64)	11	(8-13)	7	(5-10)	8	(7-11)	14	(11-17)	629
Roemeense herkomst	64	(59-68)	12	(9-15)	9	(7-12)	4	(2-6)	12	(10-16)	528
Congolese herkomst	52	(48-55)	14	(12-17)	13	(11-16)	9	(7-11)	12	(10-15)	698

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel personen van bepaalde herkomstgroepen er in de buurt wonen. Er werden drie groepen bevraagd.

1. Personen van Belgische herkomst in de buurt

Bij de personen van Belgische, Poolse en Roemeense herkomst geven 8 op de 10 aan dat meer dan de helft tot (bijna) iedereen van de personen in hun buurt personen van Belgische herkomst is, waardoor de aandelen in de andere categorieën relatief laag liggen. De respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst vormen hierop een uitzondering. Zij geven duidelijk vaker aan dat minder dan de helft tot (bijna) niemand van de personen in hun buurt van Belgische herkomst is. Het gaat bij beide groepen om ongeveer 3 op de 10 respondenten. Ook bij de personen van Congolese herkomst geven 7 op de 10 aan dat meer dan de helft tot (bijna) iedereen in de buurt van Belgische herkomst is.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie,

verstedelingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven minder vaak aan dat een groot aandeel of (bijna) iedereen in hun buurt van Belgische herkomst is. Hoe minder verstedelijkt het gebied, hoe vaker men aangeeft dat een groot aandeel of (bijna) iedereen in de buurt een Belgische herkomst heeft. Tot slot geven personen geboren buiten België vaker aan dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België dat een groot aandeel of (bijna) iedereen van Belgische herkomst is.

2. Personen van de eigen herkomstgroep in de buurt

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat (bijna) niemand of minder dan de helft van de personen uit hun buurt dezelfde herkomstgroep heeft. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst gaat het om 9 op de 10 respondenten. Slechts een beperkt aandeel van de respondenten duidt één van de andere drie antwoordcategorieën aan, waarbij de helft of meer dan de helft van de buurtbewoners van de eigen herkomstgroep is. Bij de respondenten

van Marokkaanse en Turkse herkomst liggen deze aandelen duidelijk hoger dan bij de andere herkomstgroepen. Het gaat bij deze groepen om iets meer dan 2 op de 10 respondenten, waarbij meer dan de helft van de personen uit hun buurt tot dezelfde herkomstgroep behoort.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Het is vooral de groep tussen 30 en 44 jaar die aangeeft dat (bijna) niemand of slechts een klein aandeel van de buurtbewoners van dezelfde herkomstgroep is. Hoe minder verstedelijkt het gebied, hoe vaker men aangeeft dat (bijna) niemand of slechts een klein aandeel van de personen uit de buurt dezelfde herkomstgroep deelt. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan dat meer dan de helft tot (bijna) iedereen van hun buurtbewoners van de eigen herkomstgroep is.

3. Personen van een andere herkomstgroep in de buurt

Ook hier geldt dat de meerderheid van de respondenten aangeeft dat (bijna) niemand tot minder dan de helft van de personen uit hun buurt een andere herkomst heeft (dan de Belgische of de eigen herkomst). Bij de respondenten van Poolse, Roemeense en Congolese herkomst geeft wel nog iets meer dan 1 op de 10 aan dat een groot aandeel of (bijna) iedereen een andere herkomst heeft.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven iets minder vaak aan dat (bijna) niemand of slechts een klein aandeel van de personen uit hun buurt een andere herkomstgroep heeft dan de eigen of Belgische herkomstgroep. Er is een groter verschil naar verstedelijkingsgraad: hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker personen aangeven dat een groot aandeel of (bijna) iedereen in de buurt een andere herkomstgroep heeft. Respondenten geboren buiten België geven net iets vaker aan dat (bijna) niemand of slechts een klein aandeel van de personen in hun buurt een andere herkomst heeft.

Diversiteit van de contacten in de buurt

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet aangeeft met personen van bepaalde herkomstgroepen te praten in hun buurt.

Vraag: Hoe vaak praat u met mensen uit uw buurt?

1. Ik praat met personen van Belgische herkomst in mijn buurt.
2. Ik praat met personen van <herkomstgroep> herkomst in mijn buurt.
3. Ik praat met personen van een andere herkomstgroep in mijn buurt.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit
- Deze personen wonen niet in mijn buurt

De tweede stelling werd niet bevroegd bij personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorieën 'elke dag' en 'één of meer keren per week' werden samengenomen tot 'minstens één keer per week'.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet aangeeft met personen van bepaalde herkomstgroepen te praten in hun buurt, in %

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		Deze personen wonen niet in mijn buurt		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik praat met personen van Belgische herkomst in mijn buurt.											
Belgische herkomst	68	(65-71)	19	(16-22)	11	(9-13)	2	(1-4)	0	(-)	739
Marokkaanse herkomst	53	(49-57)	17	(15-20)	17	(14-20)	12	(10-15)	1	(1-2)	711
Turkse herkomst	64	(61-68)	13	(10-15)	10	(8-13)	10	(8-12)	3	(2-4)	709
Poolse herkomst	56	(52-60)	18	(15-21)	14	(12-17)	12	(10-15)	1	(0-1)	757
Roemeense herkomst	55	(52-59)	18	(16-21)	16	(13-19)	9	(7-12)	1	(1-3)	759
Congolese herkomst	50	(46-53)	19	(17-22)	20	(17-23)	10	(8-12)	2	(1-3)	812

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		Deze personen wonen niet in mijn buurt		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik praat met personen van <herkomstgroep> herkomst in mijn buurt.											
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	50	(46-54)	16	(13-19)	16	(14-19)	13	(10-15)	5	(4-7)	711
Turkse herkomst	66	(63-70)	11	(9-13)	9	(7-11)	8	(6-10)	6	(5-8)	709
Poolse herkomst	37	(34-41)	14	(12-17)	16	(14-19)	22	(20-26)	10	(8-12)	757
Roemeense herkomst	43	(39-47)	14	(11-16)	13	(11-16)	18	(15-21)	12	(10-15)	759
Congolese herkomst	33	(30-37)	16	(13-18)	22	(19-25)	14	(12-17)	15	(13-18)	812
3. Ik praat met personen van een andere herkomstgroep in mijn buurt.											
Belgische herkomst	18	(15-21)	15	(12-18)	21	(18-24)	21	(18-24)	26	(23-29)	739
Marokkaanse herkomst	36	(32-40)	14	(12-17)	21	(18-24)	20	(17-23)	9	(7-12)	711
Turkse herkomst	43	(39-47)	16	(13-18)	16	(13-19)	19	(16-22)	7	(5-9)	709
Poolse herkomst	20	(17-23)	13	(11-16)	19	(16-22)	42	(38-46)	6	(4-8)	757
Roemeense herkomst	25	(22-28)	16	(13-18)	20	(18-24)	32	(28-35)	8	(6-10)	759
Congolese herkomst	36	(33-39)	16	(13-18)	27	(24-30)	15	(13-18)	7	(5-8)	812

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten contact hebben met personen van bepaalde herkomstgroepen in hun buurt. Er werden drie groepen bevroegd.

1. Ik praat met personen van Belgische herkomst in mijn buurt

Meer dan de helft van de respondenten praat minstens één keer per week met personen van Belgische herkomst in de buurt. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Belgische herkomst (bijna 7 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Congolese herkomst (5 op de 10). Bij alle herkomstgroepen geven daarnaast bijna 2 op de 10 respondenten aan minstens één keer per maand met personen van Belgische herkomst te praten. Ongeveer 1 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst geeft aan nooit met personen van Belgische herkomst in de buurt te praten. Het aandeel respondenten dat aangeeft dat deze personen niet in hun buurt wonen, is zeer laag.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Mannen geven vaker dan vrouwen aan minstens één keer per week te praten met personen van Belgische herkomst. Hoe ouder, hoe vaker men aangeeft minstens wekelijks te praten met personen van Belgische herkomst. Ten slotte kan opgemerkt worden dat respondenten in de grootsteden iets minder vaak aangeven minstens wekelijks te praten met personen van Belgische herkomst dan personen in het niet-verstedelijkt gebied.

2. Ik praat met personen van de eigen herkomstgroep in mijn buurt

De helft van de respondenten van Marokkaanse herkomst en meer dan de helft van de respondenten van Turkse herkomst geeft aan minstens één keer per week met personen van de eigen herkomstgroep te praten. Bij de andere buitenlandse herkomstgroepen schommelt dit tussen de 3 en de 4 respondenten op de 10. De respondenten van Turkse herkomst (minder dan 1 op de 10) en Marokkaanse en Congolese herkomst (beide meer dan 1 op de 10) geven het

minst vaak aan nooit met personen uit de eigen herkomstgroep te praten. Bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10. Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven in minder dan 1 op de 10 gevallen aan dat er geen personen van hun eigen herkomstgroep in de buurt wonen. Bij de andere drie herkomstgroepen ligt dit aandeel iets hoger.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Mannen geven vaker dan vrouwen aan minstens één keer per week te praten met personen van de eigen herkomstgroep in hun buurt. Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft nooit te praten met personen van de eigen herkomstgroep in de buurt. Hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker men dan weer aangeeft minstens één keer per week dergelijke vorm van contact te hebben.

3. Ik praat met personen van een andere herkomstgroep in mijn buurt

Bij deze stelling zijn er opmerkelijke verschillen tussen de herkomstgroepen. Respondenten van Belgische, Poolse en Roemeense herkomst geven in ongeveer 2 op de 10 gevallen aan minstens één keer per week te praten met personen van een andere herkomstgroep (dan de Belgische of de eigen herkomst) in hun buurt.

Bij de andere herkomstgroepen liggen de aandelen tussen de 3 en de 4 op de 10. Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten van Congolese, Turkse, Marokkaanse en Belgische herkomst geven aan nooit met personen van een andere herkomstgroep te praten. Bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst loopt dit op tot respectievelijk 3 en 4 op de 10. Het zijn vooral respondenten van Belgische herkomst die aangeven dat er geen personen van een andere herkomstgroep in hun buurt wonen (bijna 3 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen liggen de aandelen lager dan 1 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen geven iets vaker dan vrouwen aan minstens één keer per week te praten met personen van een andere herkomstgroep in hun buurt. Hoe jonger en hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker men aangeeft minstens één keer per week dergelijke vorm van contact te hebben met personen van een andere herkomstgroep in de buurt. Respondenten geboren buiten België geven vaker aan nooit te praten met personen van een andere herkomstgroep dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Diversiteit van vrienden en kennissen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet vrienden/kennissen van een bepaalde herkomstgroep heeft.

Vraag: Hoe ziet uw groep van vrienden en kennissen in België eruit?

1. Hoeveel vrienden en kennissen van Belgische herkomst heeft u?
2. Hoeveel vrienden en kennissen van <herkomstland> herkomst heeft u?
3. Hoeveel vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep heeft u?

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Geen
- Minder dan 5
- Tussen de 5 en de 10
- Meer dan 10

De tweede stelling werd niet bevraagd bij personen van Belgische herkomst.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet vrienden/kennissen van een bepaalde herkomstgroep heeft, in %

	Meer dan 10		Tussen de 5 en de 10		Minder dan 5		Geen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Hoeveel vrienden en kennissen van Belgische herkomst heeft u?									
Belgische herkomst	81	(78-84)	13	(11-15)	5	(4-7)	1	(0-2)	739
Marokkaanse herkomst	35	(31-38)	21	(18-24)	29	(26-33)	15	(12-18)	711
Turkse herkomst	52	(48-55)	22	(19-26)	19	(16-22)	7	(5-9)	709
Poolse herkomst	43	(39-47)	24	(21-27)	22	(20-26)	11	(9-13)	757
Roemeense herkomst	46	(43-50)	22	(19-25)	23	(20-27)	8	(6-11)	759
Congolese herkomst	57	(54-61)	19	(16-22)	18	(16-21)	5	(4-7)	812
2. Hoeveel vrienden en kennissen van <herkomstland> herkomst heeft u?									
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	58	(54-62)	19	(17-23)	18	(15-21)	4	(3-6)	711
Turkse herkomst	79	(76-82)	11	(9-13)	8	(7-11)	2	(1-3)	709
Poolse herkomst	51	(48-55)	23	(21-27)	20	(17-23)	5	(4-7)	757
Roemeense herkomst	61	(57-65)	18	(15-21)	17	(15-20)	3	(2-5)	759
Congolese herkomst	68	(65-71)	16	(13-18)	14	(11-16)	3	(2-4)	812

	Meer dan 10		Tussen de 5 en de 10		Minder dan 5		Geen		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
3. Hoeveel vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep heeft u?									
Belgische herkomst	14	(12-17)	17	(14-20)	40	(36-44)	29	(26-33)	739
Marokkaanse herkomst	23	(20-26)	22	(19-25)	34	(31-38)	21	(18-24)	711
Turkse herkomst	36	(33-40)	28	(24-31)	25	(22-28)	12	(9-14)	709
Poolse herkomst	19	(16-22)	16	(14-19)	36	(32-39)	30	(26-33)	757
Roemeense herkomst	26	(23-29)	20	(17-23)	30	(27-34)	24	(21-27)	759
Congolese herkomst	45	(42-49)	24	(21-27)	23	(20-26)	8	(6-9)	812

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft de diversiteit weer van de vrienden- en kennissengroep van de respondenten. Er werden drie groepen bevroegd.

1. Vrienden en kennissen van Belgische herkomst

Ongeveer de helft van de respondenten van Congolese, Turkse, Roemeense en Poolse herkomst geeft aan meer dan 10 vrienden en kennissen te hebben van Belgische herkomst. Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst gaat het om minder dan 4 op de 10. Van de respondenten van Belgische herkomst geven 8 op de 10 aan meer dan 10 vrienden en kennissen van Belgische herkomst te hebben. De aandelen respondenten die aangeven tussen de 5 en de 10 vrienden en kennissen van Belgische herkomst te hebben, zijn bij alle herkomstgroepen ongeveer even groot (tussen de 1 en de 2 op de 10). Het zijn vooral respondenten van Marokkaanse en Poolse herkomst die aangeven geen dergelijke vrienden en kennissen te hebben.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen geven iets vaker dan vrouwen aan meer dan 10 vrienden en kennissen te hebben van Belgische herkomst. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven iets minder vaak aan meer dan 10 dergelijke vrienden en kennissen te hebben dan respondenten die jonger of ouder zijn. Respondenten in het niet-verstedelijk gebied

en personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven tot slot vaker aan meer dan 10 vrienden en kennissen van Belgische herkomst te hebben dan respondenten uit het verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België.

2. Vrienden en kennissen van de eigen herkomstgroep

Bij alle buitenlandse herkomstgroepen geeft meer dan de helft van de respondenten aan meer dan 10 vrienden en kennissen te hebben van de eigen herkomstgroep. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Turkse herkomst: bijna 8 op de 10 hebben meer dan 10 vrienden/kennissen uit de eigen herkomstgroep. Iets meer dan 2 op de 10 respondenten van Poolse herkomst geven aan tussen de 5 en de 10 vrienden en kennissen te hebben van de eigen herkomstgroep. Bij de andere herkomstgroepen liggen deze aandelen tussen de 1 en de 2 op de 10. De respondenten van Turkse herkomst geven het minst vaak aan minder dan 5 vrienden en kennissen van de eigen herkomstgroep te hebben (minder dan 1 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen de 1 en de 2 op de 10. De aandelen respondenten die aangeven geen dergelijke vrienden te hebben, liggen bij alle herkomstgroepen erg laag.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België

geven iets vaker aan meer dan 10 vrienden en kennissen van de eigen herkomstgroep te hebben dan vrouwen en respondenten geboren buiten België. Ook respondenten tussen 30 en 44 jaar geven iets vaker dan jongere en oudere respondenten aan meer dan 10 vrienden en kennissen van dezelfde herkomst te hebben.

3. Vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep

Het zijn vooral respondenten van Turkse en Congolese herkomst die aangeven meer dan 10 vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te hebben. Bij deze laatste groep gaat het om bijna de helft. Respondenten van Belgische herkomst geven het minst vaak aan meer dan 10 vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te hebben (iets meer dan 1 op de 10). De respondenten van Belgische en Poolse herkomst geven het vaakst aan geen vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te

hebben (bijna 1 op de 3). Bij de respondenten van Congolese en Turkse herkomst liggen deze aandelen opmerkelijk lager (rond de 1 op de 10). 4 op de 10 respondenten van Belgische herkomst geven aan minder dan 5 vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te hebben. Bij de respondenten van Congolese en Turkse herkomst liggen deze aandelen het laagst (minder dan 3 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Mannen geven vaker dan vrouwen aan meer dan 10 vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te hebben. Hoe jonger of hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men aangeeft meer dan 10 vrienden en kennissen van een andere herkomstgroep te hebben. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven ook vaker aan meer dan 10 dergelijke vrienden en kennissen te hebben.

Intensiteit en diversiteit van de sociale contacten

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis bezoek krijgt van of op bezoek gaat bij bepaalde groepen personen.

Vraag: Hoe vaak krijgt u bezoek of gaat u op bezoek bij volgende personen?

1. Familie die niet bij u inwoont
2. Buren, kennissen of vrienden van Belgische herkomst
3. Buren, kennissen of vrienden van <herkomstland> herkomst
4. Buren, kennissen of vrienden van een andere herkomstgroep

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit
- Niet van toepassing

De derde stelling werd niet bevestigd bij personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorieën 'elke dag' en 'één of meer keren per week' werden samengenomen tot 'minstens één keer per week'. De antwoordcategorie 'niet van toepassing' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis bezoek krijgt van of op bezoek gaat bij bepaalde groepen personen, in %

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Familie die niet bij u inwoont									
Belgische herkomst	48	(44-52)	36	(33-40)	13	(11-16)	3	(2-4)	728
Marokkaanse herkomst	39	(36-43)	36	(32-39)	20	(17-23)	5	(4-7)	681
Turkse herkomst	52	(48-55)	32	(29-36)	12	(10-15)	4	(3-5)	688
Poolse herkomst	23	(20-26)	29	(25-32)	38	(34-41)	11	(9-14)	675
Roemeense herkomst	27	(24-31)	25	(21-28)	35	(32-39)	13	(10-16)	625
Congolese herkomst	19	(17-22)	36	(33-39)	37	(34-40)	8	(6-10)	765

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Buren, kennissen of vrienden van Belgische herkomst									
Belgische herkomst	31	(27-34)	42	(38-46)	23	(20-26)	5	(3-7)	733
Marokkaanse herkomst	13	(10-15)	22	(19-25)	27	(23-31)	39	(35-43)	637
Turkse herkomst	16	(13-19)	21	(18-24)	25	(22-29)	38	(35-42)	675
Poolse herkomst	12	(10-15)	24	(21-28)	39	(35-42)	25	(22-29)	725
Roemeense herkomst	15	(13-18)	26	(22-29)	30	(27-34)	29	(25-32)	691
Congolese herkomst	15	(13-18)	23	(20-26)	40	(37-44)	21	(19-25)	760
3. Buren, kennissen of vrienden van <herkomstland> herkomst									
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	17	(14-20)	31	(28-35)	30	(27-34)	21	(18-25)	671
Turkse herkomst	43	(39-47)	27	(24-31)	20	(17-23)	10	(8-12)	687
Poolse herkomst	21	(18-24)	38	(34-42)	30	(26-33)	11	(9-14)	734
Roemeense herkomst	28	(25-31)	33	(29-36)	29	(26-33)	10	(8-13)	722
Congolese herkomst	20	(17-23)	30	(27-34)	39	(36-43)	11	(9-14)	780
4. Buren, kennissen of vrienden van een andere herkomstgroep									
Belgische herkomst	6	(4-8)	16	(13-19)	34	(30-38)	45	(41-49)	603
Marokkaanse herkomst	6	(4-8)	17	(14-21)	29	(26-33)	48	(44-52)	607
Turkse herkomst	11	(9-14)	16	(13-19)	26	(23-30)	46	(43-50)	654
Poolse herkomst	5	(3-7)	11	(9-14)	27	(24-31)	57	(53-61)	676
Roemeense herkomst	6	(4-8)	14	(12-17)	30	(27-34)	49	(45-53)	621
Congolese herkomst	10	(8-13)	20	(17-23)	41	(37-44)	29	(26-32)	760

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten bezoek krijgen van of op bezoek gaan bij personen van bepaalde herkomstgroepen. Er werden drie groepen bevraagd, evenals niet-inwonende familieleden.

1. Niet-inwonende familieleden

Respondenten van Turkse en Belgische herkomst geven het vaakst aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij niet-inwonende familieleden (1 op de 2). Deze twee groepen geven, tezamen met de respondenten van Congolese herkomst, ook het vaakst aan minstens één keer per maand bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij

niet-inwonende familie. Bij de respondenten van Congolese en Poolse herkomst ligt het aandeel dat minstens één keer per week dergelijke vorm van contact heeft met niet-inwonende familie het laagst (ongeveer 2 op de 10). Respondenten van Roemeense en Poolse herkomst geven het vaakst aan nooit bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij deze familieleden. Bij de andere herkomstgroepen liggen deze aandelen telkens lager dan 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven iets minder vaak aan minstens één keer per week op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van niet-inwonende

familieleden. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) geeft men net iets vaker aan wekelijks dergelijke vorm van contact te hebben met deze personen dan in de grootsteden en het niet-verstedelijkt gebied. Ook respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België duiden vaker aan wekelijks bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij familieleden dan personen geboren buiten België.

2. Buren, kennissen of vrienden van Belgische herkomst

Respondenten van Belgische herkomst geven het vaakst aan minstens één keer per week of minstens één keer per maand bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van Belgische herkomst (respectievelijk meer dan 3 op de 10 en meer dan 4 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen liggen deze aandelen lager (respectievelijk tussen de 1 en de 2 op de 10 en tussen de 2 en de 3 op de 10). Er zijn ook opmerkelijke verschillen tussen de herkomstgroepen wat betreft de respondenten die nooit op bezoek gaan bij of bezoek krijgen van deze personen. Waar slechts minder dan 1 op de 10 respondenten van Belgische herkomst aangeeft nooit op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van burens, kennissen of vrienden van Belgische herkomst, bedraagt dit aandeel bijna 4 op de 10 bij de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst en tussen de 2 en de 3 op de 10 bij de overige herkomstgroepen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijgingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven het vaakst aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van Belgische herkomst, personen tussen 30 en 44 jaar het minst vaak. In de grootsteden geeft men iets minder vaak aan wekelijks bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij deze personen. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven dan weer iets vaker aan dat ze wekelijks bezoek ontvangen van of op bezoek gaan bij laatstgenoemde personen.

3. Buren, kennissen of vrienden van de eigen herkomstgroep

Het zijn vooral respondenten van Turkse herkomst die aangeven minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van de eigen herkomstgroep (meer dan 4 op de 10). Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Marokkaanse herkomst (minder dan 2 op de 10). Het zijn vooral de respondenten van deze laatste herkomstgroep die aangeven nooit op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van burens, kennissen of vrienden van de eigen herkomstgroep (meer dan 2 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen gaat het telkens om ongeveer 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijgingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven vaker aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van de eigen herkomstgroep. Hoe meer verstedelijkt het gebied, hoe vaker men aangeeft wekelijks op bezoek te gaan bij of bezoek te ontvangen van deze personen. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven dan weer vaker aan nooit op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van personen van de eigen herkomstgroep dan personen geboren buiten België.

4. Buren, kennissen of vrienden van een andere herkomstgroep

Bij alle herkomstgroepen geeft ongeveer 1 op de 10 respondenten aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van een andere herkomstgroep. Van de respondenten van Belgische, Turkse, Marokkaanse en Roemeense herkomst geeft ongeveer de helft aan nooit dergelijk contact te hebben met laatstgenoemde personen. Dit aandeel ligt iets hoger bij de respondenten van Poolse herkomst (bijna 6 op de 10) en iets lager bij de respondenten van Congolese herkomst (net geen 3 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven het vaakst aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van een andere

herkomstgroep. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven vaker aan wekelijks op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van deze personen dan personen geboren buiten België.

Gewenste diversiteit van de sociale contacten

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft al dan niet meer personen van bepaalde (herkomst) groepen te willen leren kennen.

Vraag: Zou u meer personen willen leren kennen van onderstaande groepen?

1. Ik zou meer personen van Belgische herkomst willen leren kennen.
2. Ik zou meer personen van <herkomstland> herkomst willen leren kennen.
3. Ik zou meer personen van een andere herkomstgroep willen leren kennen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Nee, het is goed zoals het nu is
- Weet niet/geen mening

De tweede stelling werd niet bevestigd bij personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. Bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep gaat het bij stelling 3 om 150 tot 190 respondenten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft al dan niet meer personen van bepaalde (herkomst)groepen te willen leren kennen, in %

	Ja		Nee, het is goed zoals het nu is		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik zou meer personen van Belgische herkomst willen leren kennen.					
Belgische herkomst	26	(23-30)	74	(70-77)	675
Marokkaanse herkomst	47	(43-51)	53	(49-57)	624
Turkse herkomst	54	(50-58)	46	(42-50)	625
Poolse herkomst	54	(50-58)	46	(42-50)	621
Roemeense herkomst	75	(71-78)	25	(22-29)	651
Congolese herkomst	71	(67-74)	29	(26-33)	702
2. Ik zou meer personen van <herkomstland> herkomst willen leren kennen.					
Belgische herkomst	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	36	(32-40)	64	(60-68)	646
Turkse herkomst	41	(37-44)	59	(56-63)	659
Poolse herkomst	38	(34-41)	62	(59-66)	666
Roemeense herkomst	41	(38-45)	59	(55-63)	676
Congolese herkomst	56	(52-60)	44	(40-48)	702

	Ja		Nee, het is goed zoals het nu is		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	
3. Ik zou meer personen van een andere herkomstgroep willen leren kennen.					
Belgische herkomst	32	(28-36)	68	(64-72)	639
Marokkaanse herkomst	42	(38-46)	58	(54-62)	623
Turkse herkomst	44	(40-48)	56	(52-60)	617
Poolse herkomst	33	(29-37)	68	(63-71)	567
Roemeense herkomst	49	(45-54)	51	(47-55)	604
Congolese herkomst	65	(62-69)	35	(31-38)	689

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten al dan niet meer personen van bepaalde herkomstgroepen willen leren kennen. Er werden drie groepen bevraagd.

1. Ik zou meer personen van Belgische herkomst willen leren kennen.

Respondenten van Roemeense en Congolese herkomst geven opmerkelijk vaker aan meer personen van Belgische herkomst te willen leren kennen (meer dan 7 op de 10). Bij de respondenten van Turkse, Poolse en Marokkaanse herkomst gaat het om ongeveer de helft. Respondenten van Belgische herkomst geven in minder dan 3 op de 10 gevallen aan meer personen van Belgische herkomst te willen leren kennen.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen geven vaker dan vrouwen aan meer personen van Belgische herkomst te willen leren kennen. Respondenten tussen 30 en 44 jaar willen het vaakst meer dergelijke personen leren kennen, respondenten van 45 jaar en ouder vinden vaker dat het goed is zoals het nu is. Ook personen geboren buiten België geven vaker aan meer personen van Belgische herkomst te willen leren kennen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

2. Ik zou meer personen van de eigen herkomstgroep willen leren kennen.

Bijna 6 op de 10 respondenten van Congolese herkomst willen meer personen van de eigen herkomstgroep leren kennen. Bij de andere buitenlandse herkomstgroepen gaat het om ongeveer 4 op de 10 respondenten.

Hoe jonger, hoe vaker men aangeeft meer personen van de eigen herkomstgroep te willen leren kennen.

3. Ik zou meer personen van een andere herkomstgroep willen leren kennen.

Respondenten van Congolese herkomst geven het vaakst aan meer personen van een andere herkomstgroep te willen leren kennen (meer dan 6 op de 10). Ook bij de respondenten van Roemeense herkomst wil ongeveer de helft meer dergelijke personen leren kennen. Bij de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst willen ongeveer 4 op de 10 meer personen van een andere herkomstgroep leren kennen, bij de respondenten van Poolse en Belgische herkomst gaat het om ongeveer 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen willen vaker dan vrouwen meer personen van een andere herkomstgroep leren kennen. Hoe jonger men is, hoe vaker men dit wil. Personen geboren buiten België willen ook vaker meer personen van een andere herkomstgroep leren kennen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

4.10. Sociale participatie

- **Internetgebruik**
  - **Participatie aan het verenigingsleven**
    - A. **Deelname aan een activiteit van een bepaalde vereniging**
    - B. **Diversiteit van het publiek van de verenigingen**
  - **Deelname verkiezingen**
    - A. **Stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad**
    - B. **Redenen om niet te gaan stemmen**
-

Internetgebruik

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis gebruik maakt van het internet.

Vraag: Hoe vaak gebruikt u internet? (bijvoorbeeld: via computer, laptop, smartphone, tablet).

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet op regelmatige basis gebruik maakt van het internet, in %

	Elke dag		Eén of meer keren per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	78	(74-81)	8	(6-10)	1	(1-2)	1	(1-2)	12	(10-15)	738
Marokkaanse herkomst	78	(75-81)	8	(6-11)	3	(2-5)	1	(1-3)	9	(7-12)	704
Turkse herkomst	78	(75-81)	9	(7-11)	0	(0-1)	1	(0-2)	12	(10-15)	704
Poolse herkomst	86	(83-89)	8	(7-11)	1	(1-3)	1	(1-3)	3	(2-4)	749
Roemeense herkomst	90	(87-92)	6	(5-8)	2	(1-3)	1	(0-2)	2	(1-3)	757
Congolese herkomst	85	(82-87)	9	(7-11)	2	(1-3)	1	(1-2)	3	(2-4)	808

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten gebruik maken van het internet. Bij alle herkomstgroepen geeft de meerderheid van de respondenten aan dagelijks of minstens één keer per week het internet te gebruiken. Bij de respondenten van Roemeense herkomst geven 9 op de 10 aan dagelijks gebruik te maken van het internet, bij de respondenten van Poolse en Congolese herkomst gaat het om 8 à 9 op de 10. Bij de respondenten van Belgische, Marokkaanse en Turkse herkomst gaat het om iets minder

dan 8 op de 10. Het aandeel respondenten dat aangeeft nooit gebruik te maken van het internet, ligt bij deze drie laatste groepen het hoogst (ongeveer 1 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Respondenten jonger dan 45 jaar en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven veel vaker aan het internet dagelijks te gebruiken dan respondenten van 45 jaar en ouder en respondenten geboren in het buitenland.

Participatie aan het verenigingsleven

A. Deelname aan een activiteit van een bepaalde vereniging

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet deelnam aan een activiteit van een bepaalde vereniging.

Vraag: Nam u de voorbije 12 maanden deel aan een activiteit van een vereniging?

1. Sport- of supportersvereniging
2. Hobby-, muziek-, kunstvereniging
3. Sociale vereniging (bijvoorbeeld: derdewereld-vereniging, mensenrechtenvereniging, vereniging die anderen helpt)
4. Zelforganisatie (dat betekent: organisatie van personen van buitenlandse herkomst en hun sympathisanten)
5. Politieke vereniging (bijvoorbeeld: vakbond, beroepsorganisatie, politieke partij, adviesraad)
6. Lokale vereniging (bijvoorbeeld: buurt- of wijkvereniging)
7. Jeugdvereniging (bijvoorbeeld: jeugdbeweging, speelplein, jeugdhuis)
8. Seniorenvereniging
9. Ouderraad of schoolcomité
10. Milieuvereniging, natuurvereniging
11. Een andere vereniging

Tabel: Aandeel van de respondenten dat deelnam aan een activiteit van een bepaalde vereniging, in %

	Deelname aan een activiteit						N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
	1. Sportvereniging of supportersvereniging		2. Hobbyvereniging, muziekvereniging, kunstvereniging		3. Sociale vereniging		
Belgische herkomst	32	(29-36)	23	(20-26)	13	(11-16)	738
Marokkaanse herkomst	19	(17-23)	9	(7-11)	7	(5-9)	704
Turkse herkomst	15	(12-18)	11	(9-14)	13	(11-16)	704
Poolse herkomst	11	(9-14)	9	(7-12)	6	(4-8)	749
Roemeense herkomst	12	(10-15)	13	(10-15)	5	(3-6)	757
Congolese herkomst	22	(19-24)	19	(17-22)	17	(14-19)	808

	Deelname aan een activiteit						N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
	4. Zelforganisatie		5. Politieke vereniging		6. Lokale vereniging		
Belgische herkomst	2	(1-3)	4	(3-6)	15	(12-18)	738
Marokkaanse herkomst	4	(3-6)	3	(2-5)	8	(6-10)	704
Turkse herkomst	7	(6-10)	4	(3-6)	7	(5-9)	704
Poolse herkomst	3	(2-4)	2	(1-4)	5	(3-7)	749
Roemeense herkomst	6	(5-8)	2	(1-3)	8	(6-10)	757
Congolese herkomst	14	(11-16)	8	(6-10)	7	(6-9)	808
	7. Jeugdvereniging		8. Seniorenvereniging		9. Ouderraad of schoolcomité		
Belgische herkomst	11	(9-14)	8	(7-11)	5	(4-7)	738
Marokkaanse herkomst	9	(7-11)	2	(1-3)	7	(5-9)	704
Turkse herkomst	7	(6-10)	2	(1-3)	8	(6-10)	704
Poolse herkomst	4	(3-6)	1	(1-3)	3	(2-5)	749
Roemeense herkomst	8	(6-10)	2	(1-3)	11	(9-14)	757
Congolese herkomst	11	(9-13)	3	(2-4)	18	(16-21)	808
	10. Milieuvereniging, natuurvereniging		11. Een andere vereniging				
Belgische herkomst	6	(5-8)	11	(9-14)			738
Marokkaanse herkomst	3	(2-4)	4	(2-5)			704
Turkse herkomst	2	(1-4)	5	(3-7)			704
Poolse herkomst	2	(1-4)	3	(2-5)			749
Roemeense herkomst	3	(2-5)	4	(3-5)			757
Congolese herkomst	5	(3-6)	13	(11-15)			808

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer van welke verenigingen de respondenten het afgelopen jaar hebben deelgenomen aan een activiteit. Er werden elf verenigingen bevraagd.

1. Sport- of supportersvereniging

Activiteiten van de sport- of supportersvereniging werden het vaakst bijgewoond. Meer dan 3 op de 10 respondenten van Belgische herkomst hebben het afgelopen jaar deelgenomen aan dergelijke activiteit. Bij de respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10, bij de respondenten van Poolse, Roemeense en Turkse herkomst om 1 à 2 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen, respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België hebben vaker deelgenomen aan een activiteit van een sport- of supportersvereniging dan vrouwen, oudere respondenten en respondenten geboren in het buitenland. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) en het niet-verstedelijkt gebied werd ook vaker deelgenomen aan dergelijke activiteit dan in de grootsteden.

2. Hobby-, muziek-, kunstvereniging

Respondenten van Belgische herkomst hebben het vaakst deelgenomen aan een activiteit van een hobby-, muziek- of kunstvereniging het

afgelopen jaar (meer dan 2 op de 10), gevolgd door de respondenten van Congolese herkomst (net geen 2 op de 10). Bij de respondenten van Marokkaanse, Poolse, Turkse en Roemeense herkomst gaat het om ongeveer 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen, respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België namen vaker deel aan een activiteit van een hobby-, muziek- of kunstvereniging dan mannen, oudere respondenten en respondenten geboren buiten België. Hoe minder verstedelijkt het gebied, hoe vaker men ook deelgenomen heeft aan dergelijke activiteit.

3. Sociale vereniging

Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten van Belgische, Turkse en Congolese herkomst hebben het afgelopen jaar deelgenomen aan een activiteit van een sociale vereniging. Bij de respondenten van Roemeense, Poolse en Marokkaanse herkomst gaat het om 5% à 7%.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Respondenten van 45 jaar en ouder hebben het vaakst deelgenomen aan een activiteit van een sociale vereniging, respondenten tussen 30 en 44 jaar het minst vaak. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België namen iets vaker deel aan dergelijke activiteit dan respondenten geboren buiten België.

4. Zelforganisatie

Activiteiten van een zelforganisatie werden het afgelopen jaar het vaakst bijgewoond door respondenten van Congolese herkomst (meer dan 1 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 2% tot 7% van de respondenten.

5. Politieke vereniging

De respondenten namen het afgelopen jaar niet vaak deel aan een activiteit van een politieke vereniging. Dit aandeel ligt bij alle herkomstgroepen tussen 2% en 8%.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Mannen namen iets vaker deel aan een activiteit van een politieke vereniging dan vrouwen. Respondenten van 45 jaar en ouder namen het vaakst deel aan dergelijke activiteit, respondenten tussen 30 en 44 jaar het minst vaak.

6. Lokale vereniging

Respondenten van Belgische herkomst namen het afgelopen jaar het vaakst deel aan een activiteit van een lokale vereniging (tussen de 1 en de 2 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen 5% en 8%.

Er zijn verschillen naar geslacht, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België namen net iets vaker deel aan een activiteit van een lokale vereniging dan vrouwen en respondenten geboren buiten België. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) namen het vaakst deel aan dergelijke activiteit, in de grootsteden het minst vaak.

7. Jeugdvereniging

Respondenten van Belgische en Congolese herkomst namen het vaakst deel aan een activiteit van een jeugdvereniging (net iets meer dan 1 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen gaat het om 4% tot 9% van de respondenten. De Poolse herkomstgroep nam het minst vaak deel aan dergelijke activiteit.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen namen net iets vaker deel aan een activiteit van een jeugdvereniging dan vrouwen. Hoe jonger, hoe vaker men vanzelfsprekend ook deelnam aan dergelijke activiteit. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België namen ten slotte ook vaker deel aan dergelijke activiteit dan respondenten geboren buiten België.

8. Seniorenvereniging

Respondenten van Belgische herkomst namen het vaakst deel aan een activiteit van een

seniorenvereniging (iets minder dan 1 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen gaat het om lage aandelen (1% à 3%).

Respondenten van 45 jaar en ouder namen niet verrassend iets vaker deel aan een activiteit van een seniorenvereniging dan jongere respondenten.

9. Ouderraad of schoolcomité

Respondenten van Congolese herkomst namen het vaakst deel aan een activiteit van de ouderraad of het schoolcomité (bijna 2 op de 10), gevolgd door de respondenten van Roemeense herkomst (net iets meer dan 1 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen 3% en 8%.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten tussen 30 en 44 jaar namen vaker deel aan een activiteit van de ouderraad of het schoolcomité dan jongere en oudere respondenten. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) en het niet-verstedelijkt gebied nam men iets vaker deel aan dergelijke activiteit dan in de grootsteden. Respondenten geboren buiten België namen ook iets vaker deel aan dergelijke activiteit dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

10. Milieuvereniging, natuurvereniging

De respondenten namen het afgelopen jaar niet erg vaak deel aan een activiteit van een milieu- of natuurvereniging. Het gaat bij alle herkomstgroepen om minder dan 1 op de 10 respondenten, namelijk 2% à 6%.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Mannen namen iets vaker deel aan een activiteit van een milieu- of natuurvereniging dan vrouwen. Respondenten van 45 jaar en ouder namen ook iets vaker deel aan dergelijke activiteit dan jongere respondenten.

11. Een andere vereniging

Meer dan 1 op de 10 respondenten van Congolese en Belgische herkomst hebben deelgenomen aan een andere vereniging dan bovenstaande verenigingen. Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel lager dan 1 op de 10. We hebben geen informatie over de aard van deze verenigingen.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Mannen en respondenten van 45 jaar en ouder namen iets vaker deel aan een activiteit van een andere dan bovenstaande verenigingen dan vrouwen en jongere respondenten.

B. Diversiteit van het publiek van de verenigingen

Definitie:

Diversiteit (%) van het publiek van de verenigingen.

Vraag: Nam u de voorbije 12 maanden deel aan een activiteit van een vereniging?

- Sport- of supportersvereniging
- Hobby-, muziek-, kunstvereniging
- Sociale vereniging (bijvoorbeeld: derdewereld-vereniging, mensenrechtenvereniging, vereniging die anderen helpt)
- Zelforganisatie (dat betekent: organisatie van personen van buitenlandse herkomst en hun sympathisanten)
- Politieke vereniging (bijvoorbeeld: vakbond, beroepsorganisatie, politieke partij, adviesraad)
- Lokale vereniging (bijvoorbeeld: buurt- of wijkvereniging)
- Jeugdvereniging (bijvoorbeeld: jeugdbeweging, speelplein, jeugdhuis)
- Seniorenvereniging
- Ouderraad of schoolcomité
- Milieuvereniging, natuurvereniging
- Een andere vereniging

Indien de respondenten op één of meerdere van deze vragen positief antwoordden, werd (per vereniging waarvan de respondent deel uitmaakt) volgende vraag gesteld:

Vraag: Welke mensen zitten in deze vereniging?

- Vooral personen van Belgische herkomst
- Vooral personen van <herkomstgroep> herkomst
- Vooral personen van andere herkomst
- De vereniging is gemengd

De tweede antwoordcategorie werd niet voorgelegd aan personen van Belgische herkomst. Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie bij minstens één vereniging antwoordde dat hij of zij aan een activiteit had deelgenomen, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die aan minstens één activiteit van de bevroegde verenigingen hebben deelgenomen. In de tabel geven we het aandeel personen weer dat lid is van minstens één vereniging die hoofdzakelijk uit personen van Belgische herkomst bestaat, van minstens één vereniging die hoofdzakelijk uit personen van de eigen herkomstgroep bestaat, van minstens één vereniging die hoofdzakelijk uit personen van een andere herkomstgroep bestaat en van minstens één gemengde vereniging. Aangezien een respondent lid kan zijn van verschillende verenigingen, kan de som van de percentages groter dan 100% zijn.

Tabel: Diversiteit van het publiek van de verenigingen, in %

	Minstens aan één activiteit deelgenomen		Diversiteit								
			Vooraf personen van Belgische herkomst		Vooraf personen van <herkomstgroep> herkomst		Vooraf personen van andere herkomst		Gemengde vereniging		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	62	(58-65)	82	(78-86)	-	-	2	(1-4)	29	(25-34)	456
Marokkaanse herkomst	36	(33-40)	35	(29-41)	25	(20-31)	4	(2-7)	56	(50-62)	262
Turkse herkomst	36	(33-40)	37	(31-43)	50	(44-57)	8	(5-12)	38	(32-44)	259
Poolse herkomst	26	(23-30)	52	(44-59)	23	(17-29)	5	(2-9)	37	(30-45)	186
Roemeense herkomst	36	(32-39)	55	(48-60)	22	(18-28)	4	(2-7)	45	(39-51)	281
Congolese herkomst	55	(52-59)	37	(32-41)	23	(19-27)	7	(5-10)	68	(63-72)	447

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoe gediversifieerd de verenigingen zijn waarvan de respondenten het voorbije jaar een activiteit hebben bijgewoond.

1. Minstens aan één activiteit deelgenomen

Respondenten van Belgische herkomst hebben het voorbije jaar het vaakst deelgenomen aan minstens één activiteit van de bevroegde verenigingen (meer dan 6 op de 10). Bij de respondenten van Congolese herkomst namen tussen de 5 en de 6 op de 10 respondenten deel aan dergelijke activiteit. Bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Roemeense herkomst gaat het om minder dan 4 op de 10, bij de respondenten van Poolse herkomst gaat het om minder dan 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen en respondenten jonger dan 30 jaar hebben vaker aan minstens één activiteit deelgenomen dan vrouwen en respondenten van 30 jaar en ouder. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) en het niet-verstedelijkt gebied heeft men ook vaker deelgenomen aan minstens één activiteit dan in de grootsteden. Respondenten van buitenlandse herkomst

geboren in België hebben tot slot vaker minstens één keer aan dergelijke activiteit deelgenomen dan respondenten geboren buiten België.

2. Diversiteit verenigingen

a. Vooraf personen van Belgische herkomst

Vooraf respondenten van Belgische herkomst geven aan dat minstens één vereniging waarvan zij een activiteit hebben bijgewoond vooral uit personen van Belgische herkomst bestaat (meer dan 8 op de 10). Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst gaat het om ongeveer de helft. Bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst gaat het telkens om tussen de 3 en de 4 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Hoe ouder, hoe vaker men heeft deelgenomen aan een activiteit van een vereniging die vooral uit personen van Belgische herkomst bestaat. En ook hoe minder verstedelijkt, hoe vaker men aangeeft dat minstens één vereniging hoofdzakelijk uit personen van Belgische herkomst bestaat.

b. Vooraf personen van de eigen herkomstgroep

De helft van de respondenten van Turkse herkomst geeft aan dat minstens één vereniging

waarvan zij een activiteit hebben bijgewoond vooral uit personen van de eigen herkomstgroep bestaat. Bij de overige herkomstgroepen bevindt dit aandeel zich telkens tussen de 2 en de 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen en respondenten geboren buiten België geven vaker aan dat ze hebben deelgenomen aan een activiteit van een vereniging die vooral uit personen van de eigen herkomstgroep bestaat dan vrouwen en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven ook vaker aan dat minstens één van de verenigingen waarvan zij een activiteit hebben bijgewoond voornamelijk uit personen van de eigen herkomstgroep bestaat dan jongere en oudere respondenten. Respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied geven minder vaak aan dat minstens één vereniging hoofdzakelijk uit personen van de eigen herkomstgroep bestaat dan respondenten uit het verstedelijkt gebied.

c. Vooral personen van een andere herkomstgroep

Slechts een beperkt aandeel van de respondenten geeft aan dat minstens één vereniging waarvan zij een activiteit hebben bijgewoond vooral uit personen van een andere herkomst bestaat (dan de Belgische of de eigen herkomst). Het gaat bij alle herkomstgroepen om minder dan 1 op de 10 respondenten (namelijk 2% à 8%).

d. Gemengde vereniging

Respondenten van Congolese herkomst hebben het vaakst deelgenomen aan minstens één activiteit van een gemengde vereniging (bijna 7 op de 10). Ook meer dan de helft van de respondenten van Marokkaanse herkomst geeft aan te hebben deelgenomen aan een activiteit van een gemengde vereniging. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het om meer dan 4 op de 10. Bij de respondenten van Turkse en Poolse herkomst gaat het om bijna 4 op de 10, bij de respondenten van Belgische herkomst om net geen 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Respondenten jonger dan 30 jaar hebben vaker deelgenomen aan een activiteit van een gemengde vereniging. En hoe meer verstedelijkt, hoe vaker men heeft deelgenomen aan een activiteit van een gemengde vereniging.

Deelname verkiezingen

A. Stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten (met een niet-Belgische nationaliteit) dat al dan niet aangeeft bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen te zullen gaan stemmen.

Vraag: Gaat u stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad in België in oktober 2018?

- Ja
- Nee
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd niet gesteld aan minderjarigen en aan personen met een Belgische nationaliteit. Voorafgaand aan deze vraag werd aangegeven dat in België alle Belgen moeten gaan stemmen voor de gemeenteraad en dat vreemdelingen mogen stemmen voor de gemeenteraad. Vervolgens werd verduidelijkt dat personen met een EU-nationaliteit zich gewoon moeten registreren om te kunnen stemmen en dat personen met een niet-EU-nationaliteit 5 jaar in België moeten verblijven alvorens zij zich kunnen registreren om te stemmen.

Tabel: Aandeel van de respondenten (met een niet-Belgische nationaliteit) dat al dan niet aangeeft bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen te zullen gaan stemmen, in %

	Ja		Nee		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	29	(23-37)	39	(32-47)	31	(25-39)	166
Turkse herkomst	43	(34-52)	30	(22-38)	27	(20-36)	118
Poolse herkomst	27	(23-31)	29	(25-33)	44	(40-49)	573
Roemeense herkomst	30	(26-34)	16	(13-19)	55	(51-59)	624
Congolese herkomst	36	(30-42)	34	(28-39)	30	(25-36)	284

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of respondenten met een buitenlandse nationaliteit al dan niet zullen gaan stemmen bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Respondenten van Turkse herkomst geven het vaakst aan te zullen gaan stemmen (meer dan 4 op de 10), gevolgd door de respondenten van Congolese herkomst (minder dan 4 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen schommelen de aandelen rond de 3 op de 10 respondenten. Minder dan 2 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst geven aan niet te zullen gaan stemmen. Bij de Marokkaanse herkomstgroep loopt dit op tot 4 op de 10 respondenten. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om ongeveer 3 op de 10 respondenten. Het aandeel respondenten dat niet weet of hij/

zij zal gaan stemmen, is behoorlijk hoog. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het om meer dan de helft, bij de Poolse herkomstgroep om meer dan 4 op de 10. Dit aandeel is het laagst bij de respondenten van Turkse, Congolese en Marokkaanse herkomst (ongeveer 3 op de 10 respondenten).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen geven vaker aan te gaan stemmen dan vrouwen. Hoe ouder, hoe vaker men ook aangeeft te zullen gaan stemmen. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven tot slot vaker aan te zullen gaan stemmen dan personen geboren buiten België (iets meer dan de helft t.o.v. 3 op de 10).

B. Redenen om niet te gaan stemmen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een bepaalde reden aangeeft om niet te zullen gaan stemmen.

Vraag: Gaat u stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad in België in oktober 2018?

- Ja
- Nee
- Dat weet ik niet

Deze vraag werd niet gesteld aan minderjarigen en aan personen met een Belgische nationaliteit. Voorafgaand aan deze vraag werd aangegeven dat in België alle Belgen moeten gaan stemmen voor de gemeenteraad en dat vreemdelingen mogen stemmen voor de gemeenteraad. Vervolgens werd verduidelijkt dat personen met een EU-nationaliteit zich gewoon moeten registreren om te kunnen stemmen en dat personen met een niet-EU-nationaliteit 5 jaar in België moeten verblijven alvorens zij zich kunnen registreren om te stemmen.

Aan de personen die aangaven niet te zullen stemmen in oktober 2018 werd daarnaast ook volgende vraag gesteld:

Vraag: Waarom gaat u niet stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad in oktober 2018?

- Ik ben nog niet lang genoeg in België
- De procedure om in te schrijven is te moeilijk
- Ik weet niet of ik mag stemmen
- Ik ben niet geïnteresseerd in politiek
- Gaan stemmen heeft geen zin, de politieke partijen doen toch wat ze willen
- Anders, namelijk: ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

De antwoordcategorie 'dat weet ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een bepaalde reden aangeeft om niet te zullen gaan stemmen, in %

	Nog niet lang genoeg in België		Procedure te moeilijk		Weet niet of ik mag stemmen		Geen interesse in politiek		Gaan stemmen heeft geen zin		Andere reden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	20	(12-31)	3	(1-13)	62	(50-74)	8	(3-18)	6	(2-15)	5	(2-15)	61
Turkse herkomst	13	(6-29)	6	(2-22)	34	(21-51)	26	(14-44)	9	(3-24)	3	(0-19)	35
Poolse herkomst	20	(14-28)	3	(1-7)	13	(8-19)	56	(48-64)	18	(14-26)	3	(1-7)	165
Roemeense herkomst	21	(14-31)	1	(0-7)	9	(5-16)	43	(33-53)	18	(11-27)	6	(3-14)	98
Congolese herkomst	24	(16-33)	2	(1-8)	39	(30-49)	10	(6-18)	12	(7-21)	9	(4-17)	96

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke redenen respondenten met een niet-Belgische nationaliteit aangeven om niet te zullen gaan stemmen bij de volgende verkiezingen voor de gemeenteraad in oktober 2018.

1. Nog niet lang genoeg in België

De reden 'nog niet lang genoeg in België' werd als derde meest belangrijke reden aangehaald door de respondenten. Dit aandeel ligt rond de 2 op de 10.

2. Procedure te moeilijk

Respondenten gaven deze reden het minst vaak op als reden om niet te zullen gaan stemmen. De aandelen liggen bij alle herkomstgroepen lager dan 1 op de 10.

Respondenten van 45 jaar en ouder geven het vaakst aan dat de procedure om te stemmen te moeilijk is. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven deze reden het minst vaak aan.

3. Weet niet of ik mag stemmen

Deze reden werd door de respondenten het vaakst aangehaald. Bij de respondenten van

Marokkaanse herkomst gaat het om meer dan 6 op de 10, bij de respondenten van Congolese herkomst om bijna 4 op de 10. Bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep gaat het om ongeveer 1 op de 10.

Hoe ouder, hoe vaker men aangeeft niet te weten of men mag gaan stemmen.

4. Geen interesse in politiek

De respondenten gaven 'geen interesse in de politiek' als tweede meest belangrijke reden aan. Deze reden kwam het vaakst voor bij de Poolse (meer dan de helft) en Roemeense herkomstgroep (meer dan 4 op de 10). Bij de respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst gaat het om ongeveer 1 op de 10.

Vrouwen geven vaker aan geen interesse te hebben in de politiek dan mannen.

5. Gaan stemmen heeft geen zin

Respondenten gaven deze reden als vierde meest belangrijke reden aan. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst gaat het om net geen 2 op de 10 respondenten, bij de Congolese en Turkse herkomstgroep gaat het

om ongeveer 1 op de 10. Deze reden werd het minst vaak aangehaald door de respondenten van Marokkaanse herkomst (6%).

6. Andere redenen

Bij alle herkomstgroepen haalde minder dan 1 op de 10 respondenten nog een andere reden aan om niet te zullen gaan stemmen. De meest aangehaalde andere reden betreft het niet

hebben van de Belgische nationaliteit. Dit duidt op onwetendheid van de respondenten over de mogelijkheid om te gaan stemmen wanneer men geen Belgische nationaliteit heeft. Uitzonderlijk werden ook andere redenen aangehaald, zoals gezondheidsredenen, het te druk hebben, te oud zijn, de taal niet goed kennen of de schrik dat men hierdoor stemplicht zou krijgen.

4.11. Houding ten opzichte van diversiteit

- Houding tegenover diversiteit
  - Houding tegenover het kunnen behouden van de eigen cultuur
  - Houding tegenover de eigen gemeenschap
  - Houding tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe burenen
  - Houding tegenover personen met bepaalde godsdienst als nieuwe burenen
  - Houding tegenover geweld
  - Houding tegenover gendergelijkheid
  - Houding tegenover holebiseksualiteit
-

Houding tegenover diversiteit

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over diversiteit.

Vraag: Hoe denkt u over het samenleven van verschillende culturen in de Belgische samenleving?

1. De aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen is een verrijking voor onze samenleving.
2. Er wonen in België te veel personen van buitenlandse herkomst.
3. In België krijgen personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over diversiteit, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. De aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen is een verrijking voor onze samenleving.							
Belgische herkomst	47	(43-50)	34	(31-38)	19	(17-22)	714
Marokkaanse herkomst	86	(83-88)	11	(9-13)	4	(2-5)	687
Turkse herkomst	80	(77-83)	14	(12-17)	6	(5-8)	679
Poolse herkomst	44	(40-48)	32	(29-36)	23	(20-27)	679
Roemeense herkomst	57	(53-61)	32	(29-36)	11	(9-14)	665
Congolese herkomst	87	(84-89)	12	(10-14)	2	(1-3)	782

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Er wonen in België te veel personen van buitenlandse herkomst.							
Belgische herkomst	44	(40-48)	30	(26-33)	26	(23-30)	717
Marokkaanse herkomst	32	(28-35)	23	(20-27)	45	(41-49)	669
Turkse herkomst	54	(51-58)	26	(23-30)	19	(17-23)	658
Poolse herkomst	52	(48-56)	31	(28-35)	17	(14-20)	703
Roemeense herkomst	50	(46-54)	34	(31-38)	15	(13-18)	664
Congolese herkomst	39	(35-42)	28	(25-31)	33	(30-37)	756
3. In België krijgen personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen.							
Belgische herkomst	23	(20-27)	25	(22-28)	52	(48-56)	703
Marokkaanse herkomst	51	(47-55)	24	(21-27)	25	(22-28)	673
Turkse herkomst	51	(47-55)	23	(20-27)	25	(22-29)	660
Poolse herkomst	32	(29-36)	19	(16-22)	48	(45-52)	668
Roemeense herkomst	34	(31-38)	30	(27-34)	36	(32-39)	681
Congolese herkomst	53	(49-56)	27	(24-30)	21	(18-24)	755

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over diversiteit. Er werden drie stellingen bevestigd.

1. De aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen is een verrijking voor onze samenleving.

Respondenten van Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomst zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling (meer dan 8 op de 10). Zij zijn dus vaker van mening dat de aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen een verrijking is voor onze samenleving dan respondenten van Poolse, Belgische en Roemeense herkomst. Bij de respondenten van Roemeense herkomst is 1 op de 10 het (helemaal) oneens met de stelling, bij de respondenten van Belgische en Poolse herkomst gaat het om ongeveer 2 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijingsgraad en geboorteland. Mannen zijn het iets vaker (helemaal) oneens met de stelling. Personen jonger dan 30 jaar en personen van buitenlandse herkomst geboren

in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling. Zij vinden de aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen verhoudingsgewijs vaker een verrijking dan personen die ouder zijn en personen die buiten België geboren zijn. Personen uit het verstedelijkt gebied zijn het ook vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen uit het niet-verstedelijkt gebied.

2. Er wonen in België te veel personen van buitenlandse herkomst.

Ook bij deze stelling zien we een aantal verschillen. Respondenten van Turkse, Poolse en Roemeense herkomst vinden in ongeveer de helft van de gevallen dat er te veel personen van buitenlandse herkomst in België wonen. Bij de respondenten van Belgische herkomst (meer dan 4 op de 10), Congolese herkomst (net geen 4 op de 10) en Marokkaanse herkomst (3 op de 10) ligt dit aandeel wat lager. Deze drie laatste groepen geven dan ook vaker aan het (helemaal) oneens te zijn met de stelling, waarmee ze aangeven dat er niet te veel personen van buitenlandse herkomst in België wonen. Het gaat om iets minder dan 3 op de 10 respondenten bij de Belgische herkomstgroep, iets meer

dan 3 op de 10 respondenten bij de Congolese herkomstgroep en iets meer dan 4 op de 10 respondenten bij de Marokkaanse herkomstgroep. Bij de drie andere herkomstgroepen liggen de aandelen die het (helemaal) oneens zijn met de stelling tussen de 1 en de 2 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten van 30 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen jonger dan 30 jaar. Jongeren geven dus minder vaak aan dat er te veel personen van buitenlandse herkomst in België wonen. In de grootsteden is men het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan elders in Vlaanderen. Ook zijn personen geboren buiten België het vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Personen geboren buiten België vinden dus vaker dat er te veel personen van buitenlandse herkomst in België wonen dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. In België krijgen personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen.

Personen van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst vinden in meer dan de helft van de gevallen dat personen van buitenlandse herkomst in België te weinig kansen krijgen. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst zijn iets meer dan 3 op de 10 respondenten het (helemaal) eens met deze stelling. Respondenten van Belgische herkomst zijn het minder vaak (helemaal) eens (iets meer dan 2 op de 10). Deze drie laatste groepen zijn het dan ook vaker (helemaal) oneens met de stelling. Bij de respondenten van Poolse en Belgische herkomst is dit ongeveer de helft.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het (helemaal) eens is met de stelling. Jongere respondenten vinden dus vaker dat personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen krijgen in België. Respondenten uit de grootsteden en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten die elders wonen en respondenten geboren buiten België.

Houding tegenover het kunnen behouden van de eigen cultuur

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over het kunnen behouden van de eigen cultuur en manier van leven door personen van buitenlandse herkomst in België.

Vraag: Hoe denkt u over het samenleven van verschillende culturen in de Belgische samenleving?

1. Personen van buitenlandse herkomst die in België komen wonen, moeten thuis hun eigen cultuur en hun manier van leven kunnen behouden.
2. Personen van buitenlandse herkomst die in België komen wonen, moeten op school of op het werk hun eigen cultuur en hun manier van leven kunnen behouden.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over het kunnen behouden van de eigen cultuur en manier van leven door personen van buitenlandse herkomst in België, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Personen van buitenlandse herkomst die in België komen wonen, moeten thuis hun eigen cultuur en hun manier van leven kunnen behouden.							
Belgische herkomst	61	(57-65)	21	(18-24)	18	(16-21)	722
Marokkaanse herkomst	79	(76-82)	15	(12-18)	6	(5-9)	681
Turkse herkomst	89	(87-91)	8	(6-10)	3	(2-4)	694
Poolse herkomst	69	(65-72)	22	(19-25)	10	(8-12)	718
Roemeense herkomst	62	(58-65)	25	(22-29)	13	(10-15)	707
Congolese herkomst	61	(57-64)	22	(18-25)	18	(15-21)	781

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Personen van buitenlandse herkomst die in België komen wonen, moeten op school of op het werk hun eigen cultuur en hun manier van leven kunnen behouden.							
Belgische herkomst	10	(8-13)	18	(16-21)	72	(68-75)	722
Marokkaanse herkomst	37	(33-41)	34	(30-38)	29	(25-33)	670
Turkse herkomst	47	(43-51)	27	(24-31)	26	(23-29)	685
Poolse herkomst	19	(16-22)	18	(15-21)	63	(59-66)	714
Roemeense herkomst	22	(19-25)	25	(22-29)	53	(49-56)	708
Congolese herkomst	16	(14-19)	21	(18-24)	63	(59-66)	778

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over het kunnen behouden van de eigen cultuur en manier van leven door personen van buitenlandse herkomst in België. Er werden twee stellingen bevroegd.

1. Het kunnen behouden van de eigen cultuur en manier van leven in de thuissituatie

Tussen de 6 en de 7 op de 10 respondenten van Belgische, Congolese, Roemeense en Poolse herkomst vinden dat personen van buitenlandse herkomst thuis hun eigen cultuur en manier van leven moeten kunnen behouden. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst liggen deze aandelen hoger, respectievelijk 8 op de 10 en 9 op de 10 respondenten zijn het (helemaal) eens met de stelling. Deze laatste twee groepen zijn het minder vaak (helemaal) oneens met de stelling (6% en 3%). Deze aandelen liggen bij de andere herkomstgroepen tussen de 1 en de 2 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen en respondenten jonger dan 45 jaar zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen en oudere respondenten. Ook respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling. Zij zijn dus vaker van mening

dat personen van buitenlandse herkomst thuis hun eigen cultuur en manier van leven moeten kunnen behouden dan respondenten geboren buiten België. Hoe meer verstedelijkt tot slot, hoe vaker men het (helemaal) eens is met de stelling.

2. Het kunnen behouden van de eigen cultuur en manier van leven op school of op het werk

1 tot 2 op de 10 respondenten van Belgische, Congolese, Poolse en Roemeense herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling dat personen van buitenlandse herkomst op school of op het werk hun eigen cultuur en manier van leven moeten kunnen behouden. Bij deze herkomstgroepen ligt het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling dan ook vrij hoog. Bij de respondenten van Belgische herkomst zijn meer dan 7 op de 10 het (helemaal) oneens. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst ligt het aandeel respondenten dat het (helemaal) eens is met de stelling hoger, respectievelijk bijna 4 op de 10 en bijna de helft.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het (helemaal) eens is met de stelling. Jongere respondenten vinden dus vaker dat personen van buitenlandse herkomst op school of op het werk hun eigen cultuur en

manier van leven moeten kunnen behouden. Personen uit het verstedelijkt gebied en personen van buitenlandse herkomst geboren in

België zijn het ook vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen uit het niet-verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België.

Houding tegenover de eigen gemeenschap

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de eigen gemeenschap.

Vraag: Hoe denkt u over de <herkomstland> gemeenschap in België?

1. Binnen de <herkomstland> gemeenschap zorgen mensen goed voor elkaar.
2. De <herkomstland> gemeenschap oefent veel druk uit om je aan de <herkomst> gewoontes en regels te houden.
3. Mijn familie heeft of had veel invloed op de keuze van mijn partner.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

Deze vraag werd niet gesteld aan personen van Belgische herkomst. De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de eigen gemeenschap, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Binnen de <herkomstland> gemeenschap zorgen mensen goed voor elkaar.							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	71	(67-74)	18	(16-22)	11	(8-13)	680
Turkse herkomst	76	(72-79)	15	(12-18)	10	(7-12)	672
Poolse herkomst	32	(29-36)	27	(24-31)	40	(36-44)	666
Roemeense herkomst	34	(30-38)	33	(30-37)	33	(29-37)	644
Congolese herkomst	47	(43-50)	24	(21-27)	29	(26-33)	759

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. De <herkomst> gemeenschap oefent veel druk uit om je aan de <herkomst> gewoontes en regels te houden.							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	26	(23-29)	24	(21-28)	50	(46-54)	667
Turkse herkomst	22	(19-26)	19	(16-22)	59	(55-63)	654
Poolse herkomst	12	(9-15)	18	(15-21)	71	(67-74)	646
Roemeense herkomst	13	(10-15)	20	(17-23)	68	(64-71)	657
Congolese herkomst	23	(20-26)	22	(19-25)	55	(52-59)	742
3. Mijn familie heeft of had veel invloed op de keuze van mijn partner.							
Belgische herkomst	-	-	-	-	-	-	-
Marokkaanse herkomst	14	(11-17)	12	(10-15)	74	(71-78)	627
Turkse herkomst	23	(20-26)	14	(11-16)	63	(60-67)	665
Poolse herkomst	4	(3-6)	5	(4-7)	91	(88-93)	711
Roemeense herkomst	3	(2-5)	7	(6-10)	89	(87-91)	713
Congolese herkomst	10	(8-13)	12	(10-15)	78	(74-81)	731

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over de eigen gemeenschap. Er werden drie stellingen bevraagd.

1. Binnen de eigen gemeenschap zorgen mensen goed voor elkaar.

Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven het vaakst aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling (meer dan 7 op de 10). Zij vinden dus het vaakst dat mensen binnen de eigen gemeenschap goed voor elkaar zorgen. Bij de Congolese herkomstgroep gaat het om ongeveer de helft van de respondenten, bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep gaat het over iets meer dan 3 op de 10 respondenten. Deze laatste twee herkomstgroepen zijn het dan ook vaker (helemaal) oneens met de stelling. Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst zijn het minder vaak (helemaal) oneens met de stelling (1 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten

jonger dan 30 jaar en respondenten van 45 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens dan respondenten tussen 30 en 44 jaar. Ook respondenten uit het verstedelijkt gebied zijn het vaker (helemaal) eens dan respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het ten slotte veel vaker (helemaal) eens dan respondenten geboren buiten België.

2. De eigen gemeenschap oefent veel druk uit om je aan de gewoontes en regels te houden.

Bij alle herkomstgroepen is meer dan de helft van de respondenten het (helemaal) oneens met de stelling. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Poolse herkomst (meer dan 7 op de 10). Iets meer dan 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Congolese en Turkse herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling dat de eigen gemeenschap veel druk uitoefent om je aan de gewoontes en regels van die gemeenschap te houden. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel net iets hoger dan 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Hoewel de meerderheid aangeeft dat er weinig druk is van de gemeenschap, zijn personen jonger dan 30 jaar en personen van buitenlandse herkomst geboren in België het vaker (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten en respondenten geboren buiten België.

3. Mijn familie heeft of had veel invloed op de keuze van mijn partner.

Slechts een beperkt aandeel van de respondenten is van mening dat zijn/haar familie veel invloed heeft of had op de keuze van zijn/haar partner. Dit aandeel is het hoogst bij de respondenten van Turkse herkomst (meer dan 2 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst (4% en 3%). Het aandeel van de respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling, is dan ook

behoorlijk hoog. 9 op de 10 respondenten van Poolse en Roemeense herkomst vinden dat hun familie weinig of geen invloed heeft of had op de keuze van hun partner. Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Turkse herkomst (meer dan 6 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Personen tussen 30 en 44 jaar, personen uit het niet-verstedelijkt gebied en personen geboren buiten België zijn het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dan oudere of jongere respondenten, respondenten uit het verstedelijkt gebied en personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Zij vinden dus minder vaak dat familie een invloed heeft of had op de keuze van hun partner.

Houding tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe burenen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een bepaalde houding aanneemt tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe burenen.

Vraag: Stel dat u nieuwe burenen krijgt. Zou u het oké vinden als volgende personen naast u komen wonen?

1. Personen van Belgische herkomst
2. Personen van Marokkaanse herkomst
3. Personen van Turkse herkomst
4. Personen van Italiaanse herkomst
5. Personen van Spaanse herkomst
6. Personen van Poolse herkomst
7. Personen van Congolese herkomst
8. Personen van Roemeense herkomst

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een bepaalde houding aanneemt tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe burenen, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Personen van Belgische herkomst							
Belgische herkomst	89	(87-91)	10	(8-13)	0	(0-1)	734
Marokkaanse herkomst	96	(94-97)	4	(3-6)	0	(0-1)	705
Turkse herkomst	90	(88-92)	7	(6-9)	2	(2-4)	698
Poolse herkomst	87	(84-89)	13	(10-15)	0	(0-1)	744
Roemeense herkomst	94	(92-95)	6	(4-8)	0	(0-1)	751
Congolese herkomst	87	(84-89)	12	(10-15)	1	(0-2)	798

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Personen van Marokkaanse herkomst							
Belgische herkomst	47	(43-51)	29	(26-33)	24	(21-27)	723
Marokkaanse herkomst	91	(89-93)	6	(4-8)	3	(2-4)	700
Turkse herkomst	62	(58-65)	19	(17-23)	19	(16-22)	688
Poolse herkomst	30	(27-34)	31	(28-35)	39	(35-42)	710
Roemeense herkomst	50	(46-54)	27	(24-31)	23	(20-26)	731
Congolese herkomst	67	(64-71)	23	(20-26)	10	(8-12)	786
3. Personen van Turkse herkomst							
Belgische herkomst	47	(43-51)	30	(26-33)	24	(21-27)	722
Marokkaanse herkomst	90	(88-92)	7	(5-9)	3	(2-4)	699
Turkse herkomst	80	(77-83)	14	(11-17)	7	(5-9)	700
Poolse herkomst	30	(26-33)	35	(32-39)	35	(31-39)	714
Roemeense herkomst	55	(51-59)	29	(25-32)	16	(14-19)	731
Congolese herkomst	66	(63-69)	25	(22-28)	9	(7-11)	786
4. Personen van Italiaanse herkomst							
Belgische herkomst	64	(61-68)	29	(26-32)	7	(5-9)	723
Marokkaanse herkomst	91	(88-93)	8	(6-10)	2	(1-3)	699
Turkse herkomst	77	(74-80)	18	(15-21)	5	(4-7)	684
Poolse herkomst	59	(55-63)	37	(34-41)	4	(3-5)	729
Roemeense herkomst	78	(75-81)	19	(16-22)	3	(2-4)	741
Congolese herkomst	78	(75-81)	19	(16-22)	3	(2-4)	788
5. Personen van Spaanse herkomst							
Belgische herkomst	65	(61-69)	29	(25-32)	6	(5-8)	723
Marokkaanse herkomst	91	(89-93)	8	(6-10)	1	(1-2)	697
Turkse herkomst	77	(74-80)	17	(14-20)	6	(5-8)	682
Poolse herkomst	60	(56-63)	38	(34-42)	2	(1-4)	729
Roemeense herkomst	80	(77-83)	18	(16-21)	2	(1-3)	742
Congolese herkomst	80	(77-83)	18	(16-21)	2	(1-3)	788
6. Personen van Poolse herkomst							
Belgische herkomst	52	(49-56)	31	(27-34)	17	(14-20)	723
Marokkaanse herkomst	84	(80-86)	9	(7-11)	8	(6-10)	688
Turkse herkomst	62	(58-65)	19	(16-22)	19	(17-23)	682
Poolse herkomst	59	(55-62)	36	(33-40)	5	(4-7)	737
Roemeense herkomst	70	(66-73)	26	(23-30)	4	(3-6)	741
Congolese herkomst	68	(64-71)	24	(21-27)	9	(7-11)	780
7. Personen van Congolese herkomst							
Belgische herkomst	48	(45-52)	31	(28-35)	20	(17-23)	721
Marokkaanse herkomst	84	(81-86)	9	(7-12)	7	(6-10)	689
Turkse herkomst	61	(57-64)	19	(16-23)	20	(17-23)	677
Poolse herkomst	36	(33-40)	41	(37-45)	23	(20-26)	713
Roemeense herkomst	57	(53-60)	30	(27-33)	13	(11-16)	727
Congolese herkomst	78	(75-81)	17	(15-20)	5	(4-7)	793

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
8. Personen van Roemeense herkomst							
Belgische herkomst	45	(41-48)	28	(24-31)	28	(25-31)	719
Marokkaanse herkomst	81	(78-84)	10	(8-13)	9	(7-11)	687
Turkse herkomst	55	(51-58)	17	(15-20)	28	(25-32)	685
Poolse herkomst	34	(31-38)	39	(35-43)	27	(24-30)	718
Roemeense herkomst	74	(71-78)	20	(17-23)	6	(4-8)	747
Congolese herkomst	62	(59-66)	25	(22-28)	13	(11-15)	777

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke houding de respondenten aannemen tegenover personen van bepaalde herkomstgroepen als nieuwe buren. Er werden acht groepen bevroegd.

1. Personen van Belgische herkomst

De overgrote meerderheid van de respondenten zou het oké vinden als er personen van Belgische herkomst naast hen komen wonen. Dit aandeel ligt bij de respondenten van Poolse en Congolese herkomst (iets minder dan 9 op de 10) iets lager dan bij de andere herkomstgroepen.

2. Personen van Marokkaanse herkomst

Ongeveer iedereen van Marokkaanse herkomst zou het oké vinden als er personen van Marokkaanse herkomst naast hen komen wonen. Tussen de 6 en de 7 op de 10 respondenten van Turkse en Congolese herkomst zouden dit oké vinden, bij de respondenten van Belgische en Roemeense herkomst ongeveer de helft. Bij de respondenten van Poolse herkomst zouden 3 op de 10 het oké vinden indien er personen van Marokkaanse herkomst naast hen komen wonen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar vinden het vaker oké om personen van Marokkaanse herkomst als buur te krijgen dan oudere respondenten. In het niet-verstedelijkt gebied is men het minst vaak

(helemaal) eens met de stelling, in het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) het vaakst. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven ten slotte veel vaker aan het oké te vinden personen van Marokkaanse herkomst als buur te krijgen dan personen geboren buiten België.

3. Personen van Turkse herkomst

Personen van Marokkaanse herkomst geven het vaakst aan dat ze het oké zouden vinden als personen van Turkse herkomst naast hen komen wonen (9 op de 10), gevolgd door respondenten van Turkse herkomst (8 op de 10) en respondenten van Congolese herkomst (bijna 7 op de 10). Ongeveer de helft van de respondenten van Belgische en Roemeense herkomst zou dit oké vinden. 3 op de 10 respondenten van Poolse herkomst geven aan dit oké te vinden.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het oké zou vinden om personen van Turkse herkomst als buur te krijgen. Respondenten in het niet-verstedelijkt gebied geven minder vaak aan dit oké te vinden dan in het verstedelijkt gebied. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven tot slot veel vaker aan het oké te vinden dat personen van Turkse herkomst naast hen komen wonen dan personen geboren buiten België.

4. Personen van Italiaanse herkomst

Meer dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen geeft aan het oké te vinden als er personen van Italiaanse herkomst naast hen zouden komen wonen. Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Poolse herkomst (bijna 6 op de 10) en de respondenten van Belgische herkomst (iets meer dan 6 op de 10) en het hoogst bij de respondenten van Marokkaanse herkomst (meer dan 9 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen gaat het om bijna 8 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar vinden het iets vaker oké om personen van Italiaanse herkomst als buur te krijgen dan oudere respondenten. In het niet-verstedelijkt gebied is men het het minst vaak (helemaal) eens met de stelling, in het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) het vaakst. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België vinden het, tot slot, vaker oké om burens van Italiaanse herkomst te krijgen dan respondenten geboren buiten België.

5. Personen van Spaanse herkomst

Meer dan 9 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst vinden het oké om burens van Spaanse herkomst te krijgen, gevolgd door respondenten van Roemeense en Congolese herkomst (beide 8 op de 10) en respondenten van Turkse herkomst (minder dan 8 op de 10). Respondenten van Poolse herkomst zijn het het minst vaak (helemaal) eens met de stelling (6 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Mannen zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan vrouwen. Zij vinden het dus iets vaker oké dat personen van Spaanse herkomst hun nieuwe burens zouden worden. Hoe jonger, hoe vaker men het oké vindt om personen van Spaanse herkomst als buur te krijgen. In het niet-verstedelijkt gebied is men het het minst vaak (helemaal) eens met de stelling, in het

verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) het vaakst. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België vinden het, tot slot, vaker oké om burens van Spaanse herkomst te krijgen dan personen geboren buiten België.

6. Personen van Poolse herkomst

Meer dan de helft van de respondenten zou het oké vinden om burens van Poolse herkomst te krijgen. Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Belgische herkomst (iets meer dan de helft) en Poolse herkomst (bijna 6 op de 10) en het hoogst bij de respondenten van Marokkaanse herkomst (meer dan 8 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen de 6 en de 7 respondenten op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het oké vindt om personen van Poolse herkomst als buur te krijgen. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) is men het het vaakst (helemaal) eens met de stelling. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten geboren buiten België. Zij vinden het dus vaker oké om personen van Poolse herkomst als buur te krijgen.

7. Personen van Congolese herkomst

Respondenten van Marokkaanse herkomst vinden het het vaakst oké om personen van Congolese herkomst als buur te krijgen (meer dan 8 op de 10), gevolgd door de respondenten van Congolese herkomst (iets minder dan 8 op de 10). Bij de respondenten van Turkse en Roemeense herkomst ligt dit aandeel rond de 6 op de 10, bij de personen van Belgische herkomst gaat het om ongeveer de helft. De respondenten van Poolse herkomst zijn het het minst vaak (helemaal) eens (minder dan 4 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het oké vindt om personen van Congolese herkomst als buur te krijgen.

Respondenten uit het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten uit het niet-verstedelijkt gebied en de grootsteden en respondenten geboren buiten België.

8. Personen van Roemeense herkomst

Respondenten van Marokkaanse herkomst vinden het het vaakst oké om personen van Roemeense herkomst als buur te krijgen (meer dan 8 op de 10), gevolgd door de respondenten van Roemeense herkomst (meer dan 7 op de 10) en Congolese herkomst (meer dan 6 op de 10). Respondenten van Belgische en Turkse herkomst vinden dit in ongeveer de helft van de gevallen oké. Iets meer dan 3 op de 10 respondenten van Poolse herkomst is het (helemaal) eens met de stelling.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 45 jaar zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten. Personen jonger dan 45 jaar vinden het dus vaker oké om personen van Roemeense herkomst als buur te krijgen. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) is men het het vaakst (helemaal) eens met de stelling, in het niet-verstedelijkt gebied het minst vaak. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België vinden het tot slot vaker oké om burens van Roemeense herkomst te krijgen dan respondenten geboren buiten België.

Houding tegenover personen met bepaalde godsdienst als nieuwe buren

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat een bepaalde houding aanneemt tegenover personen met een bepaalde godsdienst als nieuwe buren.

Vraag: Stel dat u nieuwe buren krijgt. Zou u het oké vinden als volgende personen naast u komen wonen?

1. Christenen
2. Joden
3. Moslims

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat een bepaalde houding aanneemt tegenover personen met een bepaalde godsdienst als nieuwe buren, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Christenen							
Belgische herkomst	71	(67-74)	28	(25-31)	1	(1-3)	722
Marokkaanse herkomst	92	(90-94)	6	(5-8)	1	(1-3)	696
Turkse herkomst	77	(73-80)	19	(16-22)	4	(3-6)	689
Poolse herkomst	66	(63-70)	33	(29-36)	1	(0-2)	739
Roemeense herkomst	81	(78-84)	18	(15-21)	1	(0-2)	743
Congolese herkomst	89	(87-91)	11	(9-13)	0	(0-1)	797

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Joden							
Belgische herkomst	57	(53-61)	32	(28-35)	11	(9-14)	713
Marokkaanse herkomst	86	(83-88)	9	(7-11)	5	(4-7)	691
Turkse herkomst	57	(53-61)	18	(15-21)	25	(22-28)	684
Poolse herkomst	45	(42-49)	43	(40-47)	11	(9-14)	729
Roemeense herkomst	67	(64-71)	26	(23-30)	7	(5-9)	737
Congolese herkomst	75	(72-78)	21	(18-24)	4	(3-6)	782
3. Moslims							
Belgische herkomst	48	(45-52)	28	(24-31)	24	(21-28)	716
Marokkaanse herkomst	93	(91-95)	6	(4-8)	1	(0-2)	701
Turkse herkomst	85	(82-88)	13	(10-15)	2	(1-4)	696
Poolse herkomst	29	(26-33)	33	(29-36)	38	(35-42)	716
Roemeense herkomst	52	(48-56)	29	(25-32)	19	(16-22)	729
Congolese herkomst	68	(65-71)	24	(21-27)	7	(6-10)	784

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welke houding de respondenten aannemen tegenover personen met een bepaalde godsdienst als nieuwe buren. Er werden drie geloofsovertuigingen bevroegd.

1. Christenen

De meerderheid van de respondenten zou het oké vinden als er christenen naast hen komen wonen. Dit aandeel ligt met ongeveer 9 op de 10 het hoogst bij de respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst en met ongeveer 7 op de 10 het laagst bij de respondenten van Poolse en Belgische herkomst. Personen van Turkse herkomst (iets minder dan 8 op de 10) en Roemeense herkomst (iets meer dan 8 op de 10) bevinden zich hier tussenin.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten en respondenten geboren buiten België. Zij vinden het dus vaker oké om christenen als buur te krijgen. Respondenten uit het

verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) zijn het het vaakst (helemaal) eens met de stelling, in het niet-verstedelijkt gebied is men het het minst vaak (helemaal) eens.

2. Joden

Respondenten van Marokkaanse herkomst vinden het het vaakst oké om joden als buur te krijgen (meer dan 8 op de 10), gevolgd door de respondenten van Congolese herkomst (meer dan 7 op de 10). Respondenten van Poolse herkomst zijn het het minst vaak (helemaal) eens (minder dan de helft). Bijna 6 op de 10 personen van Belgische en Turkse herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling en bijna 7 op de 10 personen van Roemeense herkomst vinden het oké om joden als buur te krijgen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar zijn het net iets vaker (helemaal) oneens met de stelling dan oudere respondenten. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) vindt men het dan weer vaker oké om joden als nieuwe buur te krijgen dan in het niet-verstedelijkt gebied en de grootsteden.

Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het ten slotte ook vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten geboren buiten België.

3. Moslims

Respondenten van Marokkaanse herkomst vinden het het vaakst oké om moslims als nieuwe buur te krijgen (meer dan 9 op de 10), gevolgd door de respondenten van Turkse herkomst (meer dan 8 op de 10) en Congolese herkomst (bijna 7 op de 10). Respondenten van Poolse herkomst zijn het het minst vaak (helemaal) eens met de stelling (bijna 3 op de 10). Van de personen van Belgische en Roemeense herkomst

vindt ongeveer de helft van de respondenten het oké om moslims als buur te krijgen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en geboorteland. Hoe jonger, hoe vaker men het oké vindt om moslims als buur te krijgen. Ook respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten geboren buiten België. In het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) is men het het vaakst (helemaal) eens met de stelling, in het niet-verstedelijkt gebied het minst vaakst.

Houding tegenover geweld

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over geweld tussen verschillende herkomstgroepen en geweld gepleegd door extremistische groeperingen.

Vraag: Maakt u zich zorgen over geweld in de Belgische samenleving?

1. Ik maak me zorgen over geweld tegen personen van <herkomstland> herkomst, gepleegd door andere herkomstgroepen.
2. Ik maak me zorgen over geweld gepleegd door personen van <herkomstland> herkomst tegen personen van andere herkomstgroepen.
3. Ik ben bang voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).
4. Ik heb begrip voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. Bij de Roemeense herkomstgroep gaat het bij stellingen 1 en 2 om 160 tot 170 respondenten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over geweld tussen verschillende herkomstgroepen en geweld gepleegd door extremistische groeperingen, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik maak me zorgen over geweld tegen personen van <herkomstland> herkomst, gepleegd door andere herkomstgroepen.							
Belgische herkomst	75	(72-78)	13	(11-16)	11	(9-14)	729
Marokkaanse herkomst	54	(50-58)	25	(21-28)	22	(19-25)	651
Turkse herkomst	37	(33-41)	18	(15-21)	45	(41-49)	629
Poolse herkomst	48	(44-52)	18	(15-21)	34	(31-38)	627
Roemeense herkomst	27	(24-31)	24	(21-28)	49	(45-53)	592
Congolese herkomst	50	(47-54)	21	(18-24)	29	(25-32)	741
2. Ik maak me zorgen over geweld gepleegd door personen van <herkomstland> herkomst tegen personen van andere herkomstgroepen.							
Belgische herkomst	65	(61-68)	20	(18-23)	15	(13-18)	726
Marokkaanse herkomst	58	(55-62)	22	(19-26)	19	(16-22)	655
Turkse herkomst	31	(27-34)	17	(14-20)	52	(49-56)	630
Poolse herkomst	50	(45-54)	19	(16-22)	32	(28-36)	636
Roemeense herkomst	32	(28-36)	24	(21-28)	44	(40-48)	595
Congolese herkomst	45	(41-48)	20	(17-23)	36	(32-39)	747
3. Ik ben bang voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).							
Belgische herkomst	87	(84-89)	6	(5-8)	7	(5-9)	726
Marokkaanse herkomst	82	(79-85)	8	(6-10)	10	(8-13)	681
Turkse herkomst	78	(75-81)	9	(7-12)	13	(10-15)	679
Poolse herkomst	85	(82-88)	8	(6-11)	6	(5-9)	710
Roemeense herkomst	81	(77-83)	10	(8-12)	9	(8-12)	720
Congolese herkomst	82	(79-84)	7	(5-9)	11	(9-14)	774
4. Ik heb begrip voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).							
Belgische herkomst	2	(1-3)	3	(2-5)	95	(93-96)	726
Marokkaanse herkomst	7	(6-10)	4	(3-6)	88	(85-90)	669
Turkse herkomst	4	(3-6)	3	(2-4)	93	(91-95)	675
Poolse herkomst	4	(3-6)	6	(4-8)	89	(87-92)	697
Roemeense herkomst	3	(2-5)	7	(5-9)	90	(88-92)	728
Congolese herkomst	5	(4-7)	6	(5-8)	89	(86-91)	768

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over geweld tussen verschillende herkomstgroepen en geweld gepleegd door extremistische groeperingen. Er werden vier stellingen bevestigd.

1. Ik maak me zorgen over geweld tegen personen van de eigen herkomstgroep, gepleegd door andere herkomstgroepen.

Meer dan 7 op de 10 respondenten van Belgische herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling dat ze zich zorgen maken over geweld tegen personen van de eigen herkomstgroep, gepleegd door andere herkomstgroepen. Deze aandelen liggen lager bij de overige herkomstgroepen. Bij de respondenten van Marokkaanse, Congolese en Poolse herkomst is ongeveer de helft het (helemaal) eens met de stelling. Bijna 4 op de 10 respondenten van Turkse herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling, bij de respondenten van Roemeense herkomst gaat het om 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Vrouwen en personen van 45 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen en jongere personen. Zij maken zich dus vaker zorgen over geweld tegen personen van hun eigen herkomstgroep, gepleegd door andere herkomstgroepen. Personen geboren buiten België zijn het net iets vaker (helemaal) oneens dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

2. Ik maak me zorgen over geweld gepleegd door personen van de eigen herkomstgroep tegen personen van andere herkomstgroepen.

Tussen de 6 en de 7 op de 10 respondenten van Belgische herkomst maken zich zorgen over geweld gepleegd door personen van hun eigen herkomstgroep tegen personen van andere herkomstgroepen. 6 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst, de helft van de respondenten van Poolse herkomst en tussen de 4 en de 5 op de 10 respondenten van Congolese

herkomst zijn het eveneens (helemaal) eens met de stelling. Bij de respondenten van Turkse en Roemeense herkomst maken iets meer dan 3 op de 10 respondenten zich hier zorgen over.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen en personen van 45 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen en jongere personen. Vrouwen en respondenten van 45 jaar en ouder maken zich dus vaker zorgen over geweld gepleegd door personen van de eigen herkomstgroep tegen personen van andere herkomstgroepen. In de grootsteden en het niet-verstedelijkt gebied is men het vaker (helemaal) eens met de stelling dan in het verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden). Personen geboren buiten België zijn het enerzijds net iets vaker (helemaal) eens met de stelling, maar zijn het anderzijds ook net iets vaker (helemaal) oneens dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Ik ben bang voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).

De meerderheid van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling en geeft daarmee aan bang te zijn voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken. Bij alle herkomstgroepen ligt dit aandeel rond de 8 op de 10 respondenten. Het aandeel is het hoogst bij de personen van Belgische herkomst (bijna 9 op de 10) en het laagst bij de personen van Roemeense, Marokkaanse en Congolese herkomst (net iets meer dan 8 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Vrouwen en personen geboren buiten België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen en personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Wat betreft de leeftijd zien we dat personen jonger dan 30 jaar het minder vaak (helemaal) eens zijn met de stelling dan de andere leeftijdsgroepen. Personen jonger dan 30 jaar zijn dus minder vaak bang voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken.

4. Ik heb begrip voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ETA, IS, ALF,...).

Het aandeel respondenten dat begrip heeft voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken, ligt bij alle herkomstgroepen erg laag (tussen 2% en 7%). De overgrote meerderheid van de respondenten

geeft aan het (helemaal) oneens te zijn met de stelling.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie. De verschillen zijn klein en de aandelen blijven erg laag, maar respondenten jonger dan 45 jaar hebben hier iets vaker begrip voor dan oudere respondenten.

Houding tegenover gendergelijkheid

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over gendergelijkheid.

Vraag: Hoe denkt u over mannen en vrouwen?

1. Studeren en een goed diploma zijn even belangrijk voor vrouwen als voor mannen.
2. Als er kinderen zijn in het gezin, zouden vrouwen best thuisblijven in plaats van te gaan werken.
3. Vooral de man moet voor het gezinsinkomen zorgen.
4. Het is normaal dat een vrouw leiding kan geven aan mannen op het werk.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over gendergelijkheid, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Studeren en een goed diploma zijn even belangrijk voor vrouwen als voor mannen.							
Belgische herkomst	99	(98-99)	1	(1-2)	0	(0-1)	736
Marokkaanse herkomst	97	(96-98)	1	(1-3)	1	(1-2)	701
Turkse herkomst	98	(97-99)	1	(1-2)	1	(0-2)	701
Poolse herkomst	96	(94-97)	3	(2-5)	1	(0-2)	741
Roemeense herkomst	97	(95-98)	1	(1-3)	2	(1-3)	754
Congolese herkomst	97	(95-98)	2	(1-3)	1	(1-2)	802

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Als er kinderen zijn in het gezin, zouden vrouwen best thuisblijven in plaats van te gaan werken.							
Belgische herkomst	10	(8-13)	14	(11-17)	76	(73-79)	734
Marokkaanse herkomst	21	(18-24)	18	(15-21)	61	(58-65)	690
Turkse herkomst	28	(25-32)	19	(16-22)	53	(49-57)	694
Poolse herkomst	14	(12-17)	17	(15-21)	68	(65-72)	734
Roemeense herkomst	16	(13-19)	15	(12-17)	70	(66-73)	740
Congolese herkomst	9	(7-11)	11	(9-13)	80	(77-83)	796
3. Vooral de man moet voor het gezinsinkomen zorgen.							
Belgische herkomst	14	(12-17)	14	(12-17)	72	(68-75)	737
Marokkaanse herkomst	48	(44-52)	16	(13-19)	37	(33-40)	695
Turkse herkomst	39	(35-42)	17	(14-20)	45	(41-49)	701
Poolse herkomst	37	(33-41)	14	(12-17)	49	(45-52)	742
Roemeense herkomst	38	(34-41)	15	(13-18)	47	(43-51)	751
Congolese herkomst	29	(26-33)	16	(14-19)	55	(51-58)	796
4. Het is normaal dat een vrouw leiding kan geven aan mannen op het werk.							
Belgische herkomst	91	(88-93)	7	(5-9)	3	(2-4)	734
Marokkaanse herkomst	82	(79-85)	10	(8-13)	7	(5-9)	688
Turkse herkomst	88	(86-90)	7	(5-9)	5	(4-7)	694
Poolse herkomst	89	(87-91)	8	(6-10)	3	(2-5)	742
Roemeense herkomst	85	(82-88)	8	(6-10)	7	(5-9)	747
Congolese herkomst	77	(74-80)	13	(10-15)	10	(8-12)	791

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over gendergelijkheid. Er werden vier stellingen bevroegd.

1. Studeren en een goed diploma zijn even belangrijk voor vrouwen als voor mannen.

Zo goed als alle respondenten vinden dat studeren en een goed diploma voor vrouwen en voor mannen even belangrijk zijn.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie. Hoewel dus bijna iedereen het eens is met de stelling, zijn personen tussen 30 en 44 jaar het net iets minder vaak (helemaal) eens met de stelling dan jongere en oudere respondenten.

2. Als er kinderen zijn in het gezin, zouden vrouwen best thuisblijven in plaats van te gaan werken.

Meer dan de helft van de respondenten is het (helemaal) oneens met de stelling. Het aandeel respondenten dat het (helemaal) eens is met deze stelling, ligt dan ook lager. Bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om bijna 3 op de 10, bij de personen van Marokkaanse herkomst om 2 op de 10. Bij de respondenten van Congolese en Belgische herkomst vindt ongeveer 1 op de 10 dat vrouwen moeten thuisblijven wanneer er kinderen in het gezin zijn. Bij personen van Roemeense en Poolse herkomst zijn 1 à 2 op de 10 het (helemaal) eens.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Mannen, personen van

45 jaar en ouder en personen geboren buiten België zijn het iets vaker (helemaal) eens dan vrouwen, personen die jonger dan 45 jaar zijn en personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Vooral de man moet voor het gezinsinkomen zorgen.

Meer dan de helft van de respondenten is het (helemaal) oneens met de stelling dat vooral de man voor het gezinsinkomen moet zorgen. Respondenten van Belgische herkomst zijn het het minst vaak (helemaal) eens met de stelling (minder dan 2 op de 10). Het aandeel dat het (helemaal) eens is met de stelling ligt het hoogst bij de respondenten van Marokkaanse herkomst. Daar vindt iets minder dan de helft van de respondenten dat vooral de man voor het gezinsinkomen moet zorgen. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen de 3 en de 4 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en verstedelingsgraad. Mannen zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dat vooral de man voor het gezinsinkomen moet zorgen dan vrouwen. Ook respondenten uit de grootsteden zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan respondenten uit het verstedelijkt

en niet-verstedelijkt gebied. Tot slot blijkt dat personen jonger dan 30 jaar het verhoudingsgewijs vaker (helemaal) eens zijn met de stelling. De verschillen zijn echter klein.

4. Het is normaal dat een vrouw leiding kan geven aan mannen op het werk.

Een grote meerderheid van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat het normaal is dat een vrouw leiding kan geven aan mannen op het werk. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Belgische herkomst (meer dan 9 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Congolese herkomst (iets minder dan 8 op de 10). Het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met deze stelling, ligt erg laag. 1 op de 10 respondenten van Congolese herkomst is het (helemaal) oneens met deze stelling, bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen 3% en 7%.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Hoewel de grote meerderheid het eens is met de stelling, zijn vrouwen het nog iets vaker (helemaal) eens. Ook personen van 30 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dat het normaal is dat een vrouw leiding kan geven aan mannen dan personen jonger dan 30 jaar.

Houding tegenover holebiseksualiteit

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over holebiseksualiteit.

Vraag: Hoe denkt u over mannen en vrouwen?

1. Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen.
2. Het is goed dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen.
3. Ik zou het oké vinden als mijn kind een partner heeft van hetzelfde geslacht.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over holebiseksualiteit, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen.							
Belgische herkomst	90	(87-92)	8	(6-10)	2	(1-4)	735
Marokkaanse herkomst	60	(56-64)	24	(21-27)	16	(13-19)	639
Turkse herkomst	48	(44-52)	21	(18-24)	31	(28-35)	651
Poolse herkomst	69	(66-73)	22	(19-25)	9	(7-11)	721
Roemeense herkomst	65	(61-68)	22	(19-26)	13	(11-16)	714
Congolese herkomst	45	(42-49)	26	(23-30)	28	(25-32)	758

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Het is goed dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen.							
Belgische herkomst	79	(76-82)	14	(12-17)	7	(5-9)	730
Marokkaanse herkomst	29	(26-33)	34	(30-38)	37	(33-41)	619
Turkse herkomst	22	(19-26)	23	(20-26)	55	(51-59)	625
Poolse herkomst	40	(36-44)	34	(30-38)	26	(23-29)	711
Roemeense herkomst	49	(46-53)	26	(23-30)	24	(21-28)	714
Congolese herkomst	19	(16-22)	26	(23-29)	55	(52-59)	763
3. Ik zou het oké vinden als mijn kind een partner heeft van hetzelfde geslacht.							
Belgische herkomst	71	(67-74)	18	(15-21)	11	(9-14)	715
Marokkaanse herkomst	8	(7-11)	17	(14-20)	75	(71-78)	638
Turkse herkomst	7	(5-9)	13	(10-16)	81	(77-84)	623
Poolse herkomst	36	(33-40)	22	(19-26)	42	(38-46)	630
Roemeense herkomst	23	(20-26)	20	(17-24)	57	(53-60)	691
Congolese herkomst	12	(9-14)	13	(11-16)	75	(72-78)	761

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over halebiseksualiteit. Er werden drie stellingen bevestigd.

1. Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen.

9 op de 10 respondenten van Belgische herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hun leven moeten kunnen leiden zoals zij dat willen. Bij de respondenten van Marokkaanse, Roemeense en Poolse herkomst zijn tussen de 6 en de 7 respondenten op de 10 het (helemaal) eens met de stelling. Bijna de helft van de respondenten van Congolese en Turkse herkomst is het (helemaal) eens. Ongeveer 3 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen zijn het (helemaal) oneens met de stelling.

Er zijn verschillen naar geslacht, verstedelingsgraad en geboorteland. Vrouwen en personen uit het niet-verstedelijkt gebied zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan

mannen en personen uit het verstedelijkt gebied. Ook personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens dan personen geboren buiten België. Zij vinden dus vaker dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hun leven moeten kunnen leiden zoals zij dat willen.

2. Het is goed dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen.

Ook bij deze stelling zien we opmerkelijke verschillen. Bijna 8 op de 10 respondenten van Belgische herkomst zijn het (helemaal) eens met de stelling dat het goed is dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen. Dit aandeel ligt beduidend lager bij de overige herkomstgroepen. Ongeveer 2 op de 10 respondenten van Congolese en Turkse herkomst, 3 op de 10 respondenten van Marokkaanse herkomst, 4 op de 10 respondenten van Poolse herkomst en net niet de helft van de respondenten van Roemeense herkomst zijn het (helemaal) eens met deze stelling. Bij de Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomstgroep ligt het aandeel respondenten dat het niet eens is met de stelling hoger dan het aandeel dat het wel eens is.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijgingsgraad en geboorteland. Vrouwen en personen van buitenlandse herkomst geboren in België zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen en personen geboren buiten België. Vrouwen en personen geboren in België vinden dus vaker dat het goed is dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven het minst vaak aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling, respondenten jonger dan 30 jaar geven het vaakst aan het (helemaal) eens te zijn. In het niet-verstedelijkt gebied is men het tot slot vaker (helemaal) eens met de stelling dan in het verstedelijkt gebied.

3. Ik zou het oké vinden als mijn kind een partner heeft van hetzelfde geslacht.

Respondenten van Belgische herkomst zijn het beduidend vaker (helemaal) eens met de stelling dat het oké is als hun kind een partner heeft van hetzelfde geslacht dan de andere herkomstgroepen. Slechts ongeveer 1 op de 10 respondenten van Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomst is het (helemaal) eens met de stelling.

Het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling, ligt bij deze drie herkomstgroepen dan ook het hoogst (rond de 8 op de 10). Bij de respondenten van Roemeense herkomst zijn iets meer dan 2 op de 10 het (helemaal) eens met de stelling, bij de personen van Poolse herkomst zijn bijna 4 op de 10 het (helemaal) eens.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en verstedelijgingsgraad. Vrouwen zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan mannen. Vrouwen vinden het dus iets vaker oké dat hun kind een partner zou hebben van hetzelfde geslacht. Respondenten van 45 jaar en ouder zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dan jongere respondenten. Ook in het niet-verstedelijkt gebied is men het vaker (helemaal) eens met de stelling dan in het verstedelijkt gebied. Uit het algemeen profiel weten we dat de respondenten van Belgische herkomst bij deze twee categorieën (oudere respondenten en het niet-verstedelijkt gebied) oververtegenwoordigd zijn.

4.12. Dienstverlening en openbare ruimte

- Contact met en tevredenheid over diensten
  - Houding tegenover de politie
  - Negatieve ervaringen in de openbare ruimte
    - A. Frequentie van de negatieve ervaringen
    - B. Redenen van de negatieve ervaringen
-

Contact met en tevredenheid over diensten

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat aangeeft het afgelopen jaar contact te hebben gehad met de genoemde diensten/personen en de tevredenheid van respondenten over dit contact.

Vraag: Had u de voorbije 12 maanden, los van uw werk, contact met volgende personen/instellingen? Dit contact kan voor uzelf of voor iemand anders zijn.

1. VDAB/werkwinkel (niet Actiris of Forem)
2. OCMW/CPAS
3. De dokter of het ziekenhuis
4. Organisatie Kind en Gezin (niet ONE)
5. Gemeentehuis/stadhuis
6. Sociale huisvestingsmaatschappij
7. Politie
8. Gerecht/justitie
9. CAW (Centrum voor Algemeen Welzijnswerk)

Per dienst/persoon kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Ja
- Nee
- Ken ik niet

Aan de respondenten die aangaven contact te hebben gehad werd daarnaast ook volgende vraag gesteld:

Vraag: Was u tevreden over dit contact?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden

De antwoordcategorie 'ken ik niet' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. De aantallen (N) in de tabel hebben betrekking op de respondenten die het afgelopen jaar contact hebben gehad met de dienst/persoon in kwestie. Ook het CAW (Centrum voor Algemeen Welzijnswerk) werd in de vraag opgenomen. Het aantal respondenten dat het voorbije jaar contact heeft gehad met het CAW ligt bij alle herkomstgroepen echter lager dan 100. Deze organisatie werd dan ook niet opgenomen in de tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat aangeeft het afgelopen jaar contact te hebben gehad met de genoemde diensten/personen en de tevredenheid van respondenten over dit contact, in %

	Contact		Tevredenheid over contact						
	%	BI (%)	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
			%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. VDAB/werkwinkel (niet Actiris of Forem)									
Belgische herkomst	8	(6-10)	66	(53-77)	22	(13-35)	11	(5-22)	61
Marokkaanse herkomst	23	(20-26)	72	(64-78)	15	(10-21)	13	(9-20)	158
Turkse herkomst	23	(20-26)	73	(66-80)	18	(13-25)	8	(5-14)	156
Poolse herkomst	17	(15-20)	64	(55-73)	26	(18-34)	10	(6-17)	126
Roemeense herkomst	21	(18-24)	76	(69-82)	16	(11-23)	8	(5-13)	155
Congolese herkomst	32	(29-35)	66	(60-72)	25	(20-31)	9	(6-13)	247
2. OCMW/CPAS									
Belgische herkomst	6	(4-8)	79	(63-89)	15	(7-30)	6	(1-22)	39
Marokkaanse herkomst	12	(10-15)	78	(68-86)	7	(3-15)	15	(8-24)	86
Turkse herkomst	10	(8-12)	69	(56-79)	19	(12-31)	12	(6-23)	67
Poolse herkomst	8	(6-10)	72	(59-82)	21	(12-34)	7	(2-17)	57
Roemeense herkomst	8	(6-10)	79	(67-87)	17	(9-28)	4	(1-13)	60
Congolese herkomst	27	(24-30)	69	(62-75)	20	(15-26)	11	(8-16)	214
3. De dokter of het ziekenhuis									
Belgische herkomst	85	(82-87)	93	(91-95)	6	(4-8)	1	(1-3)	632
Marokkaanse herkomst	85	(82-88)	91	(88-93)	6	(4-9)	3	(2-5)	595
Turkse herkomst	83	(80-85)	90	(87-92)	6	(4-8)	4	(3-6)	579
Poolse herkomst	85	(83-88)	91	(89-93)	6	(5-8)	2	(1-4)	639
Roemeense herkomst	78	(74-81)	95	(92-96)	3	(2-5)	2	(1-4)	593
Congolese herkomst	82	(79-84)	94	(92-96)	4	(3-6)	2	(1-3)	654
4. Organisatie Kind en Gezin (niet ONE)									
Belgische herkomst	8	(6-10)	85	(73-92)	12	(6-23)	4	(1-13)	58
Marokkaanse herkomst	21	(18-24)	92	(86-95)	5	(3-10)	3	(1-7)	142
Turkse herkomst	15	(13-18)	90	(82-94)	8	(4-15)	2	(1-8)	110
Poolse herkomst	15	(12-17)	85	(77-91)	13	(7-21)	2	(0-8)	110
Roemeense herkomst	17	(14-20)	90	(83-94)	6	(3-11)	5	(2-11)	130
Congolese herkomst	22	(19-25)	88	(82-92)	11	(7-17)	1	(0-4)	169
5. Gemeentehuis/stadhuis									
Belgische herkomst	63	(60-67)	90	(87-92)	7	(5-10)	3	(2-5)	475
Marokkaanse herkomst	69	(66-73)	88	(85-91)	8	(5-10)	4	(3-6)	487
Turkse herkomst	63	(59-66)	92	(89-94)	5	(3-7)	3	(2-5)	442
Poolse herkomst	67	(63-70)	86	(83-89)	9	(7-12)	5	(3-7)	494
Roemeense herkomst	76	(72-79)	89	(86-91)	6	(5-9)	5	(3-7)	573
Congolese herkomst	60	(57-63)	87	(84-90)	10	(8-13)	3	(2-4)	477

	Contact		Tevredenheid over contact						
			(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
6. Sociale huisvestingsmaatschappij									
Belgische herkomst	5	(4-7)	65	(47-79)	20	(9-37)	15	(6-33)	35
Marokkaanse herkomst	19	(16-22)	65	(56-73)	18	(12-25)	18	(12-25)	129
Turkse herkomst	10	(8-12)	75	(63-84)	13	(7-23)	12	(6-23)	68
Poolse herkomst	6	(4-8)	48	(33-63)	33	(20-49)	19	(10-35)	42
Roemeense herkomst	4	(2-5)	58	(40-75)	28	(15-47)	14	(5-32)	29
Congolese herkomst	28	(25-31)	56	(50-63)	22	(17-29)	21	(16-27)	217
7. Politie									
Belgische herkomst	22	(19-25)	77	(69-83)	15	(10-22)	8	(5-14)	156
Marokkaanse herkomst	19	(16-22)	64	(55-71)	19	(14-27)	17	(11-24)	135
Turkse herkomst	25	(22-28)	73	(66-79)	16	(11-22)	11	(7-17)	174
Poolse herkomst	23	(20-26)	69	(61-75)	15	(10-21)	16	(11-23)	172
Roemeense herkomst	28	(25-32)	80	(73-85)	9	(6-14)	12	(8-17)	215
Congolese herkomst	31	(28-34)	66	(60-71)	20	(15-25)	15	(11-20)	250
8. Gerecht/justitie									
Belgische herkomst	6	(5-9)	56	(41-70)	19	(10-34)	24	(14-39)	45
Marokkaanse herkomst	10	(7-12)	54	(42-66)	30	(20-42)	16	(9-27)	64
Turkse herkomst	9	(7-11)	61	(48-73)	22	(13-35)	17	(9-28)	61
Poolse herkomst	6	(4-8)	53	(37-68)	22	(12-37)	25	(14-42)	41
Roemeense herkomst	6	(4-8)	51	(37-66)	19	(10-34)	30	(18-45)	44
Congolese herkomst	16	(14-19)	52	(43-60)	27	(20-35)	22	(15-30)	128

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welk aandeel van de respondenten het afgelopen jaar contact heeft gehad met de genoemde diensten/personen en in welke mate zij tevreden zijn over dit contact. Er werden 9 diensten/personen bevroegd.

1. VDAB/werkwinkel (niet Actiris of Forem)

Een minderheid van de respondenten geeft aan het voorbije jaar contact gehad te hebben met de VDAB/werkwinkel. Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Belgische herkomst (minder dan 1 op de 10) en het hoogst bij de respondenten van Congolese herkomst (meer dan 3 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt

dit aandeel rond de 2 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie. Personen van 45 jaar en ouder hebben minder vaak contact gehad met de VDAB/werkwinkel dan jongere personen.

Van de respondenten die contact hebben gehad met de VDAB/werkwinkel, geeft de meerderheid aan (zeer) tevreden te zijn. Dit aandeel ligt bij de respondenten van Poolse, Congolese en Belgische herkomst tussen de 6 en de 7 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen ligt het aandeel dat (zeer) tevreden is tussen de 7 en de 8 op de 10. Ongeveer 1 op de 10 respondenten

van de verschillende herkomstgroepen is (zeer) ontevreden.

2. OCMW/CPAS

Slechts een minderheid van de respondenten heeft de voorbije 12 maanden contact gehad met het OCMW/CPAS. Bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om minder dan 3 op de 10, bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst gaat het om ongeveer 1 op de 10. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 6% à 8% van de respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht en geboorteland. Vrouwen en respondenten geboren buiten België hebben iets vaker contact gehad met het OCMW/CPAS dan mannen en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Van de respondenten die contact hebben gehad met het OCMW/CPAS, geeft de meerderheid aan (zeer) tevreden te zijn. Dit aandeel ligt bij alle herkomstgroepen tussen de 7 en de 8 op de 10 respondenten. Ongeveer 1 op de 10 respondenten van Congolese, Marokkaanse en Turkse herkomst is (zeer) ontevreden.

3. De dokter of het ziekenhuis

De meerderheid van de respondenten heeft de voorbije 12 maanden contact gehad met de dokter of het ziekenhuis. Bij de respondenten van Roemeense herkomst gaat het om iets minder dan 8 op de 10, bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel hoger dan 8 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Vrouwen en respondenten geboren buiten België hebben vaker contact gehad met de dokter of het ziekenhuis dan mannen en respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België. Respondenten jonger dan 30 jaar hebben iets minder vaak contact gehad met de dokter of het ziekenhuis dan oudere respondenten.

De overgrote meerderheid van de respondenten is (zeer) tevreden over het contact met de

dokter of het ziekenhuis. Het gaat bij alle herkomstgroepen om meer dan 9 op de 10 respondenten. Het aandeel respondenten dat (zeer) ontevreden is, is zeer laag (1% tot 4%).

Er zijn verschillen naar verstedelijkingsgraad en geboorteland. In de grootsteden is men net iets minder vaak (zeer) tevreden over dit contact dan elders. Respondenten geboren buiten België zijn iets vaker (zeer) tevreden dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

4. Organisatie Kind en Gezin (niet ONE)

Slechts een beperkt aandeel van de respondenten heeft het afgelopen jaar contact gehad met de organisatie Kind en Gezin. Bij de respondenten van Belgische herkomst kwam dit het minst voor (minder dan 1 op de 10), bij de andere herkomstgroepen gaat het telkens om ongeveer 1 à 2 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie en geboorteland. Vrouwen hebben iets vaker contact gehad met Kind en Gezin dan mannen. Er zijn zoals verwacht aanzienlijke verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Respondenten tussen 30 en 44 jaar hebben in bijna 3 op de 10 gevallen contact gehad met Kind en Gezin. Deze leeftijdscategorie scoort hiermee hoger dan de jongere leeftijdsgroep (tussen de 1 en de 2 op de 10) en de oudere leeftijdsgroep (minder dan 1 op de 10). Respondenten geboren buiten België hebben ten slotte ook vaker contact gehad met deze organisatie dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

De meerderheid van de respondenten die contact hebben gehad met de organisatie Kind en Gezin is (zeer) tevreden over dit contact. Het gaat bij alle herkomstgroepen om ongeveer 9 op de 10 respondenten. Het aandeel dat (zeer) ontevreden is, is bij alle herkomstgroepen dan ook erg laag (1% tot 5%).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie. Personen jonger dan 30 jaar zijn minder vaak (zeer) tevreden over dit contact dan oudere

personen.

5. Gemeentehuis/stadhuis

Meer dan de helft van de respondenten heeft het afgelopen jaar contact gehad met het gemeentehuis of stadhuis. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Roemeense herkomst (meer dan 7 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen de 6 en de 7 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Respondenten van 45 jaar en ouder geven minder vaak aan contact te hebben gehad met het gemeente- of stadhuis dan jongere respondenten. In het niet-verstedelijkt gebied had men iets vaker contact met deze instelling dan in het verstedelijkt gebied.

De meerderheid van de respondenten die contact hebben gehad met het gemeente- of stadhuis geeft aan (zeer) tevreden te zijn over dit contact. De aandelen schommelen bij alle herkomstgroepen rond de 9 op de 10 respondenten. Het aandeel respondenten dat (zeer) ontevreden is over dit contact is dan ook laag (3% à 5%).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie. Hoe ouder, hoe vaker men (zeer) tevreden is over het contact met het gemeente- of stadhuis. De verschillen zijn echter klein.

6. Sociale huisvestingsmaatschappij

Een minderheid van de respondenten heeft het afgelopen jaar contact gehad met een sociale huisvestingsmaatschappij. Deze aandelen liggen het hoogst bij de respondenten van Congolese herkomst (bijna 3 op de 10), Marokkaanse herkomst (bijna 2 op de 10) en Turkse herkomst (1 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel lager (4% tot 6%).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen en respondenten in de grootsteden hadden net iets vaker contact met een sociale

huisvestingsmaatschappij dan mannen en respondenten die elders wonen. Respondenten jonger dan 30 jaar geven aan minder vaak contact te hebben gehad met een sociale huisvestingsmaatschappij dan oudere respondenten. Respondenten geboren buiten België hebben tot slot ook iets vaker contact gehad met een sociale huisvestingsmaatschappij dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Meer dan de helft van de respondenten is (zeer) tevreden over het contact met de sociale huisvestingsmaatschappij. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Turkse herkomst (meer dan 7 op de 10), gevolgd door de respondenten van Belgische en Marokkaanse herkomst (beide meer dan 6 op de 10). Bij de respondenten van Poolse herkomst ligt dit aandeel het laagst (net iets minder dan de helft). Bij de respondenten van Congolese en Roemeense herkomst gaat het om iets minder dan 6 op de 10 respondenten. Het aandeel dat (zeer) ontevreden is over dit contact, ligt bij alle herkomstgroepen tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Congolese herkomst (net iets meer dan 2 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Turkse herkomst (net iets meer dan 1 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en verstedelijkingsgraad. Hoe ouder, hoe vaker men (zeer) ontevreden is over het contact met de sociale huisvestingsmaatschappij. In de grootsteden is men het minst vaak (zeer) tevreden over dit contact, in het verstedelijkt gebied is men het vaakst (zeer) tevreden.

7. Politie

Minder dan één derde van de respondenten heeft het afgelopen jaar contact gehad met de politie. Ongeveer 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Belgische en Poolse herkomst hebben contact gehad met de politie. Bij de respondenten van Turkse, Roemeense en Congolese herkomst gaat het om ongeveer 3 op de 10.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Mannen hebben het afgelopen jaar vaker contact gehad met de politie dan vrouwen. Hoe jonger, hoe vaker men ook contact heeft gehad met de politie.

De meerderheid van de respondenten die het afgelopen jaar contact hebben gehad met de politie, is (zeer) tevreden over dit contact. Dit aandeel ligt het laagst bij de respondenten van Marokkaanse, Congolese en Poolse herkomst (tussen de 6 en de 7 op de 10) en het hoogst bij de respondenten van Roemeense herkomst (8 op de 10). Bij de respondenten van Turkse en Belgische herkomst gaat het om 7 à 8 op de 10 respondenten. De respondenten van Belgische herkomst geven het minst vaak aan (zeer) ontevreden te zijn over dit contact (minder dan 1 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen gaat het telkens om 1 à 2 op de 10 respondenten.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar zijn minder vaak (zeer) tevreden over het contact met de politie dan oudere respondenten. Respondenten geboren buiten België zijn vaker (zeer) tevreden over dit contact dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

8. Gerecht/justitie

Een kleine minderheid van de respondenten heeft de voorbije 12 maanden contact gehad met het gerecht of justitie. De grootste aandelen vinden we terug bij de respondenten van

Congolese herkomst (tussen de 1 en de 2 op de 10) en de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst (ongeveer 1 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 6% van de respondenten.

Er zijn verschillen naar geslacht. Mannen hebben het afgelopen jaar iets vaker contact gehad met het gerecht of justitie dan vrouwen.

Iets meer dan de helft van de respondenten die het afgelopen jaar contact gehad hebben met het gerecht of justitie geeft aan (zeer) tevreden te zijn over dit contact. Dit aandeel is het hoogst bij de respondenten van Turkse herkomst (net iets meer dan 6 op de 10). Respondenten van Roemeense herkomst zijn het vaakst (zeer) ontevreden (3 op de 10). Bij de respondenten van Congolese, Belgische en Poolse herkomst gaat het om 2 à 3 op de 10. Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst zijn het minst vaak (zeer) ontevreden over dit contact (minder dan 2 op de 10).

9. CAW (Centrum voor Algemeen Welzijnswerk)

Het aandeel respondenten dat het voorbije jaar contact heeft gehad met het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) ligt erg laag (N=134). Het gaat bij alle herkomstgroepen om minder dan 1 op de 10 respondenten. Deze instelling blijkt het minst gekend te zijn onder de respondenten; meer dan 1 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst gaven expliciet aan deze instelling niet te kennen.

Houding tegenover de politie

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de politie.

Vraag: Hoe denkt u over de politie?

1. De politie luistert naar het standpunt en de argumenten van mensen.
2. De politie behandelt iedereen met respect, ongeacht zijn of haar herkomst.
3. Als er iets verdachts gebeurt op straat, zou ik dat melden aan de politie.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Helemaal eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal oneens
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel. Opgelet, bij sommige groepen ligt het aantal respondenten in deze antwoordcategorie relatief hoog. Bij de Poolse herkomstgroep gaat het bij stellingen 1 en 2 om 160 tot 180 respondenten.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat het al dan niet eens is met een aantal stellingen over de politie, in %

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. De politie luistert naar het standpunt en de argumenten van mensen.							
Belgische herkomst	56	(52-60)	31	(28-35)	13	(11-16)	666
Marokkaanse herkomst	55	(51-59)	26	(23-30)	19	(16-23)	619
Turkse herkomst	56	(52-60)	26	(23-30)	18	(15-21)	579
Poolse herkomst	63	(59-67)	24	(20-28)	13	(11-16)	573
Roemeense herkomst	71	(67-74)	19	(16-22)	11	(8-14)	611
Congolese herkomst	49	(45-52)	30	(27-33)	21	(18-24)	735

	(Helemaal) eens		Neutraal		(Helemaal) oneens		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. De politie behandelt iedereen met respect, ongeacht zijn of haar herkomst.							
Belgische herkomst	42	(38-46)	35	(31-39)	23	(20-27)	654
Marokkaanse herkomst	42	(38-46)	22	(19-26)	36	(32-39)	634
Turkse herkomst	43	(39-47)	24	(20-27)	34	(30-38)	597
Poolse herkomst	60	(56-64)	19	(16-22)	21	(18-25)	581
Roemeense herkomst	71	(67-75)	15	(12-18)	14	(11-17)	639
Congolese herkomst	32	(28-35)	27	(24-31)	41	(37-44)	744
3. Als er iets verdachts gebeurt op straat, zou ik dat melden aan de politie.							
Belgische herkomst	85	(82-88)	11	(9-13)	4	(3-6)	720
Marokkaanse herkomst	80	(77-83)	13	(10-15)	7	(5-9)	664
Turkse herkomst	89	(87-91)	7	(5-9)	4	(2-5)	672
Poolse herkomst	86	(83-89)	10	(8-13)	4	(3-6)	698
Roemeense herkomst	90	(88-92)	8	(6-10)	2	(1-3)	727
Congolese herkomst	76	(73-79)	15	(13-18)	9	(7-11)	764

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten het al dan niet eens zijn met een aantal stellingen over de politie. Er werden drie stellingen bevraagd.

1. De politie luistert naar het standpunt en de argumenten van mensen.

Bij alle herkomstgroepen, met uitzondering van de Congolese herkomstgroep, is meer dan de helft van de respondenten het (helemaal) eens met de stelling dat de politie naar het standpunt en de argumenten van mensen luistert. Respondenten van Roemeense herkomst geven het vaakst aan het (helemaal) eens te zijn (meer dan 7 op de 10), respondenten van Congolese herkomst het minst vaak (net niet de helft). Bij alle herkomstgroepen ligt het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling tussen de 1 en de 2 op de 10. Bij de personen van Congolese, Marokkaanse en Turkse herkomst is het aandeel dat vindt dat de politie niet naar het standpunt en de argumenten van mensen luistert, het grootst.

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie

en geboorteland. Mannen zijn het iets vaker (helemaal) eens met de stelling dan vrouwen, personen geboren buiten België zijn het veel vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België. Mannen en respondenten geboren buiten België vinden dus vaker dat de politie naar het standpunt en de argumenten van mensen luistert. Personen jonger dan 30 jaar zijn het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten.

2. De politie behandelt iedereen met respect, ongeacht zijn of haar afkomst.

Respondenten van Poolse en Roemeense herkomst zijn het vaker (helemaal) eens met de stelling dat de politie iedereen met respect behandelt, ongeacht zijn of haar herkomst (respectievelijk 6 en 7 op de 10). Dit aandeel ligt beduidend lager bij de respondenten van Congolese herkomst (3 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt het aandeel rond de 4 op de 10 respondenten. Deze verschillen trekken zich ook door bij het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling. Opnieuw vinden personen van Congolese,

Marokkaanse en Turkse herkomst het vaakst dat de politie niet iedereen met respect behandelt. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Congolese herkomst (iets meer dan 4 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Roemeense herkomst (meer dan 1 op de 10).

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar zijn het minder vaak (helemaal) eens met de stelling dan oudere respondenten. Ook in de grootsteden is men het (iets) minder vaak (helemaal) eens met de stelling dan elders. Jongere respondenten en respondenten uit de grootsteden vinden dus minder vaak dat de politie iedereen met respect behandelt, ongeacht zijn of haar herkomst. Personen geboren buiten België zijn het dan weer veel vaker (helemaal) eens met de stelling dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

3. Als er iets verdachts gebeurt op straat, zou ik dat melden aan de politie.

De meerderheid van de respondenten is het (helemaal) eens met de stelling dat als er iets verdachts gebeurt op straat, hij of zij dat zou melden aan de politie. Dit aandeel ligt het hoogst bij de respondenten van Roemeense herkomst (9 op de 10) en het laagst bij de respondenten van Congolese herkomst (minder dan 8 op de 10). Het aandeel respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling ligt bij alle herkomstgroepen lager dan 1 op de 10. De negatievere houding van bepaalde groepen t.o.v. de politie die blijkt uit stellingen 1 en 2 weerspiegelt zich dus nauwelijks in het al dan niet melden van iets verdachts aan de politie.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie en geboorteland. Hoewel de grote meerderheid iets verdachts zou melden aan de politie, zouden personen jonger dan 30 jaar dit in verhouding minder vaak doen dan personen van 30 jaar en ouder. Personen geboren buiten België zouden in verhouding vaker iets verdachts melden dan personen van buitenlandse herkomst geboren in België.

Negatieve ervaringen in de openbare ruimte

A. Frequentie van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt op straat of in de buurt de voorbije 12 maanden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee op straat of in uw buurt?

1. Mensen ontwijken mij. (bijvoorbeeld: ze willen niet naast mij zitten in de tram, trein of bus)
2. Het personeel van de tram, trein of bus behandelde mij niet correct.
3. Ik ben op straat of in het verkeer uitgescholden of nageroepen.
4. Er zijn met opzet spullen van mij kapotgemaakt.
5. Ik ben op straat of in het verkeer bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Niet van toepassing
- Weet niet

Bij de tweede stelling kregen de respondenten de instructie om de antwoordcategorie 'niet van toepassing' aan te duiden indien ze de voorbije 12 maanden geen trein, tram of bus namen. De antwoordcategorieën 'niet van toepassing' en 'weet niet' werden niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een negatieve ervaring heeft meegemaakt op straat of in de buurt de voorbije 12 maanden, in %

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Mensen ontwijken mij. (bijvoorbeeld: ze willen niet naast mij zitten in de tram, trein of bus)							
Belgische herkomst	97	(95-98)	2	(1-3)	2	(1-3)	660
Marokkaanse herkomst	79	(75-82)	7	(5-10)	14	(12-17)	623
Turkse herkomst	88	(85-90)	4	(3-6)	8	(6-11)	564
Poolse herkomst	97	(96-98)	1	(1-3)	2	(1-3)	686
Roemeense herkomst	98	(97-99)	1	(0-2)	1	(1-3)	699
Congolese herkomst	73	(70-76)	9	(7-11)	18	(16-22)	700

	Nooit		Eén keer		Meer keren		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Het personeel van de tram, trein of bus behandelde mij niet correct.							
Belgische herkomst	96	(94-97)	3	(2-5)	1	(0-3)	524
Marokkaanse herkomst	81	(78-84)	9	(7-11)	10	(8-13)	591
Turkse herkomst	91	(88-93)	5	(3-7)	4	(3-6)	510
Poolse herkomst	92	(89-94)	5	(4-7)	3	(2-5)	623
Roemeense herkomst	95	(93-97)	3	(2-5)	2	(1-4)	575
Congolese herkomst	76	(73-80)	11	(9-13)	13	(11-16)	710
3. Ik ben op straat of in het verkeer uitgescholden of nageroepen.							
Belgische herkomst	81	(77-83)	11	(8-13)	9	(7-12)	683
Marokkaanse herkomst	78	(75-81)	12	(10-15)	10	(8-13)	642
Turkse herkomst	91	(88-93)	5	(4-7)	5	(3-6)	624
Poolse herkomst	94	(92-95)	3	(2-5)	3	(2-4)	704
Roemeense herkomst	95	(93-97)	2	(1-3)	3	(2-5)	700
Congolese herkomst	76	(73-79)	13	(10-15)	11	(9-14)	739
4. Er zijn met opzet spullen van mij kapotgemaakt.							
Belgische herkomst	94	(92-96)	5	(3-7)	1	(1-3)	691
Marokkaanse herkomst	96	(94-97)	3	(2-5)	1	(0-2)	656
Turkse herkomst	96	(94-98)	3	(2-4)	1	(1-3)	651
Poolse herkomst	95	(94-97)	3	(2-4)	2	(1-3)	716
Roemeense herkomst	95	(93-97)	3	(2-4)	2	(1-4)	712
Congolese herkomst	91	(88-93)	6	(5-8)	3	(2-4)	756
5. Ik ben op straat of in het verkeer bedreigd, geschopt of geslagen.							
Belgische herkomst	95	(93-96)	4	(2-5)	2	(1-3)	703
Marokkaanse herkomst	96	(95-98)	3	(2-4)	1	(0-2)	666
Turkse herkomst	98	(97-99)	2	(1-3)	0	(0-1)	662
Poolse herkomst	97	(96-98)	2	(1-3)	1	(0-2)	724
Roemeense herkomst	98	(96-99)	1	(1-2)	1	(1-2)	723
Congolese herkomst	94	(93-96)	5	(3-6)	1	(1-2)	777

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten al dan niet negatieve ervaringen hebben meegemaakt op straat of in de buurt de voorbije 12 maanden. Er werden vijf situaties bevraagd.

1. Mensen ontwijken mij.

De respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst duiden deze situatie het vaakst aan;

meer dan 2 op de 10 respondenten werden al eens ontweken, waarvan dit bij meer dan 1 op de 10 respondenten meermaals voorviel. Bij de respondenten van Turkse herkomst werden iets meer dan 1 op de 10 respondenten ontweken, bij de overige herkomstsgroepen gaat het om minder dan 1 op de 10.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten

jonger dan 30 jaar geven vaker aan dat ze het voorbije jaar nooit ontweken werden door anderen. Hoe minder verstedelijkt men woont, hoe minder vaak men ontweken werd. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België geven ook vaker aan dat mensen hen nooit ontweken hebben.

2. Het personeel van de tram, trein of bus behandelde mij niet correct.

Respondenten van Congolese herkomst werden het vaakst incorrect behandeld door het personeel van de tram, trein of bus (ongeveer een kwart), gevolgd door de respondenten van Marokkaanse herkomst (net geen 2 op de 10). Ongeveer 1 op de 10 respondenten uit deze herkomstgroepen werd meermaals incorrect behandeld. Bij de overige herkomstgroepen werden minder dan 1 op de 10 respondenten (minstens één keer) incorrect behandeld. Bij 1% à 4% gebeurde dit meermaals.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven vaker dan oudere respondenten aan dat ze het voorbije jaar nooit incorrect behandeld zijn door het personeel van het openbaar vervoer. Personen in de grootsteden werden ook minder vaak incorrect behandeld door het personeel van de tram, trein of bus dan buiten de grootsteden. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven minder vaak aan dat ze incorrect behandeld werden dan personen geboren buiten België.

3. Ik ben op straat of in het verkeer uitgescholden of nageroepen.

Respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst werden het vaakst uitgescholden of nageroepen op straat of in het verkeer (meer dan 2 op de 10). Bij de Belgische herkomstgroep gaat het om net geen 2 op de 10, bij de

overige herkomstgroepen om minder dan 1 op de 10. Ongeveer 1 op de 10 respondenten van Congolese, Marokkaanse en Belgische herkomst heeft dit reeds meermaals meegemaakt. Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel tussen 3% en 5%.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Personen jonger dan 30 jaar geven vaker aan het voorbije jaar nooit uitgescholden of nageroepen te zijn op straat of in het verkeer. Hoe meer verstedelijkt men woont, hoe vaker men aangeeft hier wel slachtoffer van geweest te zijn. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België werden minder vaak uitgescholden of nageroepen dan personen geboren buiten België.

4. Er zijn met opzet spullen van mij kapotgemaakt.

Tussen 4% en 9% van de respondenten geeft aan dat er (minstens één keer) spullen met opzet kapotgemaakt zijn. Personen van Congolese herkomst maken dit verhoudingsgewijs vaker mee dan de andere herkomstgroepen. Tussen 1% en 3% geeft aan dat dit het afgelopen jaar meermaals gebeurd is.

Personen uit de grootsteden geven vaker aan dat er het voorbije jaar nooit met opzet spullen van hen kapotgemaakt werden dan elders in Vlaanderen.

5. Ik ben op straat of in het verkeer bedreigd, geschopt of geslagen.

Tussen 2% en 6% van de respondenten werd al eens bedreigd, geschopt of geslagen op straat of in het verkeer. Van de Turkse herkomstgroep geeft niemand aan dat dit meermaals voorgevallen is. 1% à 2% van de respondenten van de andere herkomstgroepen geeft wel aan dat dit het voorbije jaar meermaals gebeurd is.

B. Redenen van de negatieve ervaringen

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op straat of in de buurt de voorbije 12 maanden, volgens reden.

Vraag: Hoe vaak maakte u de voorbije 12 maanden deze situaties mee op straat of in uw buurt?

1. Mensen ontwijken mij. (bijvoorbeeld: ze willen niet naast mij zitten in de tram, trein of bus)
2. Het personeel van de tram, trein of bus behandelde mij niet correct.
3. Ik ben op straat of in het verkeer uitgescholden of nageroepen.
4. Er zijn met opzet spullen van mij kapotgemaakt.
5. Ik ben op straat of in het verkeer bedreigd, geschopt of geslagen.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Nooit
- Eén keer
- Meer keren
- Niet van toepassing
- Weet niet

Voor elke voorgelegde situatie waarvoor de respondenten de antwoordcategorie 'één keer' of de antwoordcategorie 'meer keren' scoorden, kregen ze onmiddellijk een bijkomende vraag aangeboden:

Vraag: Waarom maakte u dit mee, denkt u?

- Mijn geslacht
- Mijn leeftijd
- Mijn financiële situatie
- Mijn herkomst
- Mijn huidskleur
- Mijn geloof
- Mijn gezondheidstoestand en / of lichamelijke beperkingen
- Mijn seksuele geaardheid
- Een andere reden ..... [open antwoord]
- Dat weet ik niet

Onderstaande tabel geeft de samengestelde variabele weer. Wie op minstens één stelling antwoordde dat hij of zij dat al eens meegemaakt heeft, wordt meegeteld. De aantallen (N) in de tabel hebben dan ook betrekking op de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt. Voor deze samengestelde variabele worden de redenen herkomst, huidskleur, religie en de twee meest voorkomende redenen weergegeven. De respondenten konden meerdere antwoorden aanduiden, waardoor de som van de percentages groter dan 100% kan zijn.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat in minstens 1 voorgelegde situatie een negatieve ervaring heeft meegemaakt op straat of in de buurt de voorbije 12 maanden, volgens reden, in %

	Minstens één negatieve ervaring		Reden										
			Herkomst		Huidskleur		Geloof		Geslacht		Dat weet ik niet		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)			
Belgische herkomst	26	(23-29)	3	(1-7)	2	(1-5)	2	(1-6)	15	(10-21)	35	(28-42)	182
Marokkaanse herkomst	39	(35-43)	55	(49-61)	28	(23-34)	50	(44-56)	5	(3-8)	22	(17-27)	282
Turkse herkomst	18	(15-21)	39	(31-48)	13	(8-20)	30	(23-39)	13	(8-20)	33	(25-42)	126
Poolse herkomst	16	(14-19)	29	(22-38)	3	(1-8)	6	(3-12)	13	(8-19)	50	(41-60)	126
Roemeense herkomst	14	(11-16)	28	(20-37)	2	(0-7)	1	(0-7)	7	(4-14)	46	(36-56)	103
Congolese herkomst	46	(43-50)	39	(34-44)	70	(65-75)	4	(2-7)	6	(4-9)	23	(19-28)	369

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer hoeveel respondenten minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt in de openbare ruimte het voorbije jaar en de redenen waarvoor zij denken dat dit is voorgevallen.

1. Minstens één negatieve ervaring

Respondenten van Congolese (bijna 5 op de 10) en Marokkaanse herkomst (4 op de 10) hebben het vaakst minstens één dergelijke negatieve ervaring meegemaakt in de openbare ruimte de voorbije 12 maanden. Respondenten van Turkse, Poolse en Roemeense herkomst zijn het minst vaak slachtoffer geworden van de voorgelegde situaties (telkens minder dan 2 op de 10). De respondenten van Belgische herkomst situeren zich tussen beide groepen.

Er zijn verschillen naar leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Respondenten jonger dan 30 jaar geven vaker dan oudere personen aan dat ze minstens één keer het slachtoffer zijn geweest in voorgelegde situaties. Personen wonend in de grootsteden en respondenten van buitenlandse herkomst geboren

in België geven vaker aan dergelijke situatie meegemaakt te hebben dan respondenten die elders wonen en respondenten geboren buiten België.

2. Redenen

a. Herkomst

Herkomst wordt vooral door de respondenten van Marokkaanse herkomst (meer dan de helft) en Turkse en Congolese herkomst (4 op de 10) aangegeven als reden voor hun negatieve ervaring(en).

Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven vaker aan dat herkomst een reden voor hun negatieve ervaring is dan de andere leeftijdscategorieën.

b. Huidskleur

Huidskleur speelt vooral bij personen van Congolese herkomst een rol (7 op de 10). Ook bij personen van Marokkaanse (iets minder dan 3 op de 10) en Turkse herkomst (iets meer dan 1 op de 10) komt dit voor.

In de grootsteden heeft men het minst vaak het gevoel dat huidskleur een rol speelt. In het

verstedelijkt gebied (zonder de grootsteden) geeft men dit het vaakst als mogelijke reden aan.

c. Geloof

Geloof speelt vooral een rol bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst (3 tot 5 op de 10). Bij de andere herkomstgroepen liggen deze aandelen veel lager (minder dan 1 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelijkingsgraad en geboorteland. Vrouwen geven vaker aan dat geloof de reden voor hun negatieve ervaring in de openbare ruimte is. Respondenten van 45 jaar en ouder en personen uit het niet-verstedelijkt gebied geven deze reden het minst vaak op. Personen van buitenlandse herkomst geboren in België geven dan weer beduidend vaker aan dat geloof de reden is voor deze ervaring.

d. Geslacht

Geslacht wordt als reden voornamelijk aangeduid door respondenten van Belgische, Turkse en Poolse herkomst (1 à 2 op de 10).

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijdscategorie. Vrouwen hebben vaker het gevoel dat hun geslacht de reden voor de negatieve ervaring(en) is. Hoe ouder men is, hoe minder

vaak men het gevoel heeft dat het geslacht de reden is.

e. Dat weet ik niet

Vooraf respondenten van Poolse en Roemeense herkomst geven aan niet te weten wat de reden voor hun negatieve ervaring is (ongeveer de helft).

Er zijn verschillen naar geslacht en geboorteland. Mannen geven vaker aan niet te weten wat de reden is voor dergelijke negatieve ervaring. Dit geldt eveneens voor de respondenten geboren buiten België.

f. Overige redenen

Naast de hierboven vermelde redenen werden er nog een aantal andere redenen aangegeven als mogelijke aanleiding voor een negatieve ervaring. In aflopende volgorde zijn dit leeftijd, gezondheid, financiële situatie en seksuele geaardheid. De aandelen bedragen steeds minder dan 1 op de 20. Daarnaast konden respondenten ook nog een andere reden (open antwoord) opgeven. Net geen 2 op de 10 respondenten maakten gebruik van deze mogelijkheid. Hierbij werd het meest verwezen naar verkeersagressie/stress in het verkeer, dronkenschap of persoonlijke redenen (bijvoorbeeld door een ex-partner bedreigd worden, familiekwestie na het overlijden van de moeder,...).

4.13. Gezondheid en welzijn

- Sportparticipatie
  - Langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem
  - Hinder van ziekte, beperking of probleem
  - Informele zorg
  - Algemene levenstevredenheid
  - Verwachtingen voor de toekomst
-

Sportparticipatie

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet actief aan sport doet.

Vraag: Hoe vaak heeft u de voorbije 12 maanden actief aan sport gedaan?

Het gaat over activiteiten die minimum 30 minuten duren, bijvoorbeeld wandelen, fietsen, zwemmen, voetballen, etc.

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

De antwoordcategorieën 'elke dag' en 'één of meer keren per week' werden samengenomen tot 'minstens 1 keer per week'.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet actief aan sport doet, in %

	Minstens 1 keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan 1 keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	54	(50-57)	18	(15-21)	11	(9-13)	18	(15-21)	738
Marokkaanse herkomst	46	(42-49)	14	(12-17)	15	(13-18)	25	(22-29)	704
Turkse herkomst	49	(46-53)	15	(12-17)	9	(7-11)	27	(24-31)	705
Poolse herkomst	61	(57-64)	15	(13-18)	14	(11-16)	10	(8-13)	750
Roemeense herkomst	46	(42-49)	20	(17-23)	16	(14-19)	19	(16-22)	759
Congolese herkomst	49	(46-53)	15	(12-17)	15	(13-18)	21	(18-24)	808

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten al dan niet actief aan sport doen. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan minstens 1 keer per week actief aan sport te doen. Bij de respondenten van Poolse herkomst ligt dit aandeel zelfs nog iets hoger. Ongeveer 1

à 2 op de 10 respondenten geeft aan dat ze één of meer keren per maand sporten en een vergelijkbaar aandeel sport minder dan 1 keer per maand. Het aandeel respondenten dat nooit sport schommelt tussen de herkomstgroepen. Bij de respondenten met een Poolse herkomst ligt dit aandeel het laagst met 1 op de 10. Bij de

respondenten met een Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst ligt dit aandeel het hoogst, daar sport meer dan 2 op de 10 respondenten nooit.

Mannen geven vaker dan vrouwen aan dat ze actief aan sport doen. Maar ook leeftijd, woonplaats en geboorteland blijken een rol te spelen. Jongere respondenten sporten vaker dan

oudere. Het aandeel respondenten dat in de grootsteden frequent sport, dus minstens één keer per week, is vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen, het aandeel dat er nooit sport is echter wel iets groter in vergelijking met het niet-verstedelijkt gebied. Respondenten van buitenlandse herkomst die niet in België geboren zijn, sporten minder frequent dan degenen die wel in België geboren zijn.

Langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat al dan niet een langdurige ziekte, een lichamelijke beperking of een psychisch probleem heeft.

Vraag: Heeft u een langdurige ziekte, beperking of probleem in uw dagelijkse bezigheden?

- Nee
- Ja, vooral lichamelijk
- Ja, vooral psychisch
- Ja, zowel lichamelijk als psychisch

Tabel: Aandeel van de respondenten dat al dan niet een langdurige ziekte, een lichamelijke beperking of een psychisch probleem heeft, in %

	Geen beperking of probleem		Lichamelijke beperking		Psychisch probleem		Lichamelijke beperking en psychisch probleem		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	76	(73-79)	21	(18-24)	2	(2-4)	1	(0-2)	738
Marokkaanse herkomst	79	(75-82)	18	(15-21)	2	(1-3)	2	(1-4)	704
Turkse herkomst	70	(66-73)	23	(20-26)	3	(2-5)	4	(3-6)	705
Poolse herkomst	84	(81-87)	13	(11-16)	2	(1-3)	1	(0-2)	749
Roemeense herkomst	93	(90-94)	7	(5-9)	0	(0-1)	1	(0-1)	759
Congolese herkomst	83	(80-86)	14	(11-16)	2	(1-3)	1	(1-2)	808

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer welk aandeel van de respondenten al dan niet een langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem heeft. De meerderheid van de respondenten geeft aan geen langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem te hebben. Bij de respondenten met een Roemeense herkomst loopt dit op tot meer dan 9 op de 10. De respondenten die aangeven wel een beperking

of probleem te hebben, kampen voornamelijk met een lichamelijke beperking. Ongeveer 1 à 2 op de 10 respondenten hebben hierop positief geantwoord. Enkel bij de respondenten van Roemeense herkomst ligt dit aandeel iets lager. Het aandeel respondenten dat aangeeft een psychisch probleem te hebben of een combinatie van een lichamelijke beperking en psychisch probleem is bij alle herkomstgroepen laag. Mannen geven vaker aan geen beperking of

probleem te hebben dan vrouwen, er zijn naar verhouding iets meer vrouwen met een lichamelijke beperking. Er is ook een verschil naar leeftijd. Hoe ouder men is, hoe vaker men aangeeft met een lichamelijke beperking

te kampen. Respondenten van buitenlandse herkomst geboren in het buitenland geven iets vaker aan een lichamelijke beperking te hebben dan respondenten van buitenlandse herkomst geboren in België.

Hinder van ziekte, beperking of probleem

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat zelden, soms of altijd hinder ondervindt in de dagelijkse bezigheden omwille van een langdurige ziekte, een lichamelijke beperking of een psychisch probleem.

Vraag: Hoe vaak heeft u hinder van uw ziekte, beperking of probleem in uw dagelijkse bezigheden?

- Zelden
- Soms
- Altijd

Deze vraag werd enkel gesteld aan de respondenten die op de vraag 'Heeft u een langdurige ziekte, een lichamelijke beperking of een psychisch probleem?' met 'Ja, vooral lichamenlijk', 'Ja, vooral psychisch' of 'Ja, zowel lichamenlijk als psychisch' hebben geantwoord.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat zelden, soms of altijd hinder ondervindt in de dagelijkse bezigheden omwille van een langdurige ziekte, een lichamelijke beperking of een psychisch probleem, in %

	Zelden		Soms		Altijd		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	12	(8-18)	38	(31-46)	50	(42-57)	171
Marokkaanse herkomst	13	(8-20)	39	(31-47)	49	(40-57)	134
Turkse herkomst	13	(9-18)	33	(27-40)	54	(47-61)	208
Poolse herkomst	20	(14-28)	51	(41-60)	29	(21-39)	114
Roemeense herkomst	18	(10-31)	36	(23-50)	46	(33-60)	54
Congolese herkomst	24	(18-33)	43	(34-51)	33	(26-42)	133

Bron: SID-survey 2017.

Opgelet met de interpretatie bij N<100. Deze resultaten worden niet besproken in de toelichting.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate respondenten met een langdurige ziekte, lichamelijke beperking en/of psychisch probleem hinder van hun ziekte, beperking of probleem ondervinden. Ongeveer de helft van de respondenten met een Belgische, Marokkaanse of Turkse herkomst

geeft aan altijd hinder te ondervinden van hun ziekte, beperking of probleem, meer dan 3 op de 10 ondervindt er soms hinder van. Bij de overige herkomstgroepen ligt het aandeel respondenten dat altijd hinder ondervindt lager en ligt het aandeel respondenten dat er soms hinder van ondervindt dan weer iets hoger. In

de meeste herkomstgroepen ondervindt minder dan 2 op de 10 respondenten zelden hinder van hun ziekte, beperking of probleem.

Er zijn verschillen naar geslacht en leeftijd.

Vrouwen geven vaker dan mannen aan dat ze soms tot altijd hinder ondervinden van hun ziekte, beperking of probleem. Ook hoe ouder de respondent, hoe vaker hij of zij aangeeft soms tot altijd hinder te ondervinden.

Informele zorg

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat de voorbije 12 maanden al dan niet informele hulp gaf of verzorging kreeg.

Vraag: Hoe vaak gaf of kreeg u hulp of verzorging de voorbije 12 maanden?

Het gaat om de onbetaalde inzet, zoals: schoonmaken, koken, boodschappen doen, klusjes opknappen, hulp bij wassen, aankleden, vervoer en/of begeleiding naar bv. de dokter.

1. Ik gaf hulp of verzorging aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen (partner, familie, vrienden, kennissen of bureu).
2. Ik zorgde voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of bureu.
3. Ik kreeg zelf hulp of verzorging van mijn partner, familie, vrienden, kennissen of bureu omwille van ziekte, handicap of ouderdom.

Per stelling kregen de respondenten volgende antwoordmogelijkheden:

- Elke dag
- Eén of meer keren per week
- Eén of meer keren per maand
- Minder dan één keer per maand
- Nooit

Elke dag of één of meer keren per week hulp krijgen of geven wordt beschouwd als mantelzorg. Deze twee antwoordcategorieën werden samengenomen tot 'minstens één keer per week'.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat de voorbije 12 maanden al dan niet informele hulp gaf of verzorging kreeg, in %

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
1. Ik gaf hulp of verzorging aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen (partner, familie, vrienden, kennissen of bureu)									
Belgische herkomst	19	(16-22)	13	(10-15)	23	(20-27)	46	(42-49)	738
Marokkaanse herkomst	14	(11-17)	10	(8-13)	16	(13-19)	61	(57-64)	704
Turkse herkomst	12	(10-15)	9	(7-12)	10	(8-12)	69	(66-73)	704
Poolse herkomst	9	(7-11)	6	(4-7)	10	(8-13)	76	(72-79)	749
Roemeense herkomst	8	(6-10)	11	(9-14)	19	(16-22)	62	(58-65)	757
Congolese herkomst	18	(15-21)	13	(11-16)	20	(17-23)	49	(46-53)	808

	Minstens één keer per week		Eén of meer keren per maand		Minder dan één keer per maand		Nooit		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
2. Ik zorgde voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of buren.									
Belgische herkomst	13	(11-16)	14	(11-17)	20	(18-24)	53	(49-57)	738
Marokkaanse herkomst	12	(10-15)	14	(12-17)	15	(13-18)	59	(55-63)	704
Turkse herkomst	12	(10-14)	10	(8-12)	12	(10-15)	66	(63-70)	704
Poolse herkomst	8	(6-10)	10	(8-13)	20	(17-23)	63	(59-66)	749
Roemeense herkomst	10	(8-12)	10	(8-12)	21	(18-24)	59	(56-63)	757
Congolese herkomst	12	(10-14)	19	(16-21)	24	(22-28)	46	(42-49)	808
3. Ik kreeg zelf hulp of verzorging van mijn partner, familie, vrienden, kennissen of buren omwille van ziekte, handicap of ouderdom.									
Belgische herkomst	11	(9-13)	5	(4-7)	16	(13-18)	68	(65-72)	738
Marokkaanse herkomst	13	(10-16)	7	(6-10)	12	(10-15)	68	(64-71)	704
Turkse herkomst	12	(9-14)	6	(5-8)	6	(5-8)	76	(73-79)	704
Poolse herkomst	9	(7-11)	4	(2-5)	8	(6-10)	80	(77-83)	749
Roemeense herkomst	6	(5-9)	5	(3-6)	12	(10-15)	77	(74-80)	757
Congolese herkomst	10	(8-13)	7	(6-10)	14	(12-17)	68	(65-72)	808

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer of de respondenten de voorbije 12 maanden informele hulp hebben gegeven of verzorging hebben gekregen. Er werden drie stellingen bevraagd.

1. Ik gaf hulp of verzorging aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen (partner, familie, vrienden, kennissen of buren).

Minder dan de helft van de respondenten heeft het afgelopen jaar hulp of verzorging gegeven aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen. Er zijn wel verschillen tussen de herkomstgroepen. Bij de respondenten van Marokkaanse, Turkse, Poolse en Roemeense herkomst geven meer dan 6 op de 10 respondenten aan het afgelopen jaar geen hulp of zorg te hebben gegeven. Het aandeel respondenten uit deze herkomstgroepen dat aan mantelzorg (elke dag of meer keren per week) deed, ligt rond de 1 op de 10. Bij de respondenten van Belgische en Congolese herkomst ligt het aandeel mantelzorgers iets hoger, net als het aandeel respondenten dat minder dan één keer per maand zorg heeft gegeven. Het

aandeel respondenten in deze herkomstgroepen dat dit jaar geen zorg heeft aangeboden ligt dan ook lager.

Vrouwen hebben het afgelopen jaar vaker hulp of verzorging aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen gegeven dan mannen. In de grootsteden geeft men iets minder vaak hulp of verzorging dan in het niet-verstedelijk gebied. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven vaker aan nooit hulp of verzorging te bieden dan respondenten die jonger of ouder zijn. Respondenten jonger dan 30 jaar geven vaker op wekelijkse basis hulp of verzorging dan oudere respondenten.

2. Ik zorgde voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of buren.

Het afgelopen jaar heeft ongeveer 1 op de 10 respondenten minstens één keer per week gezorgd voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of buren, een iets groter aandeel deed dit één of meer keren per maand. De meerderheid van de respondenten geeft aan niet of

minder dan één keer per maand gezorgd te hebben voor de opvang van andermans kinderen. Tussen de herkomstgroepen zijn er geen al te grote verschillen. Opvallend is wel dat bijna 2 op de 10 respondenten van Congolese herkomst één of meer keren per maand kinderen opvangen, terwijl dit bij de overige herkomstgroepen ongeveer 1 op de 10 respondenten is. Daarnaast ligt ook het aandeel respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst dat minder dan één keer per maand kinderen opvangt lager dan bij de andere herkomstgroepen.

Ook bij deze stelling zien we dat vrouwen vaker voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of burens zorgen dan mannen. Respondenten tussen 30 en 44 jaar geven minder vaak aan op wekelijkse basis voor de opvang van kinderen te zorgen dan respondenten die ouder of jonger zijn. In de grootsteden loopt het aandeel respondenten dat op wekelijkse basis voor opvang zorgt gelijk met de rest van Vlaanderen, het aandeel respondenten dat er nooit voor opvang zorgt is er echter wel groter.

3. Ik kreeg zelf hulp of verzorging van mijn partner, familie, vrienden, kennissen of burens omwille van ziekte, handicap of ouderdom.

Het aandeel respondenten dat het afgelopen jaar zelf hulp of verzorging heeft gekregen van partner, familie, vrienden, kennissen of burens omwille van ziekte, handicap of ouderdom heeft dit voornamelijk minder dan één keer per maand of minstens één keer per week ontvangen. Beide aandelen schommelen rond de 1 op de 10 respondenten. Het aandeel respondenten dat één of meer keren per maand hulp heeft ontvangen is in elke herkomstgroep kleiner dan 1 op de 10. Ongeveer 7 op de 10 respondenten, en voor de respondenten van Poolse herkomst zelfs iets meer, hebben het afgelopen jaar geen hulp ontvangen van partner, familie, vrienden, kennissen of burens omwille van ziekte, handicap of ouderdom.

Vrouwen hebben iets vaker dan mannen hulp gekregen van hun partner, familie, vrienden, kennissen of burens. Respondenten ouder dan 45 jaar ontvangen vaker hulp op dagelijkse of wekelijkse basis dan respondenten jonger dan 45 jaar.

Algemene levenstevredenheid

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat over het algemeen (zeer) tevreden, neutraal of (zeer) ontevreden is over zijn of haar leven.

Vraag: Hoe tevreden bent u over uw leven in het algemeen, op dit moment?

- Zeer tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Zeer ontevreden
- Weet niet/geen mening

De antwoordcategorie 'weet niet/geen mening' werd niet meegenomen bij de berekeningen voor onderstaande tabel.

Tabel: Aandeel van de respondenten dat over het algemeen (zeer) tevreden, neutraal of (zeer) ontevreden is over zijn of haar leven, in %

	(Zeer) tevreden		Neutraal		(Zeer) ontevreden		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	87	(84-89)	10	(8-12)	3	(2-5)	732
Marokkaanse herkomst	88	(86-91)	8	(6-10)	4	(3-6)	693
Turkse herkomst	84	(81-86)	12	(10-15)	4	(3-6)	697
Poolse herkomst	78	(75-81)	18	(15-21)	4	(3-6)	738
Roemeense herkomst	89	(86-91)	8	(6-11)	3	(2-5)	750
Congolese herkomst	73	(69-76)	19	(17-22)	8	(6-10)	797

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten al dan niet tevreden zijn met hun leven. De grote meerderheid van de respondenten is (zeer) tevreden over hun leven op dit moment, slechts een zeer klein aandeel van de respondenten is (zeer) ontevreden. Toch zien we verschillen

tussen de herkomstgroepen. Het aandeel respondenten van Poolse en Congolese herkomst dat (zeer) tevreden is, ligt lager dan bij de andere herkomstgroepen. Het aandeel dat een neutrale positie inneemt is er dan weer iets groter. Bijna 1 op de 10 personen van Congolese herkomst is (zeer) ontevreden over zijn of haar leven.

Er zijn verschillen naar leeftijd en woonplaats. Respondenten tussen 30 en 44 jaar zijn iets meer tevreden over hun leven dan respondenten die

ouder of jonger zijn. Respondenten in de grootsteden zijn minder tevreden over hun leven dan respondenten elders in Vlaanderen.

Verwachtingen voor de toekomst

Definitie:

Aandeel (%) van de respondenten dat verwacht dat het eigen leven beter, hetzelfde of slechter zal zijn over vijf jaar.

Vraag: Hoe denkt u over uw leven in de toekomst?

- Mijn leven zal hetzelfde zijn over vijf jaar
- Mijn leven zal beter zijn over vijf jaar
- Mijn leven zal slechter zijn over vijf jaar
- Weet niet/geen mening

Tabel: Aandeel van de respondenten dat verwacht dat het eigen leven beter, hetzelfde of slechter zal zijn over vijf jaar, in %

	Beter leven		Zelfde leven		Slechter leven		Weet niet/geen mening		N
	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	%	BI (%)	
Belgische herkomst	27	(24-30)	44	(40-47)	10	(8-13)	20	(17-23)	735
Marokkaanse herkomst	51	(47-55)	16	(13-19)	5	(4-7)	28	(25-32)	698
Turkse herkomst	38	(35-42)	19	(16-22)	7	(5-9)	36	(32-40)	701
Poolse herkomst	49	(45-53)	19	(16-22)	4	(3-6)	28	(25-31)	745
Roemeense herkomst	60	(56-63)	11	(9-13)	1	(1-2)	28	(25-32)	755
Congolese herkomst	69	(65-72)	9	(7-11)	3	(2-5)	20	(17-23)	804

Bron: SID-survey 2017.

Toelichting:

Deze indicator geeft weer in welke mate de respondenten verwachten dat hun eigen leven beter, hetzelfde of slechter zal zijn over vijf jaar. Tussen de herkomstgroepen zijn er verschillen. De respondenten van Belgische herkomst staan het minst positief tegenover de toekomst. Slechts 3 op de 10 geloven dat hun leven over 5 jaar beter zal zijn, meer dan 4 op de 10 geloven dat hun leven hetzelfde zal zijn gebleven en 1

op de 10 gelooft dat zijn of haar leven slechter zal zijn. Ook de respondenten van Turkse herkomst staan iets minder positief ten opzichte van de toekomst dan de overige respondenten. De respondenten van Roemeense en Congolese herkomst daarentegen staan vaker positief tegenover de toekomst. Meer dan 6 op de 10 respondenten geloven dat hun leven beter zal zijn over 5 jaar. Slechts een zeer klein aandeel in deze herkomstgroepen gelooft in een slechter

leven in de toekomst. Ongeveer 2 à 3 op de 10 respondenten uit alle herkomstgroepen geven aan niet te weten hoe hun leven eruit zal zien in de toekomst.

Naar leeftijd zien we grote verschillen in de manier waarop men naar de toekomst kijkt. Hoe jonger de respondent, hoe rooskleuriger men de toekomst ziet: jongere respondenten geven vaker dan oudere respondenten aan dat hun leven over 5 jaar beter zal zijn. 7 op de 10 respondenten jonger dan 30 jaar denken dat zijn of haar leven beter zal zijn ten opzichte

van 3 op de 10 respondenten ouder dan 45 jaar. Oudere respondenten verwachten dat hun leven voornamelijk hetzelfde zal blijven of geven aan dat ze het niet weten. Ook naar woonplaats en geboorteland zien we verschillen. In het niet-verstedelijkt gebied denkt men vaker dan in het verstedelijkt gebied en de grootsteden dat hun leven hetzelfde zal zijn over 5 jaar. Respondenten van buitenlandse herkomst die in België geboren zijn ten slotte, denken vaker dan respondenten van buitenlandse herkomst die niet in België geboren zijn dat hun leven over 5 jaar beter zal zijn.

5. Samenvatting

Vlaanderen wordt gekenmerkt door een groeiende diversiteit. Niet alleen stijgt het aantal vreemdelingen en personen van buitenlandse herkomst, ook de interne verscheidenheid bij deze groepen neemt toe. Een beleid afstemmen op deze superdiversiteit begint met het kennen en begrijpen ervan.

Om een efficiënt beleid te kunnen voeren, worden allerlei data verzameld rond dit thema. De Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor (VLIM) bundelt een aantal administratieve en andere statistische gegevens uit verschillende bronnen om inzicht te geven in de maatschappelijke positie en participatie van personen van buitenlandse herkomst. De VLIM behandelt meerdere levensdomeinen zoals werk, onderwijs, wonen, inkomen, gezondheid en maatschappelijke participatie op basis van de gegevens uit administratieve databanken of uit algemene bevolkingssurveys.

In 2017 werd voor het eerst in Vlaanderen een grootschalige bevraging georganiseerd die specifieke technieken hanteert om de relatief hoge non-respons bij de groep personen van buitenlandse herkomst te verlagen en die in administratieve data en algemene bevolkingssurveys onderbelichte aspecten van de diverse samenleving in kaart brengt: de Survey Samenleven in Diversiteit (SID-survey). Het gaat om een project van het Agentschap Binnenlands Bestuur en Statistiek Vlaanderen. De SID-survey is een mixed mode survey (combinatie van online en face-to-face bevraging) bij bijna 4.500 personen van Belgische, Marokkaanse, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst. Deze survey is bedoeld om mee richting te geven aan het beleid inzake integratie en inburgering.

In dit afsluitend hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen samengevat die in deze eerste fase mogelijk zijn. De verzamelde data van de SID-survey zullen in het komende jaar/jaren verder geanalyseerd worden, waarbij verschillende (onafhankelijke) variabelen tegelijk in rekening zullen gebracht worden. Onderstaande

conclusies blijven daarom beperkt tot de reeds uitgevoerde analyses. Per domein worden opmerkelijke gelijkenissen en verschillen tussen de herkomstgroepen herhaald. Voor meer context i.v.m. de vraagstelling en achtergrond van deze resultaten, verwijzen we de lezer graag door naar de indicatorenfiches. Daarin worden ook significante verschillen aangegeven naar geslacht, leeftijdscategorie, verstedelingsgraad en al dan niet geboren in België. Die zijn in deze samenvatting niet opgenomen.

Deze survey 'Samenleven in diversiteit' werd voor het eerst op deze manier en op deze schaal uitgevoerd in Vlaanderen en bevat een rijkdom aan gegevens. Nog beleidsrelevanter wordt het wanneer de survey over een aantal jaren herhaald zal worden en evoluties duidelijk worden.

1. Algemeen profiel

De respondenten die aan de survey deelgenomen hebben, vertonen enkele gelijkenissen, zoals de ongeveer evenredige verdeling naar geslacht en het gegeven dat de meerderheid van de respondenten van alle herkomstgroepen een partner van diezelfde herkomstgroep heeft. Er zijn echter ook een aantal verschillen op te merken naar achtergrondkenmerken.

Eenzijds zien we verschillen tussen de respondenten van Belgische herkomst en de buitenlandse herkomstgroepen. Zo zijn respondenten van Belgische herkomst gemiddeld genomen iets ouder en meer vertegenwoordigd in het niet-verstedelijkt gebied dan de respondenten van buitenlandse herkomst. Daarnaast geldt wat het huishoudtype betreft dat de buitenlandse herkomstgroepen het vaakst samenwonen met een partner en kind(eren), terwijl de respondenten van Belgische herkomst het vaakst samenwonen met een partner zonder kinderen. Het aandeel hoogopgeleiden ligt bij alle buitenlandse herkomstgroepen lager dan bij de respondenten van Belgische herkomst, naar activiteitenstatus zijn respondenten van

de Belgische herkomstgroep vaker op pensioen dan de respondenten van buitenlandse herkomst (cfr. leeftijdsverdeling).

Anderzijds zijn er ook verschillen tussen alle herkomstgroepen onderling, bijvoorbeeld wat betreft het opleidingsniveau en de tewerkstelling. Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst zijn het vaakst laagopgeleid, respondenten van Belgische en Roemeense herkomst het vaakst midden- tot hoogopgeleid, respondenten van Poolse en Congolese herkomst het vaakst midden- tot laagopgeleid.

Bij de buitenlandse herkomstgroepen is de meerderheid van de partners geboren in het land van herkomst. Dat varieert van 6 op de 10 bij de personen van Turkse herkomst tot bijna 9 op de 10 bij de personen van Roemeense herkomst. Wanneer er gekeken wordt naar het opleidingsniveau van het koppel, zien we dat de Congolese herkomstgroep het grootste aandeel hoogopgeleide koppels telt en de Marokkaanse herkomstgroep het grootste aandeel laagopgeleide koppels. Verhoudingsgewijs zien we dat de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst het vaakst werken en dat het aandeel niet-actieve respondenten het hoogst ligt bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomst. Bij de Congolese herkomstgroep is meer dan de helft van de niet-actieven student, de niet-actieve respondenten van Belgische herkomstgroep zijn in verhouding het meeste arbeidsongeschikt of ziek. Niet-actieve respondenten (met name vrouwen) van Marokkaanse, Roemeense en Turkse herkomst geven het vaakst aan huisvrouw te zijn.

Respondenten van Poolse en Roemeense herkomst hebben het minst vaakst de Belgische nationaliteit; zij geven ook bijna uitsluitend aan geboren te zijn buiten België. Ook bij de overige buitenlandse herkomstgroepen is meer dan de helft van de respondenten geboren in het buitenland, maar wordt de grootste groep toch gevormd door de respondenten met een huidige Belgische nationaliteit (wel een andere

geboortenationaliteit). Gemiddeld genomen zijn het de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst die zich al het langst in België gevestigd hebben. Zij kwamen voornamelijk omwille van familiale redenen naar België. De respondenten van Roemeense en Poolse herkomst bevinden zich het minst lang in België; zij zijn vooral arbeidsmigranten en, in iets mindere mate, gezinsvormers/-herenigers. De Congolese herkomstgroep neemt een tussenpositie in; naast familiale redenen geven zij ook vaak aan om politieke redenen naar België gekomen te zijn.

2. Opleiding

Uit het algemeen profiel weten we dat er verschillen zijn tussen de herkomstgroepen wat betreft hun opleidingsniveau. Respondenten van Belgische herkomst zijn het vaakst hoogopgeleid, maar bijna 3 op de 10 respondenten van Congolese herkomst en iets minder dan 2 op de 10 respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst gaven aan nog een opleiding te volgen op het moment van de bevraging (vooral in het hoger secundair of het hoger onderwijs). Bij de respondenten van Belgische, Turkse en Marokkaanse herkomst zien we geen opmerkelijke verschillen naar geslacht. Bij de respondenten van Poolse herkomst zijn vrouwen vaker hoogopgeleid. Bij de respondenten van Roemeense herkomst zien we dat mannen vaker middenopgeleid zijn en vrouwen vaker hoogopgeleid. Bij de respondenten van Congolese herkomst geldt dat vrouwen vaker laagopgeleid zijn en mannen vaker hoogopgeleid.

Bij de respondenten van 45 jaar en ouder geven meer personen aan laagopgeleid te zijn dan bij de andere leeftijdscategorieën. Dit geldt echter niet voor de respondenten van Congolese herkomst. Bij de respondenten van Congolese herkomst geldt dat hoe ouder de respondent is, hoe hoger deze doorgaans opgeleid is. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst zien we het tegenovergestelde: hoe

jonger de respondent, hoe hoger deze doorgaans opgeleid is.

Meer dan de helft tot driekwart van de respondenten van deze drie herkomstgroepen geeft aan zijn/haar hoogste opleiding te hebben afgerond in België. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst geeft de meerderheid van de respondenten aan zijn/haar hoogste opleiding in het land van herkomst te hebben afgerond (tussen de 8 en de 9 op de 10).

Meer dan de helft van de respondenten die op het moment van de bevraging nog een opleiding volgden, heeft tijdens zijn/haar opleiding een negatieve ervaring meegemaakt. In aflopende volgorde maakten de respondenten volgende situaties het vaakst mee: ze kregen te lage punten, een docent of leraar behandelde hen niet correct, er werden kwetsende grappen over hen gemaakt, ze kregen het advies een lagere studierichting te volgen terwijl ze een hogere richting aankonden. Respondenten van Congolese herkomst geven het vaakst aan dat hun huidskleur een rol heeft gespeeld in deze situaties; respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst geven hun geloof vaak als reden op. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen speelt de herkomst van de respondenten een rol. Een groot aandeel van de respondenten weet niet waarom hij/zij de negatieve ervaring heeft meegemaakt.

De meerderheid van de respondenten praat dagelijks met hun kinderen over school of studeren. Slechts een klein aandeel van de respondenten doet dit niet op wekelijkse basis (minder dan 1 op de 10). Contact opnemen met de leerkrachten over hun kinderen, doen de respondenten minder vaak. De buitenlandse herkomstgroepen doen dit frequenter dan de respondenten van Belgische herkomst. Van deze laatste herkomstgroep geeft de helft aan minder dan één keer per maand contact op te nemen met de school. Een klein aandeel van de respondenten geeft aan nooit contact op te nemen met de leerkrachten (minder dan 1 op de 10).

Respondenten van Congolese en Belgische herkomst geven het vaakst aan dat minstens één van hun kinderen één of meerdere van de genoemde negatieve ervaringen heeft meegemaakt op school het voorbije jaar. In aflopende volgorde geven de respondenten aan dat hun kinderen volgende situaties het vaakst meemaakten: het kind werd uitgescholden of gepest, een leerkracht behandelde het kind niet correct, het kind kreeg het advies een lagere studierichting te volgen terwijl het een hogere richting aankon, het kind kreeg een te lage beoordeling. Respondenten van Congolese herkomst denken in meer dan de helft van de gevallen dat de huidskleur van hun kind deze situatie in de hand gewerkt heeft. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen is het aandeel dat denkt dat hun herkomst de reden voor deze ervaring is, hoog. Bij de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst speelt ook geloof hierbij een belangrijke rol. Daarnaast geeft een relatief groot aandeel van de respondenten aan niet te weten waarom zij het slachtoffer zijn geworden van de betreffende situaties.

3. Werk

Mannen geven procentueel gezien vaker aan werk te hebben dan vrouwen. Van de respondenten op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar), hebben de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst het vaakst werk. Bijna de helft van de vrouwelijke respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst is niet-actief. De voornaamste redenen hiervoor zijn respectievelijk het aandeel huisvrouw/man en het aandeel studenten. Van de niet-actieve respondenten op beroepsleeftijd, is ongeveer de helft van de respondenten van Congolese herkomst en van de mannelijke respondenten van Roemeense en Belgische herkomst nog student. Mannen geven vaker dan vrouwen aan arbeidsongeschikt of ziek te zijn; alleen bij de respondenten van Belgische herkomst ligt het aandeel bij beide groepen even hoog. Het zijn vooral vrouwen die aangeven thuis te blijven

voor het gezin; de vrouwelijke respondenten van Belgische en Congolese herkomst geven dit het minst vaak aan.

Werkende respondenten - Een kwart van de respondenten van Roemeense herkomst en meer dan 1 op de 10 respondenten van Belgische en Turkse herkomst is zelfstandige in hoofdberoep of helper van een zelfstandige. Het aandeel zelfstandigen is het kleinst bij de Marokkaanse en de Congolese herkomstsgroepen. Van de loontrekkenden heeft de meerderheid een contract van onbepaalde duur of statutaire functie, tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten hebben een contract van bepaalde duur. Minder dan 1 op de 10 respondenten heeft een interimjob via een uitzendkantoor, een studentencontract of wordt betaald met dienstencheques. Een minderheid van de respondenten werkt in ploegenstelsel; bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het echter om 69%.

Gemiddeld genomen werken de respondenten van Roemeense herkomst het meeste aantal uren per week en respondenten van Congolese herkomst het minste aantal uren. De verschillen tussen de herkomstsgroepen zijn echter klein. Van de respondenten die niet voltijds werken, geven 4 op de 10 respondenten van Congolese herkomst aan dat de job enkel deeltijds aangeboden werd of dat ze geen voltijds werk vinden. Bij alle herkomstsgroepen is het aandeel dat de combinatie gezin-werk als reden aangeeft aanzienlijk (rond de 4 op de 10). Bijna 2 op de 10 respondenten van Poolse, Roemeense en Belgische herkomst geven de combinatie werk-studeren op, bij de overige herkomstsgroepen gaat het om ongeveer 3 op de 10. Van de respondenten van Belgische, Poolse en Roemeense herkomst geeft ook 1 of meer op de 10 respondenten aan dat hun gezondheid het niet toelaat.

Iets meer dan de helft van de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst (die in het buitenland geboren zijn) werkt al meer dan 10 jaar in België. Dit geldt ook voor bijna de helft van

de Congolese herkomstsgroep. Respondenten van Poolse herkomst geven het vaakst aan tussen de 5 en de 10 jaar in België te werken, respondenten van Roemeense herkomst tussen de 1 en de 5 jaar.

Van alle herkomstsgroepen geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat hun werk bij hun opleidingsniveau past. Ongeveer één derde van de respondenten van Poolse en Congolese herkomst is te hoog opgeleid voor het werk dat ze doen. Vrouwen en personen geboren buiten België geven veel vaker aan dat ze onder het niveau van hun diploma werken. De Marokkaanse herkomstsgroep geeft het meest aan (zeer) ontevreden te zijn met hun werk (8%). Bij alle herkomstsgroepen is meer dan 7 op de 10 wel (zeer) tevreden.

De respondenten krijgen vaak waardering van hun directe collega's; meer dan 8 op de 10 respondenten van elke herkomstsgroep geven dit aan. In iets mindere mate geven zij ook aan dat hun leidinggevenden inspanningen doen zodat alle mensen zich goed voelen op het werk, ongeacht hun herkomst. Respondenten van Belgische herkomst vinden dit het minst vaak (71%). Een nog iets kleiner aandeel van de respondenten denkt evenveel kans te maken op promotie als zijn/haar collega's.

Meer dan 8 op de 10 werkende respondenten van elke herkomstsgroep heeft op of door het werk dagelijks contact met personen van Belgische herkomst. De meerderheid van de respondenten van buitenlandse herkomst heeft minstens één of meer keren per week ook contact met personen van de eigen herkomstsgroep. Respectievelijk 25% en 27% van de Poolse en Congolese herkomstsgroep geeft aan minder dan één keer per maand of nooit contact te hebben met de eigen herkomstsgroep. De respondenten van Congolese herkomst geven wel vaker aan op het werk op dagelijkse basis contact te hebben met personen van een andere herkomstsgroep dan de eigen of Belgische herkomstsgroep (53%). Respondenten van Poolse

en Roemeense herkomst geven het vaakst aan nooit contact te hebben met andere personen dan de Belgische en de eigen herkomstgroep.

Iets minder dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst heeft minstens één negatieve ervaring meegemaakt op het werk het voorbije jaar, gevolgd door de Belgische en Marokkaanse herkomstgroep (respectievelijk 40% en 38%). De respondenten maakten volgende situaties het vaakst mee: ze werden niet correct behandeld, er werden kwetsende grappen over hen gemaakt. Ongeveer de helft van de respondenten van buitenlandse herkomst geeft hun herkomst op als reden, meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst geeft ook hun huidskleur als reden op. 20% à 35% van de respondenten weet niet waarom ze dergelijke situatie hebben meegemaakt, 37% en 31% van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven hun geloof als reden aan. De Belgische herkomstgroep geeft als reden het vaakst op de reden niet te kennen.

Niet-werkende respondenten - Bij alle herkomstgroepen geeft meer dan de helft van de niet-werkende respondenten (leeftijd 15 tot 85 jaar) aan geen werk te zoeken. Dit aandeel is het hoogst bij de respondenten van Belgische herkomst (94%) en het laagst bij de respondenten van Roemeense en Congolese herkomst (51% en 54%). Wanneer we dit opsplitsen naar reden van niet-activiteit, zien we dat 36% van de respondenten die aangeven nog te studeren, werk zoekt; bij de werklozen gaat het om 82%; van de huisvrouwen/huismannen geeft 24% aan werk te zoeken en bij arbeidsongeschikten/langdurig zieken/invaliden zoekt 13% naar werk.

Meer dan 7 op de 10 respondenten van Belgische herkomst die niet werken en geen werk zoeken, geven hier als reden voor op dat ze op (brug) pensioen zijn, respondenten van Marokkaanse herkomst geven vaak op voor hun gezin te zorgen of nog te studeren. Deze laatste reden

wordt door iets meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst en door één derde van de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst eveneens aangehaald. Respondenten van Turkse herkomst geven als reden het vaakst op dat hun gezondheid het niet toelaat.

Bij de respondenten die niet werken maar wel werk zoeken, werden verschillende redenen opgegeven waarom zij denken nog geen werk gevonden te hebben. Respondenten van Belgische en Poolse herkomst geven als reden het vaakst hun leeftijd op (te oud of te jong), respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst geven het vaakst aan dat ze nog niet lang genoeg op zoek zijn. De Marokkaanse herkomstgroep geeft ook vaak aan niet over de juiste diploma's te beschikken. Respondenten van Roemeense herkomst geven het vaakst aan niet over de gevraagde talenkennis te beschikken (31%), gevolgd door de Congolese herkomstgroep (21%) en Turkse herkomstgroep (19%).

Meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst die de voorbije vijf jaar actief naar een (andere) job zochten, heeft een opleiding gevolgd tijdens deze zoektocht; bij de overige herkomstgroep gaat het om minder dan de helft: tussen 46% (Poolse herkomstgroep) en 22% (Belgische herkomstgroep). Van de respondenten die een opleiding volgden, volgde meer dan de helft van de respondenten van Congolese, Marokkaanse, Belgische en Turkse herkomst een beroepsleiding of vorming voor volwassenen; meer dan de helft van de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst volgde een taalopleiding, van de Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomstgroep gaf tussen 20% en 25% aan een taalopleiding te volgen.

Respondenten van Marokkaanse en Congolese herkomst maakten het vaakst minstens één negatieve ervaring mee tijdens de zoektocht naar werk (ongeveer 7 op de 10). In aflopende volgorde maakten de respondenten volgende

situaties het vaakst mee: ze voldeden aan de eisen van een vacature maar werden niet uitgenodigd voor een gesprek, het interimkantoor behandelde hen niet correct, ze kregen niet dezelfde kansen als de andere kandidaten om zich te bewijzen tijdens een sollicitatiegesprek en ze kregen een job aangeboden die anderen niet willen. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen speelt de herkomst van de respondent een belangrijke rol, bij 41% van de respondenten van Congolese herkomst ook hun huidskleur. 24% van de respondenten van Marokkaanse herkomst en 19% van de respondenten van Turkse herkomst geven ook hun geloof als reden op. Een groot deel van de respondenten die minstens één negatieve ervaring hebben meegemaakt, geeft aan de reden niet te kennen. Daarnaast geven tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten ook hun leeftijd op. Dit aandeel ligt aanzienlijk hoger bij de respondenten van Belgische herkomst (35%).

Gezinssituatie - Wanneer gekeken wordt naar de werkintensiteit van het gezin (op leeftijd van 20-64 jaar), geven respondenten van Poolse, Belgische, Roemeense en Congolese herkomst het vaakst aan dat er twee werkenden in het gezin zijn, bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep gaat het voornamelijk om 1-verdienersgezinnen. Het zijn daarnaast ook deze laatste twee herkomstgroepen waar bij het vaakst aangegeven wordt dat niemand in het gezin werkt. Ondanks dat meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst aangeeft dat er twee werkenden zijn in het gezin, geeft tegelijkertijd meer dan de helft van deze herkomstgroep aan (heel) moeilijk rond te kunnen komen met het gezinsinkomen. Bij de overige herkomstgroepen zegt ongeveer de helft (of meer) van de respondenten rond te komen of comfortabel te leven. Respondenten van Belgische en Roemeense herkomst kunnen het vaakst (comfortabel) rondkomen (respectievelijk 85% en 80%), respondenten van Congolese herkomst het minst vaak (47%).

4. Wonen

Respondenten van Belgische en Turkse herkomst zijn het vaakst eigenaar van het huis waarin zij wonen (meer dan driekwart). Ook bij de respondenten van Marokkaanse herkomst is de meerderheid eigenaar (56%). Bij de respondenten van Roemeense, Poolse en Congolese herkomst is meer dan de helft van de respondenten huurder. Van de respondenten die huren, geven de meesten aan dit te doen op de private huurmarkt. Minder dan 2 op de 10 respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst huren via de sociale huurmarkt.

Van de respondenten die via particulieren huren, heeft de meerderheid het huurhuis gevonden via een advertentie van de eigenaar. 2 à 3 respondenten op de 10 hebben hun huurhuis via een immokantoor gevonden; bij de respondenten van Marokkaanse herkomst ligt dit aandeel lager (8%). Een kwart van de respondenten van Belgische herkomst geeft aan het huis via een familielid, vriend of kennis van Belgische herkomst te hebben gevonden; rond de 2 op de 10 respondenten van buitenlandse herkomst zeggen het huis gevonden te hebben via een familielid, vriend of kennis van de eigen herkomstgroep. Dit aandeel ligt iets hoger bij de respondenten van Marokkaanse herkomst (27%) en lager bij de respondenten van Congolese herkomst (10%).

Respondenten van Congolese herkomst, die de voorbije 5 jaar een huurwoning zochten, hebben het vaakst minstens één negatieve ervaring meegemaakt (64%) tijdens deze zoektocht, respondenten van Belgische herkomst het minst vaak (24%). In aflopende volgorde maakten de respondenten volgende situaties het vaakst mee: de verhuurder zei dat het huis al verhuurd was maar de respondent denkt dat dit niet waar was, de verhuurder zei dat hij/zij niet aan de respondent wilde verhuren en de huurprijs was plots hoger toen de respondent contact opnam met de verhuurder. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen geeft een meerderheid van de

respondenten met een negatieve ervaring bij de zoektocht naar een huurhuis hun herkomst als reden op; twee derde van de respondenten van Congolese herkomst geeft ook hun huidskleur als reden op. Daarnaast wordt de financiële situatie en de reden 'dat weet ik niet' opgegeven als redenen voor de negatieve ervaring.

Meer dan driekwart van de respondenten is (zeer) tevreden met zijn/haar woning. Alleen bij de respondenten van Congolese herkomst ligt dit aandeel iets lager (72%). Het zijn dan ook vooral deze respondenten, tezamen met de Marokkaanse herkomstgroep, die (zeer) ontevreden zijn (beide 11%). Ook over de buurt waarin men woont is de meerderheid van de respondenten (zeer) tevreden. Respondenten zijn, in aflopende volgorde, het vaakst (zeer) tevreden over de veiligheid, het groen, de netheid, de bereikbaarheid met het openbaar vervoer en de contacten met de mensen in de buurt. Respondenten van Belgische herkomst zijn het vaakst (zeer) tevreden over het groen (82%), respondenten van Marokkaanse herkomst over de bereikbaarheid met het openbaar vervoer (81%), respondenten van Turkse herkomst over de contacten (76%), respondenten van Poolse en Congolese herkomst over de veiligheid (79% en 83%) en respondenten van Roemeense herkomst over de netheid (86%). De respondenten geven het vaakst aan (zeer) ontevreden te zijn over de netheid in hun buurt, al is het aandeel respondenten dat (zeer) ontevreden is over de bevraagde buurtaspecten behoorlijk laag.

5. Geloof en levensbeschouwing

De meerderheid van de respondenten van Congolese, Roemeense, Poolse en Belgische herkomst omschrijft zichzelf als christelijk. Bij de Belgische en Poolse herkomstgroep geeft meer dan de helft van deze respondenten aan zichzelf als katholiek te beschouwen; bij de Roemeense herkomstgroep geeft meer dan de helft van deze respondenten aan zichzelf als orthodox te beschouwen; bijna de helft van de christelijk

gelovigen van Congolese herkomst beschouwt zichzelf als protestant. Bij de Marokkaanse en Turkse herkomstgroep is een grote meerderheid islamitisch. Bij beide herkomstgroepen is ongeveer de helft van deze respondenten soennitisch; iets minder dan de helft van deze respondenten beschouwt zich als algemeen islamitisch. Een kleiner aandeel van de respondenten zegt niet-gelovig te zijn; dit aandeel is het hoogst bij de respondenten van Belgische herkomst (meer dan 3 op de 10). Respondenten van deze herkomstgroep geven ook het vaakst aan dat hun geloof de voorbije 10 jaar zwakker werd (4 op de 10). Bij de respondenten van Turkse, Marokkaanse en Congolese herkomst geeft ongeveer de helft van de respondenten aan dat hun geloof sterker werd de afgelopen 10 jaar.

Iets meer dan de helft van de gelovige respondenten van Belgische herkomst woont nooit een reguliere geloofsbijeenkomst¹ bij. Een kleine minderheid van de respondenten van deze herkomstgroep gaat minstens wekelijks naar een geloofsbijeenkomst (5%), bij de buitenlandse herkomstgroepen ligt dit aandeel (veel) hoger. Meer dan de helft van de respondenten van Congolese herkomst geeft aan dat deze bijeenkomsten gemengd zijn naar herkomst; de andere herkomstgroepen geven het vaakst aan dat deze bijeenkomsten vooral door personen van hun eigen herkomstgroep worden bijgewoond.

Bijna de helft van de respondenten van Belgische herkomst geeft aan nooit te bidden, iets meer dan 1 op de 10 respondenten doen dit elke dag. Dit aandeel ligt bij alle buitenlandse herkomstgroepen hoger; 30% van de respondenten van Poolse herkomst bidt elke dag tot 83% van de respondenten van Marokkaanse herkomst. Respondenten van Marokkaanse herkomst namen het vaakst deel aan de laatste vastenperiode. De grote meerderheid (88%) van deze respondenten deed dit dagelijks. Bij

¹ Met speciale bijeenkomsten als een huwelijk of begrafenis wordt hier geen rekening gehouden.

de Turkse herkomstgroep nam 53% alle dagen deel aan de vastenperiode. Ook bij de overige buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel respondenten dat aangeeft gevast te hebben, hoger dan bij de respondenten van Belgische herkomst. 69% van de vrouwelijke, islamitisch gelovigen van Marokkaanse herkomst draagt altijd een hoofddoek, 28% nooit; bij de vrouwelijke, islamitisch gelovigen van Turkse herkomst geeft 45% aan altijd een hoofddoek te dragen en 51% nooit.

Vooraf de respondenten van Belgische herkomst, maar ook de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst, doen op niets of niemand beroep wanneer zij vragen hebben over hun geloof. Internet, boeken, artikels en televisie zijn een belangrijke hulpbron, vooral bij de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst (meer dan de helft). Er werd daarnaast vaak expliciet verwezen naar de Bijbel of de Koran. De respondenten van Congolese herkomst beroepen zich dan weer vaker op een voorganger in het gebed of een lokale religieuze vereniging. De respondenten doen in mindere mate ook beroep op familie, vrienden en kennissen.

Wat betreft geloofsbeleving geeft ongeveer driekwart of meer van de buitenlandse herkomstgroepen aan dat hun geloof een belangrijk deel is van henzelf. Minder dan 1 op de 10 respondenten van deze herkomstgroepen vinden dat hun geloof helemaal geen belangrijk deel is van henzelf; bij de respondenten van Belgische herkomst geven ongeveer 3 op de 10 respondenten dit wel aan. Daarnaast zijn het ook vooral de buitenlandse herkomstgroepen die aangeven dat het pijn doet als iemand iets slechts zegt over hun geloof (tot wel 91% bij de respondenten van Turkse herkomst); bijna de helft van de respondenten van Belgische herkomst vindt dat het geen pijn doet als iemand iets slechts zegt over zijn/haar geloof. De respondenten van buitenlandse herkomst geven ook vaker dan de respondenten van Belgische herkomst aan dat ze vaak aan hun geloof denken. Meer dan 4

op de 10 respondenten van Belgische herkomst geven aan niet vaak aan hun geloof te denken.

De grote meerderheid van de respondenten (van alle herkomstgroepen) heeft evenveel respect voor mensen met een ander geloof als voor mensen van hun eigen geloof. Een minderheid van de respondenten vindt dat de regels van hun geloof altijd moeten voorgaan op de Belgische wetten. Dit komt het vaakst voor bij de Turkse herkomstgroep (bijna 4 op de 10) en de Marokkaanse herkomstgroep (bijna 1 op de 4). Meer dan 6 op de 10 respondenten van Roemeense herkomst zouden het oké vinden dat hun dochter of zoon een partner zou hebben van een ander geloof, bij de overige herkomstgroepen is minder dan de helft van de respondenten het hiermee eens. Van de Turkse en Marokkaanse herkomstgroep geeft 4 à 5 op de 10 aan het hier (helemaal) niet mee eens te zijn.

70% van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst vindt dat mensen in België te negatief zijn over de islam. Ook bij de overige herkomstgroepen vindt meer dan 1/5 van de respondenten dit. Vooral de respondenten van Marokkaanse herkomst vinden ten slotte dat de westerse manier van leven goed samengaat met hoe moslims leven. Bij de overige herkomstgroepen vindt een minderheid van de respondenten dat dit goed samengaat met elkaar.

6. Gezin en opvoeding

Meer dan driekwart van de respondenten van alle herkomstgroepen geeft aan dat hun kind zich altijd correct gedraagt tegenover andere kinderen. Een nog groter aandeel van de respondenten zegt dat hun kind zich altijd correct gedraagt tegenover leerkrachten. Het aandeel respondenten dat aangeeft dat hun kind zich meerdere keren niet correct gedragen heeft tegenover andere kinderen of leerkrachten, ligt bij alle herkomstgroepen lager dan 1 op de 10.

Meer dan driekwart van de respondenten vindt dat het opvoeden van zijn/haar kind(eren) lukt zonder grote problemen. Bij de Marokkaanse herkomstgroep geeft 11% aan zijn of haar kinderen helemaal niet onder controle te hebben. Bij de andere herkomstgroepen ligt dit aandeel (iets) lager. Tussen de 6 en de 7 op de 10 respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst geven aan dat ze bang zijn dat hun kind(eren) foute dingen leert/leren door foute vrienden. Enkel bij de Roemeense herkomstgroep is men hier veel minder bang voor. 1 op de 10 of meer respondenten stelt daarnaast dat zijn/haar kind(eren) op school in de les dingen leert/leren waar de respondent niet mee akkoord gaat. Alleen bij de Roemeense herkomstgroep ligt dit aandeel lager (5%).

De overgrote meerderheid van de respondenten wil zijn/haar taal doorgeven aan zijn/haar kind(eren). Meer dan driekwart van de respondenten wil daarnaast zijn/haar culturele tradities of geloof doorgeven. Alleen bij de respondenten van Belgische herkomst ligt het aandeel dat zijn/haar geloof wil doorgeven aan zijn/haar kinderen lager (47%).

7. Taalgebruik en taalkennis²

94% van de respondenten van Belgische herkomst werd eentalig (Nederlands) opgevoed door hun ouders. Meer dan de helft van de respondenten van elke herkomstgroep werd eentalig in hun herkomsttaal opgevoed, tussen 54% (Congolese herkomstgroep) en 94% (Belgische en Roemeense herkomstgroep).

Van de buitenlandse herkomstgroepen spraken meer dan 9 op de 10 respondenten hun herkomsttaal tijdens het opgroeien, maar respectievelijk 23% en 20% van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst

sprak daarnaast ook Nederlands. Deze twee herkomstgroepen werden dan ook het vaakst meertalig (Nederlands – andere taal) opgevoed. Van de respondenten die opgroeiden in een meertalig gezin, maar waar men geen Nederlands spreekt, ligt het aandeel het hoogst bij de Congolese herkomstgroep (35%).

De situatie is anders wanneer gekeken wordt naar de taal of talen die de respondenten spreken met hun kind(eren). Driekwart van de respondenten van Marokkaanse herkomst spreekt de herkomsttaal tegen de kinderen, meer dan 9 op de 10 respondenten van de andere herkomstgroepen doen dit. Meer dan 6 op de 10 respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst, 48% van de respondenten van Congolese herkomst en respectievelijk 36% en 29% van de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst spreken Nederlands met hun kind(eren).

Vooraf bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst is het aandeel dat alleen de herkomsttaal spreekt met de kinderen groot (6 op de 10). De helft of meer van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst praat zowel Nederlands als een andere taal met de kinderen, bij de Roemeense en Poolse herkomstgroep gaat het om een kwart. 41% van de respondenten van Congolese herkomst spreekt Nederlands en een andere taal met de kinderen, bijna 2 op de 10 spreken meerdere andere talen (dan het Nederlands) met de kinderen. 94% van de respondenten van Belgische herkomst spreekt enkel Nederlands met de kinderen.

Bij meer dan 8 op de 10 respondenten van Roemeense, Turkse en Poolse herkomst spreken de kinderen onderling de herkomsttaal; bij de respondenten van Congolese herkomst gaat het om 62%, bij de respondenten van Marokkaanse herkomst om 35%. Toch zien we dat een groot aandeel van de respondenten hun kinderen onderling ook Nederlands spreekt: dit gaat van 90% bij de respondenten

2 In het domein 'Taalgebruik en taalkennis' werden enkel de respondenten wonend in het Vlaamse Gewest in rekening gebracht en dus geen personen wonend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

van Marokkaanse herkomst, 86% bij de respondenten van Turkse herkomst en 77% bij de respondenten van Congolese herkomst tot 4 à 5 op de 10 respondenten van Poolse en Roemeense herkomst.

De kinderen van de respondenten van Belgische herkomst spreken doorgaans enkel Nederlands met elkaar (92%). Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst spreekt meer dan de helft van de kinderen enkel Nederlands met elkaar, bij de Congolese herkomstgroep gaat het om 4 op de 10, bij de overige buitenlandse herkomstgroepen om ongeveer 1 op de 10.

Van de Turkse herkomstgroep geven meer dan 7 op de 10 respondenten aan dat hun kinderen onderling meerdere talen spreken (Nederlands – andere taal), iets meer dan 4 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven dit ook aan; bij de overige herkomstgroepen gaat het om 32% à 35%.

97% van de respondenten van Belgische herkomst spreekt Nederlands met hun partner. Het aandeel respondenten van buitenlandse herkomst dat de herkomsttaal spreekt met de partner, ligt iets lager. Het aandeel van de buitenlandse respondenten dat Nederlands spreekt met de partner, ligt hoger dan het aandeel dat Nederlands sprak met de eigen ouders tijdens het opgroeien (van 16% bij de Roemeense herkomstgroep tot 38% en 39% bij de Turkse en Marokkaanse herkomstgroep). 2 of meer op de 10 respondenten van Roemeense en Marokkaanse herkomst spreken daarnaast nog een andere taal met hun partner.

Tussen 41% (Marokkaanse herkomstgroep) en 70% (Roemeense herkomstgroep) van de buitenlandse herkomstgroepen geeft aan enkel de herkomsttaal met de partner te spreken. 29% van de respondenten van Marokkaanse herkomst en 35% van de respondenten van Turkse herkomst spreekt dan ook zowel het Nederlands als een andere taal met de partner. 41% van de respondenten van Congolese

herkomst spreekt meerdere andere talen (dan het Nederlands) met de partner.

Iets minder dan de helft van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geeft aan dat het Nederlands hun beste taal is. Bij de respondenten van Poolse en Congolese herkomst gaat het om ongeveer een kwart, bij de respondenten van Roemeense herkomst om ongeveer 1 op de 10.

Van de respondenten waarvan het Nederlands niet de beste taal is, geeft een minderheid aan het Nederlands niet te verstaan. Bij de respondenten van Roemeense herkomst ligt dit aandeel het hoogst (16%). Ook het spreken van het Nederlands lukt bij de meeste respondenten; tussen de 76% (Roemeense herkomstgroep) en 92% (Marokkaanse herkomstgroep) geeft aan minstens een beetje Nederlands te spreken, 24% van de respondenten van Roemeense herkomst geeft echter aan dit niet te kunnen. Een iets groter aandeel van deze respondenten (waarvan Nederlands niet de beste taal is) begrijpt geen geschreven Nederlands (tot een kwart bij de respondenten van Roemeense herkomst). Een nog groter aandeel van de respondenten heeft moeilijkheden bij het schrijven van het Nederlands. 41% van de respondenten van Roemeense herkomst geeft aan geen Nederlands te kunnen schrijven; ook bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel behoorlijk hoog (17% tot 27%).

Iets minder dan de helft van de respondenten van Congolese, Marokkaanse en Turkse herkomst, van wie het Nederlands niet de beste taal is, leerde het Nederlands op school. Bij de overige twee buitenlandse herkomstgroepen gaat het om ongeveer 2 op de 10. 4 à 5 op de 10 respondenten geven ook aan dat zij dit geleerd hebben door te praten met Nederlandstaligen; bij de Congolese herkomstgroep ligt dit aandeel lager (22%). Ongeveer een kwart van de respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst en ongeveer de helft van de respondenten van de overige herkomstgroepen heeft

het Nederlands (ook) geleerd door een opleiding Nederlands. Van de respondenten die een opleiding Nederlands (NT2) gevolgd hebben, is de meerderheid (73% tot 87%) (zeer) tevreden over deze opleiding.

Respondenten van wie het Nederlands niet de beste taal is, spreken het vaakst Nederlands met mensen van hun werk (zoals collega's of klanten) en in mindere mate met mensen uit de buurt. Met de kinderen spreekt tussen 37% (Poolse herkomstgroep) en 65% (Marokkaanse herkomstgroep) soms tot altijd Nederlands. Met de partner, en vervolgens met de vrienden, spreekt men het minst vaak Nederlands. Respondenten van Roemeense herkomst geven het vaakst aan zelden tot nooit Nederlands te spreken met deze personen, respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven dit het minst vaak aan.

Meer dan 9 op de 10 respondenten van Roemeense, Poolse en Turkse herkomst geven aan (zeer) goed hun taal van herkomst te spreken. Bijna 8 op de 10 respondenten van Congolese herkomst kunnen (zeer) goed een niet-Franse herkomsttaal spreken. Van de respondenten van Marokkaanse herkomst geeft respectievelijk 75% en 50% aan (zeer) goed Marokkaans Arabisch en Tamazight/Berbers te spreken. De kennis van de herkomsttaal ligt dus lager dan bij de andere herkomstgroepen. Respondenten van Roemeense herkomst geven even vaak aan (zeer) goed hun herkomsttaal te kunnen lezen als spreken, bij de overige herkomstgroepen geeft een iets kleiner aandeel aan de bevraagde talen (zeer) goed te kunnen lezen dan te kunnen spreken. Waar de verschillen t.o.v. het kunnen spreken van deze talen bij de meeste herkomstgroepen vrij klein zijn, zien we bij de Marokkaanse herkomstgroep grotere verschillen: daar geeft de helft van de respondenten aan het Marokkaans Arabisch (zeer) goed te kunnen lezen; iets meer dan 1 op de 10 respondenten geven aan Tamazight/Berbers goed te kunnen lezen. Bij alle herkomstgroepen is het aandeel respondenten dat deze talen

(zeer) goed schrijft het laagst.

Voor alle herkomstgroepen geldt dat respondenten het Frans beter kunnen lezen en spreken dan dat ze het kunnen schrijven. Er zijn grote verschillen tussen de herkomstgroepen. Ongeveer 9 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan het Frans (zeer) goed te kunnen lezen, spreken en schrijven. Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst gaat het om ongeveer de helft. 41% van de respondenten van Belgische herkomst zegt het Frans (zeer) goed te kunnen lezen, 34% kan het Frans (zeer) goed spreken en een kwart kan deze taal (zeer) goed schrijven. Van de Roemeense herkomstgroep geven ongeveer 3 op de 10 respondenten aan het Frans (zeer) goed te lezen en spreken, 21% schrijft dit (zeer) goed. 23% van de respondenten van Turkse herkomst en 13% van de respondenten van Poolse herkomst kunnen goed Frans lezen. 16% van de respondenten van Turkse herkomst kan deze taal goed spreken en schrijven, bij de respondenten van Poolse herkomst gaat het om ongeveer 1 op de 10. Ongeveer de helft van de respondenten van Turkse herkomst kan geen Frans lezen, spreken of schrijven; bij de Poolse herkomstgroep gaat het om meer dan de helft.

De kennis van het Engels is bij de respondenten beter dan de kennis van het Frans. Ook hier geldt dat respondenten deze taal beter kunnen lezen en spreken dan dat ze het kunnen schrijven. De kennis van het Engels is het best bij de Roemeense herkomstgroep: ongeveer de helft van deze respondenten geeft aan het Engels (zeer) goed te kunnen lezen, spreken en schrijven. Ook van de Belgische respondenten geeft ongeveer de helft aan (zeer) goed Engels te kunnen lezen en spreken; een iets lager aandeel (42%) kan deze taal ook (zeer) goed schrijven. Bij de respondenten van Poolse en Marokkaanse herkomst geven tussen de 3 en de 4 op de 10 aan (zeer) goed Engels te kunnen lezen, spreken en schrijven. Ongeveer 3 op de 10 respondenten van Congolese herkomst geven aan goed Engels te kunnen lezen,

spreken en schrijven; bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om ongeveer een kwart. Het aandeel respondenten dat aangeeft deze taal niet te beheersen, ligt het hoogst bij de respondenten van Turkse (iets minder dan de helft) en Marokkaanse herkomst (tussen de 3 en de 4 op de 10).

8. Inburgering

Respondenten van Congolese herkomst geven het vaakst aan in Vlaanderen of in Brussel een inburgeringstraject gevolgd te hebben (46%). Van de overige buitenlandse herkomstgroepen heeft meer dan de helft van de respondenten geen inburgeringstraject gevolgd, tussen 52% (Marokkaanse herkomstgroep) en 63% (Roemeense herkomstgroep). Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven als reden het vaakst op dat het inburgeringstraject nog niet bestond (meer dan de helft); respondenten van Congolese herkomst geven het vaakst aan dat dit niet nodig was (41%); respondenten van Roemeense en Poolse herkomst geven vooral aan dat dit niet combineerbaar was met werken of werk zoeken. Ongeveer 1 op de 10 respondenten weet niet wat het inburgeringstraject is.

Van de respondenten die wel een inburgeringstraject gestart zijn, geeft de meerderheid aan het inburgeringsattest behaald te hebben. Tussen 69% (Roemeense herkomstgroep) en 85% (Marokkaanse herkomstgroep) behaalde het attest. Tussen 3% (Turkse herkomstgroep) en 12% (Roemeense herkomstgroep) is nog bezig met het inburgeringstraject. Van de respondenten die in Vlaanderen of Brussel een inburgeringstraject gestart zijn, geeft 76% tot 93% aan hier (zeer) tevreden over te zijn. Slechts 2% van de respondenten is (zeer) ontevreden. Het inburgeringstraject heeft volgens de respondenten vooral geholpen om België beter te begrijpen; tussen 57% en 84% geeft aan dat het inburgeringstraject hiervoor (zeer) goed geholpen heeft. Daarnaast geeft tussen de

helft en driekwart van de respondenten die een inburgeringstraject gevolgd hebben aan dat dit traject (zeer) goed geholpen heeft voor het leggen van contacten met andere mensen, tussen een kwart en twee derde van de respondenten vindt dat dit (zeer) goed geholpen heeft om (beter) werk te vinden.

9. Sociale identiteit

Van de buitenlandse herkomstgroepen voelen de respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst zich het sterkst Belg, namelijk bijna 7 op de 10. Bij de respondenten van Poolse en Roemeense herkomst geeft minder dan de helft aan zich sterk tot redelijk Belg te voelen. Bij deze twee herkomstgroepen ligt het aandeel dat zich helemaal geen Belg voelt het hoogst. Voor alle herkomstgroepen geldt dat de respondenten zich minder sterk Vlaming³ voelen dan Belg. Zo voelt 45% van de respondenten van Marokkaanse herkomst zich Vlaming, meer dan de andere herkomstgroepen. Respondenten van buitenlandse herkomst voelen zich sterker verbonden met hun stad of gemeente, dan dat ze zich Belg voelen. Zo voelen 73% tot 78% van de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst zich inwoner van hun stad of gemeente. Ze voelen zich echter het sterkst verbonden met hun eigen herkomstland (85% tot 90%). 19% van de Marokkaanse herkomstgroep, 12% van de Turkse herkomstgroep en 28% van de Congolese herkomstgroep voelt zich ook verbonden met een andere groep (zoals Berbers, Koerden, Luba en Mongo).

Respondenten van Poolse herkomst voelen zich het minst sterk Belg, maar geven tegelijkertijd het vaakst aan dat ze door anderen als Belg beschouwd worden. 21% tot 34% van alle buitenlandse herkomstgroepen voelt zich vaak tot altijd Belg. Bij alle buitenlandse herkomstgroepen ligt het aandeel dat zelden tot

3 De respondenten uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werden voor deze vraag buiten beschouwing gelaten.

nooit het gevoel heeft als Belg beschouwd te worden, tussen 38% (Congolesse herkomstgroep) en 54% (Turkse en Roemeense herkomstgroep). Dit neemt niet weg dat de meerderheid van de respondenten zich altijd tot vaak thuis voelt in België. Het aandeel respondenten dat aangeeft zich zelden tot nooit thuis te voelen, ligt relatief laag (tussen 3% en 14%).

Meer dan de helft van de respondenten van buitenlandse herkomst heeft minstens één of meer keren per maand contact met familie of vrienden in het land van herkomst. Respondenten van Roemeense en Poolse herkomst geven het vaakst aan minstens één keer per week dergelijk contact te hebben, respectievelijk 76% en 68%. Respondenten van Marokkaanse herkomst geven het vaakst aan nooit contact te hebben (12%) met familie of vrienden in het land van herkomst. Bijna de helft van de respondenten van Congolesse herkomst is nooit in het land van herkomst geweest. Van de respondenten die wel al in DR Congo geweest zijn, geeft de meerderheid aan dit minder dan om de 5 jaar te doen. Bij de overige buitenlandse herkomstgroepen geeft 79% tot 89% van de respondenten aan minstens om de twee jaar het herkomstland te bezoeken.

De meerderheid van de respondenten volgt minstens wekelijks het nieuws over België. Ongeveer driekwart van de respondenten van Belgische en Congolesse herkomst volgt dit nieuws elke dag. Tussen 14% en 22% van de respondenten van Poolse, Turkse en Roemeense herkomst volgt dit nieuws minder dan één keer per maand of nooit; bij de overige herkomstgroepen gaat het om minder dan 1 op de 10 respondenten. Respondenten van Marokkaanse en Congolesse herkomst volgen veel regelmatig het nieuws over België dan dat ze het nieuws over hun herkomstland volgen. Respondenten van Turkse en Poolse herkomst geven vaker aan het nieuws over het herkomstland te volgen dan over België, net zoals bij respondenten van Roemeense herkomst.

10. Sociale contacten

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat minstens de helft van de personen uit hun buurt van Belgische herkomst is. Ongeveer 2 op de 10 respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst geven aan dat (bijna) niemand of een klein aandeel van mensen uit hun buurt van Belgische herkomst is; zij geven ook het minst vaak aan dat een groot aandeel of (bijna) iedereen uit hun buurt van Belgische herkomst is (ongeveer 4 op de 10). Meer dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen praat minstens één keer per week met personen van Belgische herkomst in hun buurt; tussen de 1 en de 2 op de 10 doen dit één of meer keren per maand. Van de buitenlandse herkomstgroepen geeft ongeveer 1 op de 10 respondenten aan nooit met deze personen te praten.

De meerderheid van de respondenten van alle buitenlandse herkomstgroepen geeft aan dat minder dan de helft tot (bijna) niemand van de personen uit hun buurt van hun eigen herkomstgroep is. Respondenten van Marokkaanse en Turkse herkomst geven het vaakst aan dat meer dan de helft tot (bijna) iedereen uit hun buurt van respectievelijk Marokkaanse of Turkse herkomst is (21%). Respondenten van Turkse (66%) en Marokkaanse herkomst (50%) geven ook het vaakst aan minstens één keer per week met personen van hun eigen herkomstgroep te praten in hun buurt. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om 33% à 43%. Tussen 8% (Turkse herkomst) en 22% (Poolse herkomst) van de respondenten praat nooit met personen van de eigen herkomst in de buurt.

Meer dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen geeft aan dat (bijna) niemand of slechts een klein aandeel van de personen uit hun buurt een andere herkomst heeft dan de Belgische of de eigen herkomst. 3% tot 14% van de respondenten geeft aan dat een groot aandeel tot (bijna) iedereen

uit hun buurt een andere herkomst heeft. Minder dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen praat minstens één keer per week met personen van een andere herkomstgroep in hun buurt; respondenten van Belgische herkomst doen dit het minst vaak (18%). Het aandeel respondenten dat nooit met deze mensen praat, ligt tussen 15% (Congolesse herkomstgroep) en 42% (Poolse herkomstgroep).

Van de buitenlandse herkomstgroepen geven de respondenten van Congolesse en Turkse herkomst het vaakst aan meer dan 10 vrienden en kennissen van Belgische herkomst te hebben. De respondenten van Marokkaanse herkomst geven dit het minst vaak aan; zij geven ook het vaakst (15%) aan geen vrienden en kennissen van Belgische herkomst te hebben. Iets minder dan de helft van de buitenlandse herkomstgroepen heeft minder dan 5 of tussen de 5 en de 10 vrienden en kennissen van Belgische herkomst. De Marokkaanse herkomstgroep geeft van de buitenlandse herkomstgroepen het minst vaak (47%) aan meer personen van Belgische herkomst te willen leren kennen. Respondenten van Roemeense en Congolesse herkomst willen dit het vaakst (meer dan 7 op de 10).

Meer dan de helft van alle buitenlandse herkomstgroepen heeft meer dan 10 vrienden en kennissen uit de eigen herkomstgroep. Minder dan 1 op de 10 respondenten van alle herkomstgroepen heeft geen vrienden en kennissen van dezelfde herkomst. Behalve bij de Congolesse herkomstgroep, geeft minder dan de helft van de buitenlandse respondenten aan meer personen van de eigen herkomstgroep te willen leren kennen. De meerderheid van de respondenten vindt het goed zoals het nu is.

Meer dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen heeft minstens een aantal vrienden of kennissen van een andere herkomstgroep dan de eigen of de Belgische herkomstgroep. Over het algemeen geldt dat de herkomstgroepen het vaakst meer dan 10

vrienden en kennissen hebben binnen hun eigen herkomstgroep, namelijk tussen 51% (Poolse herkomstgroep) en 81% (Belgische herkomstgroep). Daarna hebben ze voornamelijk vrienden en kennissen van de Belgische herkomst. De herkomstgroepen geven het minst aan meer dan 10 vrienden en kennissen van andere herkomst te hebben, tussen 14% (Belgische herkomstgroep) en 45% (Congolesse herkomstgroep). Ook hier geldt dat, behalve bij de Congolesse herkomstgroep, meer dan de helft van de respondenten vindt dat het goed is zoals het nu is. Bij de respondenten van Congolesse herkomst wil wel meer dan de helft meer personen van een andere herkomstgroep leren kennen.

Tussen 21% en 39% van de respondenten van buitenlandse herkomst krijgt nooit bezoek van of gaat nooit op bezoek bij burens, kennissen of vrienden van Belgische herkomst. Driekwart van de respondenten van Belgische herkomst doet dit minstens één of meer keren per maand, bij de overige herkomstgroepen gaat het om minder dan de helft.

De helft of meer van de respondenten van buitenlandse herkomst geeft wel aan minstens één of meer keren per maand op bezoek te gaan bij of bezoek te krijgen van burens, kennissen of vrienden van de eigen herkomstgroep. Tussen de 1 en de 2 op de 10 respondenten geven aan dit nooit te doen.

Personen van buitenlandse herkomst gaan vaker op bezoek bij of krijgen vaker bezoek van kennissen van Belgische herkomst dan van nog een andere herkomst. Bijna 3 op de 10 respondenten van Congolesse herkomst geven bovendien aan nooit bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij burens, kennissen of vrienden van een andere (dan de Belgische of de eigen) herkomstgroep. Bij de overige herkomstgroepen gaat het om ongeveer de helft van de respondenten. Tussen de 2 en de 3 op de 10 respondenten doen dit minstens één of meer keren per maand; enkel bij de Poolse

herkomstgroep ligt dit aandeel iets lager (16%).

Ongeveer de helft van de respondenten van Turkse en Belgische herkomst geeft daarnaast aan minstens één keer per week bezoek te krijgen van of op bezoek te gaan bij niet-inwonende familieleden. Bij de overige herkomstgroepen geeft de helft of meer aan dit minstens één of meer keren per maand te doen. Ongeveer 1 op de 10 respondenten van Roemeense, Poolse en Congolese herkomst doet dit nooit.

11. Sociale participatie

Driekwart of meer van de respondenten van alle herkomstgroepen geeft aan elke dag gebruik te maken van het internet. Ongeveer 1 op de 10 respondenten doet dit op minder frequente basis (gaande van één of meer keren per week tot minder dan één keer per maand). Ongeveer 1 op de 10 personen van Belgische, Turkse en Marokkaanse herkomst geeft aan nooit internet te gebruiken.

De respondenten van Belgische en Congolese herkomst hebben het voorbije jaar het vaakst deelgenomen aan activiteiten van verenigingen (62% en 55%). Bij de andere herkomstgroepen geeft minder dan de helft van de respondenten aan minstens één activiteit te hebben bijgewoond. In aflopende volgorde namen de respondenten het vaakst deel aan activiteiten van de volgende verenigingen: een sport- of supportersvereniging, een hobby-, een muziek- of kunstvereniging, en in mindere mate een sociale vereniging, de ouderraad of het schoolcomité, een jeugdvereniging, een lokale vereniging, een andere vereniging, een zelforganisatie, een politieke vereniging, een milieu- of natuurvereniging en een seniorenvereniging. Van de Congolese en Marokkaanse herkomstgroep geeft meer dan de helft van de respondenten aan minstens één keer te hebben deelgenomen aan een activiteit van een vereniging die qua samenstelling gemengd is (dus geen duidelijke meerderheid van een bepaalde herkomst). Hoewel ook de

Belgische herkomstgroep aan gemengde verenigingen heeft deelgenomen, geeft het merendeel van deze respondenten toch aan dat de activiteiten die zij bijgewoond hebben, vooral door personen van Belgische herkomst werden bijgewoond. Ook bij de respondenten van Roemeense en Poolse herkomst geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat de activiteit vooral werd bijgewoond door personen van Belgische herkomst. Van de respondenten van Turkse herkomst geven de meesten aan dat de activiteit vooral door hun eigen herkomstgroep werd bijgewoond.

Minder dan de helft van de respondenten zonder Belgische nationaliteit geeft aan te zullen gaan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Het aandeel dat aangeeft te gaan stemmen, ligt het hoogst bij de Turkse herkomstgroep (43%). Bij de respondenten van Marokkaanse herkomst geeft 39% van de respondenten expliciet aan niet te zullen gaan stemmen. Verder valt het op dat respondenten van Poolse, en in mindere mate Roemeense herkomst vaak aangeven geen interesse te hebben in de politiek of dat stemmen geen zin heeft.

12. Houding ten opzichte van diversiteit

Ongeveer de helft of meer van de respondenten van elke herkomstgroep vindt dat de aanwezigheid van verschillende herkomstgroepen een verrijking is voor onze samenleving. Respondenten van Poolse herkomst antwoordden het minst vaak positief (44%), respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst het vaakst (87% en 86%). Tussen 2% (Congolese herkomstgroep) en 23% (Poolse herkomstgroep) is het (helemaal) oneens met deze stelling. Minder dan de helft van de respondenten van Marokkaanse, Congolese en Belgische herkomst vindt dat er in België te veel personen van buitenlandse herkomst zijn. Bij de respondenten van Turkse, Poolse en Roemeense herkomst vindt de helft wel dat er te veel personen van

buitenlandse herkomst in België wonen. Tot slot geeft ongeveer de helft van de respondenten van Congolese, Marokkaanse en Turkse herkomst aan dat personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen krijgen. Respondenten van Belgische en Poolse herkomst vinden het minst vaak dat personen van buitenlandse herkomst te weinig kansen krijgen.

Meer dan de helft van de respondenten van alle herkomstgroepen vindt dat personen van buitenlandse herkomst thuis hun eigen cultuur en hun manier van leven moeten kunnen behouden. Bij de respondenten van Turkse herkomst gaat het om 9 op de 10. Het aandeel respondenten dat vindt dat ze ook op school of op het werk hun cultuur en manier van leven moeten kunnen behouden, ligt veel lager: tussen 10% (Belgische herkomstgroep) en 47% (Turkse herkomstgroep). Tot bijna driekwart van de respondenten van Belgische herkomst geeft expliciet aan dat zij dit op het werk of op school niet moeten kunnen.

Voor de respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst vinden dat de mensen binnen hun gemeenschap goed voor elkaar zorgen (meer dan 7 op de 10). Bij de andere buitenlandse herkomstgroepen vindt minder dan de helft dit. De meeste respondenten van buitenlandse herkomst ervaren geen druk van hun eigen gemeenschap om zich aan de regels van die gemeenschap te houden. Respondenten van Turkse, Congolese en Marokkaanse herkomst ervaren het meeste druk (meer dan 2 op de 10 respondenten). Een nog kleiner aandeel van de respondenten stelt dat hun familie veel invloed heeft of had op de keuze van hun partner. Alleen bij de respondenten van Turkse herkomst ligt dit aandeel iets hoger (23%).

Een grote meerderheid van de respondenten zou het oké vinden om personen van Belgische herkomst als nieuwe buur te krijgen. Ongeveer de helft van de respondenten van Belgische herkomst zou het daarnaast oké vinden om personen van een andere herkomst als nieuwe

buur te krijgen. Enkel de respondenten van Poolse herkomst zijn terughoudender. Zij vinden het het minst vaak oké om personen van een andere herkomst dan hun eigen of de Belgische herkomst als nieuwe buur te krijgen. Bij de overige herkomstgroepen zien we een ander beeld. Vooral de respondenten van Marokkaanse herkomst vinden eender welke herkomstgroep als nieuwe buur oké.

De Belgische herkomstgroep maakt zich het vaakst zorgen over geweld tegen personen van de eigen herkomstgroep, gepleegd door andere herkomstgroepen. Respondenten van Roemeense en Turkse herkomst maken zich hier het minst vaak zorgen over. Het zijn ook de respondenten van Belgische herkomst die zich het vaakst zorgen maken over geweld gepleegd door de eigen herkomstgroep tegen personen van andere herkomstgroepen. Bij alle herkomstgroepen maakt een ongeveer even groot deel van de respondenten zich zorgen over geweld door als over geweld tegen de eigen herkomstgroep. Ongeveer de helft van de respondenten van Marokkaanse en Roemeense herkomst geeft aan zich geen zorgen te maken over geweld door of tegen personen van hun herkomstgroep. De overgrote meerderheid van de respondenten is bang voor mensen die in naam van extremistische groeperingen geweld gebruiken (ongeveer 8 op de 10). Tussen 2% (Belgische herkomstgroep) en 7% (Marokkaanse herkomstgroep) heeft hier begrip voor.

Bijna alle respondenten vinden studeren en een goed diploma even belangrijk voor mannen als voor vrouwen. Een minderheid van de respondenten vindt dat als er kinderen in het gezin zijn, vrouwen moeten thuisblijven i.p.v. te gaan werken. Respondenten van Turkse en Marokkaanse herkomst vinden dit het vaakst (28% en 21%). Respondenten van Belgische herkomst geven het minst vaak aan dat vooral de man voor het gezinsinkomen moet zorgen (minder dan 2 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel iets hoger (tussen de 3 en de 4 op de 10), bij de Marokkaanse herkomstgroep het

hoogst (bijna de helft). De meerderheid van de respondenten vindt het ook normaal dat een vrouw leiding kan geven aan mannen op het werk. Dit aandeel ligt iets lager bij de respondenten van Congolese herkomst (77%).

Respondenten van Belgische herkomst vinden het vaakst dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen hun leven moeten kunnen leiden zoals zij dat willen (9 op de 10). Bij de overige herkomstgroepen liggen deze aandelen lager (tussen de 6 en de 7 op de 10), vooral bij de Congolese en Turkse respondenten is men het minder vaak eens met de stelling (45% en 48%). Deze aandelen worden kleiner bij de stelling dat het goed is dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen. Ook hier geldt dat de Belgische herkomstgroep dit het vaakst oké vindt (bijna 8 op de 10). Bij de respondenten van Turkse en Congolese herkomst geeft 55% aan dit niet oké te vinden. Het aandeel respondenten dat het oké zou vinden dat hun kind een partner zou hebben van hetzelfde geslacht, ligt bij alle herkomstgroepen het laagst in vergelijking met de voorgaande stellingen. Vooral de respondenten van Marokkaanse, Turkse en Congolese herkomst geven minder vaak aan dat ze dit oké zouden vinden (ongeveer 1 op de 10; driekwart of meer van de respondenten wijst de stelling af), de respondenten van Belgische herkomst vinden dit het vaakst oké (71%).

13. Dienstverlening en openbare ruimte

Wat betreft openbare dienstverlening, hadden de respondenten het voorbije jaar in aflopende volgorde het vaakst contact met de dokter of het ziekenhuis, het gemeentehuis/stadhuis, de politie, de VDAB/werkwinkel, organisatie Kind en Gezin, het OCMW/CPAS, de sociale huisvestingsmaatschappij, het gerecht/justitie en het CAW.

Ongeveer de helft van de respondenten vindt dat de politie naar het standpunt en de argumenten van mensen luistert. Dit aandeel ligt

iets hoger bij de Poolse en Roemeense herkomstgroep (respectievelijk 63% en 71%). Een ongeveer even groot aandeel van deze twee herkomstgroepen vindt dat de politie iedereen met respect behandelt, ongeacht zijn of haar herkomst. Bij de overige herkomstgroepen ligt dit aandeel lager (overall lager dan 50%). Meer dan driekwart van de respondenten van alle herkomstgroepen geeft aan dat als er iets verdachts gebeurt op straat, zij dit aan de politie zouden melden.

Respondenten van Congolese en Marokkaanse herkomst geven het vaakst aan minstens één negatieve ervaring te hebben meegemaakt in de openbare ruimte het voorbije jaar. In aflopende volgorde maakten de respondenten volgende situaties het vaakst mee: ze werden op straat of in het verkeer uitgescholden of nageroepen, het personeel van het openbaar vervoer behandelde hen niet correct, ze werden ontweken. Respondenten van Congolese herkomst geven hun huidskleur het vaakst op als de reden voor hun negatieve ervaring. Ook herkomst speelt bij alle buitenlandse herkomstgroepen hierin een grote rol. Bij alle herkomstgroepen geeft een relatief groot deel van de respondenten aan dat ze niet weten waarom ze die negatieve ervaring hebben meegemaakt. Bij de Poolse, Roemeense en Belgische herkomstgroep wordt deze reden het vaakst opgegeven. Bij de respondenten van Turkse, maar vooral van Marokkaanse herkomst, wordt aangegeven dat ook geloof een belangrijke rol speelt. De Belgische, Turkse en Poolse herkomstgroepen geven aan dat ook geslacht een rol speelt (13% à 15%).

14. Gezondheid en welzijn

Ongeveer de helft van de respondenten sport minstens één keer per week. Bij de respondenten van Poolse herkomst gaat het om iets meer dan 6 op de 10. 1 op de 10 respondenten van deze herkomstgroep sport nooit, bij de overige herkomstgroepen gaat het om 18% à 27%.

De meerderheid van de respondenten heeft geen langdurige ziekte, lichamelijke beperking of psychisch probleem. Van de respondenten die wel dergelijk probleem hebben, geven de meeste respondenten aan een lichamelijke beperking te hebben (tot 23% bij de respondenten van Turkse herkomst). Een psychisch probleem, of de combinatie van een lichamelijke beperking en een psychisch probleem, komt bijna niet voor bij de respondenten (0% tot 4%). Van de respondenten die een lichamelijke beperking, psychisch probleem of een combinatie van beide hebben, geeft ongeveer de helft van de Turkse, Belgische, Marokkaanse en Roemeense herkomstgroep aan hier altijd hinder van te ondervinden. De Poolse en Congolese herkomstgroep iets minder vaak.

Iets minder dan de helft van de respondenten gaf het voorbije jaar onbetaalde hulp of verzorging aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen (partner, familie, vrienden, kennissen of burens). Respondenten van Belgische en Congolese herkomst geven het vaakst aan dit minstens één keer per week gedaan te hebben. De respondenten hebben het voorbije jaar iets vaker voor de opvang van kinderen van familie, vrienden, kennissen of burens gezorgd dan dat ze hulp of verzorging gaven aan zieke, gehandicapte of bejaarde personen. Dit deden ze gemiddeld minder dan één keer per maand. Zelf kregen de respondenten minder vaak hulp of verzorging van hun partner, familie, vrienden, kennissen of burens (omwille van ziekte, handicap of ouderdom). 68% tot 80% van de respondenten heeft nooit dergelijke hulp of verzorging ontvangen.